فقه الدليل

dr. 'Aid el-Karni

RAZUMIJEVANJE
FIKHSKIH DOKAZA

2011./1432 h.
Stichting Hidzra

dr. 'Aid el-Karni

RAZUMIJEVANJE FIKHSKIH DOKAZA

Predgovor izdavača

Hvala Allahu na svim Njegovim blagodatima, i za koje smo spoznali i za koje nismo spoznali, i neka je salavat i selam na sve Njegove Vjerovjesnike i sve sljedbenike Istine do Sudnjega dana. Hvala Allahu i na ovoj posebnoj blagodati, kojom nam je, kao kolektivu, džem'atu Hidžra, ukazao počast da budemo pomagači Islama i radimo na njegovom širenju i vraćanju ponosa islamu i muslimanima. Uzvišeni Allah je objavio u svojoj plemenitoj Knjizi:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن تَنصُرُواْ ٱللَّهَ يَنصُرۡكُمۡ وَيُثَبِّتۡ أَقۡدَامَكُمۡ ﴿٧﴾ ﴾

„O vjernici, ako Allaha pomognete, i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti."[1]

Pred vama je djelo *Razumijevanje fikhskih dokaza*, unikatno po stilu u kojem je napisano, od uvaženog šejha, doktora 'Aid el-Karnija, Allah ga sačuvao i dugo poživio. Kako nam sam autor kaže, ovu knjigu je napisao idejom kojom bi se – redoslijedom, na jedan vrlo pristupačan način i jednostavnim izrazima – širokim narodnim masama približila spoznaja šerijatskih dokaza, a ponajviše iz fikha.

Allaha molimo da obilato nagradi svakog pojedinca koji na bilo koji način pomaže rad džem'ata, te na taj način omogućava džem'atu da uspješno realizuje mnoge projekte od kojih je i izdavanje ovog vrijednog djela. Molimo Uzvišenog Allaha da obilato nagradi autora, prevodioca, izdavača i sve one koji su na bilo koji način učinili hizmet i pomogli u izdavanju i štampanju ovog djela.

Ciljevi i principi džemata "Hidžra" su sljedeći:

- Zalažemo se za izvorni islam, utemeljen na Kur'anu i sunnetu, a protiv smo svake novotarije u vjeri;
- Zalažemo se da svi ljudi, muslimani i nemuslimani, shvate smisao života i bit postojanja na ovom svijetu, da pristupe izučavanju prijeko potrebnog, onoga u čemu je istinska sreća i prosperitet cijelog čovječanstva na oba svijeta;
- Pozivamo sve ljude u čisti tevhid, tj. vjerovanje u jednoću Uzvišenog Allaha, subhanehu ve te'ala, i činjenje ibadeta samo Njemu, odnosno sprečavanje širka, najvećeg grijeha, koji Allah neće oprostiti onome ko se zbog njega ne pokaje;
- Nastojimo slijediti srednji, umjereni put ehli-sunneta i džemata, a uzor su

---

[1] Prijevod značenja Muhammed, 7.

nam prve, najbolje generacije ovog ummeta;

■ Srednji, umjereni put nije put običaja, niti ljudskih nahođenja i pretpostavki, kao ni sredina između istine i neistine, kako neki savremenici žele prikazati;

■ Također, srednji put nije ni krajnost, bilo da se radi o popuštanju u vjeri ili pretjerivanju i dodavanju onoga što nije od nje;

■ Slijedimo islamsku ulemu koja svoje stavove zasniva na Kur'anu i sunnetu i koja je prepoznatljiva po tome;

■ Stava smo da je islam vjera koja svojim plemenitim propisima obuhvata cjelokupni ljudski život, pojedinca i zajednicu, i da nije ograničena samo na ibadete (obredoslovlja);

■ Nastojimo oživjeti prakticiranje islamskih propisa u svim segmentima života, i to je naš prioritetni zadatak;

■ Nastojimo pružiti pomoć svim pripadnicima Allahove vjere, islama;

■ Naša saradnja s muslimanima zasniva se na dobročinstvu i bogobojaznosti;

■ Smatramo da se muslimani ne smiju dijeliti na grupe i partije, već je dužnost svima čvrsto se prihvatiti za Allahovo uže (Kur'an i sunnet), ali ne pod bilo kakvim i bilo čijim principima; zalažemo se za potiranje razlika među muslimanima;

■ Zalažemo se za stjecanje i širenje šerijatskog znanja, koje trasira put uspjeha na dunjaluku i ahiretu;

■ Smatramo da su djela i riječi sastavni dio imana, koji se, opet, povećava i smanjuje, shodno djelima – suprotno shvatanju murdžija;

■ Smatramo da veliki grješnici – izuzev onih koji učine širk ili nevjerstvo ili se odmetnu od islama – nisu nevjernici, već su grješnici, suprotno tvrdnjama haridžija;

■ Smatramo da svi moramo pomagati muslimanima i štititi ih, zalagati se za interese islama i muslimanâ, ma gdje bili, pružiti zaštitu slabima i obespravljenima te sprečavati silnike i nepravednike u činjenju zla;

■ Zagovaramo princip da se vraćanjem ispravnom slijeđenju Kur'ana i sunneta uspostavlja istinsko islamsko bratstvo koje je, Allahovom voljom, put ka prosperitetu muslimana;

■ Tvrdimo da je emanet vjere islama najveći emanet koji je čovjek preuzeo na sebe i za koji će biti pitan.

Stichting Hidžra

Predgovor recezenta mr. Zijada Ljakića

Zaista zahvala pripada Allahu i neka je salavat i selam na najčasnijeg Allahovog Poslanika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, njegovu časnu porodicu, ashabe i sve one koji ga slijede do Sudnjeg dana.

Zaista je najistinitiji govor Allahova Knjiga a najbolja uputa Uputa Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, a najgore stvari su novine u vjeri a svaka novina je novotarija, a svaka novotarija je dalalet a svaki dalalet vodi u Vatru. Kaže Uzvišeni:

﴿ وَمَا كَانَ ٱلْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا۟ كَآفَّةً ۚ فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَآئِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا۟ فِى ٱلدِّينِ وَلِيُنذِرُوا۟ قَوْمَهُمْ إِذَا
رَجَعُوٓا۟ إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٢﴾ ﴾

"Svi vjernici ne trebaju ići u boj. Neka se po nekoliko njih iz svake zajednice njihove potrudi da se upute u vjerske nauke i neka opominju narod svoj kad mu se vrate, da bi se Allaha pobojali."[2]

Bilježe Buharija i Muslim u svojim Sahihima od Humejd ibn Abdurrahman da je čuo Muaviju, radijallahu anhu, na hutbi da je rekao: "*Onome kome Allah želi dobro da mu razumijevanje vjerskih znanosti*".

Nema sumnje da je za jednog muslimana, nakon ispravnog uvjerenja i shvatanja vjere, najbitnije i najkorisnije da zna fikhske propise iz oblasti ibadeta i međuljudskih postupaka za kojima svakodnevno ima potrebe u svom ličnom životu, a ovo naročito ima svoju vrijednost ako on svoje znanje veže za argumente Kur'ana i Sunneta.

A jedna od knjiga koja nudi takav način spoznaje propisa vjere je i knjiga *Razumijevanje fikhskih dokaza* od dr. Aida El-Karnija, jednog od najpoznatijih islamskih aktivista današnjeg doba, autora jedne od najprodanije knjige na svijetu *Ne tuguj*.

Poštovani čitaoci, pred vama je knjiga koja s pravom nosi naslov *Razumijevanje fikhskih dokaza* jer je njena najupečatljivija karakteristika da pomaže muslimanu željnog znanja, koje se direktno crpi iz dva osnovna šerijatska izvora Kur'ana i Sunneta, da nauči kako se iz tih argumenata razumije određeni šerijatski propis i kako taj dokaz upućuje na njega.

Također, ova knjiga predstavlja pojednostavljen i lagan način izlaganja fikhskih propisa koji su direktno zasnovani na ajetima, hadisima i idžmau

---

[2] Prijevod značenja Et-Tevba, 122.

učenjaka.

Posebna vrijednost ove knjige, po čemu zaslužuje da je svaki musliman ima u svojoj kući i da se u svakoj prilici vraća na nju, je u sljedećem:

- što za njeno korištenje nije potrebno da se posjeduje određeno predznanje u fikhu niti da se vlada terminologijom islamskih pravnika, tj. pristupačna je svakom muslimanu svejedno na kojem nivou znanja i obrazovanja bio.

- što se autor knjige u svom izlaganju fikhskih propisa ne priklanja ni jednom određenom fikhskom mezhebu, nego propise zasniva i veže direktno za argumente Kur'ana i Sunneta.

- sažeta, jezgrovita, razumljiva, jasna i pristupačna, udaljena od komplikovanih tumačenja i detaljnih preciziranja što je inače svojstvo fikhskih knjiga.

- građa i materijal iz kojih je sastavljena ova knjiga su najpoznatije i najbolje fikhske knjige čiji autori preferiraju snagu dokaza daleko od bilo koje mezhebske gorljivosti i zaslijepljenosti.

- obrađuje većinu fikhskih poglavlja i oblasti što je čini posebno vrijednom s obzirom da su dimenzije i veličina knjige prikladni za korištenje.

- potpuno odgovara kako početniku iz ove oblasti znanja tako i onome koji ima određeni stepen znanja u islamskom pravu.

Prema tome, sve ovo ukazuje na vrijednost ove knjige i potrebu da svaki onaj ko praktikuje ovu vjeru da je ima pri ruci, da je isčitava, izučava i vraća se na nju u svom svakodnevnom životu.

Mr. Zijad Ljakić, Rijad
1. 4. 1432. h.g. / 4. 5. 2011.god.

Predgovor autora dr. 'Aida el-Karnija

Svaka hvala pripada samo Allahu i neka je salavat i selam na Allahovog Poslanika, njegovu porodicu i ashabe.

Ovu knjigu, *Fikhud-delil / Razumijevanje fikhskih dokaza*, počeo sam pisati u blizini Bejtullaha, harema u Mekki, u trećem mjesecu 1421. h.g. Ideja o pisanju knjige kojom bi se – redoslijedom, na jedan vrlo pristupačan način i jednostavnim izrazima – širokim narodnim masama približila spoznaja dokaza, postojala je odavno, i uz Allahovu pomoć uspješno je realizirana.

Prilikom pisanja ovog djela, nastojao sam sljedeće:

1- Da kratko spomenem dokaz iz ajeta i i hadisa.
2- Nisam spominjao prenosioca hadisa niti one koji su zabilježili hadis jer je cilj ovoga djela da bude sažeto i olakšano. Kod pojedinih učenjaka, u njihovim djelima, izvodi hadisa znali su biti duži i od samog hadisa, kao što je to činio El-Hafiz u *Bulugul-meramu* kod izvoda mnogih hadisa.
3- Ukoliko je hadis koji sam spomenuo vjerodostojan, tada se nisam osvrtao na njega, a ukoliko je hadis slab, spomenuo sam ga po prepoznatljivom načinu iz kojeg se uviđa njegova slabost i rekao sam: "ruvije", odnosno "prenosi se".
4- Nisam spominjao razilaženje učenjaka u dotičnom pitanju niti stavove imama, već sam samo spomenuo prioritetnije mišljenje shodno svome znanju i trudu.
5- Nisam spominjao sporedna pitanja za koja nema jasnog dokaza, osim nekoliko njih jer je postojala potreba za njihovim spominjanjem. Cilj mi je bio da spomenem samo pitanja za koja postoje jasni dokazi iz Kur'ana i sunneta.
6- Nastojao sam da skupim što veći broj ajeta i hadisa koji govore o propisima.
7- Ova knjiga namijenjena je običnom muslimanu, onome koji traga za šerijatskim znanjem, ali i učenjaku, jer je ova knjiga sažetak brojnih velikih djela koja govore o ovoj tematici. Ko ga bude proučavao, uvidjet će istinitost ovih riječi i veličinu ove knjige.
8- Preporučuje se učenje ove knjige napamet zbog lahkoće izraza, mnoštva dokaza i tačnosti odabranih mišljenja.
9- Da bih napisao ovo djelo, bilo je neophodno iščitavati i studiozno proučavati mnoga djela, poput: *Mugnija*, *Muhalle*, *Temhida*, *Fetvi Ibn*

Tejmijje, Nejlul-evtara, Subulus-selama, Menarus-sebila, Selsebila, Fikhus-sunneta, Bidajetul-mudžtehida, Revdatun-nedijje i drugih djela,.

Ova knjiga koristit će i na putovanju i kod kuće, i učenima i pobožnima, i književniku i liječniku, i učeniku početniku i velikom samostalnom učenjaku, jer u svakom njenom djeliću nalazi se biser.

Ovoj knjizi darovao sam svoj noćni san, poklonio najljepše dane svoga života, a prilikom njenog pisanja konsultirao sam velike i pronicljive učenjake, predstavio je svestranim alimima, pa je sada nudim tebi poput pitkog izvora:

﴿ عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ ٱللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ﴿٦﴾ ﴾

"...izvora iz kojeg će samo Allahovi štićenici piti, i koji će kuda hoće bez muke razvoditi."[3]

Ovih nekoliko redova ispisao sam pred sabahski ezan u blizini Kabe zbog berićetnog vremena i svetosti mjesta, a iznad svega ovoga je dozvola Milostivog, podrška Darežljivog.

[3] Prijevod značenja Ed-Dehr, 6.

KNJIGA O ČISTOĆI

POGLAVLJE O VODAMA

1- Čistoća kišnice:

﴿ وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُم مِّنَ السَّمَاءِ مَاءً لِّيُطَهِّرَكُم بِهِ ﴾

"I spušta na vas kišu sa nebesa da bi vas njome očistio."[4]

2- Čistoća vode nastale otapanjem snijega i leda. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Allahu moj, očisti me od mojih grijeha sa snijegom, vodom i ledom.*" [5]

3- Čistoća morske vode. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ona je čista i čisteća. Dozvoljene su morske životinje koje su u njoj uginule.*"[6]

4- Čistoća zemzem-vode jer se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, abdestio zemzem-vodom.

5- Čistoća izvorske vode. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je za izvor Buda'ah: "*Doista je (ova) voda čista, ništa je ne može onečistiti.*"[7]

6- Čistoća riječnih voda. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Šta mislite kada bi pred vratima jednog od vas bila rijeka u kojoj bi se on kupao pet puta dnevno, da li bi imalo prljavštine ostalo na njemu?!*"[8]

7- Voda koja se promijenila usljed dugog stajanja čista je i čisteća jer se s pravom i na nju odnose riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً ﴾

"... pa, ukoliko ne nađete bilo kakve vode, onda uzmite tejemmum."[9]

8- Čistoća korištene vode. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potrao je svoju glavu sa vodom koja je ostala od pranja njegovih ruku, i prosuo je ostatak vode kojom je uzimao abdest po Džabiru, a ostatak vode kojom je uzimao

---

[4] Prijevod značenja El-Enfal, 11.

[5] **Sahih:** Buharija (744), Muslim (598), Ahmed (7124, 10036).

[6] **Sahih:** Ahmed (8518, 8695, 8855), Ebu Davud (83), Tirmizi (69), Nesai (59, 332). Pogledati: *Miškat* (479).

[7] **Sahih:** Ahmed (10735, 10864, 11406), Ebu Davud (66), Tirmizi (66), Nesai (326). Pogledati: *Miškat* (478).

[8] **Sahih:** Buharija (528), Muslim (667), Ahmed (8705).

[9] Prijevod značenja El-Maide, 6.

abdest dao je Ummu Selemi, Ebu Musau i drugima. [10]

9- Čistoća vode s kojom se pomiješala čista tvar i ta voda još uvijek se naziva vodom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je ženama koje su gasulile njegovu kćerku Zejnebu: "*Na kraju (s vodom) upotrijebite kafur.*"[11] Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kupao se zajedno sa Mejmunom iz posude u kojoj su se nalazili tragovi brašna.

10- Bolje je izbjegavati korištenje vode koja ostane od kupanja žene jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da muškarac uzima abdest sa vodom koja je ostala od kupanja žene. [12]

11- Voda s kojom se pomiješa nečistoća smatra se čistom ako ne promijeni svoja svojstva. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je za mokraću beduina u mesdžidu: "*Prolijte na njegovu mokraću kofu vode.*"[13]

12- Čistoća vode kada dostigne količinu od dva vrča i ne promijeni je nečistoća. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kada voda dostigne količinu od dva vrča, ne može biti nečista.*"[14]

SU'R

13- Čistoća su'ra muslimana. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Doista musliman nije nečist.*"[15]

14- Čistoća su'ra osobe koja je džunub. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, družio se sa svojom porodicom u stanju dženabeta, jeo je i pio (s njima) i ne prenosi se da se čuvao toga.

15- Čistoća su'ra žene u menstruaciji. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "*U vrijeme menstruacije pila sam iz posude, a zatim bih je dodavala Vjerovjesniku, salla-*

---

[10] **Sahih:** Buharija (1253, 1254, 1259), Muslim (939), Ahmed (26752).

[11] **Hasen:** Kako se spominje u hadisu koji je zabilježio Nesai (240), Ibn Madže (378), Ibn Huzejme (240). Pogledati: *Miškat* (485).

[12] **Sahih:** Kako se spominje u hadisu koji su zabilježili Ahmed (20132, 20134), Ebu Davud (82), Tirmizi (63, 64), Nesai (343), Ibn Madže (373). Pogledati: *Miškat* (471).

[13] **Sahih:** Buharija (220, 6128), Ahmed (7214, 7740), Ebu Davud (380).

[14] **Sahih:** Ahmed (4591, 3788, 4941), Ebu Davud (63), Tirmizi (67), Nesai (52), Ibn Madže (517). Pogledati: *Miškat* (477).

[15] **Sahih:** Buharija (283, 285), Muslim (371), Ahmed (7170, 9735).

llahu alejhi ve sellem, a on bi, nakon što sam ja pila, stavljao svoje usne na stranu sa koje sam ja pila, i pio bi."[16]

16- Čistoća su'ra nevjernika. Muslimani su se miješali s nevjernicima. Nevjernički izaslanici, delegacije, dolazili bi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ulazili bi u njegov mesdžid, a nakon toga, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi naređivao da se opere bilo šta od onoga što su dotaknula njihova tijela. A što se tiče riječi Svevišnjeg:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّمَا ٱلۡمُشۡرِكُونَ نَجَسٌ ﴾

"O vjernici! Doista su samo mnogobošci nečisti!"[17] – ovdje se misli na unutrašnju nečistoću.

17- Čistoća su'ra životinja čije se meso jede. Pljuvačka deve Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, padala bi na jednog od njegovih ashaba i nije mu naređivao da je opere.[18] Na ovome su složni islamski učenjaci.

18- Čistoća su'ra mačke. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Doista ona nije nečista, jer je ona od onih (životinja) koje se mnogo vrzmaju oko vas!"*[19]

19- Čistoća su'ra konja, magarca, zvijeri i ptica grabljivica, jer se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan: *"Hoćemo li se abdestiti vodom koja je ostala iza pijenja magarca?"* Odgovorio je: *"Da, i onime što je ostalo iza zvijeri!"*[20] Također, spominje se da je Amr b. El-As upitao vlasnika nekog izvora: "Dolaze li na njega zvijeri?", a Omer el-Hattab reče (vlasniku izvora): "Ništa nam ne govori o tome! Mi pijemo poslije zvijeri, a i one piju poslije nas."[21]

---

[16] **Sahih:** Muslim (300), Ahmed (23807, 23829, 25237), Ebu Davud (259), Nesai (282).

[17] Prijevod značenja Et-Tevbe, 28.

[18] **Sahih:** Kako se navodi u hadisu kod Ahmeda (17211, 17212, 17616), Tirmizija (2121), Nesaije (3642) i Ibn Madže (2712).

[19] **Sahih:** Ahmed (22022, 22074, 22130), Ebu Davud (75), Tirmizi (92), Nesai (68). Pogledati: *Miškat* (482).

[20] **Daif:** Bejheki u *Sunenus-sugra* (185), i u *Sunenul-kubra* (1110, 1113), Darekutni (2, u poglavlju o su'rovima). Pogledati: *Miškat* (484), *Ed-Diraje fi tahridži ehadisil-hidaje* (55), *Et-Tahkik fi ehadisil-hilaf* (48).

[21] **Sahih:** Malik (43), Darekutni u poglavlju o vodi koja promijeni svojstva (18), Bejheki u *Kubra* (1114), Abdurrezzak u *Musannefu* (250). Pogledati: *Miškat* (486).

NEČISTOĆE

20- Nečistoća strvine. Svevišnji Allah rekao je:

﴿ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ ﴾

"Strvina vam je zabranjena."[22]

21- Zabranjeno je meso koje se odsiječe sa žive (životinje), zbog riječi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "*I sve što se odsiječe od životinje dok je živa, smatra se strvinom.*"[23]

Iz strvine se izuzima sljedeće:

a) Strvina riba i skakavaca, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Dopuštene su nam dvije strvine i dvije krvi. Dvije strvine su skakavci i ribe, a dvije krvi su slezena i jetra.*"[24]

b) Strvina koja u sebi nema krvi, poput mrava, pčele i sličnoga, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Kada muha upadne u tečnost koju pije neko od vas, neka je potopi cijelu, a zatim izbaci.*"[25]

c) Kost strvine, rog, nokat, dlaka, perje, vuna i koža, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿ وَمِنْ أَصْوَافِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا أَثَاثًا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴾

"... i (daje vam) od vune njihove i dlake njihove i kostrijeti njihove prostirku i korisne stvari, sve dok se ne istroše"[26], ali i zbog toga što je u njihovoj osnovi čistoća i nema dokaza za njihovu nečistoću, a također i zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi koje je izgovorio nakon što je prošao pored uginule Mejmunine ovce: "*Kad biste uzeli njenu kožu i iskoristili je?!*" Rekli su: "Uginula je!" Odgovorio je: "*Doista, samo je zabranjeno njeno meso.*"[27] Također, čistim se smatra i mlijeko, salo, maslo i krzno uginule životinje, zbog riječi Selmana el-Farisija, radijallahu anhu, nakon što je upitan o tome:

---

[22] Prijevod značenja El-Maide, 3.

[23] **Hasen:** Ahmed (21396, 21397), Ebu Davud (2858), Tirmizi (1480), Darimi (2018), Hakim (7597).

[24] **Sahih mevkuf:** Ahmed (5690), Ibn Madže (3218, 3314), Darekutni (25 u poglavlju o lovu, klanju i ishrani), Bejheki u *Kubra* (1128, 19481). Pogledati: *Miškat* (4132), *Diraje* (917).

[25] **Sahih:** Buharija (3320, 5782), Ahmed (8918), Ebu Davud (3844).

[26] Prijevod značenja En-Nahl, 80.

[27] **Sahih:** Buharija (1492, 2221, 5531), Muslim (363).

"Dozvoljeno je ono što je Allah dozvolio i zabranjeno je ono što je Allah zabranio, a ono što je prešutio, to je od onoga što oprašta."

22- Krv koja istječe, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَّسْفُوحًا ﴾

"... strvine i krvi koja istječe ..."[28]

23- Menstrualna krv, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi Esmi: "*(Kada prestane mjesečno pranje) ostruži (krv sa odjeće), zatim je trljaj vrhovima prstiju u vodi, zatim (odjeću) isperi vodom, a onda klanjaj u toj odjeći.*"[29] Iz krvi se izuzima sljedeće:

a) Krv čovjeka, po ispravnijem mišljenju, jer je Omer, nakon što je izboden, klanjao a krv je tekla iz njegove rane i, također, ashabi su klanjali a na svojim tijelima imali su krvave rane.

b) Krv koja ostane u zaklanoj životinji mimo one koja istječe (prilikom klanja), poput krvi koja izlazi iz mesa prilikom spravljanja, zbog riječi Aiše, radijallahu anha: "Jeli smo meso a iz njega je istjecala krv u loncu."

c) Krv koja izlazi iz bubuljica, čireva i prišteva jer nema dokaza koji ukazuje na njihovu nečistoću.

24- Svinjsko meso, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿ وَلَحْمَ ٱلْخِنزِيرِ ﴾

"... i svinjskoga mesa ..."[30]

25- Ono što čovjek povrati, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, povratio pa je nakon toga uzeo abdest.

26- Mokraća, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se sapere mokraća muškog i ženskog djeteta, izuzev dojenčeta koje ne jede hranu, čija će se mokraća – iako je nečista – samo poprskati vodom.

27- Izmet, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿ أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ ٱلْغَآئِطِ ﴾

"...ili ukoliko jedan od vas obavi fiziološku potrebu..."[31]

---

[28] Prijevod značenja El-En'am, 145.

[29] **Sahih:** Buharija (227, 307), Muslim (291).

[30] Prijevod značenja El-Bekare, 173.

28- *El-vedijja*[32], zbog riječi Ibn Abbasa, radijallahu anhuma: "A za vedijju i mezijju propisano je upotpunjavanje čistoće."

29- *El-mezijja*, zbog riječi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Abdesti se i operi svoj spolni organ.*"[33]

30- Pas, zbog riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Ako pas naloče iz vaše posude, operite je sedam puta, a prvi put zemljom.*"[34]

31- *El-dželala*, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio njeno meso, pijenje njenog mlijeka i korištenje dželale kao prijevoznog sredstva.

32- Domaći magarac, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio jedenje njegovog mesa.

33- Sperma je –po ispravnijem mišljenju– čista jer se sa Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, odjeće samo strugala i prenosi se od njega, sallallahu alejhi ve sellem, da je sperma na stepenu sline i pljuvačke.

34- Alkohol je –po ispravnijem mišljenju– čist. Što se tiče spominjanja alkohola u Kur'anu kao poganog pića, to ne ukazuje na njegovu vidljivu nečistoću, jer su i kipovi nazvani poganima, a vidljivo su čisti jer su načinjeni od kamena i drveta.

Kako se otklanja nečistoća

35- Nečistoća na tijelu otklanja se pranjem, zbog naredbe da se saperu mokraća i izmet sa tijela.

36- Odjeća se čisti pranjem, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ﴿٤﴾ ﴾

"A svoju odjeću očisti!"[35], i zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi o odjeći na koju padne krv hajza: "*Ostruži je, potom je trljaj vrhovima prstiju u vodi, zatim isperi vodom, a onda klanjaj u toj odjeći.*"[36]

37- Što se tiče dugačke ženske odjeće koja se isprlja nečistoćom, očistit će je zemlja po kojoj se odjeća bude vukla, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve

---

[31] Prijevod značenja El-Maide, 6.

[32] Tekućina koja izlazi iz spolnog organa nakon napornog mokrenja.

[33] **Sahih:** Buharija (269).

[34] **Sahih:** Muslim (279), Ahmed (9227, 27365), Ebu Davud (71).

[35] Prijevod značenja El-Muddessir, 4.

[36] **Sahih:** Buharija (227, 307), Muslim (291).

sellem, riječi o ženskoj odjeći koja pređe preko nečistoće: "*Očistit će je ono što dolazi poslije (zemlja).*"[37]

38- Zemlja se čisti posipanjem vode po njoj, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi o mokraći Arabljanina: "*Istresite na njegovu mokraću kofu vode.*"[38] Ukoliko nečistoća bude u tečnom stanju, tada se otklanja posipanjem zemljane prašine po njoj, zbog riječi Aiše, radijallahu anha: "Zemlja se čisti njenim sušenjem."

39- Maslo, ukoliko bude u čvrstom stanju, odstranit će se nečistoća iz njega i ono što se nalazilo oko te nečistoće, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi o mišu: "*Izbacite ga i ono što je oko njega, a zatim ostavite i jedite vaše maslo.*"[39] Međutim, ako maslo bude u tečnom stanju, tada se u potpunosti ostavlja, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*A ukoliko bude u tečnom stanju, ne približavajte mu se.*"[40]

40- Koža strvine čisti se štavljenjem, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada se (sirova) koža uštavi, postaje čista.*"[41]

41- Papuče i cipele čiste se trljanjem o zemlju, zbog riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Ukoliko neko od vas svojim papučama nagazi na nečistoću, pa, uistinu, zemlja će je očistiti.*" [42]

OBAVLJANJE NUŽDE

42- Prilikom obavljanja nužde ne smije se uz sebe imati nešto na čemu je napisano Allahovo ime, jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve

---

[37] **Sahih li gajrihi:** Ahmed (25949), Ebu Davud (383), Tirmizi (143), Ibn Madže (531) i drugi. Pogledati: *Miškat* (504). Lanac prenosilaca je slab zbog nepoznavanja žene o kojoj se radi, međutim hadis pojačava drugi hadis kod Ebu Davuda koji je vjerodostojan.

[38] **Sahih:** Buharija (220, 6128), Ahmed (7214, 7740), Ebu Davud (380).

[39] **Sahih:** Buharija (235, 5537, 5540), Ahmed (26256) i drugi.

[40] **Daif, šaz:** Ahmed (7137, 7547), Ebu Davud (3842), Tirmizi (1798). Pogledati: *Miškat* (4123).

[41] **Sahih:** Muslim (366), Malik (1079), Ebu Davud (4123) i drugi.

[42] **Sahih li gajrihi:** Ebu Davud (385), Ibn Hibban (1403). Pogledati: *Miškat* (503). Lanac prenosilaca je slab jer je prekinut, međutim hadisu svjedoče druga dva vjerodostojna hadisa: od Aiše i Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhuma.

sellem, prilikom ulaska u nužnik skidao svoj prsten, a na njemu je pisalo[43] "Muhammed, Allahov poslanik".

43- Udaljavanje i skrivanje od ljudi, jer se prenosi da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo udaljavao od ljudi. [44]

44- Izgovoriti bismillu i zatražiti utočište prije ulaska u nužnik, kako se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: "*Bismillah*"[45], a u dva Sahiha stoji da je govorio: "*Allahu moj, utječem se Tebi od muških i ženskih šejtana.*"[46]

45- Da ne uzvraća na selam prolazniku dok obavlja nuždu, jer se prenosi da je neki čovjek nazvao selam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je obavljao nuždu, pa mu nije odvratio na selam. [47]

46- Da ne govori prilikom obavljanja nužde, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Neće otići dvojica ljudi da obave nuždu, pa otkriti svoja stidna mjesta i razgovarati a da se Allah neće rasrditi na njih!*"[48]

47- Da se ne okreće prednjom niti stražnjom stranom prema Kibli ukoliko obavlja nuždu na otvorenom, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ne okrećite se ni prednjom, a ni zadnjom stranom prema Kibli.*"[49] Nema smetnje da se u zatvorenom prostoru okrene leđima prema Kibli, jer je Ibn Omer, radijallahu anhuma, vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, unutar građevine, kako obavlja nuždu okrenut leđima prema Kibli.[50] A najbolje je izbjegavati okretanje prema Kibli prednjom i stražnjom stranom i u zatvorenom prostoru i na otvorenom.

48- Da potraži niže mjesto jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Kada neko od vas bude mokrio, neka potraži mjesto od koje mu*

---

[43] **Daif:** Ebu Davud (19), Ibn Madže (303), Ibn Hibban (1413), Hakim (670). U lancu prenosilaca je Ibn Džurejdž koji je *mudellis*. Većina učenjaka ocijenila je hadis slabim.

[44] **Sahih:** Ebu Davud (1), Nesai (17), Ibn Madže (331), Hakim (488).

[45] **Sahih:** Tirmizi (606), Ibn Madže (297). Pogledati: *Miškat* (358).

[46] **Sahih:** Buharija (142, 6322), Muslim (375), Ahmed (11536, 11572) i drugi.

[47] **Sahih:** Muslim (370), Ebu Davud (16), Tirmizi (90) i drugi.

[48] **Daif:** Ahmed (10917), Ebu Davud (15), Ibn Madže (342), Hakim (560). Ovaj hadis prenosi Ikrime b. Ammar od Jahje b. Ebi Kesira, a takva njegova predanja su poremećena, a u lancu prenosilaca je i Hilal b. 'Ijjad koji se ubraja u nepoznate, kako kaže El-Munziri.

[49] **Sahih:** Buharija (394), Muslim (264).

[50] **Sahih:** Buharija (145, 148, 3102), Muslim (266).

se mokraća neće odbijati."[51] Prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao do mehkog zemljišta uz ogradu i obavio nuždu.[52]

49- Da ne mokri u otvor u zemlji, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se mokri u otvor u zemlji.[53]

50- Da ne mokri po putevima kojima hodaju ljudi i mjestima gdje se odmaraju, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Čuvajte se dobro dva prokletnika.*" Upitali su: "Allahov Poslaniče, a ko su ta dva prokletnika?" Rekao je: "*Onaj koji obavlja nuždu na putevima kojima ljudi hodaju i mjestima gdje se odmaraju (hladovinama).*"[54]

51- Da ne mokri u svoju posudu za vodu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Neka niko od vas ne mokri u svoju posudu za vodu a zatim se abdesti iz nje. Uistinu, većina nedoumica (vesvesa) dolazi od toga.*"[55]

52- Da ne mokri u stajaću vodu jer je to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio.[56]

53- Da ne mokri u tekuću vodu jer se prenosi da je i to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio.

54- Najbolje je da ne mokri stojeći ukoliko nema potrebe za tim, jer se prenosi od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "*Ko vam kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mokrio stojeći, nemojte mu vjerovati.*"[57] Međutim, može to činiti stojeći ako bude imao potrebu za tim, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mokrio stojeći[58], a moguće je da je ovaj način obavljanja male nužde dozvoljen i bez posebnog uvjetovanja.

55- Dozvoljeno mu je da mokri u posudu ako za tim ima potrebu, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je ponekada mokrio u

---

[51] **Daif:** Ahmed (19043, 19074, 19215), Ebu Davud (3). Pogledati: *Miškat* (345). U lancu prenosilaca je nepoznata osoba.

[52] Prethodni hadis kod imama Ahmeda.

[53] **Daif:** Ahmed (20251), Ebu Davud (29). Lanac prenosilaca je prekinut.

[54] **Sahih:** Muslim (269), Ahmed (8636), Ebu Davud (25).

[55] **Daif:** Ahmed (20046), Ebu Davud (27), Tirmizi (21), Nesai (36), Ibn Madže (304). Pogledati: *Miškat* (353). U lancu prenosilaca je Hasan b. Abdullah b. Mugaffel koji je *mudellis*. Ali po pitanju zabrane mokrenja u banju u kojoj se kupa postoji vjerodostojan hadis kod Ebu Davuda.

[56] **Sahih:** Muslim (281).

[57] **Daif:** Ahmed (24524, 25259), Tirmizi (12), Nesai (29). Pogledati: *Miškat* (365). U lancu prenosilaca je Šerik b. Abdullah el-Kadi koji je slabog pamćenja.

[58] **Sahih:** Buharija (224, 2471), Muslim (273).

posudu koja se nalazila ispod njegovog kreveta.

56- Očistit će se sa tri kamena, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada neko od vas ode da obavi veliku nuždu, neka se očisti sa tri kamena i to će mu biti dovoljno.*"[59]

57- Neka se dobro čuva i očisti od mokraće, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi – kada je prošao pored dva kabura čiji su se stanovnici kažnjavali: "*Uistinu, njih dvojica se kažnjavaju, a ne kažnjavaju se zbog nečega velikog. Jedan od njih nije se čuvao mokraće, dok je drugi prenosio tuđe riječi s ciljem da ih zavadi.*"[60]

58- Neće se čistiti desnom rukom jer je to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio.

59- Neće se čistiti sa manje od tri kamena, zbog Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, zabrane toga.

60- Nakon čišćenja obrisat će ruke od zemlju, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je tako radio.

61- Poprskat će spolni organ i odjeću vodom kako bi otklonio nedoumicu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je malu nuždu a zatim vodom poprskao svoj spolni organ.

62- U nužnik će ući lijevom nogom, a izaći desnom nogom.

63- Kada izađe iz nužnika reći će: "*Gufraneke – Tvoj oprost*"[61], jer je tako i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postupao, a prenosi se od njega da bi govorio i "*Elhamdu lillahi ellezi ezhebe annijel-eza ve 'afani*", tj. "*Hvala Allahu koji je učinio da neprijatnost ode od mene i koji me je sačuvao.*"[62]

---

[59] **Sahih:** Ahmed (24250, 24491), Ebu Davud (40), Nesai (44), Darimi (670). Pogledati: *Miškat* (349). U lancu prenosilaca postoji nepoznata osoba, ali hadisu svjedoči drugi vjerodostojan hadis od Ebu Ejjuba el-Ensarija, radijallahu anhu.

[60] **Sahih:** Buharija (216, 1361, 1378), Muslim (292), Ahmed (1981) i drugi.

[61] **Sahih:** Ebu Davud (30), Tirmizi (7), Ibn Madže (300). Pogledati: *Miškat* (359).

[62] **Daif:** Ibn Madže (301). Pogledati: *Miškat* (374). U lancu prenosilaca nalazi se Ismail b. Muslim el-Mekki o čijoj slabosti postoji jedinstveno mišljenje kod muhaddisa.

PRIRODNOSTI VJERE

64- Sunećenje je obaveza muškarcima zbog vjerodostojnog predanja da se Ibrahim el-Halil, alejhis-selam, osunetio sjekiricom kada je imao osamdeset godina.[63] Svevišnji Allah rekao je:

﴿ثُمَّ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ أَنِ ٱتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَٰهِيمَ حَنِيفًا﴾

"Zatim smo tebi objavili da slijediš Ibrahimovu vjeru kao pravovjerni."[64]

65- Također, sunećenje je poželjno za žene.

66- *Istihdad*, tj. odstranjivanje dlaka oko stidnog mjesta. Vjerodostojno se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je to jedna od prirodnosti vjere.

67- Čupanje dlaka ispod pazuha. Vjerodostojno se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je to jedna od prirodnosti vjere.

68- Sječenje noktiju je od prirodnosti vjere, kao što je obavijestio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.[65]

69- Skraćivanje brkova zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Brijte brkove*"[66], a spominje se i skraćivanje.[67]

70- Puštanje brade, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Puštajte brade.*"[68]

71- Održavanje kose uljem i njeno češljanje. Prenosi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Ko ima kosu, neka je održava.*"[69]

72- Neće brijati jedan dio glave, a drugi ostavljati, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio *el-kaz'a*, a to je brijanje jednog dijela glave i ostavljanje drugog dijela.[70]

---

[63] **Sahih:** Buharija (3356, 6298), Muslim (2370), Ahmed (9136, 9339).

[64] Prijevod značenja En-Nahl, 123.

[65] **Sahih:** Odstranjivanje dlaka oko stidnog mjesta, čupanje dlaka ispod pazuha i sječenje noktiju spominju se u hadisu o prirodnostima vjere, koji bilježe Buharija (5889, 5891, 6297), Muslim (257) i drugi.

[66] **Sahih:** Muslim (259), Ahmed (4640), Tirmizi (2763), Nesai (15, 5054) i drugi.

[67] Kao što se spominje o prethodnom hadisu o prirodnostima vjere.

[68] **Sahih:** Buharija (5892), Muslim (259) i drugi.

[69] **Sahih:** Ebu Davud (4163). Pogledati: *Miškat* (4450).

[70] **Sahih:** Buharija (5920, 5921), Muslim (2120) i drugi.

73- Nečupanje sijedih vlasi jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Ne čupajte sijede vlasi, jer su, uistinu, one svjetlo muslimana.*"[71]

74- Bojenje sijedih vlasi crvenom ili smećkastom bojom, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Uistinu ih židovi i kršćani ne boje, pa razlikujte se od njih.*"[72] Klonit će se crne boje, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*... a klonite se crne boje.*"[73]

75- Mirisanje, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Na ovom dunjaluku najdraži su mi žene i mirisi, a moj užitak je u namazu.*"[74]

POGLAVLJE O MISVAKU

76- Vrijednost misvaka: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Misvakom se postiže čistoća usta i zadovoljstvo Gospodara.*"[75]

77- Potvrđenost korištenja misvaka prilikom uzimanja abdesta, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Da se ne bojim da ću otežati svome ummetu, naredio bih im upotrebu misaka prilikom svakog uzimanja abdesta.*"[76]

78- Potvrđenost korištenja misvaka prije svakog namaza, zbog Vjero-vjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*...prilikom svakog uzimanja abdesta.*"[77]

79- Prilikom ulaska u kuću prvo upotrijebiti misvak (tj. očistiti zube misvakom). Aiša, radijallahu anha, prenosi da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom ulaska u kuću prvo upotrijebio misvak.[78]

80- Prilikom ustajanja na noćni namaz, prvo upotrijebiti misvak, jer bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi ustao noću čistio zube misvakom.[79]

---

[71] **Hasen:** Ahmed (6634, 6637, 6923), Tirmizi (2821), Ibn Madže (3721). Pogledati: *Miškat* (4458).

[72] **Sahih:** Buharija (3462, 5899), Muslim (2103), Ahmed (7232, 7489) i drugi.

[73] **Sahih:** Muslim (2102), Ahmed (13993, 14046), Ebu Davud (4204) i drugi.

[74] **Hasen:** Ahmed (11884, 11885, 12644), Nesai (3939, 3940). Pogledati: *Miškat* (5261).

[75] **Sahih:** Buharija ga je zabilježio *muallekan* u Knjizi o postu, u poglavlju o vlažnom i suhom misvaku. Također, Ahmed (23683, 23811), Nesai (5), Darimi (684). Pogledati: *Miškat* (381).

[76] **Sahih:** Buharija *muallekan* u Knjizi o postu, u poglavlju o vlažnom i suhom misvaku. Ahmed (7364, 8941, 9308), Ibn Huzejme (140).

[77] **Sahih:** Buharija (887, 7240), Muslim (252), Ahmed (7294, 7794) i drugi.

[78] **Sahih:** Muslim (253), Ahmed (27601), Ebu Davud (51) i drugi.

[79] **Sahih:** Buharija (245, 1136), Muslim (255), Ahmed (22731, 22802) i drugi.

81- Čišćenje zuba misvakom nakon noćnog i dnevnog spavanja.

82- Čišćenje zuba prstom u neposjedovanju misvaka jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Zamjena za misvak su prsti.*"[80]

83- Misvak je dozvoljeno koristiti i postaču, zbog riječi Amira b. Rebi'e, radijallahu anhu: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nebrojeno puta kako koristi misvak u toku posta."[81]

84- Stavljanje misvaka na kraj jezika. Ebu Musa, radijallahu anhu, vidio je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je stavio misvak na kraj jezika i kao da je htio povratiti.[82]

85- Da misvak bude od svježeg drveta, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, viđen kako čisti zube štapićem od erakovog stabla.

86- Traženje misvaka od drugog, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u svojoj bolesti pred smrt naišaretio očima prema misvaku Abdur-Rahmana b. Ebi Bekra, pa mu je dat misvak i očistio je njime zube.[83]

87- Nema smetnje da jedan misvak koristi više osoba, poput supruge i sličnih, jer je Aiša, radijallahu anha, smekšala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, misvak, pa je njime očistio zube.[84]

88- Davanje misvaka najstarijoj osobi, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio u snu dvojicu meleka i jednom od njih htio je dati misvak, pa mu je rečeno: "*Starijem, starijem!*"[85]

---

[80] **Daif:** Ibn Adijj u *Kamilu* (5/334), Bejheki u *Sunenu Kubra* (176), Makdisi u *El-Ehadisu el-muhtare* (2699). Pogledati: *Irva'ul-galil* (69). Ovaj hadis prenosi Abdul-Hakem el-Kasmeli od Enesa, radijallahu anhu. Sam Bejheki, nakon što je spomenuo ovaj hadis, prenio je riječi imama Buharije: "Predanja Abdul-Hakema el-Kasmelija el-Basrija od Enesa i Ebu Bekra su *munker* predanja." Ibn Hibban rekao je za njega: "Nije dozvoljeno pisati hadise koje on prenosi izuzev radi čuđenja."

[81] **Daif:** Buharija *muallekan* u Knjizi o postu, u poglavlju o vlažnom i suhom misvaku. Ahmed (15251, 15261), Ebu Davud (2364), Tirmizi (725). Pogledati: *Miškat* (2009). U lancu prenosilaca je Asim b. Ubejdillah oko čije slabosti učenjaci hadisa su složni.

[82] **Sahih:** Buharija (244), Muslim (253) i drugi.

[83] **Sahih:** Buharija (890, 3100, 4438), Ahmed (23696, 25112) i drugi.

[84] Kako se spominje u prethodnom hadisu.

[85] **Sahih:** Buharija (246), Muslim (2271, 3002) i drugi.

ABDEST

89- Abdest je propisan riječima Svevišnjeg Allaha:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمۡتُمۡ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغۡسِلُواْ وُجُوهَكُمۡ وَأَيۡدِيَكُمۡ إِلَى ٱلۡمَرَافِقِ وَٱمۡسَحُواْ بِرُءُوسِكُمۡ
وَأَرۡجُلَكُمۡ إِلَى ٱلۡكَعۡبَيۡنِۚ﴾

"O vjernici, kada ustanete namaz da obavite, vi svoja lica operite, i ruke do iza lakata, i potarite po svojim glavama i noge svoje operite do iza članaka"[86];

i riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Ko god od vas pusti vjetar, Allah neće primiti njegov namaz sve dok se ne abdesti.*"[87]

90- Vrijednost abdesta. Svevišnji Allah rekao je:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلتَّوَّٰبِينَ وَيُحِبُّ ٱلۡمُتَطَهِّرِينَ﴾

"Uistinu, Allah voli one koji se mnogo kaju i voli one koji se mnogo čiste." [88]

Hadisi koji govore o vrijednosti abdesta:

a) "*Čistoća je pola imana*"[89]

b) "*Kada se čovjek abdesti pa ispere usta, grijesi izlaze iz njegovih usta. Kada opere svoje lice, grijesi toliko spadaju s njegova lica sve dok ne spadnu i ispod vjeđa njegovih očiju. Kada pere svoje ruke, grijesi toliko spadaju s njegovih ruku sve dok ne spadnu i ispod noktiju njegovih prsta. Kada potare po svojoj glavi, grijesi toliko spadaju s njegove glave sve dok ne ispadnu i iz njegovih ušiju. A kada pere svoje noge, grijesi toliko spadaju s njegovih nogu da mu čak spadnu i grijesi ispod noktiju njegovih nožnih prsta. Zatim odlazi u mesdžid i obavlja nafilu.*"[90]

c) "*Hoćete li da vas uputim na ono čime Allah briše grijehe i podiže stepene?!*" Prisutni odgovoriše: "Svakako, Allahov Poslaniče!" Reče: "*Upotpunjavanje abdesta u nepovoljnim uvjetima, mnoštvo koraka prema džamiji i iščekivanje narednog namaza nakon obavljenog namaza. To vam je ribat! To vam je ribat!*"[91]

---

[86] Prijevod značenja El-Maida, 6.

[87] **Sahih:** Buharija (135, 6954), Muslim (225) i drugi.

[88] Prijevod značenja El-Bekare, 222.

[89] **Sahih:** Muslim (223), Ahmed (22395, 22401) i drugi.

[90] **Sahih:** Ahmed (18585), Malik (62), Nesai (103), Ibn Madže (282). Pogledati: *Miškat* (297).

[91] **Sahih:** Muslim (251), Ahmed (7168, 7672), Tirmizi (51) i drugi.

d) "*Doista će se moji sljedbenici na Sudnjem danu prepoznavati po svijetlim licima i svijetlim udovima od tragova abdesta.*"[92]

91- Farzovi abdesta

Prvi: Namjera (nijjet), zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Doista se sva djela vrednuju prema namjerama.*"[93]

Drugi: Ispiranje usta i nosa, jer se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije abdestio a da nije isprao usta i nos, a također je rekao: "*...dobro isperi nos, osim kada si postač*"[94]; i rekao je: "*...isperi usta i nos.*"[95]

Treći: Pranje lica jedanput, dok je tri puta potpuno, zbog Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, postupka.

Četvrti: Pranje ruku do iza lakata, zbog Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, postupka.

Peti: Potiranje glave, zbog riječi Svevišnjeg Allaha: **"...i potarite svoje glave..."** Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potirao je glavu svojim rukama tako što bi počeo sprijeda glave (od ruba kose) i povukao ih sve do potiljka, a zatim ih vratio nazad (do ruba kose).[96]

Šesti: Pranje nogu do iza članaka, zbog Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, postupka i njegovih riječi: "*Teško li se petama od vatre!*"[97]

Sedmi: Redoslijed jer je i Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi način uzimanja abdesta spomenuo redoslijedom, a i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Počnite s onim čime je počeo i Allah*"[98], kao i zbog toga što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustrajavao u uzimanju abdesta ovim redoslijedom nikada ga ne remeteći. Prenosi se od njega da je jedne prilike, nakon što se abdestio, rekao: "*Ovo je način uzimanja abdesta i Allah neće primiti namaz osim sa ovako uzetim abdestom.*"[99] Također, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,

---

[92] **Sahih:** Buharija (136), Muslim (246), Ahmed (8942) i drugi.
[93] **Sahih:** Buharija (1, 54, 2529), Muslim (1907) i drugi.
[94] **Sahih:** Ebu Davud (142), Tirmizi (788), Nesai (87), Ibn Madže (407). Pogledati: *Miškat* (405).
[95] **Sahih:** Hakim (454).
[96] **Sahih:** Kako stoji u hadisu kod Buharije (185), Muslima (235) i drugih.
[97] **Sahih:** Buharija (60, 96, 163), Muslim (241) i drugi.
[98] **Sahih:** Nesai (2962).
[99] **Daif:** Ibn Madže (419), Ibn Adijj u *Kamilu* (3/300), Darekutni u poglavlju o abdestu Allahovog Poslanika (4) i Bejheki u *Sunenu kubra* (385). U lancu prenosilaca nalazi se El-Kasim b.

naredio je čovjeku koji je ostavio jedan manji dio stopala, koliko nokat, neopran, da se vrati i ponovi abdest.

Osmi: Potrat će po turbanu (imami) jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potirao po svom turbanu (imami), tako što bi prvo potirao po prednjem dijelu glave (kika), a zatim po turbanu (imami).

Sunneti abdesta

92- Izgovaranje bismille na početku abdesta. To je obaveza za onoga ko je svjestan, dok obaveza spada u slučaju zaborava. To zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Nema abdesta onaj koji nije spomenuo Allaha prilikom njegovog uzimanja.*"[100]

93- Čišćenje zuba misvakom, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Da se ne bojim da ću otežati svom ummetu, naredio bih im upotrebu misvaka prilikom svakog abdesta.*"[101]

94- Pranje šaka tri puta na početku, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Kada se neko od vas probudi iz sna, neka ne stavlja svoju ruku u posudu dok je ne opere tri puta.*"[102]

95- Prolaženje prstima kroz bradu jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prolazio svojim prstima kroz bradu.[103]

96- Pranje između prstiju (na rukama i nogama), zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*...i operi između prstiju.*"[104]

97- Pranje dijelova tijela tri puta, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tri puta prao dijelove tijela prilikom uzimanja abdesta.

98- Otpočinjanje s desnom stranom, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio davati prednost desnoj strani prilikom oblačenja obuće, prilikom

---

Muhammed koji je *metruk* kod mnogih učenjaka hadisa. Hadis su slabim ocijenili mnogi učenjaci poput: Ibnul-Dževzija, El-Munzirija, Ibnus-Salaha, En-Nevevija i dr., a dovoljan je po ovom pitanju hadis koji bilježi Muslim od Ebu Hurejre.

[100] **Sahih:** Tirmizi (25), Ibn Madže (398). Pogledati: *Miškat* (402).

[101] Prethodio je izvod hadisa.

[102] **Sahih:** Buharija (162), Muslim (278), Ahmed (7240, 7390) i drugi.

[103] **Sahih:** Tirmizi (31), Ibn Madže (430) i drugi.

[104] **Sahih:** Ebu Davud (142), Tirmizi (788), Nesai (87), Ibn Madže (448). Pogledati: *Miškat* (405).

češljanja, čišćenja i u svim stvarima.[105]

99- Trljanje. Prenosi se od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da bi trljao dijelove tijela koje bi prao prilikom uzimanja abdesta.

100- Potiranje ušnih školjki, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potirao glavu i unutrašnju i vanjsku stranu ušnih školjki; unutrašnji dio kažiprstima.

101- Prati dijelove tijela i malo više nego što je propisano, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Doista će se moji sljedbenici na Sudnjem danu prepoznavati po svijetlim licima i svijetlim udovima od tragova abdesta*"[106], kao i zbog toga što je on, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom pranja ruku prakticirao oprati i dio nadlaktica, a prilikom pranja nogu i dio potkoljenica.[107]

102- Racionalno trošenje vode jer se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, abdestio s jednim muddom (pregršti) vode[108], a prenosi se da je rekao Sa'du dok se abdestio: "*Ne prosipaj, pa makar se nalazio i na tekućoj rijeci.*"[109]

103- Učenje zikra: O tome postoji četiri hadisa:

a) Učenje bismille na početku, kao što je prethodilo.

b) Izgovaranje dove tokom uzimanja abdesta: "*Gospodaru moj! Oprosti mi moje grijehe, kuću mi učini prostranom i moju opskrbu učini berićetnom!*"[110]

c) Nakon završetka abdesta izgovoriti: "*Ešhedu en la ilahe illallahu vahdehu la šerike leh, ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu. Allahumme-dž'alni minet-tevvabine vedž'alni minel-mutetahhirin* (Svjedočim da nema istinskog boga osim Allaha Jedinog, koji nema sudruga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Gospodaru moj, učini me od onih koji se mnogo kaju i od onih koji se mnogo čiste.)"[111]

---

[105] **Sahih:** Buharija (168, 426, 538), Muslim (268).

[106] Prethodio je izvod hadisa.

[107] Ispravno je da je ovo radio plemeniti ashab Ebu Hurejre, radijallahu anhu.

[108] **Sahih:** Buharija (201), Muslim (325).

[109] **Daif:** Ahmed (7025), Ibn Madže (425). Pogledati: *Miškat* (427). U lancu prenosilaca je Ibn Lehi'a koji je poznat po svojoj slabosti.

[110] **Daif:** Nesai u *Amelul-jevmi vel-lejle* (80), Ebu Ja'la (7273), Bejheki u *Sunenu kubra* (9908). U lancu prenosilaca je prekid između Ebu Midžleza i Ebu Muse el-Eš'arija, a također, ova dova nije od abdeskih dova, već jedna od dova koje se uče u namazu, kako se to jasno može naći u *Musnedu* imama Ahmeda.

[111] **Sahih:** Muslim (234) bez dodatka "*Allhummedž'alni ...*", a kod Tirmizija (55) nalazi se u potpunosti. Pogledati: *Miškat* (289).

d) Riječi: "*Subhanekellahumme ve bihamdike, ešhedu en la ilahe illa Ente, estagfiruke ve etubu ilejke* (Neka si slavljen i hvaljen Ti, Gospodaru moj. Ja svjedočim da nema istinskog boga osim Tebe. Od Tebe oprosta tražim i Tebi se kajem.)"[112]

104- Klanjati dva rekata, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao Bilala, radijallahu anhu, za djelo koje čini i kojem se najviše nada, jer je čuo njegove stope u Džennetu, pa je rekao: "*Nikada nisam uzeo abdest u bilo kojem dijelu dana ili noći, a da s tim abdestom nisam klanjao koliko mi je Allah propisao da klanjam.*"[113]

105- Ako bi sam uzimao abdest, to je bolje za njega, jer je tako uglavnom postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a nema smetnje da mu pri tome neko i pomaže, jer su Usama i Mugire posipali vodu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok se abdestio.

Stvari koje kvare abdest

106- Mokraća, zbog hadisa Safvana b. Usala, radijallahu anhu, koji kaže: "*Kada bismo bili na putovanju, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao bi nam da ne skidamo svoje mestve tri dana i noći izuzev radi džzenabeta, a (da uzimamo abdest) zbog velike i male nužde i sna.*"[114]

107- Obavljanje velike fiziološke potrebe, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ ٱلْغَآئِطِ ﴾

"...ili ukoliko neko od vas obavi veliku fiziološku potrebu..."[115]

108- Puštanje vjetra, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Allah neće primiti namaz nijednog od vas, ukoliko pusti vjetar, sve dok se ne abdesti.*"[116]

109- Mezija, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Zbog nje*

---

[112] **Sahih:** Nesai u *Kubra* (9909) i u *Amelul-jevmi vel-lejle* (81, 83), Ibn Ebi Šejbe (19), Abdurrezzak u *Musannefu* (730, 6023), Taberani u *Evsatu* (1355), Hakim (2072). Pogledati: *Et-Tergib vet-terhib* (351, 2261).

[113] **Sahih:** Buharija (1149), Muslim (2458), Ahmed (8198, 9380).

[114] **Hasen-sahih:** Ahmed (17625, 17629), Tirmizi (96, 3535), Nesai (127, 158), Ibn Madže (478). Pogledati: *Miškat* (520).

[115] Prijevod značenja El-Maide, 6.

[116] Prethodio je izvod hadisa.

se abdesti."[117]

110- Vedijja, zbog Ibn Abbasovih, radijallahu anhuma, riječi jednom čovjeku: "Uzmi abdesti kao što uzimaš za namaz i operi svoj spolni organ."

111- Sperma zbog koje se obavezno okupati, a ona kvari i abdest. Svevišnji Allah rekao je:

﴿وَإِن كُنتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا﴾

"...a ako budete džunubi, onda se okupajte."[118]

112- Duboki san usljed kojeg se gubi svjesnost, zbog prethodnog hadisa: "...*a (da uzimamo abdest) zbog velike i male nužde i sna*"[119], pa je istovremeno naveo razloge zbog kojih je neophodno uzimati abdest.

113- Gubljenje pameti usljed ludila ili nesvjesnog stanja ili opijenosti, jer se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okupao nakon buđenja iz nesvjesnog stanja.[120]

114- Dodirivanje spolnog organa bez zastora, zbog hadisa Sebre, Safvanove kćerke, koja prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ko dotakne svoj spolni organ, neka se abdesti.*"[121]

115- A što se tiče hadisa Talka b. Alije u kojem se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o doticanju spolnog organa, pa je rekao: "*Doista je to samo jedan od tvojih dijelova tijela*"[122], taj hadis je ili derogiran ili se tumači drugačije.

116- Jedenje devinog mesa, jer je neki čovjek upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Hoćemo li se abdestiti nakon jedenja devinog mesa?", pa je odgovorio: "*Da.*"[123]

117- Povraćanje, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, povratio pa se nakon toga abdestio.[124]

---

[117] **Sahih:** Buharija (132, 178), Ahmed (619, 664) i drugi.

[118] Prijevod značenje El-Maida, 6.

[119] Prethodio je izvod hadisa.

[120] **Sahih:** Buharija (687), Muslim (418), Ahmed (5119, 25606) i drugi.

[121] **Hasen-sahih:** Ahmed (26749), Ebu Davud (181), Tirmizi (82) i drugi. Pogledati: *Miškat* (319).

[122] **Sahih:** Ebu Davud (182), Tirmizi (85), Nesai (165), Ibn Madže (483). Pogledati: *Miškat* (320).

[123] **Sahih:** Muslim (360), Ahmed (20287, 20304).

[124] **Sahih:** Ahmed (26989), Ebu Davud (2381), Tirmizi (87). Pogledati: *Miškat* (2008).

Šta ne kvari abdest

118- Doticanje žene, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u svojoj kući pa kada bi se spuštao na sedždu, blago bi dotaknuo Aišu, radijallahu anha, da ukloni noge sa mjesta sedžde.[125] Muttefekun alejhi. A što se tiče Allahovih, subhanehu ve te'ala, riječi:

﴿ أَوْ لَـٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ ﴾

"...ili ako se budete sastajali sa ženama..."[126], ovdje se misli na spolni odnos.

119- Izlazak krvi mimo dva prirodna otvora, jer je Omer, radijallahu anhu, klanjao, a bio je izboden i krv je tekla iz njegovog tijela. Također, i drugi ashabi su klanjali s ranama iz kojih je tekla krv.

120- Sumnja čovjeka koji je bio pod abdestom da li je izgubio abdest ili ne – ne kvari njegov abdest zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ne prekidaj namaz sve dok ne čuješ zvuk ili ne osjetiš miris.*"[127]

121- Nakašljavanje u namazu ne kvari abdest, zbog nepostojanja vjerodostojne predaje o tome.

Zbog čega je obaveza uzeti abdest

122- Obavljanje namaza, svejedno bio obavezni ili dobrovoljni, zbog ajeta o abdestu i zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Allah neće primiti namaz bez čistoće, niti sadaku koja je otuđena."[128]

123- Tavaf oko Kabe, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Tavaf oko Kabe je namaz.*"[129]

124- Doticanje Mushafa, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kur'an ne dotiče osim onaj koji je čist*"[130], kao i zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿ لَّا يَمَسُّهُۥٓ إِلَّا ٱلْمُطَهَّرُونَ ﴿٧٩﴾ ﴾

[125] **Sahih:** Buharija (382, 513, 519), Muslim (512) i drugi.
[126] Prijevod značenja El-Maide, 6.
[127] **Sahih:** Buharija (137, 177, 2056), Muslim (361), Ebu Davud (176) i drugi.
[128] **Sahih:** Muslim (224), Ahmed (4686, 4949), Tirmizi (1) i drugi.
[129] **Sahih:** Ahmed (14997, 16176), Nesai (2922). Pogledati: *Irva'ul-galil* (121, 1102).
[130] **Sahih:** Malik (468), Darimi (2266), Hakim (1447).

"Ne doticu ga osim čisti!"[131] Jedna skupina učenjaka odabrala je da je prioritetnije mišljenje da je onome ko nema abdest dozvoljeno dotaći Mushaf.

Zbog čega je sve poželjno uzeti abdest

125- Prije učenja zikra, spominjanja Allaha, jer je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, neki čovjek poselamio pa mu nije odgovorio na selam sve dok nije prišao zidu, potrao po svome licu i svojim rukama, a zatim mu odvratio na selam.[132]

126- Prije odlaska na spavanje, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada hoćeš da ideš u svoju postelju, abdesti se kao što se abdestiš za namaz.*"[133]

127- Osobi koja je džunub lijepo je da se abdesti u sljedećim situacijama:

a) Kada želi da jede, pije ili spava, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio džunubu da – kada hoće da jede, pije ili spava – uzme abdest kao što uzima za namaz.[134]

b) Ukoliko želi ponovo da ima odnos, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada neko od vas obavi snošaj sa svojom suprugom pa to htjedne ponoviti, neka se između ta dva odnosa abdesti.*"[135]

128- Preporučuje se uzimanje abdesta prije samog kupanja, jer se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada se kupao od dženabeta, prvo abdestio.

129- Preporučuje se uzimanje abdesta nakon jela koje je doticala vatra, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Abdestite se nakon jela koje je doticala vatra.*"[136] Ova naredba spušta se sa stepena obaveznosti na preporučenost zbog toga što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne prilike jeo ovčiju plećku, a zatim ustao i klanjao a nije se abdestio.[137]

130- Obnavljanje abdesta za svaki namaz jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve

---

[131] Prijevod značenja El-Vaki'a, 79.
[132] **Sahih:** Buharija (337), Muslim (369), Ahmed (17090), Ebu Davud (329) i drugi.
[133] **Sahih:** Buharija (247, 6311), Muslim (2710), Ebu Davud (5046) i drugi.
[134] **Sahih:** Buharija (288), Muslim (305), Ebu Davud (224) i drugi.
[135] **Sahih:** Muslim (308), Ahmed (10777, 10843), Ebu Davud (220) i drugi.
[136] **Sahih:** Muslim (352), Ahmed (7550, 7618, 9721) i drugi.
[137] **Sahih:** Buharija (207, 5405), Muslim (354), Ahmed (2337) i drugi.

sellem, uzimao abdest za svaki namaz.[138] Ova naredba spušta se sa stepena obaveznosti na preporučenost zbog toga što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u danu oslobođenja Mekke klanjao sve namaze sa jednim abdestom.[139]

131- A dozvoljeno mu je i da spominje Allaha bez abdesta, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spominjao Allaha u svakom stanju.[140]

Mesh – potiranje po mestvama

132- Dokaz propisanosti mesha jesu riječi Uzvišenog:

﴿ وَٱمْسَحُوا۟ بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى ٱلْكَعْبَيْنِ ﴾

"...i po glavama svojim potarite i noge svoje do iza članaka operite"[141],

i hadis Džerira, radijallahu anhu, u kojem stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvršio malu nuždu, a zatim se abdestio i potrao po mestvama.[142]

133- Također, dozvoljeno je potirati po čarapama i obući, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se abdestio i potirao po čarapama i obući.[143]

134- Onaj koji želi uzimati mesh po mestvama, mora ih obući na čistoću, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ostavi ih (ne skidaj ih), jer sam ih obukao na čistoću.*"[144]

135- Potirati po gornjem dijelu mestvi, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potirao po gornjoj strani mestvi.[145]

136- Onaj koji je kod kuće potire dan i noć po mestvama dok onaj koji je na putovanju potire tri dana i tri noći, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Za putnika je tri dana i tri noći, dok je za onoga koji je kod kuće jedan dan i noć.*"[146]

137- Mesh po mestvama kvari sljedeće:

---

[138] **Sahih:** Buharija (214), Ahmed (11937), Ebu Davud (171) i drugi.
[139] **Sahih:** Buharija (277), Ahmed (22457, 22464), Ebu Davud (172) i drugi.
[140] **Sahih:** Buharija (387), Muslim (272) i drugi.
[141] Prijevod značenja El-Maide, 6.
[142] **Sahih:** Buharija (387), Muslim (272) i drugi.
[143] **Sahih:** Ahmed (17741), Ebu Davud (159), Tirmizi (99), Nesai (125). Pogledati: *Miškat* (523).
[144] **Sahih:** Buharija (206, 5799), Muslim 8274) i drugi.
[145] **Sahih:** Ebu Davud (162). Pogledati: *Miškat* (525).
[146] **Sahih:** Muslim (276), Ahmed (782, 908, 969), Nesai (128, 129) i drugi.

a) Isticanje vremena mesha, jer kada mesh ne bi bio pokvaren prolaskom njegovog vremena, tada određivanje vremena ne bi imalo svrhe.

b) Dženabet, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio svojim ashabima da skidaju mestve nakon dženabeta.[147]

c) Skidanje mestvi, jer je nošenje mestvi u predviđenom vremenu obaveza. U protivnom, određivanje vremena ne bi imalo smisla. Shodno tome, ukoliko bude pod abdestom kada skine mestve, dovoljno mu je samo da opere noge.

KUPANJE

138- Propisano je okupati se od dženabeta, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿وَإِن كُنتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا﴾

"...a ako budete džunubi, okupajte se"[148], i Njegovih riječi o ženi u menstruaciji:

﴿ذَٰلِكَ يُوعَظُ بِهِۦ مَن كَانَ مِنكُمْ يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ﴾

"To vam se savjetuje, onome od vas koji vjeruje u Allaha."[149]

139- Obaveza je okupati se zbog izlaska sperme sa strašću, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Voda je zbog vode*"[150], i njegovih riječi: "*Kada izbaciš spermu sa strašću, okupaj se.*"[151]

140- Obaveza je okupati se kada se spolno opći, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada muškarac zauzme položaj između ženina četiri uda, potom spolno opći s njom, obavezno je kupanje, čak ako i ne ejakulira.*"[152]

141- Obaveza je okupati se po prestanku hajza i nifasa, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ ٱللَّهُ﴾

---

[147] Prethodio je izvod hadisa.
[148] Prijevod značenja El-Maide, 6.
[149] Prijevod značenja El-Bekare, 232.
[150] **Sahih:** Muslim (343), Ahmed (10850, 10915), Ebu Davud (217).
[151] **Sahih:** Ahmed (870), Ebu Davud (206), Nesai (193).
[152] **Sahih:** Buharija (291), Muslim (348), Ahmed (7157, 8369) i drugi.

"...i ne prilazite im sve dok se ne očiste, pa kada se očiste, priđite im onako kako vam je Allah naredio."[153]

142- Obaveza je –po konsenzusu – okupati muslimana kada umre, zbog Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, naredbe da se okupa njegova kćerka Zejneba i čovjek koji je umro na Arefatu a bio je u ihramima.

143- Obaveza je okupati se nevjerniku kada primi islam, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Sumami b. Usalu da se okupa kada je primio islam.[154]

Napomene vezane za kupanje

144- Kupanje nije obavezno ukoliko sperma izađe bez strasti, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada izbaciš spermu sa strašću, okupaj se.*"[155] Dakle, ukoliko sperma ne izađe na ovakav način, snažno i sa strašću, kupanje nije obavezno.

145- Ukoliko polucira u snu i ne pronađe spermu (na odjeći), kupanje nije obaveza, po konsenzusu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Da, ukoliko vidiš tragove tečnosti.*"[156] Iz hadisa se razumijeva da ukoliko se sperma ne vidi, kupanje nije obavezno.

146- Ukoliko pronađe tragove tečnosti na odjeći, a ne sjeća se je li polucirao u snu, obaveza mu je okupati se jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kupanje vezao za viđenje tragove tečnosti riječima: "*Da, ukoliko vidiš tragove tečnosti.*"

147- Ukoliko osjeti nadolaženje sperme sa strašću pa se suzdrži i ne ejakulira, kupanje nije obavezno jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kupanje vezao za viđenje sperme.

148- Ukoliko primijeti spermu na svojoj odjeći, a ne sjeća se kada je polucirao, a već je i klanjao, obaveza mu je da ponovi namaze koje je klanjao nakon zadnjeg spavanja.

Šta je zabranjeno džunubu

149- Džunubu je zabranjeno da obavlja namaz, zbog Vjerovjesnikovih riječi:

---

[153] Prijevod značenja El-Bekare, 222.
[154] **Sahih:** Buharija (462, 4372), Muslim (1764).
[155] **Sahih:** Ahmed (870), Ebu Davud (206), Nesai (193).
[156] **Sahih:** Buharija (130, 282, 3328), Muslim (313).

"*Allah ne prima namaz bez čistoće*"[157], i zbog ajeta:

﴿ وَإِن كُنتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا ﴾

"...a ako budete džunubi, okupajte se."[158]

150- Tavaf, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Tavaf oko Kabe je namaz.*"[159]

151- Doticanje Mushafa, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kur'an ne dotiče osim onaj koji je čist.*"[160]

152- Učenje Kur'ana, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga ništa nije sprečavalo od učenja Kur'ana izuzev dženabeta.[161]

153- Boravak u mesdžidu, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ ﴾

"...niti džunubu, osim da prođe"[162], i zbog riječi koje se prenose od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Uistinu, ja ne dozvoljavam (ulazak u) mesdžid ženi koja je u menstruaciji i džunubu.*"[163]

Preporučeno kupanje

154- Kupanje petkom zbog Omerovih riječi upućenih Osmanu, radijallahu anhuma: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao bi nam da se kupamo."[164] Ova naredba spušta se sa stepena obaveznosti na preporučenost zbog toga što se Osman nije vratio kući i okupao, a i ashabi su mu to potvrdili.

155- Kupanje u povodu dva Bajrama, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je to prakticirao, a postoje i brojna predanja od ashaba koja to potvrđuju.

---

[157] **Sahih:** Muslim (224), Ahmed (4686, 4949), Tirmizi (1) i drugi.

[158] Prijevod značenja El-Maide, 6.

[159] Prethodio je izvod hadisa.

[160] Prethodio je izvod hadisa.

[161] **Daif:** Ahmed (640, 842), Ebu Davud (229), Nesai (265). Pogledati: *Miškat* (460). U lancu prenosilaca je Abdullah b. Selime koji je bio slabog pamćenja, naročito u poznim godinama, pa je mnogo griješio.

[162] Prijevod značenja En-Nisa', 43.

[163] **Daif:** Ebu Davud (232). Pogledati: *Miškat* (462). U lancu prenosilaca je Džisra bint Dedžadže koja je slab prenosilac.

[164] **Sahih:** Buharija (882), Muslim (845), Ahmed (314) i drugi.

156- Onaj koji okupa mrtvog, jer se prenosi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Ko okupa mrtvog, neka se okupa.*"[165]

157- Kupanje prije stupanja u hadžske i 'umranske obrede, jer se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prije stupanja u obrede raspremio i okupao.

158- Kupanje pred ulazak u Mekku, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako činio.

159- Kupanje pred boravak na Arefatu, jer se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za to okupao.

Ruknovi kupanja

160- Namjera, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Uistinu se sva djela vrednuju prema namjerama.*"[166]

161- Oprati cijelo tijelo, zbog riječi Uzvišenog:

﴿ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا ﴾

"...sve dok se ne okupate..."[167] A pod kupanjem se podrazumijeva pranje cijelog tijela.

Sunneti kupanja

162- Oprati ruke tri puta, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako prakticirao.

163- Oprati spolni organ, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako činio.

164- Zatim se abdestiti u potpunosti kao što se abdesti za namaz, jer se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, abdestio prije kupanja. Ukoliko se odgodi pranje nogu sve dok ne završi sa kupanjem, nema smetnje u tome, jer je tako postupao i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

165- Zatim će posuti tri puta vodu na glavu trljajući kosu, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako postupao.

---

[165] **Sahih:** Ahmed (7712, 7713, 9318), Ebu Davud (3161), Tirmizi (993), Ibn Madže (1463). Pogledati: *Miškat* (541).

[166] **Sahih:** Buharija (1, 54, 2529), Muslim (1907) i drugi.

[167] Prijevod značenja En-Nisa', 43.

166- Zatim će posipati vodu po cijelom tijelu počevši sa desnom stranom prije lijeve, jer se na takav način kupao i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[168]

Pitanja u vezi sa kupanjem

167- Žena neće rasplitati pletenice kada se bude kupala od dženabeta, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Uistinu, dovoljno ti je samo da pospeš tri puta vodu.*"[169]

168- Međutim, žena koja se kupa nakon menstruacije, rasplest će kosu, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Aiši, radijallahu anha, a bila je u menstrualnom periodu: "*Raspleti kosu i okupaj se.*"[170]

169- Dovoljno je jedno kupanje za menstruaciju i dženabet, kao i za džumu i za dženabet, ukoliko nanijeti jednim kupanjem oba razloga, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Uistinu se sva djela vrednuju prema namjerama.*"[171]

170- Kupanje zamjenjuje abdest, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se nije abdestio nakon kupanja.

171- Dozvoljeno je muškarcu da se okupa vodom kojom se poslije dženabeta okupala žena, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Doista se voda ne može odžunubiti.*"[172]

172- Dozvoljeno je da se suprug i supruga, koji su džunubi, kupaju iz iste posude, jer je tako činio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa Aišom, radijallahu anha.

173- Poželjno je zakloniti se prilikom kupanja, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada se neko od vas kupa, neka se zakloni.*"[173]

174- Neobaveznost zaklanjanja, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ejjub se kupao nag.*"[174]

---

[168] Svi ovi sunneti zabilježeni su u hadisu kod Buharije (248, 273), Muslim (321), Ahmed (23736, 24127), Ebu Davud (242) i drugi.

[169] **Sahih:** Muslim (330), Ebu Davud (251), Tirmizi (105) i drugi.

[170] **Sahih:** Ibn Madže (641), Ibn Ebi Šejbe (865).

[171] Prethodio je izvod hadisa.

[172] **Sahih:** Ebu Davud (68), Tirmizi (65), Ibn Madže (370). Pogledati: *Miškat* (457).

[173] **Hasen-sahih:** Ebu Davud (4012), Nesai (406). Pogledati: *Miškat* (447).

[174] **Sahih:** Buharija (279, 3391, 7493), Ahmed (27376), Nesai (409).

175- Racionalno korištenje vode prilikom kupanja, jer se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kupao jednim sa'om vode.[175]

176- Muškarcu je dozvoljeno odlaziti u javno kupatilo kada se zastre (odjećom), jer se prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan (od muškaraca mog ummeta), neka ne ulazi u javno kupatilo osim ako je zastrt.*"[176]

177- Žena ne smije odlaziti u javno kupatilo, jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Koja god žena vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka ne ulazi u javno kupatilo.*"[177] Spominje se izuzetak iz ove zabrane za bolesnu ženu i onu koja je u nifasu.

TEJEMMUM

178- Propisanost tejemmuma na osnovu riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ فَلَمْ تَجِدُوا۟ مَآءً فَتَيَمَّمُوا۟ صَعِيدًا طَيِّبًا ﴾

"...pa, ukoliko ne nađete vode, vi uzmite tejemmum o čistu zemljanu površinu"[178], i na osnovu Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Cijela zemlja učinjena mi je mesdžidom i čistom.*"[179]

179- Posebnost tejemmuma za ovaj ummet, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Dato mi je pet stvari koje nisu date nikome prije mene*"[180], pa je spomenuo tejemmum.

180- Povod propisivanja tejemmuma jeste da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedno veče na putovanju spavao a nije bilo vode, pa je Allah objavio ajet o tejemmumu.[181]

---

[175] **Sahih:** Buharija (201), Muslim (325) i drugi.

[176] Ahmed (14241), Tirmizi (2801), Nesai (401). Pogledati: *Miškat* (4477). Islamski učenjaci podijeljeni su oko vjerodostojnosti hadisa. El-Munziri, rahmetullahi alejhi, rekao je: "Svi hadisi o javnim kupatilima su slabi." Šu'ajb Arnaut ocijenio je hadis kao hasen li gajrihi, dok je šejh Albani, rahmetullahi alejhi, hadis ocijenio vjerodostojnim u *Miškatu*.

[177] Ahmed (126), Bejheki u *Sunenu kubra* (14326) i u *Šu'abul-imanu* (7770). Sličan slučaj je kao i kod prethodnog hadisa.

[178] Prijevod značenja El-Maide, 6.

[179] **Sahih:** Buharija (335, 438), Muslim (521), Ahmed (13852) i drugi.

[180] Pogledati prethodni hadis.

181- Tejemmum je dozvoljeno uzeti u sljedećim situacijama:

a) U nedostatku vode, zbog kur'anskog ajeta:

﴿ فَلَمْ تَجِدُوا۟ مَآءً فَتَيَمَّمُوا۟ صَعِيدًا طَيِّبًا ﴾

"...pa, ukoliko ne nađete vode, vi uzmite tejemmum o čistu zemljanu površinu"[182], kao i zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Na tebi je da dotakneš zemljanu površinu.*"[183]

b) U nemogućnosti korištenja vode zbog rane na tijelu ili druge bolesti, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi onome ko je imao ranu: "*Uistinu, bilo mu je dovoljno da uzme tejemmum.*"[184]

c) Ukoliko je voda hladna, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio postupak Amra b. El-Asa koji je uzeo tejemmum pri velikoj hladnoći iako je imao vodu.[185]

d) Ukoliko u blizini postoji voda, ali čovjek strahuje za sebe ili svoj imetak, ukoliko bi otišao po nju, zbog Allahovih, subhanehu ve te'ala, riječi:

﴿ فَاتَّقُوا۟ اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ ﴾

"Allaha se bojte koliko možete."[186]

e) Ukoliko se boji da će, ako bude koristio vodu, proći namasko vrijeme, tada će uzeti tejemmum i klanjati.

182- Tejemmum će uzeti od čistu prašinu zbog Allahovih, subhanehu ve te'ala, riječi: **"...uzmite tejemmum o čistu zemljanu površinu."**

183- Način uzimanja tejemmuma: udarit će dvjema šakama od zemlju, zatim će puhnuti u njih, a onda potrati lice i šake, kako je to činio i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

184- Sa tejemmumom je dozvoljeno činiti sve što je dozvoljeno i sa abdestom. Za tejemmum se ne uvjetuje nastupanje namaskog vremena, niti ga kvari isticanje namaskog vremena i sa tejemmumom može klanjati što god i koliko god hoće od obaveznih i dobrovoljnih namaza, zbog Vjerovjesnikovih, salla-

---

[181] **Sahih:** Buharija (334, 3672, 4607), Muslim (367).
[182] Prijevod značenja El-Maide, 6.
[183] **Sahih:** Buharija (344, 348), Muslim (682), Ahmed (19397).
[184] **Sahih:** Ebu Davud (336). Pogledati: *Miškat* (531).
[185] **Sahih:** Ahmed (17356), Ebu Davud (334).
[186] Prijevod značenja Et-Tegabun, 16.

llahu alejhi ve sellem, riječi: "*Zemljana površina je sredstvo kojim se musliman čisti, pa makar ne našao vodu i deset godina.*"[187]

185- Tejemmum kvari sljedeće:

a) Sve ono što kvari i abdest, jer je tejemmum zamjena za abdest.

b) Pronalazak vode, jer je nedostatak vode uvjet za uzimanje tejemmuma, zbog riječi Svevišnjeg Allaha: **"...pa, ukoliko ne nađete vodu..."**

c) Mogućnost uzimanja abdesta s prestankom opasnosti zbog rana, bolesti i hladnoće, jer time prestaje i razlog dozvoljenosti tejemmuma.

186- Neće ponavljati namaz onaj koji ga klanja sa tejemmumom a zatim pronađe vodu u istom namaskom vremenu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi upućenih čovjeku koji nije ponovio namaz: "*Postupio si po sunnetu i dovoljan ti je namaz koji si klanjao.*"[188]

187- Također, ukoliko bi i ponovio namaz u istom namaskom vremenu, to bi bilo lijepo, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi upućenih čovjeku koji je ponovio namaz: "*Tebi pripadaju dvije nagrade.*"[189]

188- Džunub i žena u menstruaciji, ukoliko uzmu tejemmum, pa nakon toga dođu do vode, obaveza im je okupati se, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada pronađe vodu, neka je pospe po svome tijelu.*"[190]

189- Potirat će po zavoju (gipsu) zbog hadisa u kojem se govori o čovjeku koji je imao ranu. U tom hadisu stoji: "*Uistinu, bilo mu je dovoljno da uzme tejemmum, poveže svoju ranu, a zatim potare po njoj.*"[191]

190- Mesh po zavoju (gipsu) pokvarit će skidanje zavoja ili izlječenje oboljelog mjesta, jer time prestaje razlog dozvoljenosti potiranja po istom.

191- Ko ne bude posjedovao vodu, kao i zemljanu prašinu, klanjat će u stanju u kakvom se nalazi i neće ponavljati namaz, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao svoje ashabe da traže Aišinu ogrlicu, pa kada je nastupilo vrijeme namaza, oni su klanjali iako nisu imali vode (za uzimanje abdesta), a to je bilo prije objavljivanja ajeta o tejemmumu. Poslanik, sallallahu alejhi ve

---

[187] **Hasen-sahih:** Ahmed (20863, 21058), Ebu Davud (332), Tirmizi (124). Pogledati: *Miškat* (530).
[188] **Sahih:** Ebu Davud (338), Nesai (433), Darimi (744). Pogledati: *Miškat* (533).
[189] Prethodni hadis.
[190] Pogledati hadis: "*Zemljana površina je sredstvo kojim se musliman čisti...*"
[191] Prethodio je izvod hadisa.

sellem, nakon toga, nije im naredio da ponove namaz.[192]

HAJZ (MENSTRUACIJA)

192- Nema dokaza koji određuje početak hajza kao ni njegov kraj.

193- Žena u menstruaciji poznaje svoje stanje na osnovu sljedećeg:

a) Pojave crne krvi, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*To je poznata crna krv.*"[193]

b) Uobičajene dotadašnje pojave hajza, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Neka sačeka broj noći i dana koliko je obično provodila u hajzu.*"[194]

c) Ukoliko hajz izostane iz uobičajenog vremena, niti bude mogla raspoznati krv, tada će provesti šest ili sedam dana u hajzu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Provedi u hajzu šest ili sedam dana, po Allahovom znanju.*"[195]

194- Nema dokaza koji govori o najkraćem i najdužem periodu trajanju hajza.

195- Nema dokaza za određeni broj dana čistoće između dva hajza.

NIFAS (POSTPOROĐAJNI PERIOD)

196- S obzirom da nema dokaza koji određuje najkraće vrijeme trajanja nifasa, tako nije moguće ni odrediti granicu za najkraće trajanje nifasa, što znači da će se žena smatrati čistom kada god prestane krv nifasa, te će se okupati i klanjati.

197- A što se tiče najdužeg trajanja nifasa, on iznosi četrdeset dana, jer su žene za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ostajale u nifasu četrdeset dana.

---

[192] **Sahih:** Buharija (336, 3672), Muslim (367).
[193] **Hasen:** Ebu Davud (304), Nesai (215, 362). Pogledati: *Miškat* (558).
[194] **Sahih:** Ahmed (25971, 26176), Ebu Davud (274), Nesai (208) i drugi. Pogledati: *Miškat* (559).
[195] **Hasen:** Ahmed (26603, 26928), Ebu Davud (287), Tirmizi (128). Pogledati: *Miškat* (561).

198- Obaveza namaza spada sa žene koja je u nifasu i ona neće naklanjavati propuštene namaze, jer su žene za vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ostajale u nifasu četrdeset noći i on im nije naređivao da naklanjaju namaze propuštene u tom periodu.

Šta je zabranjeno ženi u hajzu i nifasu

199- Zabranjeno je da klanja i posti, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada žena dobije menstruaciju, prestaje klanjati i postiti!*"[196]

200- Napašta dane posta koje je propustila tokom hajza i nifasa, ali ne naklanjava propuštene namaze, zbog riječi Aiše, radijallahu anha: "*U vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo nam je naređeno da napostimo (propuštene dane posta), dok nam nije naređeno da naklanjamo propuštene namaze.*"[197]

201- Zabranjen je spolni odnos sa ženom u hajzu ili nifasu, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْمَحِيضِ ۖ قُلْ هُوَ أَذًى فَٱعْتَزِلُوا۟ ٱلنِّسَآءَ فِى ٱلْمَحِيضِ ۖ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرْنَ ﴾

"I pitaju te o mjesečnom pranju. Reci: 'To je neprijatnost.' Zato ne općite sa ženama za vrijeme mjesečnog pranja, i ne prilazite im dok se ne okupaju"[198], i Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi po pitanju žena u hajzu: "*Činite što god hoćete s njima osim spolnog odnosa.*"[199]

202- Ženi u hajzu zabranjeno je da tavafi oko Kabe, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi upućenih Aiši, radijallahu anha, kada je dobila hajz: "*Čini sve što čini svaki drugi hadžija, osim tavafa. Ne tavafi oko Kabe*"[200], i zbog njegovih riječi upućenih Safiji kada je dobila hajz: "*Hoće li nas zadržati?*", pa su ga obavijestili da je ona tavafila prije nego što je dobila hajz.[201]

203- Suprugu je dozvoljeno da se naslađuje cijelim tijelom svoje supruge dok je ona u hajzu izuzev njenog spolnog organa, jer Vjerovjesnik, sallallahu alejhi

---

[196] **Sahih:** Buharija (304, 1951).
[197] **Sahih:** Muslim (335), Ahmed (25420), Tirmizi (787) i drugi.
[198] Prijevod značenja El-Bekare, 222.
[199] **Sahih:** Muslim (302), Ahmed (11945), Ebu Davud (258, 2165).
[200] **Sahih:** Buharija (294, 305, 1650), Muslim (81211), Ahmed (23589), Ebu Davud (1782) i drugi.
[201] **Sahih:** Buharija (1733, 1757, 4401), Muslim (1211), Ahmed (23581, 23593) i drugi.

ve sellem, kada bi htio da se intimno zabavlja s nekom od svojih supruga, naslađivao bi se cijelim tijelom izuzev spolnog organa.

204- Žena koja ima istihazu klanjat će namaze, zbog Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, odgovora na pitanje Fatime bint Hubejš, radijallahu anha: "Ja sam žena koja dobije istihazu pa se ne čistim. Hoću li ostaviti namaze?" Poslanik je rekao: "*Ne, to je samo (krv iz) vene, a nije hajz.*"[202]

Kažem: Učit će Kur'an, postiti, doticati Mushaf i muž može imati odnos s njom.

205- Ne mora se abdestiti za svaki namaz, a što se tiče predanja: "...*i abdesti se za svaki namaz*"[203], Muslim je rekao za njega: "Namjerno sam ga izbrisao."

206- Ženi u hajzu obaveza je da se okupa kada vidi čistoću, zbog riječi Uzvišenog Allaha: **"...sve dok se ne očiste, pa, kada se očiste..."**, tj. kada se okupaju, kao i zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*A kada nestane krvi, okupaj se i klanjaj.*"[204]

207- Žena koja ima istihazu može spajati podne i ikindija-namaz, kao i akšam i jacija-namaz, zbog Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, naredbe Hamni bint Džahš da tako postupi.

208- Pojava žućkaste tekućine nakon čistoće ne smatra se hajzom, zbog riječi Ummu Atije, radijallahu anha: "*Pojavu žućkaste tekućine nakon čistoće nismo ni u šta ubrajale.*"[205] Iz predanja se razumijeva da se pojava takve tekućine za vrijeme hajza tretira hajzom.

209- Sa ženom u menstruaciji dozvoljeno je objedovati, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio upitan o objedovanju sa ženom koja je u hajzu, pa je rekao: "*Jedi s njom*"[206], a i sam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom pijenja stavljao je svoje usne na mjesto gdje ih je stavljala i Aiša, radijallahu anha, a imala je menstruaciju.[207]

---

[202] **Sahih:** Buharija (228, 306, 320), Muslim (333), Ahmed (24017, 24571) i drugi.

[203] **Daif:** Ebu Davud (297), Tirmizi (126), Ibn Madže (625). Pogledati: *Miškat* (560). Međutim, ovaj hadis pojačava vjerodostojan hadis Aiše o Fatimi bint Ebi Hubejš, kao i vjerodostojno *mursel* predanje Zejnebe bint Ebi Seleme.

[204] **Sahih:** Buharija (320), Ahmed (24017), Ebu Davud (285) i drugi.

[205] **Sahih:** Buharija (326), Ebu Davud (307), Nesai (368) i drugi.

[206] **Sahih:** Ahmed (18529, 21999), Tirmizi (133), Ibn Madže (651), Darimi (1073).

[207] **Sahih:** Muslim (300), Ahmed (25066), Ebu Davud (259), Nesai (280) i drugi.

POSUDE

210- Svaka posuda je čista i dozvoljeno je da se upotrebljava, jer se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kupao iz velikog vrča, abdestio se iz posude slične tanjiru od bakra i kamena, kao i drugih posuda od kože i sl.

211- Zabranjene su posude od zlata i srebra, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ne pijte iz zlatnih i srebrenih posuda i ne jedite iz takvih tanjira.*"[208]

212- Dozvoljeno je okivanje posude tankom srebrenom žicom, jer se jedne prilike Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, posuda razbila, pa je na mjesto pukotine stavio srebrenu žicu.[209]

213- Posude sljedbenika Knjige i mnogobožaca, kao i njihova odjeća, smatraju se čistima, jer je neki židov ugostio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, hljebom i uljem. Također, abdestio se iz posude jedne mnogoboškinje, a Omer se abdestio iz posude jedne kršćanke.

214- Ukoliko se koža uginulih životinja uštavi i nečistoća otkloni, posude napravljene od tog materijala mogu se koristiti, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ne jedite iz njih, osim ako ne nađete drugo posuđe. U tom slučaju ih operite, a zatim jedite iz njih.*"[210]

---

[208] **Sahih:** Buharija (5426, 5633), Muslim (2067), Ahmed (22855).
[209] **Sahih:** Buharija (3109), Ahmed (12002, 12166).
[210] **Sahih:** Buharija (5478, 5488, 5496), Muslim (1930) i drugi.

KNJIGA O NAMAZU

Značaj namaza u islamu

215- Uzvišeni Allah rekao je:

﴿إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتْ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ كِتَٰبًا مَّوْقُوتًا ﴿١٠٣﴾﴾

"Uistinu, vjernicima je propisano da namaz obavljaju u određeno vrijeme."[211]

216- Rekao je:

﴿وَٱسْتَعِينُوا۟ بِٱلصَّبْرِ وَٱلصَّلَوٰةِ﴾

"I pomozite se strpljenjem i namazom."[212]

217- Rekao je:

﴿إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ تَنْهَىٰ عَنِ ٱلْفَحْشَآءِ وَٱلْمُنكَرِ ۗ وَلَذِكْرُ ٱللَّهِ أَكْبَرُ ۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾﴾

"Doista namaz odvraća od razvrata i loših djela a spominjanje Allaha je najveće djelo. Allah dobro zna ono što vi radite."[213]

218- I rekao je Uzvišeni:

﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَٰجِدَ ٱللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَأَقَامَ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَى ٱلزَّكَوٰةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا ٱللَّهَ ۖ فَعَسَىٰٓ أُو۟لَٰٓئِكَ أَن يَكُونُوا۟ مِنَ ٱلْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾﴾

"Uistinu, Allahove mesdžide grade samo oni koji vjeruju u Allaha i Posljednji dan, i koji namaz obavljaju i zekat daju, i koji se samo Allaha boje. Takvi će sigurno biti od onih koji su na Pravom putu."[214]

219- Rekao je Uzvišeni:

﴿قَدْ أَفْلَحَ مَن تَزَكَّىٰ ﴿١٤﴾ وَذَكَرَ ٱسْمَ رَبِّهِۦ فَصَلَّىٰ ﴿١٥﴾﴾

"Uspio je onaj koji svoju dušu očisti, spomene ime svoga Gospodara i namaz obavi."[215]

220- Rekao je Svevišnji:

---

[211] Prijevod značenja En-Nisa', 103.
[212] Prijevod značenja El-Bekare, 45.
[213] Prijevod značenja El-Ankebut, 45.
[214] Prijevod značenja Et-Tevbe, 18.
[215] Prijevod značenja El-E'ala, 14-15.

﴿ وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ ﴾

"I uspostavljajte namaz."[216]

221- Rekao je:

﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَٱنْحَرْ ﴿٢﴾ ﴾

"I klanjaj svome Gospodaru i kurban kolji."[217]

222- I rekao je Uzvišeni:

﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِى وَنُسُكِى وَمَحْيَاىَ وَمَمَاتِى لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٦٢﴾ ﴾

"Reci: 'Moji namazi i moji obredi, moj život i moja smrt samo su radi Allaha, Gospodara svih svjetova.'"[218]

223- Allah, subhanehu ve te'ala, rekao je:

﴿ قَدْ أَفْلَحَ ٱلْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ ٱلَّذِينَ هُمْ فِى صَلَاتِهِمْ خَٰشِعُونَ ﴿٢﴾ ﴾

"Vjernici će sigurno uspjeti, oni koji u svojim namazima budu skrušeni."[219]

224- I rekao je Uzvišeni:

﴿ ٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَآئِمُونَ ﴿٢٣﴾ ﴾

"Oni koji ustrajavaju u obavljanju svojih namaza."[220] Također, rekao je:

﴿ وَٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَٰتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾ ﴾

"Oni koji čuvaju svoje namaze u propisanim im vremenima."[221]

225- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Namaz je svjetlo.*"[222]

226- I rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "*Namaz je stub islama.*"[223]

---

[216] Prijevod značenja El-Bekare, 43.
[217] Prijevod značenja El-Kevser, 2.
[218] Prijevod značenja El-En'am, 162.
[219] Prijevod značenja El-Mu'minun, 1-2.
[220] Prijevod značenja El-Me'aridž, 23.
[221] Prijevod značenja El-Mu'minun, 9.
[222] **Sahih:** Muslim (223), Ahmed (22395, 22401), Tirmizi (3517) i drugi.
[223] **Sahih:** Ahmed (21511, 21563), Tirmizi (2616), Ibn Madže (3973). Pogledati: *Miškat* (29).

227- Rekao je: "*Prvo za što će čovjek biti obračunavan na Sudnjem danu jeste namaz.*"[224]

228- Rekao je: "*Namaz! Namaz!*"[225]

229- Rekao je: "*...a moj užitak je u namazu!*"[226]

230- I rekao je: "*Bilale, odmori nas namazom!*"[227]

231- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poistovjetio je namaz sa rijekom koja teče ispred vrata muslimana.

232- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio je iščekivanje namaza razlogom opraštanja grijeha koji se počine između njih.

233- I rekao je, sallallahu alejhi ve sellem: "*Ko bude čuvao obavezne namaze, oni će mu biti svjetlo, dokaz i spas na Sudnjem danu!*"[228]

234- Kada je bio upitan o najboljem djelu, rekao je: "*Namaz u njegovo vrijeme.*"[229]

235- Uzvišeni Allah rekao je:

﴿فَإِن تَابُوا۟ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟ ٱلزَّكَوٰةَ فَخَلُّوا۟ سَبِيلَهُمْ﴾

"Pa, ako se oni pokaju, budu obavljali namaz i davali zekat, vi ih pustite." [230]

236- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Između čovjeka i nevjerstva je ostavljanje namaza.*"[231]

237- I rekao je: "*Ugovor između nas i njih (munafika) je namaz, pa ko ga ostavi, postao je nevjernik.*"[232]

238- O ostavljaču namaza Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Na Sudnjem danu bit će sa Karunom, faraonom, Hamanom i Ubejjom b. Halefom.*" [233]

---

[224] **Sahih li gajrihi:** Ahmed (7842, 9210), Ebu Davud (864), Tirmizi (413). Pogledati: *Miškat* (1330).
[225] **Sahih:** Ahmed (586), Ebu Davud (5156), Ibn Madže (2698). Pogledati: *Irva'ul-galil* (2178).
[226] **Hasen:** Ahmed (11884, 11885, 12644), Nesai (3939, 3940). Pogledati: *Miškat* (5261).
[227] **Sahih:** Ahmed (22578, 22643), Ebu Davud (4985, 4986). Pogledati: *Miškat* (1253).
[228] **Daif:** Ahmed (6540), Darimi (2721). Pogledati: *Miškat* (578).
[229] **Sahih:** Buharija (7534), Muslim (85), Ahmed (3963, 4211) i drugi.
[230] Prijevod značenja Et-Tevbe, 5.
[231] **Sahih:** Muslim (82), Ahmed (14561, 14762), Ebu Davud (4678), Tirmizi (2620) i drugi.
[232] **Sahih:** Ahmed (22428, 22498), Tirmizi (2621), Nesai (463). Pogledati: *Miškat* (574).
[233] **Daif:** Ahmed (6540), Darimi (2721). Pogledati: *Miškat* (578).

239- Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ostavljanje bilo kojeg djela nisu smatrali nevjerstvom izuzev ostavljanja namaza.[234]

240- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne posvjedoče da nema istinskog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, i dok ne budu obavljali namaz i davali zekat.*"[235]

241- Kada je upitan o borbi protiv nepravednih vladara, rekao je: "*Ne, sve dok budu uspostavljali namaz.*"[236]

242- Halid b. Velid, radijallahu anhu, upitao ga je o ubistvu jednog čovjeka, a on je rekao: "*Možda obavlja namaz.*"[237]

Ovo je prioritetnije mišljenje: ostavljač namaz je nevjernik i ubija se. Ovom stavu protive se određeni učenjaci zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ ﴾

"Uistinu, Allah neće oprostiti da Mu se neko smatra ravnim, a oprostit će ono što je manje od toga"[238], kao i zbog hadisa: "*Ljudi koji će se najviše obradovati mome šefa'atu jesu oni koji su iskreno iz svoga srca govorili: 'La ilahe illallah – Nema istinskog boga osim Allaha.'*"[239]

Ko je dužan obavljati namaz

243- Namaz je dužan obavljati *svaki musliman*, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Islam je sagrađen na pet temelja*"[240], pa je spomenuo između njih i namaz.

244- *Razuman*, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Pero je dignuto sa tri osobe*", pa je među njima spomenuo "...*i sa ludog sve dok mu se razum ne vrati*"[241]

245- *Punoljetan*, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "...*i sa djeteta sve dok ne postane punoljetno.*"[242] Staratelj će podsticati svoje dijete na

---

[234] **Sahih:** Kako se bilježi od njih kod Tirmizija (2622).
[235] **Sahih:** Buharija (25), Muslim (22) od Ibn Omera, a bilježi se i od drugih ashaba.
[236] **Sahih:** Muslim (1854), Ahmed (25989, 26037), Ebu Davud (460), Tirmizi (2265).
[237] **Sahih:** Buharija (4351), Muslim (1064).
[238] Prijevod značenja En-Nisa', 48.
[239] **Sahih:** Buharija (99, 6570), Ahmed (8641).
[240] **Sahih:** Buharija (8), Muslim (16), Ahmed (5979, 6265) i drugi.
[241] **Sahih:** Ahmed (943, 959), Ebu Davud (4403), Tirmizi (1423). Pogledati: *Miškat* (3287).

obavljanje namaza zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Naređujte svojoj djeci klanjanje namaza kada napune sedam godina, a kažnjavajte ih ako ne budu klanjali kad napune deset godina, i razdvojite ih u postelji.*"[243]

246- Propisano je obavljanje pet dnevnih namaza, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Allah je Svojim robovima propisao pet dnevnih namaza.*"[244] Kada je beduin upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Jesam li obavezan klanjati više od pet dnevnih namaza?", Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ne, osim ako hoćeš dobrovoljno.*"[245]

NAMASKA VREMENA

247- Za namaz postoje određena vremena u kojima se on obavlja. Uzvišeni Allah rekao je:

﴿إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتۡ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ كِتَٰبٗا مَّوۡقُوتٗا ١٠٣﴾

"Uistinu, vjernicima je propisano da namaz obavljaju u određeno vrijeme." [246]

248- Ta vremena općenito su spomenuta u Kur'anu u riječima Svevišnjeg Allaha:

﴿أَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِدُلُوكِ ٱلشَّمۡسِ إِلَىٰ غَسَقِ ٱلَّيۡلِ وَقُرۡءَانَ ٱلۡفَجۡرِۖ﴾

"Obavljaj namaz kad sunce s polovine neba krene, pa do noćne tmine, i namaz u zoru..."[247]

249- Povodom ovih namaskih vremena, zabilježeni su hadisi u sunnetu:

a) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Vrijeme podne-namaza je kada sunce krene prema zapadu (sa zenita) i sjena čovjeka dostigne dužinu samog čovjeka, dok ne nastupi ikindija. A vrijeme ikindije je do vremena kada sunce požuti. Vrijeme akšama je do iščeznuća crvenila. Vrijeme jacije do pola*

---

[242] Pogledati prethodni hadis.
[243] **Hasen:** Ahmed (6650, 6717), Ebu Davud (495). Pogledati: *Miškat* (572).
[244] **Sahih:** Ahmed (22185, 27740), Ebu Davud (1420), Nesai (461). Pogledati: *Miškat* (570).
[245] **Sahih:** Buharija (46, 2678), Muslim (11), Ebu Davud (391) i drugi.
[246] Prijevod značenja En-Nisa', 103.
[247] Prijevod značenja El-Isra', 78.

noći. Vrijeme sabah-namaza je od pojave zore pa sve dok ne izađe sunce, a kada sunce počne izlaziti, nemoj klanjati jer sunce izlazi između dva šejtanska roga."[248]

b) Džibril je došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Ustani i klanjaj", pa je klanjao podne-namaz kada je sunce bilo u zenitu. Zatim je došao u vrijeme ikindija-namaza i rekao: "Ustani i klanjaj", pa je klanjao ikindija-namaz kada je sjenka svake stvari odgovarala njenoj veličini. Zatim mu je došao u vrijeme akšama i rekao: "Ustani i klanjaj", pa je ustao i klanjao akšam-namaz kada je sunce zašlo. Zatim mu je došao u jacijsko vrijeme i rekao: "Ustani i kalanjaj", pa je ustao i klanjao jacija-namaz kada je iščeznulo crvenilo na nebu. Zatim mu je došao u zoru i rekao: "Ustani i klanjaj", pa je ustao i klanjao sabah-namaz kada se pojavila zora. Zatim mu je došao drugi dan radi podne-namaza i rekao: "Ustani i klanjaj", pa je klanjao podne-namaz kada je sjenka svake stvari odgovarala njenoj veličini. Zatim mu je došao radi ikindije i rekao: "Ustani i klanjaj", pa je klanjao ikindija-namaz a sjenka svake stvari bila je dva puta veća od njene veličine. Zatim mu je došao radi akšam-namaza i rekao: "Ustani i klanjaj", pa je klanjao akšam-namaz u isto vrijeme, nije ga odgađao. Zatim mu je došao radi jacija-namaza i rekao: "Ustani i klanjaj", pa je ustao i klanjao jacija-namaz kada je prošlo pola noći. Zatim mu je došao radi sabah-namaza kada se skoro razdanilo pa mu je rekao: "Ustani i klanjaj". Ustao je i klanjao sabah-namaz, a Džibril je rekao: "Namasko vrijeme (za svaki namaz) je između ova dva vremena."[249]

Neka pitanja u vezi namaskih vremena

250- Poželjno je odgoditi podne-namaz pri velikim vrućinama zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada nastupi jaka žega, odgodite podne-namaz dok ne zahladni.*"[250]

251- Da je ikindija-namaz obavljen u svom propisanom vremenu smatrat će se ukoliko se stigne klanjati jedan rekat prije isteka ikindijskog vremena, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko uspije klanjati jedan rekat ikindija-namaza prije nego što sunce zađe, taj uspio klanjati ikindiju.*"[251]

252- Požuruje se sa ikindija-namazom kada je vrijeme maglovito, zbog

---

[248] **Sahih:** Muslim (612), Ahmed (6927, 7037).

[249] **Sahih:** Ahmed (13129), Ebu Davud (393), Tirmizi (149), Nesai (513), Hakim (704), Ibn Hibban (1472).

[250] **Sahih:** Buharija (534, 537), Muslim (615), Ahmed (7052, 7558) i drugi.

[251] **Sahih:** Buharija (579), Muslim (607), Ahmed (7485, 9638) i drugi.

Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Požurite sa ikindija-namazom u maglovitom danu.*"[252]

253- Srednji namaz jeste ikindija-namaz, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Zaokupirali su nas od srednjeg namaza, ikindija-namaza.*"[253]

254- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Vrijeme akšam-namaza je od zalaska sunca pa sve dok ne nestane crvenila na nebu.*"[254]

255- Poželjno je odgoditi jacija-namaz radi potrebe, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi kada ju je odgodio: "*Uistinu, ovo je njeno vrijeme, kada ne bih otežao svome narodu.*"[255]

256- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prezirao je spavanje prije, a razgovor poslije jacije.[256]

257- Požuruje se sa obavljanjem sabah-namaza, jer ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao početkom nastupanja zore.[257]

258- Na sabah-namazu uči se duže, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Osvićite sa sabah-namazom jer tako vam je nagrada veća*"[258], a moguće je da je ova preporuka bila na snazi u početku objave islama.

259- Namasko vrijeme sustiže se s klanjanjem jednog rekata, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko stigne klanjati jedan rekat namaza, uspio je klanjati namaz.*"[259]

260- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko prespava namaz ili ga zaboravi, neka ga klanja kada se sjeti.*"[260]

---

[252] **Daif:** Ahmed (5/361), Ibn Madže (1/227). Osnova kazivanja nalazi se u Buhariji (1/203, 214). Međutim, ispravno je da su ove riječi: "*Požurite sa namazom*", riječi Burejde, radijallahu anhu, a ne Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je hadis slab kao *merfu'u*.

[253] **Sahih:** Ahmed (22546), Ibn Madže (694) i citat je njegov. A osnova hadisa je kod Buharije (553, 594).

[254] **Sahih:** Muslim (612).

[255] **Sahih:** Muslim (638), Ahmed (24646), Nesai (536) i drugi.

[256] **Sahih:** Buharija (568), Muslim (647), Ahmed (19282) i drugi.

[257] **Sahih:** Buharija (560), Muslim (646), Ahmed (14551) i drugi.

[258] **Hasen:** Ahmed (15392, 16806), Ebu Davud (424), Ibn Madže (672). Pogledati: *Miškat* (614).

[259] **Sahih:** Buharija (580), Muslim (607), Ahmed (7485, 7540) i drugi.

[260] **Sahih:** Muslim (684), Ahmed (11561, 12498).

Vremena u kojima je zabranjeno klanjati

261- Nakon sabah-namaza sve dok sunce ne izađe.

262- Nakon ikindija-namaza sve dok sunce ne zađe.

263- Kada je sunce u zenitu.

264- Kada se sunce pojavi pa sve dok ne odskoči u visinu jednog koplja.

265- Kada sunce počne zalaziti pa sve dok u potpunosti ne zađe;

zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Nema namaza nakon ikindije sve dok sunce ne zađe, niti ima namaza poslije sabaha sve dok sunce ne izađe.*"[261] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranjivao je klanjanje namaza u vremenu kada sunce izlazi sve dok ne odskoči, kada je sunce u zenitu i kada se sunce približi zalasku sve dok ne zađe.[262]

266- Namaze koji imaju povod dozvoljeno je klanjati u zabranjenim vremenima, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada neko od vas uđe u mesdžid, neka ne sjeda sve dok ne klanja dva rekata*"[263], i ovo se odnosi na sva zabranjena vremena; kao i zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*O sinovi Abdu-Menafa! Ne zabranjujte nikome da tavafi oko ove Kuće i klanja u kojem god vremenu hoće, danju i noću.*"[264]

EZAN I IKAMET

267- Podstiče se na učenje ezana, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Da ljudi samo znaju koja je nagrada u ezanu i prvom saffu, pa kada ne bi mogli odlučiti ko će učiti ezan osim putem izvlačenja, tada bi izvlačili.*"[265]

268- O ahiretskoj nagradi za učenje ezana, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Mujezini će biti najdužih vratova na Sudnjem danu.*"[266]

---

[261] **Sahih:** Buharija (586, 1864), Muslim (827) i drugi.

[262] **Sahih:** Muslim (831), Ahmed (16926), Ebu Davud (3192), Tirmizi (1030) i drugi.

[263] **Sahih:** Buharija(1167), Muslim (714), Ahmed (22146) i drugi.

[264] **Sahih:** Ahmed (16328, 16333), Ebu Davud (1894), Tirmizi (868), Nesai (585, 2924). Pogledati *Miškat* (1045).

[265] **Sahih:** Buharija (615, 654, 2689), Muslim (437), Ahmed (7185, 7680) i drugi.

[266] **Sahih:** Muslim (387), Ahmed (16419, 16455), Ibnu Madže (725).

269- Oprost za mujezina. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Mujezinu se oprašta koliko se čuje njegov glas, njemu će svjedočiti ko god ga čuje na kopnu i na moru, i imat će nagradu poput nagrade onih koji klanjaju sa njim.*"[267]

270- Upozorenje na ostavljanje ezana. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kad god se sastanu trojica ljudi, a ne prouče ezan niti klanjaju u džematu, šejtan se poigra s njima (budu prepušteni šejtanu).*"[268]

271- Dova za mujezina. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*A mujezinima (Gospodaru moj) oprosti.*"[269]

272- Allah, subhanehu ve te'ala, divi se usamljenom mujezinu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Tvoj Gospodar divi se pastiru ovaca koji se nađe na proplanku pa prouči ezan za namaz i klanja. Svevišnji Allah kaže: 'Pogledajte ovoga Moga roba! Uči ezan i klanja namaz iz straha od Mene. Ja sam već oprostio Svome robu i uveo ga u Džennet.'*"[270]

273- Na obaveznost učenja ezana upućuju Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada nastupi namasko vrijeme, neka vam jedan od vas prouči ezan.*"[271]

274- Način učenja ezana. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je Bilalu, radijallahu anhu, da uči ezan izgovarajući riječi parno, a ikamet izgovarajući riječi neparno, tj. po jednom, osim kod riječi *kad kametis-salatu* koje se izgovaraju dva puta.[272]

275- Riječi *es-salatu hajrun minen-nevm* dodaju se kod sabahskog ezana i izgovaraju se dva puta jer je tako Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poučio Ebu Mahzuru, radijallahu anhu.[273]

276- Glas se podiže prilikom učenja ezana, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Mujezinu se oprašta koliko se čuje njegov glas, njemu će svjedočiti ko god ga čuje na kopnu i na moru...*"[274]

---

[267] **Sahih:** Ahmed (18036), Nesai (646). Pogledati: *Et-Tergib vet-terhib* sa valorizacijom šejha Albanija (230).
[268] **Hasen:** Ahmed (21203, 26967), Ebu Davud (547), Nesai (847). Pogledati: *Miškat* (1067).
[269] **Sahih:** Ahmed (7129, 7759, 8692), Ebu Davud (517), Tirmizi (207). Pogledati: *Miškat* (663).
[270] **Sahih:** Ahmed (16989), Ebu Davud (1203), Nesai (666). Pogledati: *Miškat* (665).
[271] **Sahih:** Buharija (628, 631, 819), Muslim (674), Ahmed (15171, 20006) i drugi.
[272] **Sahih:** Buharija (603, 605, 606), Muslim (378), Ahmed (11590, 12559) i drugi.
[273] **Sahih:** Ahmed (14951, 14954), Ebu Davud (500), Nesai (633). Pogledati: *Miškat* (645).

277- Glas se podiže pa makar čovjek bio i sam, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada budeš kod svojih ovaca podigni glas prilikom učenja ezana.*"[275]

278- Mujezin će staviti svoje palčeve u uši, jer je tako postupao i Bilal, radijallahu anhu, po Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi.

279- Okretat će se lijevo i desno prilikom izgovaranja riječi *Hajje ales-salat! Hajje alel-felah!*, jer je tako postupao i Bilal, radijallahu anhu, u prisustvu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

280- Ezan se uči na početku namaskog vremena, jer je Bilal, radijallahu anhu, učio ezan kada bi sunce bilo u zenitu.

281- Ezan se uči i prije sabahske zore, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Neka vas Bilalov ezan ne sprečava od jela, jer uistinu on uči ezan noću.*"[276]

282- Poželjno je odabrati dvojicu mujezina jer su Bilal i Ibn Ummi Mektum, radijallahu anhuma, učili ezan Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.

283- Poželjno je ponavljati za mujezinom, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada čujete poziv, izgovarajte ono što izgovara i mujezin.*"[277]

284- Kada mujezin kaže: "Hajje ales-salat / Hajde na namaz! Hajje alel-felah / Hajde na spas!", onaj koji ga sluša reći će: "La havle ve la kuvvete illa billah / Nema snage niti moći osim sa Allahom". Tako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poučio svoj ummet.[278]

285- Poželjno je ponavljati i za onim koji uči ikamet jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kod riječi mujezina "Kad kametis-salatu! / Namaz se uspostavlja!", rekao: "*Ekamehallahu ve edameha! / Allah ga je uspostavio i učinio trajnim!*"[279]

---

[274] **Sahih:** Ahmed (9073, 9257, 9591), Ebu Davud (515), Nesai (645). Pogledati: *Miškat* (667).

[275] **Sahih:** Buharija (609, 3296, 7548), Ahmed (10912, 11000), Nesai (644).

[276] **Sahih:** Buharija (621, 5299), Muslim (1093), Ahmed (3646, 3709) i drugi.

[277] **Sahih:** Buharija (611), Muslim (383), Ahmed (10637, 11112), Ebu Davud (522) i drugi.

[278] **Sahih:** Buharija (613), Ahmed (16387, 16453), Nesai (677).

[279] **Daif:** Ebu Davud (528). Pogledati: *Miškat* (670). U lancu prenosilaca nalazi se Muhammed b. Sabit el-Abdi koji je slab, imao je *munker* hadisa. Također, njegov šejh je nepoznat i nije spomenut. U lancu je i Šehr b. Havšeb koji je bio lošeg pamćenja.

286- Nakon završetka ezana uči se dova u kojoj se kaže: "*Allahume Rabbe hazihi-d-daveti-t-tameti ves-salatil-ka'imeti, ati Muhammedeni-l-vesilete vel-fadilete veb'ashu mekamen mahmudenillezi ve'adtehu / Allahu moj, Gospodaru ovog savršenog poziva i namaza koji se uspostavlja, podari Muhammedu vesilet (mjesto u Džennetu koje je na najbližoj deredži do Allaha) i fadilet (položaj iznad ostalih stvorenja) i proživi ga (na Sudnjem danu i postavi) na mekamu mahmudu (veliki šafat na kojem će ga hvaliti prvi i potonji) i svako dobro i postavi ga na hvale dostojno mjesto koje si mu obećao!*"[280]

287- Zatim se donosi salavat na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog njegovih riječi: "*Zatim donesite salavat na mene, jer na onoga ko donese na mene jedan salavat, Allah će donijeti deset salavata.*"[281]

288- Učit će dovu između ezana i ikameta, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Dova između ezana i ikameta se ne odbija.*"[282]

289- Kod akšamskog ezana izgovara se, kako se potvrdno prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Allahumme, haza ikbalu lejlike, ve idbaru neharike, ve asvatu duatike, fagfir li! / Allahu moj, ovo je nastup Tvoje noći, odlazak Tvoga dana, ovo su glasovi onih koji Te dozivaju, pa oprosti mi!*"[283]

290- Najbolje je da ikamet uči ista osoba koja je učila i ezan, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Onaj ko je učio ezan, on uči i ikamet.*"[284]

291- Ukoliko bi proučio ikamet onaj ko nije učio ezan, u tome ne bi bilo smetnje, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi upućenih Abdullahu b. Zejdu: "*Prouči ga, Bilale –tj. ezan – a ti uči ikamet.*"[285]

292- Razdvajanje između ezana i ikameta postiže se sjedenjem jer se prenosi

---

[280] **Sahih:** Buharija (614, 4719), Ahmed (14403), Ebu Davud (529) i drugi.

[281] **Sahih:** Buharija (384), Ahmed (6532), Ebu Davud (523), Tirmizi (3614) i drugi.

[282] **Sahih:** Ahmed (11790, 12174, 12944), Ebu Davud (521), Tirmizi (212, 3595). Pogledati: *Irva'ul-galil* (244).

[283] **Daif:** Ebu Davud (530), Tirmizi (3589). Pogledati: *Miškat* (669). U lancu prenosilaca je Abdurrahman b. Abdullah el-Mes'udi čije se pamćenje pomiješalo. Također tu je i Ebu Kesir koji je nepoznat, a i izdvaja se u prenošenju ovog predanja.

[284] **Daif:** Ahmed (17083, 17084), Ebu Davud (514), Tirmizi (199), Ibn Madže (717). Pogledati: *Miškat* (648). U lancu prenosilaca je El-Ifriki koji je slab u pamćenju.

[285] **Daif:** Ahmed (16041), Ebu Davud (512). Lanac prenosilaca je poremećen. U njemu se nalazi i Muhammed b. Amr el-Ensari el-Vakifi oko čije su slabosti složni učenjaci hadisa. Tu je i Muhammed b. Abdullah čije je stanje nepoznato.

od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*I razdvoji između ezana i ikameta onoliko koliko je potrebno čovjeku koji jede da završi sa svojim jelom...*" Hadis.[286]

293- Zabranjeno je uzeti platu za učenje ezana, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*I uzmi mujezina koji za svoj ezan neće tražiti platu.*"[287]

294- Prilikom naklanjavanja više propuštenih namaza dovoljno je proučiti jedan ezan, dok se ikamet uči za svaki namaz, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Hendeku naredio Bilalu, radijallahu anhu, da prouči ezan, pa je proučio, a zatim je proučio ikamet pa su klanjali podne-namaz. Nakon toga, proučio je ikamet pa su klanjali ikindija-namaz, zatim je proučio ikamet pa su klanjali akšam-namaz, a potom je proučio ikamet pa su klanjali jacija-namaz.

295- Prilikom spajanja dva namaza uči se jedan ezan i dva ikameta, zbog Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, postupka na Arefatu kada je spajao podne i ikindiju, i njegovog postupka na Muzdelifi kada je spajao akšam i jaciju.

296- Poželjno je za mujezina da bude pod abdestom, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Ezan se ne uči osim pod abdestom.*"[288]

297- Također, da se okrene prema Kibli jer su se oba mujezina Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u toku učenja ezana, okretali prema Kibli.

298- Ezan se uči na uzdignutom mjestu jer su tako postupali mujezini Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

299- Da ezan uči sporije, a ikamet brže, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Kada budeš učio ezan, uči ga polahko, a kada budeš učio ikamet, uči ga brže.*"[289]

---

[286] **Daif džidden:** Tirmizi (195). Pogledati: *Miškat* (647). U lancu prenosilaca je Abdul-Mun'im b. Nu'ajm el-Esvari za kojeg su Buharija i Ebu Hatim rekli: "Munkerul-hadis". Tu je i Jahja b. Muslim koji je slab, kako kaže El-Hafiz u *Takribu*. Tu je i Amr b. Faid koji je *metruk*. Također i Ibn Ebi Talib koji u hadisu ništa ne vrijedi.

[287] **Sahih:** Ahmed (15836, 15838), Ebu Davud (531), Tirmizi (209), Nesai (672). Pogledati: *Miškat* (668).

[288] **Daif:** Tirmizi (200). Pogledati: *Irva'* (222). U lancu prenosilaca je Muavija b. Jahja es-Sadefi koji je slab, kako kaže El-Hafiz. Također Zuhri nije čuo od Ebu Hurejre.

[289] **Daif džidden:** Tirmizi (195). Pogledati: *Miškat* (647). Pogledati razlog slabosti hadisa na prethodnoj stranici pod brojem 283.

300- Ne izlaziti iz mesdžida nakon što se prouči ezan, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Ukoliko budete u mesdžidu i prouči se ezan, neka niko od vas ne izlazi sve dok ne klanja.*"[290] Na ovo ukazuju i riječi Ebu Hurejre, radijallahu anhu, kojima je prokomentirao postupak čovjeka koji je izašao iz mesdžida nakon što je proučen ezan: "*Što se tiče ovoga, on je neposlušan Ebul-Kasimu, sallallahu alejhi ve sellem.*"[291]

301- Obaveza je odazvati se ezanu i klanjati namaz u džematu, izuzev s opravdanim razlogom, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko čuje ezan, pa ne dođe na namaz, njemu nema namaza, izuzev ako izostane s opravdanim razlogom.*"[292]

302- Što se tiče žena, prenosi se da njima ezan i ikamet nije obavezan.

303- Ikamet se ne ponavlja pa makar između proučenog ikameta i obavljanja namaza prošlo mnogo vremena, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je proučen ikamet za namaz, otišao i okupao se, a zatim klanjao s ashabima namaz i nije ponavljan ikamet.[293]

304- Predvoditi namaz vrednije je od učenja ezana jer su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove halife odabrali imamet nad učenjem ezana.

305- Za ezan se odabire onaj koji je najprodornijeg glasa, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "....*Neka ga Bilal uči jer on ima prodorniji glas od tebe!*"[294]

306- Neophodno je da mujezin bude povjerljiv, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Mujezin je povjerljiv.*"[295]

307- Ezan i ikamet uči i pojedinac, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi u kojima prenosi od Allaha, azze ve dželle, da je rekao: "*Pogledajte u ovog Moga roba, uči ezan i klanja namaz*"[296], tj. u pustinji.

308- Ezan se uči i na putovanju, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem,

---

[290] **Hasen:** Ahmed (10550). Pogledati: *Miškat* (1074).

[291] **Sahih:** Muslim (655), Ahmed (10194), Ebu Davud (536) i drugi.

[292] **Sahih:** Ibn Madže (793), Darekutni u poglavlju podsticaja džamijskog komšije (4), Hakim (894). Pogledati: *Miškat* (1077).

[293] **Sahih:** Buharija (275, 639, 640), Muslim (605), Ahmed (7197, 7463) i drugi.

[294] **Hasen sahih:** Ahmed (16043), Ebu Davud (499), Tirmizi (189). Pogledati: *Miškat* (650).

[295] **Sahih:** Ahmed (7129, 7759, 8692), Ebu Davud (517), Tirmizi (207). Pogledati: *Miškat* (663).

[296] **Sahih:** Ahmed (16989), Ebu Davud (1203), Nesai (666). Pogledati: *Miškat* (665).

riječi: "*Kada vas dvojica budete na putovanju, proučite ezan i uspostavite namaz.*"[297]

309- Ezan nije ispravan ukoliko se prouči prije nastupa namaskog vremena izuzev kod sabaha, zbog Vjerovjesnikovh, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada nastupi namasko vrijeme, neka vam jedan od vas prouči ezan.*"[298]

310- Da se vodi računa o vremenu ljudi, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Mujezini su odgovorni za namaze i sehure drugih ljudi.*"[299]

311- Ezan će učiti u stojećem položaju zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi upućenih Bilalu, radijallahu anhu: "*Ustani i prouči ezan.*"[300] Također, svi mujezini Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, učili su ezan stojeći.

312- Ezan može proučiti i sjedeći samo pod uvjetom da postoji opravdana isprika za to, jer je Ebu Zejd, radijallahu anhu, ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, učio ezan sjedeći nakon što je ozlijedio nogu u borbi.

313- Nije obaveza da se ezan prouči u mesdžidu ili na krovu, jer je Bilal, radijallahu anhu, znao proučiti ezan na krovu kuće jedne žene iz plemena Nedždžar pošto je ta kuća bila viša od mesdžida.

314- Ukoliko se ljudi budu natjecali ko će od njih učiti ezan, bacat će strelice (izvlačiti između njih samih), zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*...zatim kada ne bi mogli nikako drugačije odrediti osim izvlačenjem, izvlačili bi.*"[301]

315- Riječi *es-salatu hajrun mine-n-nevm* učit će samo kod sabahskog ezana, jer se prenosi od Bilala, radijallahu anh, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio mi je da ove riječi učim kod sabahskog ezana, a zabranio mi ih kod jacijskog ezana."[302]

316- Onaj koji uđe u mesdžid i zatekne ljude da su već klanjali namaz, može da ponovo prouči ezan i ikamet, zbog postupka Enesa b. Malika, radijallahu anhu, a može da klanja i bez učenja ezana i ikameta, što je stav jedne skupine

---

[297] **Sahih:** Buharija (630, 2848), Muslim (674), Tirmizi (205), Nesai (634, 781) i drugi.
[298] **Sahih:** Buharija (628, 631, 685), Muslim (674), Ahmed (15171) i drugi.
[299] **Hasen:** Bejheki u *Sunenu kubra* (1849). Pogledati: *Telhisul-habir* od Ibn Hadžera (262).
[300] **Sahih:** Buharija (595).
[301] Prethodio je izvod.
[302] **Daif:** Ahmed (23397), Tirmizi (198), Ibn Madže (715).

islamskih učenjaka.

ŠARTI (UVJETI) NAMAZA

317- Pripadnost islamu, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ فَإِن تَابُوا۟ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ ﴾

"Pa ukoliko se pokaju i budu obavljali namaz"[303], kao i zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Islam je sagrađen na pet stvari*", pa je među njima spomenuo i namaz.[304]

318- Razum – zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Pero je podignuto sa trojice*" pa je spomenuo "*i sa ludog sve dok mu se razum ne povrati*".[305]

319- Raspoznavanje, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Naređujte svojoj djeci namaz kada napune sedam godina.*"[306]

320- Čistoća (abdest), zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغْسِلُوا۟ وُجُوهَكُمْ ... ﴾

"O vjernici, kada ustanete namaz da obavite, operite svoja lica..."[307], kao i zbog riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Allah ne prima namaz bez abdesta.*"[308]

321- Nastupanje namaskog vremena, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿ أَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِدُلُوكِ ٱلشَّمْسِ ﴾

"Obavljaj namaz kada sunce s polovine neba krene"[309], kao i zbog Džibrilovih riječi upućenih Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "*Vrijeme za svaki namaz je između ova dva vremena.*"[310]

---

[303] Prijevod značenja Et-Tevbe, 5.
[304] **Sahih:** Buharija (8), Muslim (16), Ahmed (5979) i drugi.
[305] **Sahih:** Ahmed (943, 959), Ebu Davud (4403), Tirmizi (1423). Pogledati: *Miškat* (3287).
[306] **Hasen:** Ahmed (6650, 6717), Ebu Davud (495). Pogledati: *Miškat* (572).
[307] Prijevod značenja El-Maide, 6.
[308] **Sahih:** Muslim (224), Ahmed (4686, 4949), Tirmizi (1) i drugi.
[309] Prijevod značenja El-Isra, 78.

322- Prekrivanje stidnog mjesta, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ خُذُوا۟ زِينَتَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ ﴾

"Lijepo se obucite kada hoćete namaz da obavite"[311], i riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Allah ne prima namaz punoljetne žene osim sa mahramom.*"[312] A Seleme b. El-Ekve'a, radijallahu anhu, nakon što je upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o svome namazu u jednoj odjeći, rekao je: "*Da, zaogrni gornji dio tijela pa makar ga spojio i trnom.*"[313] Onaj koji bude klanjao bez odjeće a u mogućnosti je da se prekrije, njegov namaz je neispravan, po konsenzusu učenjaka. Stidno mjesto muškarca je od pupka do koljena, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Stidno mjesto je ono što je između pupka i koljena.*"[314] A cijelo ženino tijelo je stidno mjesto u namazu izuzev lica, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Sva žena je avret osim njenog lica u namazu.*" Prenosi se i dodatak "...*i šake*". A u riječima Uzvišenog Allaha stoji:

﴿ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ﴾

"I neka ne pokazuju svoje ukrase osim ono što je ionako spoljašnje"[315], tj. lice i šake.

Najbolje je da muškarac prekriva svoju natkoljenicu, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Pokrij svoju natkoljenicu, jer je natkoljenica stidno mjesto.*"[316] A ukoliko bi je i otkrio, to je dozvoljeno jer ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrio u pojedinim situacijama.

323- Otklanjanje nečistoće, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ﴿٤﴾ ﴾

"...i svoju odjeću očisti!"[317], te riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve

---

[310] Prethodio je izvod hadisa.

[311] Prijevod značenja El-E'araf, 31.

[312] **Sahih:** Ahmed (24641, 25305, 25306), Ebu Davud (641), Tirmizi (377). Pogledati: *Miškat* (762). Pojedini islamski učenjaci osporili su ovaj hadis.

[313] **Hasen:** Ahmed (16085, 26112), Ebu Davud (632), Nesai (765). Pogledati: *Miškat* (760).

[314] **Hasen:** Taberani u *Evsatu* (7761) i u *Sagiru* (1033), Hakim (6418).

[315] Prijevod značenja En-Nur, 31.

[316] **Sahih:** Ahmed (15497, 15503), Ebu Davud (4014), Tirmizi (2796). Pogledati: *Miškat* (3112).

[317] Prijevod značenja El-Muddessir, 4.

sellem: "*Čistite se od mokraće, jer je većina kaburskog azaba zbog nje.*"[318]

Također, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se kanta vode prospe na mjesto gdje se pomokrio beduin, a za jednog od stanovnika kabura rekao je: "*...a što se tiče jednog od njih dvojice, on se nije čistio od mokraće.*"[319]

Rekao je za krv hajza: "*Ostruži je, potom je trljaj vrhovima prstiju u vodi, zatim operi vodom, a onda klanjaj u toj odjeći.*"[320] I Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, skinuo je svoju obuću u namazu kada je saznao da na njoj ima nečistoće.

324- Okretanje prema Kibli, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ ﴾

"I svoje lice okreni prema Mesdžidul-Haramu!"[321], i riječi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, upućenih jednom čovjeku: "*A zatim se okreni prema Kibli.*"[322] Ukoliko ne bude poznavao tačan pravac Kible, klanjat će kako može i neće ponavljati namaz, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao namaz u mračnoj noći u drugom pravcu mimo Kible, pa nije ponovio namaz.

Onaj koji klanja nafilu u prijevoznom sredstvu, može je klanjati okrenut u bilo kojem pravcu, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nafilu na jahalici u onom smjeru u kojem se ona kretala.[323]

Onaj koji je prisiljen, kao i onaj koji je bolestan i koji strahuje za sebe, u nemogućnosti okretanja prema Kibli, klanjat će okrenut prema bilo kojoj strani, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا ﴾

"...pa, ako budete strahovali, onda klanjajte hodeći ili jašući"[324], i zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ono što vam naredim, uradite koliko ste u mogućnosti.*"[325]

---

[318] **Sahih:** Darekutni u poglavlju o nečistoći mokraće (2). Pogledati: *Et-Tergib ve-t-terhib* s ocjenom šejha Albanija (152) i *Irvaul-galil* (280).

[319] **Sahih:** Muslim (292), Ahmed (1981), Ebu Davud (20), Nesai (31).

[320] **Sahih:** Buharija (227, 307), Muslim (291).

[321] Prijevod značenja El-Bekare, 144.

[322] **Sahih:** Buharija (6251, 6667), Muslim (397).

[323] **Sahih:** Buharija (400, 1000, 1093), Muslim (700).

[324] Prijevod značenja El-Bekare, 239.

[325] **Sahih:** Buharija (7288), Muslim (1337), Ahmed (7320, 7449) i drugi.

325- Nijjet (namjera), zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَۚ ﴾

"Iskreno ispovijedajući vjeru samo Njemu"[326]**,** i Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Uistinu se sva djela vrednuju prema namjeri.*"[327]

FARZOVI NAMAZA

326- Nijjet (namjera), zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَۚ ﴾

"Iskreno ispovijedajući vjeru samo Njemu"[328]**,** i Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Uistinu se sva djela vrednuju prema namjeri.*"[329]

327- Početni tekbir, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*I njegov početak je tekbir*"[330], tj. riječi *Allahu ekber*, zbog Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, ustrajnosti u tome.

328- Stajanje na farz-namazu, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ وَقُومُواْ لِلَّهِ قَٰنِتِينَ ٢٣٨ ﴾

"I pred Allahom ponizno stojte!"[331]**,** i Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Klanjaj stojeći!*"[332] Ukoliko to ne bude mogao, tada obaveza stajanja spada s njega, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Pa ukoliko ne budeš mogao, onda klanjaj sjedeći.*"[333]

329- Učenje El-Fatihe, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Nema namaza onome ko ne prouči Početak Knjige (El-Fatihu).*"[334] U tom smislu,

---

[326] Prijevod značenja El-E'araf, 29.
[327] Prethodio je izvod hadisa.
[328] Prijevod značenja El-E'araf, 29.
[329] Prethodio je izvod hadisa.
[330] **Hasen:** Ahmed (1009, 1075), Ebu Davud (61, 618), Tirmizi (3). Pogledati: *Miškat* (312). Pojedini učenjaci ovaj hadis ocijenili su slabim.
[331] Prijevod značenja El-Bekare, 238.
[332] **Sahih:** Buharija (1115-1117), Ebu Davud (952).
[333] Prethodni hadis.
[334] **Sahih:** Buharija (756), Muslim (394), Ahmed (22237), Ebu Davud (822) i drugi.

namaz onoga ko ne prouči El-Fatihu u njemu opisao je nepotpunim.[335]

330- Ruku' (pregibanje), zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱرۡكَعُواْ ﴾

"O vjernici, idite na ruku'u..."[336], i Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *"Zatim učini na ruku'u i ostani na njemu sve dok se ne smiriš."*[337]

331- Podizanje sa ruku'a i potpuno uspravljanje, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *"Zatim se podigni sve dok se potpuno ne ispraviš."*[338]

332- Sedžda, zbog riječi Allaha, subhanehu ve te'ala:

﴿ وَٱسۡجُدُواْ ﴾

"...i idite na sedždu..."[339], i Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *"A zatim učini sedždu i ostani na njoj sve dok se potpuno ne smiriš."*[340]

333- Zadnje sjedenje i učenje tešehhuda, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *"...pa kada se podigneš sa zadnje sedžde i budeš sjedio koliko je potrebno da proučiš tešehhud, tada je tvoj namaz upotpunjen."*[341]

334- Predaja selama, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *"A njegov završetak je predaja selama."*[342]

NAČIN OBAVLJANJA NAMAZA

335- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Kada hoćeš klanjati, uzmi abdest kako treba, potom se okreni prema Kibli i izgovori tekbir, zatim prouči ono što ti je lahko iz Kur'ana, a onda otiđi na ruku' i zadrži se na njemu dok se ne umiriš, a zatim se digni sa ruku'a tako da se potpuno ispraviš, potom učini sedždu i zadrži se na njoj sve dok se ne smiriš, zatim se digni dok se na*

---

[335] **Sahih:** Muslim (395), Ahmed (7249, 7358), Ebu Davud (821) i drugi.
[336] Prijevod značenja El-Hadždž, 77.
[337] **Sahih:** Buharija (757, 793, 6251), Muslim (397), Ahmed (9352), Ebu Davud (856) i drugi.
[338] Prethodni hadis.
[339] Prijevod značenja El-Hadždž, 77.
[340] Prethodni hadis.
[341] Na ovakav način nisam pronašao hadis.
[342] Prethodio je izvod hadisa.

sjedenju ne ispraviš i smiriš, a onda učini drugu sedždu i zadrži se na njoj sve dok se ne smiriš, i tako čini u svom cijelom namazu."[343]

NAMASKI SUNNETI

336- Podizanje ruku, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom stupanja u namaz dizao ruke, ispruživši ih.

a) Vrijeme podizanja ruku: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podizao bi ruke kada bi izgovarao tekbir, a spominje se da bi prvo izgovorio tekbir pa bi podigao ruke, kao što se spominje da bi ponekad podigao ruke pa onda izgovorio tekbir.

b) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dizao bi ruke u visinu ramena i u visinu ušiju.

c) Ruke se dižu kod početnog tekbira, prilikom odlaska na ruku'u, prilikom vraćanja sa ruku'a i prilikom ustajanja na treći rekat. Ovako se vjerodostojno prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

337- Stavljanje desne ruke preko lijeve, jer je u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, naređivano da svaki čovjek stavi desnu ruku preko lijeve u namazu.

338- Položaj ruku u namazu je na prsima. Vail b. Hudžr kaže: "*Klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je stavio desnu ruku preko lijeve na svojim prsima.*"[344]

339- Početna dova. Postoji više verzija početne dove:

a) Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Allahumme ba'id bejni ve bejne hatajaje, kema ba'adte bejnel-mešriki vel-magrib. Allahumme nekkini min hatajaje kema junekka-s-sevbul-ebjedu mine-d-denes. Allahummagsilni min hatajaje bil-ma'i ves-seldži vel-bered! (Allahu moj, udalji mene od mojih grijeha kao što si udaljio istok od zapada, Allahu moj, očisti me od grijeha kao što se*

---

[343] **Sahih:** Buharija (757, 793, 6251), Muslim (397), Ahmed (9353), Ebu Davud (856) i drugi.

[344] **Sahih,** bez riječi "*na prsima*". Ovaj dodatak na prsima nije vjerodostojno prenesen i svi hadisi koji govore o položaju ruku u namazu dok je klanjač na stajanju slabi su.

očisti bijelo odijelo od prljavštine, Allahu moj, okupaj me od mojih grijeha vodom, snijegom i gradom)."[345]

b) Također, njegove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Veždžehtu vedžhije lillezi fetare-s-semavati vel-erda hanifen muslimen ve ma ene minel-mušrikin. Inne salati ve nusuki ve mahjaje ve memati lillahi Rabbil-'alemin la šerike lehu ve bi zalike umirtu ve ene minel-muslimin. Allahumme Ente-l-Meliku, la ilahe illa Ente, Ente Rabbi ve ene abduke, zalemtu nefsi, va'tereftu bizenbi, fagfir li zunubi džemia. Innehu la jagfiruz-zunube illa Ente. Vehdini li ahsenil-ahlak, la jehdi li ahseniha illa Ente. Vasrif anni sejjieha, la jasrifu anni sejjieha illa Ente. Lebejke ve sa'dejke, vel-hajru kulluhu fi jedejke, veš-šerru lejse ilejke. Ve ene bike ve ilejke, tebarekte ve te'alejte, estagfiruke ve etubu ilejke! (Okrećem lice prema Onome koji je stvorio nebesa i Zemlju, kao pravovjeran, musliman i ja nisam od mnogobožaca. Uistinu, moj namaz i svi moji obredi, moj život i moja smrt pripadaju samo Allahu, Gospodaru svih svjetova, koji nema sudruga. To mi je naređeno i ja sam od muslimana. Allahu moj, Ti si Vladar, drugog boga osim Tebe nema, Ti si moj Gospodar, a ja Tvoj rob! Sebi sam učinio nasilje i priznajem svoj grijeh, pa mi oprosti sve moje grijehe. Uistinu, grijehe ne oprašta niko drugi osim Tebe. Uputi me na lijepo ponašanje, jer doista na lijepo ponašanje ne upućuje niko drugi osim Tebe. Sačuvaj me lošeg ponašanja jer doista niko drugi osim Tebe ne može me sačuvati lošeg ponašanja. Tebi se odazivam! Sve dobro je u Tvojim rukama, dok se zlo ne pripisuje Tebi. Ja sam uz Tebe i idem ka Tebi. Neka Si blagoslovljen i uzvišen. Od Tebe oprosta tražim i Tebi se kajem!*"[346]

c) Prenosi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jedna od najljepših početnih dova: "*Subhanekellahume ve bi hamdike ve tebareke-smuke ve te 'ala džedduke ve la ilahe gajruke! (Slava Tebi, Allahu moj, i sa Tvojom zahvalom i blagoslovom imena Tvoga. Ti si uzvišen i nema boga osim Tebe.*"[347]

340- Isti'aza – traženje utočišta od prokletog šejtana, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ فَإِذَا قَرَأْتَ ٱلْقُرْءَانَ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾ ﴾

"A kada hoćeš da učiš Kur'an, ti zatraži utočište od prokletog šejtana."[348]

---

[345] **Sahih:** Buharija (744), Muslim (598), Ahmed (7124), Ebu Davud (781) i drugi.

[346] **Sahih:** Muslim (771), Ahmed (805), Ebu Davud (760), Tirmizi (3421-3423) i drugi.

[347] **Sahih mevkuf.** Ahmed (11081, 11260), Ebu Davud (775), Tirmizi (242), Nesai (899, 900) od Ebu Se'ida el-Hudrija, radijallahu anh, a bilježi Ebu Davud (776), Tirmizi (243), od Aiše, radijallahu anha. Pogledati: *Miškat* (815).

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon početne dove, učio bi: "*Allahume inni e'uzu bike mine-š-šejtani-r-radžim min hemzihi, ve nefhihi, ve nefsihi! (Allahu moj, ja Ti se utječem od prokletog šejtana, njegovog ludila, oholosti i poezije.*"[349] Početna dova uči se u sebi, jer je tako prakticirao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

Početna dova uči se samo na prvom rekatu, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učenje na drugom rekatu otpočinjao sa *Elhamdu lillahi Rabbil-'alemin*, i nije učio početnu dovu.

341- Izgovaranje "amin". Sunnet je da riječi *amin* izgovori i imam, i muktedija i osoba koja klanja sama, glasno na namazima na kojima se uči glasno, i u sebi na namazima u kojima se ne uči glasno. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao bi riječi *amin* otežući pri tome svoj glas.[350] Podstaknuo je na njihovo izgovaranje rekavši: "*Židovi vam ne zavide ni na čemu kao što vam zavide na selamu i izgovaranju riječi 'amin' nakon imama.*"[351] Također je rekao: "*Onaj čije se izgovaranje 'amin' poklopi sa izgovaranjem 'amin' od strane meleka, bit će mu oprošteni prethodni grijesi.*"[352]

342- Nakon Fatihe uči se nešto iz Kur'ana na prva dva rekata, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio na njima.

Može se zadovoljiti učenjem jedne sure, ili spojiti dvije sure, ili proučiti nekoliko ajeta, zbog sličnog postupka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad bi učio duže sure, a ponekada kraće, shodno situaciji u kojoj se nalazio, kada bi naprimjer bio na putovanju i slično. Na sabah-namazu učio je od šezdeset do stotinu ajeta, a također je dugo učio i na podne-namazu. Na ikindija-namazu učio je upola manje od onoga što je učio na podne-namazu, a na akšam-namazu učio je kratke mufessal sure, a zabilježeno je da je ponekad učio i duže sure. Što se tiče jacija-namaza, učio je sure srednje dužine, poput sura El-E'ala, Ved-duha, El-Inširah, Veš-šemsi, Vet-tini i slično.

---

348 Prijevod značenja En-Nahl, 98.

349 **Daif:** Ahmed (16297, 16298), Ebu Davud (764), Ibn Madže (807). Pogledati: *Miškat* (817). Ovaj hadis došao je raznim putevima, lancima prenosilaca i nijedan od njih nije ispravan.

350 **Sahih:** Ahmed (18363), Tirmizi (248).

351 **Sahih:** Ibn Madže (856). Pogledati: *Et-Tergib ve-t-terhib* s ocjenom od šejha Albanija (515) i *Sifetus-salati* od Albanija (97).

352 **Sahih:** Buharija (780, 6402), Muslim (410), Ahmed (7147, 7203) i drugi.

Što se tiče džuma-namaza, učio je suru El-Džumu'a, El-Munafikun, Sebbih (El-E'ala), El-Gašije. Na bajram-namazima učio je Kaf, Ikterebet ili Sebbih (El-E'ala) i El-Gašije. Na prvom rekatu prakticirao je učiti duže nego na drugom rekatu. Polahko bi učio i zastajao kod svakog ajeta otežući svoj glas. U tom smislu prenosi se da je rekao: "*Nije od nas onaj koji ne uči Kur'an uljepšavajući svoj glas.*"[353] Kada bi prilikom učenja Kur'ana na nafila-namazu, u ajetu spominjao tesbih, i on bi izgovarao tesbih, molio bi Allaha i utjecao Mu se. Glasno bi učio na sabahu, džumi, na prva dva rekata akšama i jacije, na bajramima, prilikom pomračenja Sunca i namaza za kišu.

Učenje za imamom

a) Na namazima na kojima se uči u sebi, muktediji je obaveza da uči, zbog općenitih Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Nema namaza onome ko ne prouči Ummul-Kur'an.*"[354]

b) Na namazima na kojima se uči glasno, muktedija će učiti Fatihu u sebi, zbog općenitosti prethodnog hadisa, i ovo je bolje i sigurnije, a ukoliko bi se zadovoljio učenjem imama, to bi bilo ispravno, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ وَإِذَا قُرِئَ ٱلْقُرْءَانُ فَٱسْتَمِعُوا۟ لَهُۥ وَأَنصِتُوا۟ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٢٠٤﴾ ﴾

"A kada se Kur'an uči, vi slušajte i šutite da bi vam se milost ukazala!"[355], i zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko bude klanjao za imamom, pa imamovo učenje je i njegovo učenje.*"[356] Ovo mišljenje zastupa veliki broj učenjaka.

343- Izgovara tekbir prilikom svakog spuštanja i podizanja, svakog ustajanja i sjedanja, izuzev podizanja sa ruku'a, jer će tada izgovoriti: "*Semi'allahu limen hamideh / Allah čuje onoga koji Ga hvali.*" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tako je postupao.

344- Način obavljanja ruku'a: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi otišao na ruku'u, poravnao bi leđa, glavu ne bi ni spuštao ni dizao prema gore, raširio bi prste i šakama obuhvatio koljena.

---

[353] **Sahih:** Buharija (7527).

[354] Prethodio je izvod hadisa.

[355] Prijevod značenja El-E'araf, 204.

[356] **Daif:** Ahmed (14233), Ibn Madže (850). Pogledati: *Irva'ul-galil* (500) i *Sifetus-salati* od Albanija, str. 81. Šejh Albani, rahmetullahi alejhi, hadis je ocijenio dobrim.

345- Zikrovi koji se uče na ruku'u:

a) Nakon što je objavljeno "*Slavi ime svoga Gospodara Velikog*"[357], Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ove riječi učite na vašem ruku'u.*"[358] A Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio bi: "*Subhane Rabijel-Azim / Neka si slavljen, Gospodaru moj Veliki.*"[359] Također, prenosi se od njega, sallallahu alejhi ve sellem, da bi učio i: "*Subhane Rabijel-Azim ve bi hamdihi / Neka si slavljen, Gospodaru moj Veliki, i hvaljen.*"[360]

b) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi otišao na ruku'u, učio bi: "*Allahumme leke reka'tu, ve bike amentu, ve leke eslemtu, Ente Rabbii, haše'a leke sem'i ve besari ve muhhi, ve'azmi ve'asabi ve ma istekalle bihi kademi lillahi Rabbil-'alemin! /'Allahu moj, Tebi ruku' (pregibanje) činim, u Tebe vjerujem i radi Tebe sam islam prihvatio, Ti si moj Gospodar, Tebi skrušenost iskazuje moj sluh i vid moj, i moje misli, kosti moje i nervi moji, i ono što nose moje noge, samo Allahu Gospodaru svih svjetova.*"[361]

c) I govorio bi na svome ruku'u: "*Subbuhun, Kuddusun, Rabbul-mela'iketi ver-Ruhi / 'Slavljeni, Sveti, Gospodar Meleka i Ruha.*"[362]

d) Također, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio bi na ruku'u: "*Subhane zil-Džeberuti, vel-Melekuti, vel-Kibrija'i vel-Azameti / Neka si slavljen, Ti koji posjeduješ silu, vlast, veličinu i uzvišenost.*"[363]

e) Često bi učio na ruku'u: "*Subhanekellahumme, Rabbena, ve bi hamdike Allahumme-gfir li / Neka si slavljen, Gospodaru naš, i radi Tvoje hvaljenosti, Allahu moj, oprosti mi.*"[364]

346- Kada se podiže sa ruku'a i uspravlja, klanjaču se preporučuje – svejedno bio imam, muktedija ili samostalni klanjač – da prilikom vraćanja sa ruku'a kaže: "*Semi'allahu limen hamideh / Allah čuje onoga koji Ga hvali*". Kada se uspravi, reći će: "*Rabbena ve lekel-hamdu / Gospodaru naš, samo Tebi pripada hvala.*"[365]

---

[357] Prijevod značenja El-Vaki'a, 74.

[358] **Hasen:** Ahmed (16961), Ebu Davud (869), Ibn Madže (887), Darimi (1305). Pogledati: *Miškat* (879).

[359] **Sahih:** Muslim (772), Ahmed (22729, 22750), Ebu Davud (871) i drugi.

[360] **Daif:** Ebu Davud (869).

[361] **Sahih:** Muslim (771), Ahmed (963), Ebu Davud (760) i drugi.

[362] **Sahih:** Muslim (487), Ahmed (23543, 24109), Ebu Davud (872) i drugi.

[363] **Sahih:** Ahmed (23460), Ebu Davud (873), Nesai (1049, 1132). Pogledati: *Miškat* (882).

[364] **Sahih:** Buharija (794, 817, 4293), Muslim (484), Ahmed (23643, 23703) i drugi.

[365] **Sahih:** Buharija (4070, 4559), Ahmed (6313).

Također, bilježi se da je učio i sljedeće dove:

"Allahumme Rabbena ve lekel-hamdu / Allahu naš, Gospodaru naš, samo Tebi pripada hvala"[366];

"Rabbena ve lekel-hamdu hamden kesiren, tajjiben, mubareken fihi / Gospodaru naš, Tebi pripada hvala beskonačna, lijepa hvala u kojoj je (za nas) svaki blagoslov"[367];

"Allahumme, Rabbena lekel-hamdu mil'e-s-semavati ve mil'e-l-erdi vema bejnehuma ve mil'e ma ši'te min šej'in ba'du. Allahumme tahhirni bil-ma'i ves-seldži vel-bered vel-maul-barid. Allahumme tahhirni minez-zunubi ve nekkini minha kema junekkas-sevbul-ebjedu mined-denes / Allahu naš, Gospodaru naš, samo Tebi pripada hvala koja ispunjava nebesa i Zemlju, i koja ispunjava ono što je između njih, i ono što ispunjava što Ti hoćeš osim njih. Allahu moj, očisti me snijegom, gradom i hladnom vodom! Allahu moj, očisti me od grijeha kao što se bijela odjeća čisti od prljavštine ."[368]

A nakon riječi: "...*ve mil'e ma ši'te min šej'in ba'du*", bilježi se da je izgovarao: *"Ehles-senai vel-meždi ehakku ma kalel-abdu ve kulluna leke abdun. Allahumme la mani'a lima ea'tajte ve la mu'tije lima mena'te ve la jenfe'u zel-džeddi minkel-džeddu / Ti zaslužuješ svu hvalu i slavu. Najpreče što neki rob kaže, a svi smo mi Tvoji robovi, jeste: 'Allahu moj, ono što Ti daješ niko ne može uskratiti, niti iko može dati ono što Ti uskratiš, a niti ikome koristi njegova snaga pored Tvoje snage.'"*[369]

347- Kako se odlazi na sedždu: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi odlazio na sedždu, spuštao bi koljena prije ruku, a kada bi se dizao, ruke bi podizao prije koljena[370], a bilježi se i da bi spuštao svoje ruke prije koljena.[371] Međutim, prvi način je ispravniji.[372]

---

[366] **Sahih:** Buharija (795), Ahmed (9527).

[367] **Sahih:** Buharija (799), Ahmed (18517), Ebu Davud (770) i drugi.

[368] **Sahih:** Muslim (476), Ahmed (18639).

[369] **Sahih:** Muslim (477), Ahmed (11418), Ebu Davud (847), Nesai (1068) i drugi.

[370] **Daif:** Ebu Davud (838), Tirmizi (268), Nesai (1089, 1154), Ibn Madže (882). Pogledati: *Irva'ul-galil* (357).

[371] **Daif:** Ahmed (8732), Ebu Davud (840), Nesai (1091), Darimi (1321). Pogledati: *Miškat* (899). U prenošenju ovog hadisa izdvaja se Muhammed b. Abdillah b. Hasen. Hadis su osporili Buharija, Tirmizi, Darekutni i drugi, rahmetullahi alejhim.

[372] Allah najbolje zna, u ovom pitanju ima širine, pošto dokazi i za jedno i za drugo mišljenje nisu jaki, pa se mogu praktikovati oba mišljenja bez ikakve smetnje.

348- Način obavljanja sedžde: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi učinio sedždu, spustio bi čelo između šaka, skupljajući svoje prste, a čelo bi priljubio uz tlo, odvojio ruke od bokova, a šake bi stavio u visini ramena. Kada bi činio na ruku'u, razmaknuo bi prste ruku, a kada bi otišao na sedždu skupio bi ih jedan uz drugoga. Svoje šake nije ni ispružao ni skupljao u pesnicu, a nožne prste usmjerio bi u pravcu Kible.

349- Vrijeme ostanka na sedždi i zikrovi na njoj: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na sedždi bi učio: "*Subhane Rabbijel-E'ala / Slavljen neka je Gospodar moj, Uzvišeni.*"[373] Dovoljno je proučiti tri tesbiha, dok se smatra potpunim proučiti deset puta. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio bi: "*Najbliže što čovjek može biti svome Gospodaru jeste kada je na sedždi, pa stoga mnogo na sedždi učite dovu.*"[374] Rekao je: "*Što se tiče sedžde, na njoj mnogo učite dovu, jer je moguće da vam se Uzvišeni odazove.*"[375] Kada bi otišao na sedždu učio bi: "*Allahumme leke sedžedtu ve bike amentu, ve leke eslemtu. Sedžede vedžhije li-l-lezi halekahu ve savverehu ve šekka sem'ahu ve besarehu. Tebare-kallahu ahsenu-l-halikine / 'Allahu moj, Tebi sedždu činim i u Tebe vjerujem; Tebi sam se potpuno predao. Lice moje na sedždu pada Onome koji ga stvori i uobliči, i koji je na njemu osjetila za sluh i vid otvorio: Blagodaran je Allah, najljepši Stvaratelj.*"[376] Također bi učio: "*Rabbi e'ati nefsi takvaha ve zekkiha Ente hajru men zekkaha, Ente velijjuha ve mevlaha / Gospodaru, podari mojoj duši bogobojaznost, očisti je, jer Ti si onaj koji je najbolje čisti, Ti si njen zastupnik i Gospodar.*"[377] I također bi učio: "*Allahumme-gfir li zenbi kullehu, dikkahu ve džillehu, ve evvelehu ve ahirehu ve'alanijjetehu ve sirrehu / Allahu moj, oprosti mi svaki moj grijeh; mali i veliki, prošli i budući, javni i tajni.*"[378] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio je sedždu i rekao: "*Allahumme inni e'uzu bi ridake min sehatike, ve bimu'a-fatike min ukubetike, ve e'uzu bike minke, la uhsi senaen 'alej-ke. Ente kema esnejte 'ala nefsike / Allahu moj, sklanjam se pod zadovoljstvo Tvoje pred srdžbom Tvojom, pod oproštaj Tvoj pred kaznom Tvojom, od Tebe tražim zaštitu pred Tobom. Nisam u stanju ispoljiti Tebi zahvalu. Ti si onakav kako si o Sebi (pohvalno) rekao.*"[379] Bilježi se od Allahovog

---

[373] **Sahih:** Muslim (772), Ahmed (22729, 22750), Ebu Davud (871) i drugi.
[374] **Sahih:** Muslim (482), Ahmed (9165), Ebu Davud (875), Nesai (1137).
[375] **Sahih:** Muslim (479), Ahmed (1903), Ebu Davud (876) i drugi.
[376] **Sahih:** Muslim (771), Ahmed (731, 805), Ebu Davud (760) i drugi.
[377] **Daif:** Ahmed (25229). Pogledati: *Medžme'uz-zevaid* (2/127; 10/110).
[378] **Sahih:** Muslim (483), Ebu Davud (878).
[379] **Sahih:** Muslim (486), Ahmed (23791), Ebu Davud (879), Tirmizi (3493), i drugi.

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je na sedždi još učio: "*Allahumma-gfir li hatieti ve džehli, ve israfi fi emri, ve ma Ente e'alemu bihi minni! Allahuma-gfir li džiddi ve hezli, ve hatieti ve 'amdi, ve kullu zalike 'indi. Allahumma-gfir li ma kaddemtu ve ma ehhartu, ve ma esrertu ve ma e'alentu. Ente ilahi, la ilahe illa Ente / Allahu moj, oprosti mi moju pogrešku i moje nepromišljene postupke, moje pretjerivanje i grijehe koje sam počinio, a Ti ih poznaješ bolje od mene. Allahu moj, oprosti mi grijehe koje svjesno učinim kao i one što ih u šali učinim, iz pogreške ili namjerno, a sve je to od mene. Allahu moj, oprosti mi moje ranije grijehe i kasnije, one što počinih potajno i na javi. Ti si moj Bog. Nema boga mimo Tebe koji zaslužuje da bude obožavan!*"[380]

350- Sjedenje između dvije sedžde: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi sjeo između dvije sedžde, ispružio bi lijevu nogu, a desnu uspravio. U skladu sa njegovim, sallallahu alejhi ve sellem, sunnetom jeste i da se desno stopalo uspravi i prsti desne noge usmjere prema Kibli, a da se na lijevo stopalo sjedne, i u ovom položaju sjedio bi sve dok se svaka kost ne bi vratila na svoje mjesto.

U sunnetu se bilježi da bi ispružio svoja stopala i sjedio na svojim petama, i ovo je dozvoljeno sjedenje na petama, a što se tiče sjedanja stražnjicom na tlo, uz uspravljanje stopala, to je zabranjeno jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se sjedi kako sjedi pas. Od sunneta je da se desna ruka stavi na desnu natkoljenicu. Pri ovom sjedenju između dvije sedžde stavlja se i lijeva ruka na lijevu natkoljenicu tako da prsti ne budu previše opušteni. Prsti ruku okrenuti su prema Kibli i njihovi vrhovi dosežu do koljena. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio bi između dvije sedžde: "*Rabbi-gfir li, Rabbi-gfir li / Gospodaru moj, oprosti mi, Gospodaru moj, oprosti mi!*"[381], a također je učio i: "*Allahumme-gfir li, ve-rhamni ve'afini, vehdini, verzukni, vedžburni / Allahu moj, oprosti mi i smiluj se, sačuvaj me, uputi me i opskrbu mi daj, učini me zadovoljnim!*"[382]

351- Sjedenje radi odmora: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prije nego što bi ustao na drugi ili četvrti rekat, malo bi prisjeo na poleđinu svojih peta.

---

[380] **Sahih:** Buharija (6398, 6399), Muslim (2719), Ahmed (19239) i nisam ga pronašao kod spomenutih autora kao ni kod drugih da je posebno ograničen na sedždu.

[381] **Sahih:** Ahmed (22866), Ebu Davud (874), Nesai (1069, 1145). Pogledati: *Miškat* (1200).

[382] **Daif:** Ebu Davud (850), Tirmizi (284), Ibn Madže (898). U prenošenju ovog hadisa izdvaja se Kamil Ebul-'Ala koji je bio *saduk* i griješio. Stoga su se islamski učenjaci i razišli oko vjerodostojnosti ovoga hadisa.

352- Način sjedenja na tešehhudu: Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi sjeo na tešehhud, stavio bi lijevu ruku na lijevo koljeno, a desnu ruku na desno koljeno, i napravio bi "53"[383], tj. skupio bi prste desne ruke, palac stavio na zglob srednjeg prsta ispod kažiprsta, a kažiprstom bi pokazivao u pravcu Kible, dok bi ostale prste skupio. U predanju se spominje: "*Napravio bi halku sa palcem i srednjim prstom, kažiprstom bi pokazivao u pravcu Kible, a zatim bi podigao svoj prst i pomjerao ga, dovio bi njime.*"[384] Moguće je da se pod pomjeranjem misli na pokazivanje u pravcu Kible jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je pokazivao svojim kažiprstom u toku dove ne pomjerajući ga. Bilježi se da je pokazivao svojim kažiprstom i pogled mu ne bi prelazio njegov kažiprst, a također se bilježi da bi i malo povio svoj kažiprst dok bi dovio. Kada je vidio Sa'da da dovi sa dva prsta, rekao mu je: "*Sa'de, jednim, jednim.*"[385] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi sjeo nakon dva rekata, sjeo bi na lijevu nogu, a desnu bi uspravio, a kada bi sjeo nakon zadnjeg rekata, izbacio bi lijevu nogu, a uspravio desnu.[386]

353- Prvi tešehhud: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi sjeo nakon prva dva rekata, kratko bi sjedio i učio: "*Ettehijjatu lillahi ves-salevatu vet-tajjibatu, esselamu alejke ejjuhe-n-nebijju ve rahmetullahi ve berekatuhu, esselamu alejna ve ala ibadillahi-s-salihin. Ešhedu en la ilahe illallahu ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve Rasuluhu / Najljepši pozdravi pripadaju samo Allahu, blagoslovi i dobrote; selam tebi, Vjerovjesniče, i Allahova milost i Njegova blagodat; mir nama i dobrim Allahovim robovima. Svjedočim da nema boga koji zaslužuje da bude obožavan osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.*"[387] Ne prenosi se od Poslanika da je donosio salavat na sebe i svoju porodicu i da se utjecao od kaburskog azaba i drugog na prvom sjedenju. Po pitanju toga prenose se općeniti hadisi za koje su pojedini učenjaci rekli da se odnose i na prvo sjedenje, ali je ispravno da se odnose samo na zadnje sjedenje.

354- Klanjač će donijeti salavat na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na zadnjem sjedenju na sljedeći način:

---

[383] **Sahih:** Muslim (580), Ahmed (6118).

[384] **Sahih:** Ebu Davud (957), Nesai (889, 1265, 1268), Ibn Madže (912).

[385] **Hasen sahih:** Ahmed (9152, 10361), Tirmizi (3557), Nesai (1272) od Ebu Hurejre, radijallahu anhu. Bilježe Ebu Davud (1499), Nesai (1272) od Sa'da, radijallahu anhu.

[386] Pogledati način obavljanja namaza u podužem hadisu kod Ebu Davuda (730, 963).

[387] **Sahih:** Buharija (831, 835, 1202), Muslim (402), Ahmed (3552, 3615) i drugi.

a) "*Allahumme salli'ala Muhammedin ve'ala ali Muhammedin, kema sallejte 'ala Ibrahime ve'ala ali Ibrahime, inneke hamidun medžid. Allahumme barik'ala Muhammedin ve'ala ali Muhammedin kema barekte 'ala Ibrahime ve'ala ali Ibrahime fil-'alemine, inneke hamidun medžid / Allahu moj, smiluj se Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovom potomstvu, kao što si se smilovao Ibrahimu, alejhis-selam, i njegovom potomstvu. Zaista si Ti Hvaljeni i Vječni. Allahu moj, blagoslovi Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovo potomstvo kao što si blagoslovio Ibrahima, alejhis-selam, i njegovo potomstvo u svim svjetovima. Doista si Ti Hvaljen i Vječan.*"[388]

b) "*Allahumme salli'ala Muhammedin ve'ala ali Muhammedin, kema sallejte ala Ibrahime ve'ala ali Ibrahime, inneke hamidun medžid. Allahumme barik'ala Muhammedin ve'ala ali Muhammedin kema barekte'ala Ibrahime ve'ala ali Ibrahime inneke hamidun medžid / Allahu moj, smiluj se Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovom potomstvu kao što si se smilovao Ibrahimu, alejhis-selam, i njegovom potomstvu. Zaista si Ti Hvaljeni i Vječni. Allahu moj, blagoslovi Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovo potomstvo kao što si blagoslovio Ibrahima, alejhis-selam, i njegovo potomstvo. Doista si Ti Hvaljen i Vječan.*"[389]

355- Dova nakon zadnjeg sjedenja a prije predaje selama: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Kada neko od vas završi sa zadnjim tešehhudom, neka zatraži utočište kod Allaha od četvero, govoreći: *Allahumme inni e'uzu bike min azabi džehenneme, ve min azabil-kabr, ve min fitnetil-mahja velmemati, ve min šerri fitnetil-mesihi-d-deždžal / Allahu moj, utječem se Tebi od kazne Džehennema, kazne u grobu, iskušenja života i smrti i iskušenja Mesiha Deždžala.*"[390] U drugom predanju stoji: "*Allahumme inni e'uzu bike minel-me 'semi vel-magremi! / Allahu, utječem Ti se od grijeha i zla (nesreće).*"[391] I rekao je: "*Allahumma-gfir li ma kaddemtu ve ma ehhartu, ve ma esrertu ve ma e'alentu, ve ma esreftu ve ma Ente e'a lemu bihi minni. Entel-mukaddimu ve Ente-l-muehhiru, la ilahe illa Ente! / Allahu, oprosti mi moje ranije grijehe i kasnije, one što počinih potajno i na javi, one u kojima nisam namjere imao kao i one o kojima Ti znaš bolje od mene. Ti si Prvi i Posljednji. Nema boga mimo Tebe koji zaslužuje da bude obožavan!*"[392] I rekao je: "*Allahumme inni zalemtu nefsi*

---

[388] **Sahih:** Muslim (405), Ahmed (16619, 21837), Tirmizi (3220), Nesai (1285) i drugi.
[389] **Sahih:** Buharija (3370, 4797, 6357), Muslim (406), Ahmed (17638, 17661) i drugi.
[390] **Sahih:** Muslim (588), Ahmed (7196, 9824), Ebu Davud (983) i drugi.
[391] **Sahih:** Buharija (833, 2397), Muslim (589) i drugi.
[392] **Sahih:** Muslim (771), Ahmed (805), Ebu Davud (760), Tirmizi (3421).

zulmen kesiren ve la jagfiru-z-zunube illa Ente, fa-gfir li magfireten min 'indike, ve-rhamni inneke Entel-gafurur-rahim! / Allahu, doista sam sebi počinio nasilje mnogo, a grijehe ne oprašta niko drugi osim Tebe. Zato, oprost mi Svoj pokloni i smiluj mi se! Doista, jedino si Ti Oprostitelj Milostivi."[393] Klanjaču je ostavljena mogućnost da odabere koju god hoće od spomenutih dova, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Zatim neka odabere dovu koja mu se sviđa i neka dovi njome.*"[394]

356- Zatim će predati selam na desnu i lijevu stranu, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, predavao selam tako da bi se vidjela bjelina njegovog obraza i govorio bi: "*Es-selamu alejkum ve rahmetullah*"[395] i na desnu i na lijevu stranu, a spominje se i dodatak "*...ve berekatuhu*"[396].

Zikrovi nakon predaje selama

357- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što bi završio sa namazom, tražio bi oprosta tri puta.[397]

358- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio bi: "*Allahumme Ente-s-Selamu ve minke-s-Selamu, tebarekte ja zel-dželali vel-ikrami! / Allahu, Ti si mir i Ti ga daješ, blagodaran si Ti, Posjedovatelju veličine i plemenitosti.*"[398]

359- Rekao je: "Oporučujem ti, Muaze, da nipošto ne izostaviš na kraju svakog namaza da kažeš: *Allahumme e'inni ala zikrike ve šukrike ve husni 'ibadetike! / Allahu, pomozi mi da Te spominjem, zahvaljujem Ti i lijepo Ti robujem.*'"[399]

360- Govorio bi nakon namaza: "*La ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, lehu-l-mulku ve lehul-hamdu ve huve ala kulli šej in kadir. La havle ve la kuvvete illa billahi; la ilahe illallahu, ve la na' budu illa ijjahu, lehu-n-ni' metu ve lehu-l-fadlu ve lehu-s-senaul-hasenu. La ilahe illallahu muhlisine lehu-d-dine ve lev kerihel-kafirun! / Nema boga osim Allaha Jedinoga, koji sudruga nema. Njemu pripada sva vlast i sva zahvalnost. On nad svačim ima moć. Nema pomoći niti moći nad Allahovom pomoći i moći. Nema boga osim Allaha i nikoga mimo Njega ne obožavamo. Njemu pripada blagodat, poštovanje i sjećanje. Nema boga osim*

---

[393] **Sahih:** Buharija (834, 6326, 7388), Muslim (2705), Ahmed (8,29), Tirmizi (3531) i drugi.
[394] **Sahih:** Buharija (835), Muslim (402), Ahmed (3615, 3909, 4090) i drugi.
[395] **Sahih:** Ahmed (3691, 3869), Ebu Davud (996), Tirmizi (295) i drugi.
[396] **Šaz:** Ebu Davud (997).
[397] **Sahih:** Muslim (591), Ahmed (21902), Tirmizi (300) i drugi.
[398] **Sahih:** Muslim (591), Ahmed (21902), Ebu Davud (1512), Tirmizi (300) i drugi.
[399] **Sahih:** Ahmed (21614, 21621), Ebu Davud (1522), Nesai (1303). Pogledati: *Miškat* (949).

Allaha. Njemu iskreno vjeru ispovijedamo, makar se bezbožnicima i ne dopadalo."[400]

361- I učio bi: "*La ilahe illellahu vahdehu la šerike lehu, lehul-mulku velehul-hamdu ve Huve ala kulli šej in kadir. Allahumme la mani' a lima e'atajte ve la mu' tije lima mena' te, ve la jenfe' u zel-džeddi minkel-džeddu! / Nema boga osim Allaha Jedinoga, koji druga nema. Njemu pripada sva vlast i On nad svakom stvari ima moć. Allahu, niko ne može spriječiti ono što si Ti dao, a niti dati ono što Ti ne daješ. Nikome ne koristi njegova snaga pored Tvoje snage.*"[401]

362- Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: "*Ko na kraju svakog namaza prouči subhanallah 33 puta, elhamdulillah 33 puta, Allahu ekber 33 puta, i to je 99, i kaže upotpunjavajući stotinu: La ilahe illellahu vahdehu la šerike lehu lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve ala kulli šej 'in kadir (Nema boga osim Allaha, Jedinog, On nema sudruga, Njemu pripada vlast i Njemu pripada hvala, i On je svemoćan) – bit će mu oprošteni grijesi, pa makar ih bilo koliko je morske pjene.*"[402] A bilježi se umjesto "*tehlila*" – tekbir, tj. 34 tekbira.

363- Vjerodostojno se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, preporuka da se prouči 25 tesbiha, 25 tahmida, 25 tekbira i 25 tehlila.[403]

364- Vjerodostojno se prenosi od njega da je učio i po 10 tesbiha, 10 tahmida i 10 tekbira, tj. 30 nakon svakog namaza.[404]

365- Rekao je: "*Ko nakon svakog propisanog namaza prouči Ajetul-kursiju, samo ga smrt sprečava od ulaska u Džennet.*"[405]

366- Naredio je da se uče sure El-Ihlas i El-Muavvizetejn nakon svakog namaza.[406]

367- Rekao je: "*Ko kaže, prije nego što ode sa mjesta (na kojem je klanjao), dok su mu noge na istom mjestu, nakon akšam i sabah-namaza: La ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu, bi jedihi-l-hajru, juhji ve jumitu ve huve 'ala kulli šej in kadir (Nema boga osim Allaha, Jedinog, koji druga nema. Njemu sva vlast i zahvalnost pripada, u Njegovoj ruci je svako dobro. On*

---

[400] **Sahih:** Muslim (594), Ahmed (15673, 15690), Ebu Davud (1506), Nesai (1339, 1340).

[401] **Sahih:** Buharija (844, 6330, 6615), Muslim (593), Ahmed (17673, 17693) i drugi.

[402] **Sahih:** Muslim (597), Ahmed (8616, 9897).

[403] **Sahih:** Ahmed (21090, 21250), Tirmizi (3413), Nesai (1350) od Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, a bilježi Nesai (1351) i od Ibn Omera, radijallahu anhuma.

[404] **Sahih:** Ahmed (6462, 6871), Ebu Davud (5065), Tirmizi (410), Nesai (1348), Ibn Madže (926). Pogledati: *Miškat* (2406).

[405] **Mevdu – izmišljen:** Nesai u *Kubra* (9928), Taberani u *Evsatu* (8068). Pogledati: *Miškat* (974).

[406] **Sahih:** Ahmed (16964, 17337), Ebu Davud (1523), Tirmizi (2903), Nesai (1336).

oživljava i usmrćuje, i On nad svim ima moć), deset puta, upisat će mu se za svaki put po deset dobrih djela i izbrisati deset loših djela, podignut će mu se deset stepeni. To će mu biti štit od svega prezrenog, i štit od prokletog šejtana. I toga dana ne može ga uništiti (njegova djela poništiti) nijedno djelo ako ga učini, osim širka (ako ga počini). I bit će od najboljih ljudi po pitanju djela izuzev čovjeka koji kaže bolje nego što je on rekao."[407]

368- Rekao je: "*Kada klanjaš sabah-namaz, prije nego što se obratiš bilo kome od ljudi, izgovori sedam puta: Allahumme, edžirni minen-nar! / Allahu moj, spasi me džehennemske vatre! Uistinu, ako bi umro u tom danu, Allah, azze ve dželle, upisao bi ti zaštitu od džehennemske vatre. I kada klanjaš akšam-namaz, prije nego što se obratiš bilo kome od ljudi, izgovori sedam puta: Allahumme, edžirni minen-nar! – Allahu moj, spasi me džehennemske vatre! Uistinu, ako bi umro u toj noći, Allah, azze ve dželle, upisao bi ti zaštitu od džehennemske vatre.*"[408]

369- Znao bi reći nakon namaza: "*Allahumme inni e'uzu bike minel-buhli, ve e'uzu bike minel-džubni, ve e'uzu bike min en uredde ila erzelil-umuri, ve e'uzu bike min fitneti-d-dunja, ve e'uzu hike min azabil-kabr! / Allahu moj, Tebi se utječem od škrtosti, Tebi se utječem od kukavičluka, Tebi se utječem da doživim bijednu starost, Tebi se utječem od iskušenja ovog svijeta, Tebi se utječem od kazne u grobu.*"[409]

DOBROVOLJNI NAMAZI

370- Dobrovoljnim namazima upotpunjavaju se obavezni, zbog riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako on prenosi od svoga Gospodara da je rekao: "*Pogledajte da li Moj rob ima dobrovoljnih namaza*", pa ukoliko bude imao dobrovoljnih namaza, reći će: "*Upotpunite Mome robu obavezne namaze dobrovoljnim.*"[410]

371- Namaz je jedno od najboljih djela, kako se bilježi od Vjerovjesnika, sallallahu

[407] **Daif:** Ahmed (17529) od Abdurrahmana b. Ganema, Tirmizi (3474) od Ebu Zerra, radijallahu anhu. Pogledati: *Miškat* (975).

[408] **Da'if:** Ahmed (17592), Ebu Davud (5079). Pogledati: *Silsiletu da'ifa* (1624).

[409] **Sahih:** Buharija (2822), Ahmed (1589, 1624), Tirmizi (3567), Nesai (5447, 5479).

[410] **Sahih:** Ahmed (9210), Ebu Davud (864), Tirmizi (413), Nesai (467). Pogledati: *Miškat* (1330).

alejhi ve sellem, da je rekao: "*Znajte da je namaz vaše najbolje djelo.*"[411]

372- Mnoštvo obavljenih namaza jedan je od razloga ulaska u Džennet, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi upućenih ashabu koji je tražio njegovo društvo u Džennetu: "*Onda se pomozi velikim brojem sedždi.*"[412]

373- Dobrovoljni namaz najvrednije je klanjati u kući, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada neko od vas obavi obavezni namaz u mesdžidu, neka za svoju kuću ostavi udjela od svoga namaza, jer će uistinu Uzvišeni Allah dati dobro onome koji od svoga namaza ostavlja i dio za svoju kuću.*"[413]

374- Namaz je svjetlo za kuću, kako se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Dobrovoljni namaz koji čovjek obavi u svojoj kući predstavlja svjetlo (za nju), pa ko želi, neka osvijetli svoju kuću.*"[414]

375- Zabranjeno je zapostavljati klanjanje dobrovoljnih namaza u kući, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ostavite od vaših namaza i za vaše kuće i nemojte ih poistovjećivati s kaburima.*"[415]

376- Dobrovoljni namaz u kući vredniji je od dobrovoljnog namaza u mesdžidu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Čovjekov namaz u njegovoj kući vredniji je od njegova namaza u ovom mom mesdžidu, osim obaveznih namaza.*"[416]

377- Dobrovoljnim namazima povećavaju se stepeni, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Doista, ti nećeš učiniti nijednu sedždu Allahu a da ti njome neće podići jedan stepen i izbrisati jedan grijeh.*"[417]

378- Duže stajanje u namazu bolje je od velikog broja sedždi, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, znao dugo stajati u namazu toliko da bi mu pucale pete od stajanja.[418] Kada je upitan: "*Koje je djelo najbolje?*", rekao je: "*Dugo stajanje u namazu.*"[419] Među učenjacima ima i onih koji smatraju da je

---

[411] **Sahih:** Ahmed (21873, 21927), Ibn Madže (277), Darimi (655). Pogledati: *Miškat* (292).
[412] **Sahih:** Muslim (489), Ebu Davud (1320), Nesai (1138).
[413] **Sahih:** Muslim (778), Ahmed (13982, 13986).
[414] **Daif:** Ahmed (87), Ibn Madže (1375). Pogledati: *Temamul-minne* od šejha Albanija, str. 235.
[415] **Sahih:** Buharija (432, 1187), Muslim (777), Ahmed (4639), Ebu Davud (1448) i drugi.
[416] **Sahih:** Buharija (731, 6113, 7290), Muslim (781), Ahmed (21072, 21093), Ebu Davud (1044) i citat je njegov.
[417] **Sahih:** Muslim (488), Ahmed (21865), Tirmizi (388), Nesai (1139) i drugi.
[418] **Sahih:** Buharija (1130, 4836, 6471), Muslim (2819), Ahmed (17733, 17774) i drugi.
[419] **Sahih:** Ebu Davud (1325, 1449). Pogledati: *Miškat* (3833).

veliki broj sedždi bolji od dugog stajanja, zbog hadisa: "*Onda se pomozi velikim brojem sedždi.*"[420]

379- Dozvoljeno je klanjati dobrovoljne namaze sjedeći, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, znao klanjati dobrovoljne namaze sjedeći, pa kada bi htio učiniti ruku', ustao bi i otišao na ruku'. Znao bi učiti u namazu sjedeći, pa kada bi preostalo još četrdeset ili trideset ajeta, ustao bi, proučio ih, a zatim otišao na sedždu.[421]

Sabahski sunneti

380- Nagrada za klanjanje sabahskih sunneta: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Oni su mi draži od cijelog dunjaluka!*"[422]

381- Njihova potvrđenost: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ne ostavljajte ih pa makar vas i konji potjerali.*"[423]

382- Ustrajnost u njihovom obavljanju: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ustrajavao ni u jednim nafilama kao što je ustrajavao u klanjanju dva rekata prije sabahskog farza.[424]

383- Kratkoća sabahskih sunneta: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, skraćivao bi učenje na sabahskim sunnetima.

384- Šta se uči na sabahskim sunnetima? Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon Fatihe, učio je na dva rekata sabahskih sunneta sure *El-Kafirun* i *El-Ihlas*.[425]

A možda je učio i:

﴿ قُولُوٓا۟ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَآ أُنزِلَ إِلَىٰٓ إِبْرَٰهِـۧمَ وَإِسْمَـٰعِيلَ وَإِسْحَـٰقَ وَيَعْقُوبَ وَٱلْأَسْبَاطِ وَمَآ أُوتِىَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَآ
أُوتِىَ ٱلنَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُۥ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٦﴾ ﴾

Na prvom rekatu iz sure El-Bekare[426], a na drugom rekatu:

---

[420] Prethodio je izvod hadisa.

[421] **Sahih:** Buharija (1118, 1119, 1148), Muslim (731).

[422] **Sahih:** Muslim (725).

[423] **Daif:** Ahmed (9000, 9005), Ebu Davud (1258). Pogledati: *Silsiletu da'ifa* (1533) i *Irva'ul-galil* (438).

[424] **Sahih:** Buharija (1163), Muslim (724).

[425] **Sahih:** Muslim (726), Ebu Davud (1256). Pogledati: *Miškat* (842).

[426] El-Bekare, 136.

﴿ قُلْ يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ تَعَالَوْا۟ إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَآءٍۭ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا ٱللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِۦ شَيْـًٔا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا
بَعْضًا أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَقُولُوا۟ ٱشْهَدُوا۟ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾ ﴾

iz sure Alu Imran.[427]

385- Nakon klanjanja sabahskih sunneta, pohvalno je leći na bok: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, legao bi na desni bok nakon što bi klanjao dva rekata sabahskih sunneta.

386- Naklanjavanje sabahskih sunneta:

a) Ko prespava i sabahski farz-namaz, naklanjat će prije farza i sunnete, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je na putovanju prespavao sabah-namaz, prije farza klanjao sunnete.

b) Ko zakasni klanjati sunnete, a prispije na farz u džematu, sunnete će klanjati nakon farz-namaza, jer je takav postupak Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio Kajsu b. Amru, radijallahu anhu.

c) Klanjat će ih nakon izlaska sunca, zbog Vjerojesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko ne klanja sabahske sunnete sve dok se sunce ne pojavi, neka ih klanja tada.*"[428]

387- Dozvoljeno je da se učenje na sabahskim sunnetima ograniči samo na Fatihu jer je ponekad Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, stajanje na njima trajalo koliko je potrebno da se prouči El-Fatiha.

388- Dova nakon klanjanja sabahskih sunneta: Prenosi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da bi nakon klanjanja sabahskih sunneta učio dovu: "*Allahumme Rabbi Džibrile, ve Israfile, ve Mikaile, ve Muhammedini en-nebijji, sallallahu alejhi ve sellem, e'uzu bike minen-nari! / Allahu moj, Gospodaru Džibrila, Israfila, Mikaila i Muhammeda, vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, utječem Ti se od džehennemske vatre*" – tri puta.[429]

Podnevski sunneti

389- Bilježi se da se podnevski sunneti sastoje od dva rekata, jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i prije i poslije podnevskog farza

---

[427] Ali Imran, 64.

[428] **Sahih:** Tirmizi (423), Ibn Madže (1155). Pogledati: *Sahihul-Džami'i* (6542).

[429] **Daif:** Taberani u *Kebiru* (520), Hakim (6610), Ebu Abdillah el-Makdisi u *El-Ehadisu el-muhtare* (1423). Pogledati: *Medžme'uz-zevaid* (2/219).

klanjao dva rekata.

390- Također, prenosi se da je i prije i poslije podnevskog farza klanjao po četiri rekata.

391- Rekao je: "*Ko bude klanjao četiri rekata prije podnevskog farza i četiri rekata poslije podnevskog farza, Allah će njegovo tijelo zabraniti džehennemskoj vatri.*"

392- Vrijednost četiri rekata prije podnevskog farza: Ebu Ejjub, radijallahu anhu, primijetivši da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustrajno klanja ova četiri rekata, upitao ga je o tome, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*To je trenutak kada se otvaraju nebeska vrata, pa volim da mi se ka njima uzdigne dobro djelo.*"[430]

393- Nakon podnevskog farza, Poslanik je klanjao dva rekata u svojoj kući.

394- Prenosi se da je i prije podnevskog farza klanjao četiri rekata u svojoj kući.

395- Nakon svaka dva rekata predavao je selam, što je potvrđeno hadisom: "*Noćni i dnevni namazi su dva po dva.*"[431]

396- Ako se izostave podnevski sunneti, onda se naklanjavaju nakon farza, jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izostavljena četiri rekata podnevskih sunneta naklanjavao poslije farza.

397- Naklanjavanje podnevskih sun-sunneta (sunneti poslije farza) nakon ikindija-namaza, jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izostavljena dva rekata sunneta nakon podnevskog farza – koje nije klanjao zbog zaokupiranosti nečim – naklanjao nakon ikindija-namaza.

398- Dozvoljeno je klanjati sva četiri rekata zajedno sa jednim selamom, jer se

---

[430] **Sahih li gajrihi:** Buharija u *Tarihu kebir* (2403), Ahmed (23029), Taberani u *Kebiru* (4038), Ibn Hibban u *Sikatu* (4384). Pogledati: *El-'Ilel* od Darekutnija (1027).

[431] **Sahih bez spomena dnevnih namaza:** Ahmed (4776, 5101), Ebu Davud (1295), Tirmizi (597), Nesai (1666). Ibn Madže (1322), Ibn Hibban (6/206), Ibn Huzejme (2/214). Osnova mu je u dva Sahiha. Pogledati: *Sahihul-Džami'i* (3831) i *Temamul-minne*, 239. str. Tirmizi je rekao: "Vjerodostojno je ono što prenose pouzdani prenosioci od Ibn Omera koji ne spominju dnevne namaze." Darekutni je rekao: "U spomenu dnevnih namaza je greška." Nesai i Hakim kažu: "Greška." Među onima koji su dodatak dnevnih namaza ocijenili slabim jesu i: Ibn Seid, Tirmizi, Nesai i Ibn Tejmijje, dok šejh Ibn Usejmin, rahmetullahi alejhi, kategorički tvrdi da je hadis potvrđen i vjerodostojan pozivajući se na istu ocjenu od strane imama Buharije, rahmetullahi alejhi, koju je prenio imam Bejheki u svome *Sunenu* (2/487) ili (2/686). Pogledati: *Eš-Šerh el-mumti' 'ala Zadil-mustakni'i* (4/77).

prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je tako postupao.

Četiri rekata prije ikindijskog farza

399- Vjerodostojno se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Allah se smilovao čovjeku koji klanja četiri (rekata) prije ikindije.*"[432] Ova četiri rekata ne smatraju se pritvrđenim sunnetima.

Akšamski sunneti

400- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon akšamskog farza, klanjao bi dva rekata u svojoj kući.

401- Na njima bi učio, nakon Fatihe, sure El-Kafirun i El-Ihlas.

402- Rekao je: "*Klanjajte prije akšamskog farza! Klanjajte prije akšamskog farza!*" Zatim je treći put rekao: "*Ko hoće*", bojeći se da to ljudi ne počnu smatrati sunnetom.[433]

Dva rekata prije jacijskog farza

403- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Između ezana i ikameta je namaz! Između ezana i ikameta je namaz!*" Zatim je treći put rekao: "*Za onoga ko hoće.*"[434] I prenosi se od njega da je rekao: "*Nema nijednog obaveznog namaza a da se prije njega ne klanjaju dva rekata.*"[435] Također, dva rekata prije jacijskog farza nisu pritvrđeni sunneti.

Vitr-namaz

404- Podsticaj na obavljanje vitr-namaza: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "*Klanjajte vitr, o učači Kur'ana. Doista je Allah vitr (neparan) i*

---

[432] **Hasen li gajrihi:** Ahmed (5944), Ebu Davud (1271), Tirmizi (430), Ibn Huzejme (2/206). Pogledati: *Miškat* (1170). Tirmizi je ocijenio ovaj hadis dobrim. Vjerodostojnim ga ocjenjuju Ibn Huzejme i Ibn Hibban, dok Ibnul-Kattan tvrdi da hadis ima mahanu. Hadis je u osnovi slab, ali zbog drugih hadisa koji mu idu u prilog, može se prihvatiti kao dobar.

[433] **Sahih:** Buharija (1183, 73689, Ahmed (20029), Ebu Davud (1281).

[434] **Sahih:** Buharija (624, 627), Muslim (838), Ahmed (20021, 20037) i drugi.

[435] **Sahih:** Darekutni u poglavlju o podsticaju na namaz između ezana i ikameta (7), Ibn Adijj u *Kamilu* (2/97), Ibn Hibban u *Sahihu* (2455, 2488). Pogledati: *Medžme'uz-zevaid* (2/231) i *Silsiletu sahiha* (232).

voli vitr (neparno)."[436]

405- Vitr-namaz nije obavezni namaz, jer je beduin upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Jesam li obavezan (klanjati) više od pet dnevnih namaza?*" A Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio mu je: "*Ne, osim ako hoćeš dobrovoljno!*"[437]

406- Vrijeme vitr-namaza je od jacija-namaza pa do pojave zore, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Doista vam je Svevišnji Allah dodao jedan namaz. To je vitr-namaz, pa klanjajte ga između jacija-namaza i sabah-namaza.*"[438]

407- Ako se neko boji da će prespavati vitr-namaz, klanjat će ga odmah poslije jacija-namaza, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ebu Bekru, radijallahu anhu, koji je klanjao vitr-namaz prije spavanja: "*Što se tiče tebe, ti si učinio ono što je sigurno!*"[439] I prenosi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Čvrste je odluke onaj koji ne spava sve dok ne klanja vitr-namaz.*"[440]

408- Ako je osoba sigurna da će ustati u zadnjem dijelu noći, onda vitr-namaz neće klanjti odmah poslije jacije, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi Omeru, radijallahu anhu, koji je odgađao vitr-namaz: "*A što se tiče tebe, Omere, ti si učinio ono što zahtijeva snagu.*"[441]

409- Raznolikost u vremenu Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, obavljanja vitr-namaza: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je vitr-namaz na samom početku noći, u sredini noći, u zadnjem dijelu noći, i njegov vitr-namaz odužio bi se do pred samu zoru.

410- Broj rekata vitr-namaza: Prenosi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kao vitr-namaz klanjao: trinaest, jedanaest, devet, sedam, pet, tri i jedan rekat. Klanjao bi pet rekata spojeno, i klanjao bi sedam rekata spojeno, a devet rekata bi klanjao spojeno tako da bi sjedio nakon osmog rekata i ne bi predao selam, već bi ustao i nakon devetog rekata predao bi selam. Vjero-

---

[436] **Sahih:** Ahmed (879, 1218), Ebu Davud (1416), Tirmizi (453), Nesai (1675). Pogledati: *Miškat* (1266).

[437] **Sahih:** Buharija (46, 1891, 2678), Muslim (11), Ebu Davud (391) i drugi.

[438] **Sahih:** Ahmed (23339, 26687). Pogledati: *Silsiletu sahiha* (108) i *Miškat* (4097).

[439] **Hasen sahih:** Ahmed (13912, 14126), Ibn Madže (1202).

[440] **Hasen li gajrihi:** Ahmed (1464), Ebu Abdillah el-Makdisi u *Ehadisu muhtare* (1049). Pogledati: *Medžme'uz-zevaid* (2/244).

[441] **Hasen sahih:** Ahmed (13912, 14126), Ibn Madže (1202).

dostojno se prenosi od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "*Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije klanjao u ramazanu niti izvan njega više od jedanaest rekata.*"[442] A Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Noćni namaz je dva po dva (rekata), pa kad se jedan od vas poboji zore, (neka) klanja jedan rekat, da mu učini neparnim ono što je klanjao.*"[443]

411- Učenje na vitr-namazu: Nakon El-Fatihe, klanjač može učiti što god hoće iz Kur'ana. Međutim, preporučuje se da se na zadnja tri rekata, nakon El-Fatihe, uče sure El-E'ala, El-Kafirun i El-Ihlas jer se to vjerodostojno prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[444]

412- Kunut-dova na vitr-namazu[445]: Može da uči kunut-dovu na vitr-namazu tokom cijele godine jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio El-Hasana b. Aliju da uči u svojoj kunut-dovi: "*Allahumme-hdini fimen hedejte...*" Hadis.[446]

413- Kada se uči kunut-dova: Kunut-dova uglavnom se uči nakon ruku'a, a može se učiti i prije ruku'a, jer se vjerodostojno prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i jedno i drugo.

414- Nakon dove u namazu, neće potirati lice jer se taj postupak ne prenosi vjerodostojno od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

415- Nakon što preda selam i završi sa vitr-namazom, učit će dovu jer se bilježi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je nakon vitr-namaza, učio: "*Subhanel-Meliki-Kuddusi! / Neka je slavljen Vladar, Sveti*"[447], tri puta, a zatim bi treći put podignuo glas i dodao: "*Rabbul-melaiketi ver-ruh! / Gospodar meleka i Džibrila.*"[448]

416- Vitr-namaz se klanja samo jedanput (u toku noći), zbog Vjerovjesnikovih,

---

[442] **Sahih:** Buharija (1147, 2013, 3569), Muslim (738), Ahmed (23553, 23925) i drugi.

[443] **Sahih:** Buharija (473, 991), Muslim (749), Ahmed (3378, 4545) i drugi.

[444] **Sahih:** Ahmed (3/406), Ebu Davud (1423), Nesai (1730).

[445] Oko učenja dove na vitr-namazu postoji razilaženje kod islamskih učenjaka zbog razilaženja oko hadisa Hasana b. Alije, radijallahu anhuma. Hafiz Ibnu Hadžer u svome vrijednom djelu *Telhisu-l-habir* kategorično tvrdi da riječi *kunut-dova* i riječi *na vitr-namazu* ne bilježe se vjerodostojno u spomenutom hadisu Hasana.

[446] **Sahih:** Ahmed (1720, 27820), Ebu Davud (1425), Tirmizi (464), Nesai (1745, 1746). Pogledati: *Miškat* (1273), *Irvaul-galil* (429).

[447] **Sahih:** Ahmed do ovog dijela (14928-14937), Nesai (1731-1742). Pogledati: *Miškat* (1275).

[448] **Sahih:** Darekutni u potpunosti u poglavlju o tome šta se uči na vitr-namazu (2), Taberani u *Evsatu* (8115), Bejheki u *Sunenu kubra* (4640). Dodatak je vjerodostojno prenesen.

sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Nema dva vitra u jednoj noći.*"[449]

417- Nakon vitr-namaza, dozvoljeno je klanjati dva rekata sjedeći, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tako postupao.

418- Vitr-namaz treba naklanjati (ukoliko ga propusti), jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Kada neko od vas osvane a nije klanjao vitr, neka ga klanja.*"[450] I također se prenosi da je rekao: "*Ko prespava vitr ili ga zaboravi, neka klanja kada osvane ili kada se sjeti.*"[451]

419- Na zadnjem rekatu dnevnih namaza, nakon što se vrati sa ruku'a, može učiti kunut-dovu, zbog novonastale situacije, jer se vjerodostojno prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je tako postupao.

420- Kunut-dova nije propisana na sabah-namazu, izuzev u slučaju nastale situacije i ne ustrajava se u njoj zbog sličnog postupka Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Noćni namaz

421- Vrijednost noćnog namaza: Svevišnji Allah naredio je Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem:

﴿ وَمِنَ ٱلَّيۡلِ فَتَهَجَّدۡ بِهِۦ نَافِلَةٗ لَّكَ عَسَىٰٓ أَن يَبۡعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامٗا مَّحۡمُودٗا ﴾ (٧٩)

"I probdij dio noći u namazu. To je samo tvoja dužnost. Gospodar će ti tvoj na onom svijetu mjesto hvale dostojno darovati."[452]

I rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ كَانُواْ قَلِيلٗا مِّنَ ٱلَّيۡلِ مَا يَهۡجَعُونَ ﴾ (١٧)

"I noću bi malo spavali!"[453]

I rekao je:

---

[449] **Hasen:** Ahmed (15861, 15854), Ebu Davud (1439), Tirmizi (470), Nesai (1679). Pogledati: *Sahihul-Džami'i* (7567).

[450] **Daif:** Hakim (1136), Bejheki u *Sunenu kubra* (4297).

[451] **Sahih:** Ahmed (10871), Ebu Davud (1431), Tirmizi (465), Ibn Madže (1188). Pogledati: *Miškat* (1279). El-Iraki je rekao: "Hadis je, doista, došao na dva načina. Način kojim je zabilježen kod Ebu Davuda je vjerodostojan, dok je način na koji je hadis zabilježen kod Tirmizija i Ibn Madže slab."

[452] Prijevod značenja El-Isra'a, 79.

[453] Prijevod značenja Ez-Zarijat, 17.

﴿ وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾ ﴾

"I oni koji svoje noći provode pred svojim Gospodarom na sedždi i kijamu." [454]

I rekao je:

﴿ تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿١٦﴾ ﴾

"Njihovi se bokovi postelja lišavaju i oni dozivaju svoga Gospodara iz straha i nade, i od onoga čime smo ih Mi opskrbili udjeljuju."[455]

I rekao je Uzvišeni:

﴿ أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ ﴾

"...i onaj koji u noćnim časovima u namazu vrijeme provodi, padajući licem na tlo i stojeći, strahujući od onoga svijeta i nadajući se milosti Gospodara svoga..."[456]

422- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podstaknuo je na obavljanje noćnog namaza riječima: "*O ljudi! Širite selam, hranite gladnog, održavajte rodbinske veze i klanjajte noću dok drugi ljudi spavaju, ući ćete u Džennet spokojno.*"[457] I rekao je: "*Obavljajte noćni namaz! Uistinu, on je bio praksa dobrih vjernika prije vas. Njime se približavate svome Gospodaru. Noćni namaz je uzrok opraštanja loših djela i on vas udaljava od grijeha kao što udaljava i bolest od tijela.*"[458] Rekao je: "*O Abdullah! Ne budi kao taj i taj, klanjao je noćni namaz pa ga u potpunosti ostavio.*"[459] I rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: "*Divan li je Abdullah čovjek! Samo da još klanja noćni namaz!*"[460]

423- Početak noćnog namaza: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kada neko od vas ustane noću, neka svoj namaz otpočne sa dva kratka*

---

[454] Prijevod značenja El-Furkan, 64.

[455] Prijevod značenja Es-Sedžda, 16.

[456] Prijevod značenja Ez-Zumer, 9.

[457] **Sahih:** Ahmed (23272), Tirmizi (2485), Ibn Madže (1334), Darimi (1460). Pogledati: *Miškat* (1907).

[458] **Daif:** Tirmizi (3549), Ibn Huzejme (1135), Hakim (1156). Šejh Albani, rahmetullahi alejhi, ovaj hadis prvo je bio ocijenio dobrim, a zatim se pred kraj života povratio od ove ocjene i ocijenio ga slabim. Stoga treba voditi računa jer se prva ocjena još uvijek zadržala u pojedinim primjercima.

[459] **Sahih:** Buharija (1125), Muslim (1159).

[460] **Sahih:** Buharija (1122, 1158, 3739), Muslim (2479), Ahmed (6294) i drugi.

rekata."[461]

424- Buđenje ukućana na noćni namaz: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Allah se smilovao čovjeku koji ustane noću pa klanja i probudi svoju suprugu, a ukoliko ona odbije da ustane, on je popršće vodom po licu. I Allah se smilovao ženi koja ustane noću pa klanja i probudi svoga muža, a ukoliko on odbije da ustane, ona ga popršće vodom po licu.*"[462] Također je rekao: "*Kada muž probudi noću svoju suprugu, pa klanjaju – ili klanja – dva rekata zajedno, bit će upisani u muškarce koji mnogo spominju Allaha i žene koje mnogo spominju Allaha.*"[463]

425- Ukoliko ga savlada san i drijemanje, leći će, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada neko od vas ustane noću da klanja pa mu se Kur'an počne preplitati na jeziku tako da ne zna šta govori, neka legne.*"[464]

426- Klanjat će dok je u punoj snazi i odmoran, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Klanjajte kad ste odmorni i u punoj snazi, a kada ste umorni i slabi, onda lezite.*"[465]

427- Vrijeme noćnog namaza: Početak noći, sredina noći i njen kraj, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u svakom dijelu noći i završavao bi pred zoru.

428- Najbolje vrijeme noćnog namaza jeste u zadnjoj trećini noći, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Svake noći, u njenoj zadnjoj trećini, naš Uzvišeni Gospodar spušta se na dunjalučko nebo i govori: 'Ko Mi upućuje dovu, pa da mu se odazovem? Ko to od Mene nešto tražim, pa da mu to dadnem? Ko traži oprosta od Mene, pa da mu oprostim?*'"[466] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Najbliže što čovjek može biti svome Gospodaru jeste u zadnjoj trećini noći, pa ukoliko možeš da budeš od onih koji tada spominju Allaha, onda budi.*"[467] Ebu Zerr, radijallahu anhu, upitao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada je najbolje noću klanjati?", a on je

---

[461] **Sahih:** Muslim (768), Ahmed (7690, 8931).
[462] **Hasen:** Ahmed (7362, 9344), Ebu Davud (1308, 1450), Nesai (1610). Pogledati: *Miškat* (1230).
[463] **Sahih:** Ebu Davud (1309), Ibn Madže (1335). Pogledati: *Miškat* (1238).
[464] **Sahih:** Muslim (787), Ahmed (27450), Ebu Davud (1311), Ibn Madže (1372).
[465] **Sahih:** Buharija (1150), Muslim (784), Ahmed (11575), Ebu Davud (1312) i drugi.
[466] **Sahih:** Buharija (1145, 6321, 7494), Muslim (758), Ahmed (7457, 8538).
[467] **Sahih:** Tirmizi (3579), Nesai (572). Pogledati: *Miškat* (1229).

odgovorio: "*U skrivenom dijelu noći, a malo je njih u tom vremenu.*"[468] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je o Davudovom namazu: "*Spavao bi pola noći, klanjao njenu trećinu i opet spavao njenu šestinu.*"[469]

429- Broj rekata noćnog namaza: Noćni namaz nema određeni broj rekata, niti ima određenu dužinu. Ko nakon jacija-namaza klanja makar jedan rekat noćnog namaza, taj noćni namaz smatra se potpunim.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi noću jedanaest rekata i u ramazanu i izvan njega, što je detaljnije pojašnjeno prilikom govora o vitr-namazu.

Aiša, radijallahu anha, rekla je: "*Klanjao bi četiri rekata, a ne pitaj o njihovoj ljepoti i njihovoj dužini, zatim bi klanjao još četiri rekata, a ne pitaj o njihovoj ljepoti i njihovoj dužini, a potom bi klanjao još tri rekata.*"[470]

430- Naklanjavanje noćnog namaza: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ukoliko bi izostavio noćni namaz zbog bolesti ili nekog drugog razloga, klanjao bi u toku dana dvanaest rekata.[471] Također je rekao: "*Ko prespava svoj uobičajeni (noćni) namaz ili jedan njegov dio, pa ga klanja između sabah-namaza i podne-namaza, bit će mu upisano kao da ga je i klanjao noću.*"[472]

Noćni namaz u ramazanu

431- Propisanost noćnog namaza (teravih-namaza) u ramazanu: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko provede ramazan klanjajući (teravih) namaz, vjerujući i nadajući se nagradi, bit će mu oprošteni grijesi koje je ranije počinio.*"[473]

432- Noćni namaz je sunnet, a ne farz, jer kada su ashabi klanjali za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, on je treću noć izostao, a zatim je rekao: "*Vidio sam da ste se okupili pa me nije spriječilo da izađem ništa drugo*

---

[468] **Sahih li gajrihi:** Ahmed (21045), Bejheki u *Sunenu kubra* (4440). Kaže Es-Sindi: "U drugom dijelu noći."

[469] **Sahih:** Buharija (1131, 3420), Muslim (1159), Nesai (1630, 2344) i drugi.

[470] **Sahih:** Buharija (1147, 2013, 3569), Muslim (78), Ahmed (23553, 23925), Ebu Davud (1341) i drugi.

[471] **Sahih:** Muslim (746), Ahmed (25687) i drugi.

[472] **Sahih:** Muslim (747), Ahmed (220, 379), Ebu Davud (1313) i drugi.

[473] **Sahih:** Buharija (37, 2009), Muslim (759), Ahmed (7729, 7821) i drugi.

osim bojazan da vam se ovaj namaz učini obaveznim."[474]

433- Broj rekata noćnog namaza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u ramazanu i mimo ramazana ne bi prelazio više od jedanaest rekata.[475] Najbolje je pridržavati se ovoga broja, a ukoliko se i poveća, nema smetnje u tome zbog općenitog hadisa: "*Noćni namaz je dva po dva rekata*"[476], i hadisa: "*Uistinu, ti nećeš učiniti nijednu sedždu Allahu a da ti On njome neće povećati jedan stepen.*"[477]

434- Obavljanje noćnog namaza u džematu za vrijeme ramazana: Vjernik bi trebao obavljati noćni namaz (teravih-namaz) u džematu za vrijeme ramazana jer je tako postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim ashabima, i to je najbolje, ali može ga klanjati i samostalno.

435- Učenje na teravih-namazu: Nije pouzdano određeno koliko treba proučiti na teravih-namazu, niti je vjerodostojno preneseno da se treba proučiti cijeli Kur'an. U ovom pitanju postoji širina i najbolje je uskladiti učenje sa stanjem klanjača.

Duha-namaz

436- Vrijednost duha-namaza: Nakon što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo da se treba dati sadaka za svaki zglob na tijelu, rekao je: "*Za sve to dovoljno je čovjeku da klanja dva rekata u vrijeme duha.*"[478] Dakle, dva rekata duha-namaza zamjenjuju sadaku za tri stotine i šezdeset zglobova na tijelu.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi da je Svevišnji Allah rekao: "*O sine Ademov (čovječe)! Klanjaj Mi četiri rekata na početku dana, Ja ću te zaštititi do završetka dana.*"[479] Jedni smatraju da se pod tim misli na duha-namaz, dok drugi smatraju da se misli na sabah-namaz. Ebu Hurejre, radijallahu anhu, rekao je: "Oporučio mi je moj prisni prijatelj tri stvari", pa je spomenuo dva rekata duha-namaza.[480]

437- Propis duha-namaza: Duha-namaz preporučeno je klanjati, a ne obavezno.

---

[474] **Sahih:** Buharija (1129), Muslim (761), Ahmed (24918), Ebu Davud (1373) i drugi.
[475] **Sahih:** Buharija (1147, 2013, 3569), Muslim (738), Ahmed (23553, 23925) i drugi.
[476] Prethodio je izvod hadisa.
[477] Prethodio je izvod hadisa.
[478] **Sahih:** Muslim (720), Ahmed (20964, 210389, Ebu Davud (1285, 1286) i drugi.
[479] **Sahih:** Ahmed (26934, 27002), Tirmizi (475). Pogledati: *Miškat* (1313).
[480] **Sahih:** Buharija (1178, 1981), Muslim (721), Ahmed (7541, 8964) i drugi.

Zabilježeno je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je jedno vrijeme klanjao duha-namaz, a zatim je prestao. Međutim, preporučio je klanjanje duha-namaza, tako da je bolje ustrajati u njegovom obavljanju.

438- Vrijeme duha-namaza: Traje od kako sunce odskoči pa do blizu zevala, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Namaz pokornih je kada deve počnu pržiti papke (na pregrijanom tlu).*"[481]

439- Broj rekata duha-namaza: Prethodio je hadis u kojem se spominju dva rekata i četiri rekata duha-namaza. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad bi klanjao osam rekata, a ponekad bi klanjao četiri rekata i dodavao koliko je Allah htio. Duha-namaz klanja se dva po dva rekata, zbog hadisa: "*Noćni i dnevni namazi su dva po dva.*"[482]

Istihara-namaz

440- Onome ko želi da uradi neku dozvoljenu stvar, a ne zna je li u tome dobro, preporučuje se da klanja dva rekata, mimo obaveznih namaza, a zatim da kaže: "*Allahumme inni estehiruke bi'ilmike... / Allahu, Tebe pitam za odgovor (rješenje) pomoću Tvog znanja...*" Hadis.[483] Fikhus-sunne (1/230) do riječi "...i spomene svoju potrebu". Ništa vjerodostojno se ne prenosi po pitanju određenog učenja.

Tesbih-namaz

441- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*O Abbase! O moj amidža! Zar da ti ne ponudim...*" (hadis)[484], do riječi: "...jedanput u svome životu!" Fikhus-sunne (1/232).

Namaz potrebe

442- Prenosi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Ko se*

---

[481] **Sahih:** Muslim (748), Ahmed (18784, 18822), Darimi (1457).

[482] Prethodio je izvod hadisa.

[483] **Sahih:** Buharija (1166, 6382, 7390), Ahmed (14297), Ebu Davud (1538) i drugi.

[484] **Daif:** Ebu Davud (12979, Ibn Madže (13879 od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma; Tirmizi (482), Ibn Madže 81386) od Ebu Rafi'a, radijallahu anhu. Pogledati: *Miškat* (1328). Slabim su ga ocijenili: Ahmed, El-Mizzi, Ibn Tejmijje, Ibnul-Arebi, El-Ukajli, Ibn Hadžer u *Telhisul-habir*, a izmišljenim ga smatraju Ibnul-Dževzi i Ibnul-Mubarek. Također, način klanjanja ovog namaza suprotstavlja se načinu klanjanja svih ostalih namaza.

abdesti...", do riječi: "...ili kasnije."[485] Fikhus-sunne (1/232).

Namaz pokajanja

443- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Nema nijednog čovjeka da počini neki grijeh a zatim ustane i abdesti se, pa klanja dva rekata i zamoli Allaha za oprost, a da mu Allah neće i oprostiti.*"[486]

Namaz prilikom pomračenja Sunca

444- Ovaj namaz je sunnet kako za muškarce tako i za žene, a najbolje je da se klanja u džematu. "*Sunce se pomračilo za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je ustao i donio tekbir, stupio u namaz, a ljudi su se poredali u saffove iza njega, pa je dugo učio, a zatim donio tekbir i učinio na ruku' gdje se dugo zadržao...*", sve do riječi: "*...pa požurite ka namazu.*"[487] Fikhus-sunne (1/233).

Namaz prilikom pomračenja Mjeseca klanja se isto kao i namaz prilikom pomračenja Sunca. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kada to vidite, molite Allaha, veličajte Ga, udjeljujte milostinju i klanjajte namaz.*"[488]

Namaz za kišu

445- Od sunneta je da se za vrijeme velikih suša klanja namaz za kišu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, održao je hutbu na musalli, a zatim klanjao dva rekata na kojima je, nakon El-Fatihe, učio El-E'ala i El-Gašije. Zatim je izvrnuo svoj ogrtač, okrenuo se prema Kibli i dovio. Izašao je na musallu ponizno, sa strahopoštovanjem i skrušeno. Namaz za kišu nema ni ezana ni ikameta.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dovio je za kišu i tokom džumanske hutbe na minberu.

Prenosi se od njega da je dovio na minberu i mimo džume a prisutni su aminali za njim.

---

[485] **Daif:** Ahmed (26951). Pogledati: *Medžme'az-zevaid* (2/278). U lancu prenosilaca ima nepoznat prenosilac. Pogledati: *Temamul-minne* (1/260).

[486] **Hasen:** Ahmed (2, 48, 57), Ebu Davud (1521), Tirmizi (406, 3006), Ibn Madže (1395). Pogledati: *Miškat* (1324).

[487] **Sahih:** Buharija (1046, 1047, 1058).

[488] **Sahih:** Buharija (1044), Muslim (901), Ahmed (24784) i drugi.

Prenosi se također da je na prvom rekatu – prije učenja – donio sedam tekbira, a na drugom pet tekbira, kao i kod bajram-namaza.

Sedždei-tilavet

446- Kada se prouči neki od ajeta u kojem se spominje sedžda ili se čuje da ga je neko proučio, sunnet je učiniti sedždu, jer je i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom učenja takvog ajeta, donio tekbir i učinio sedždu.

447- Vrijednost sedždei-tilaveta: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kada Ademov sin (čovjek) prouči ajet u kojem se spominje sedžda, a zatim učini sedždu, šejtan se izdvoji i zaplače pa kaže: 'Teško li se meni! Čovjeku je naređeno da učini sedždu, pa ju je učinio i zaslužio Džennet, a meni je također naređeno da je učinim pa sam odbio i tako zaslužio Džehennem.*'"[489]

448- Čovjek može učiniti sedždu, a može je i ostaviti, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio suru En-Nedžm i učinio sedždu, a s njim su učinili i ostali, dok je druge prilike pred njim učena sura En-Nedžm, pa nije učinio sedždu.

449- Najbolje je da se sedžda učini sa abdestom, okrenut prema Kibli, a ukoliko ne bude mogao tako, onda nema smetnje, jer ne postoji vjerodostojan hadis koji to uvjetuje. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio je sedždu, a s njim i mnogobošci koji se tretiraju kao nečisti, a sedždei-tilavet također su činili i pojedini ashabi a nisu imali abdest.

450- Dova na sedždei-tilavetu: Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio bi na sedždi: "*Sedžede vedžhije li-l-lezi halekahu ve šekka sem'ahu ve besarehu, bi havlihi ve kuvvetihi, fe tebarekallahu ahsenu-l-halikine / Sedždu čini lice moje Onome koji ga stvori i na njemu oblikova sluh i vid Svojom moći i pomoći. Blagoslovljen je, zbog toga, Allah, najljepši Stvaratelj.*"[490]

451- Sedždei-tilavet u namazu: Dozvoljeno je zasebnom imamu da učini sedždu u noćnim i dnevnim namazima, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio sedždu u namazu prilikom učenja sura El-Inšikak i Es-Sedžda.

---

[489] **Sahih:** Muslim (81), Ahmed (9420), Ibn Madže (1052).

[490] **Daif:** Ahmed (25293), Ebu Davud (1414), Tirmizi (580, 3425), Nesai (1129). Pogledati: *Miškat* (1035). Lanac prenosilaca je prekinut. Osporio ga je zbog toga Darekutni i drugi. Pogledati: *El-'Ilel* (3750).

Sedžda šukra (zahvale)

452- Preporučeno je učiniti sedždu zahvalnosti onome koga zadesi neka blagodat ili se od njega otkloni neka nevolja, jer bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu došla radosna vijest, pao na sedždu Allahu iz zahvalnosti. Zabilježeno je da je Poslanik pao je na sedždu kada mu je došla vijest da su stanovnici Hemezana primili islam, zatim kada mu je došao Džibril sa radosnom viješću da mu je Allah rekao: "*Ko donese salavat na tebe, i Ja ću donijeti salavat na njega! Ko donese selam na tebe, i Ja ću donijeti selam na njega!*"[491] Ka'b b. Malik, radijallahu anhu, pao je na sedždu kada mu je došla radosna vijest o primanju njegovog pokajanja, a Alija, radijallahu anhu, pao je na sedždu kada je pronašao Zu Sudejja (čovjeka čija je jedna ruka bila zakržljala i nalikovala na bradavicu) od havaridža, dok je Ebu Bekr, radijallahu anhu, pao na sedždu kada mu je došla vijest o ubistvu Musejleme. Za činjenje ove sedžde ne uvjetuje se abdest i okretanje prema Kibli, ali je to svakako bolje.

Sehvi-sedžda (sedžda zbog zaborava)

453- Vjerodostojno se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ja sam samo čovjek, zaboravljam kao što i vi zaboravljate, pa kada zaboravim, podsjetite me.*"[492]

454- Najbolje je da se sehvi-sedžda učini onako kada ju je činio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a sve mimo toga da se čini poslije selama.

455- Situacije u kojima je propisano učiniti sehvi-sedždu:

a) Ukoliko se preda selam prije završetka namaza, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, predao selam nakon dva rekata ikindija-namaza, zatim je upotpunio namaz sa još dva rekata, a potom predao selam pa nakon toga učinio dvije sedžde.

b) Kod dodavanja u namazu, učinit će sedždu nakon predaje selama, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodao iz zaborava peti rekat pa je učinio sehvi-sedždu nakon predaje selama.

---

[491] **Hasen li gajrihi:** Ahmed (1665, 1667). Šuajb el-Arnaut u svojim opaskama na Musned imama Ahmeda ocijenio je hadis kao hasen li gajrihi, dok ga je šejh Albani, rahmetullahi alejhi, u *Irva'ul-galilu* (2/229), ocijenio hasenom, a u svojoj valorizaciji hadisa djela *Fadlus-salati ala en-Nebijj* (1/25/7) ocijenio ga je kao sahih li gajrihi.

[492] **Sahih:** Buharija (401), Muslim (572), Ahmed (4022, 4163) i drugi.

c) Ukoliko se zaboravi prvi tešehhud, sedžda će se učiniti prije predaje selama, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je zaboravio tešehhud, učinio sedždu, a zatim predao seam.

d) Kada se posumnja u broj rekata. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kada neko od vas sumnja u svoj namaz i ne zna koliko je klanjao, da li tri ili četiri (rekata), neka odagna sumnju i neka postupi shodno onome u šta je uvjeren, potom neka učini dvije sedžde prije nego što preda selam.*"[493]

Namaz u džematu

Namaz u džematu je obavezan. U Kur'anu i sunnetu nalazi se podsticaj na njegovo obavljanje.

456- Riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَٱرْكَعُوا۟ مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ ﴿٤٣﴾ ﴾

"I obavljajte namaz sa onima koji ga obavljaju!"[494]

457- Riječi Uzvišenog:

﴿ وَإِذَا كُنتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ ٱلصَّلَوٰةَ ﴾

"Pa kada budeš među njima, klanjaj im namaz!"[495]

458- Riječi Uzvišenog:

﴿ يُسَبِّحُ لَهُۥ فِيهَا بِٱلْغُدُوِّ وَٱلْءَاصَالِ ﴿٣٦﴾ رِجَالٌ ... ﴾

"Allaha slave u džamijama jutrom i večeri muškarci..."[496]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Namaz u džematu bolji je od namaza pojedinačno za dvadeset i sedam stepeni.*"[497]

459- Poslanik je jedne prilike upitao slijepca: "*Čuješ li poziv na namaz?*", a on je rekao: "Da." Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Onda se odazovi.*"[498]

460- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Tako mi Onoga u čijoj je*

---

[493] **Sahih:** Muslim (571), Ahmed (11373, 11385) i drugi.
[494] Prijevod značenja El-Bekare, 43.
[495] Prijevod značenja En-Nisa, 102.
[496] Prijevod značenja En-Nur, 36-37.
[497] **Sahih:** Buharija (645), Muslim (650).
[498] **Sahih:** Muslim (635).

ruci moja duša, htio sam da naredim da se skupe drva za vatru, potom da naredim namaz, pa da se uči ezan, zatim da odredim čovjeka da predvodi ljude, a zatim da posjetim ljude koji ne prisustvuju namazu i da im spalim kuće."[499]

461- Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "*Ko čuje poziv, pa ne dođe, nema mu namaza, osim s opravdanjem.*"[500]

462- Također je rekao: "*Nema te trojice koja žive ili u naseljenom mjestu ili u pustinji, pa ne klanjaju u džematu, a da se s njima neće poigrati šejtan. Zato se držite džemata jer vuk jede odbjeglu ovcu.*"[501]

463- Ibn Mes'ud, radijallahu anhu, rekao je: "*Koga raduje da sutra Allaha sretne kao musliman, neka redovno klanja (propisane) namaze u mesdžidu.*"[502]

Prisustvovanje žena namazu u džamiji

464- Dozvoljeno je ženama da prisustvuju namazu u džamiji, ali je bolje da klanjaju namaz u svojim kućama, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Nemojte zabranjivati ženama da odlaze u džamije, a njihove kuće su im bolje.*"[503]

465- Prisustvovat će namazu i neće se mirisati, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Nemojte zabranjivati Allahovim robinjama Allahove mesdžide i neka izađu nenamirisane.*"[504]

IMAMET

466- Predvođenje namaza vrednije je od učenja ezana, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio namaz, kao što su i njegove pravedne halife nakon njegove smrti predvodile namaz.

467- Prednost u imametu ima najučeniji u Allahovoj Knjizi, zbog Vjerovjesniko-

---

[499] **Sahih:** Buharija (7224), Muslim (651).

[500] **Sahih:** Ibn Madže (793), Ibn Hibban (2095), Hakim (894). Islamski učenjaci su se razišli da li je hadis *mevkuf* ili *mevsul*.

[501] **Hasen:** Ahmed (21203), Ebu Davud (547), Nesai (847). Pogledati: *Miškat* (1067).

[502] **Sahih:** Muslim (654).

[503] **Sahih:** Ahmed (5448), Ebu Davud (567), a osnova hadisa je u dva Sahiha s drugim citatom.

[504] **Sahih:** Ahmed (9362, 9794, 10454), Ebu Davud (565), Darimi (1279). Pogledati: *Irva'ul-galil* (515).

vih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Narod će predvoditi u namazu onaj ko je od njih najučeniji u Allahovoj Knjizi.*"[505]

468- Zatim onaj koji je najučeniji u sunnetu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*...zatim najučeniji od njih u sunnetu.*"[506]

469- Zatim onaj koji je najprije učinio hidžru, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*...zatim onaj koji je od njih najprije učinio hidžru.*"[507]

470- Zatim najstariji od njih, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*...a zatim najstariji od njih.*"[508]

471- Onaj koji ima vlast najpreči je za imamet, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*I neka čovjek ne predvodi drugog čovjeka u namazu na mjestu gdje on ima nadležnost, osim sa njegovom dozvolom.*"[509]

472- Vlasnik kuće najpreči je da predvodi namaz u svojoj kući, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ne može drugi biti imam domaćinu u njegovoj kući*"[510], tj. osim uz njegovu dozvolu.

473- Imam snosi odgovornost za sve (moguće) manjkavosti (u namazu), zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*...a imam je garant.*"[511]

474- Imamet slijepca je ispravan, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo za zamjenu Ibn Ummi Mektuma – koji je bio slijepac – da klanja ljudima u Medini.

475- Također, ispravan je i imamet dječaka: Amr b. Seleme predvodio je svoj narod u namazu, a imao je samo šest godina, i za sve to znao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

476- Onaj ko stoji u namazu može biti imam onome ko sjedi, jer su ashabi klanjali kao imami, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je za njima sjedeći.

477- Onaj ko sjedi u namazu može biti imam onome ko stoji i oko toga postoji saglasnost, tj. ne prenosi se ništa suprotno tome.

---

[505] **Sahih:** Muslim (673), Ahmed (16615, 16643), Ebu Davud (582) i drugi.
[506] **Sahih:** Muslim (673), Ahmed (21835), Tirmizi (235).
[507] Prethodni hadis.
[508] Prethodni hadis.
[509] Prethodni hadis.
[510] **Sahih:** Muslim (673), Ahmed (16615, 16643), Ebu Davud (582).
[511] **Sahih:** Ahmed (7129, 7759, 8692), Ebu Davud (517), Tirmizi (207). Pogledati: *Miškat* (663).

478- Onaj koji klanja farz-namaz može biti imam onome koji također klanja farz-namaz i to je osnova, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *"Uistinu je imam postavljen da se slijedi."*[512]

479- Onaj ko klanja farz može biti imam onome koji klanja nafilu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi upućenih Mihdženu b. El-Edre'u, radijallahu anhu, nakon što je rekao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Ja sam klanjao kod kuće." Naime, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: *"Kada dođeš, klanjaj s njima i taj namaz smatraj nafilom."*[513] Kada je jedne prilike vidio nekog čovjeka da klanja sam, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *"Zašto ne bi neko od vas udijelio sadaku ovome?"*[514] Drugom prilikom, u hadisu o namjesnicima, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Ebu Zerru, radijallahu anhu, u hadisu koji govori o odgađanju namaza od strane namjesnika: *"Ne reci: 'Ja sam klanjao', već klanjaj s njima."*[515] A bio mu je naredio da obavi namaz sam kod kuće a zatim da ode u džamiju.

480- Onaj ko klanja nafilu može biti imam onome koji klanja farz, jer je Muaz, radijallahu anhu, klanjao s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, farz-namaz, a zatim se vraćao i klanjao svome narodu kao imam i to mu je bila nafila.

481- Onaj ko klanja nafilu može biti imam onome koji klanja nafilu, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u noćnom namazu predvodio Ibn Abbasa, Ibn Mes'uda i Huzejfu, radijallahu anhum.

482- Onaj ko klanja namaz sa abdestom može biti imam onome koji klanja sa tejemmumom, i na tome je konsenzus učenjaka.

483- Onaj ko klanja sa tejemmumom može biti imam onome koji klanja sa abdestom, jer je Amr b. El-As klanjao kao imam a uzeo je tejemmum, i takav postupak odobrio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

484- Onaj ko je u mjestu boravka može biti imam putniku. Kada je Ibn Abbas, radijallahu anhuma, upitan: "Šta je to sa putnikom?! Kada klanja sam, klanja dva rekata, a kada klanja za drugim koji nije putnik, klanja četiri rekata?", odgovorio je: "To je sunnet."

---

[512] **Sahih:** Buharija (378, 689, 732), Muslim (411), Ahmed (12245).

[513] **Hasen:** Ahmed (18499).

[514] **Sahih:** Ahmed (21685, 21812) od Ebu Umame, radijallahu anhu; Ahmed (10636, 11219), Ebu Davud (574) Darimi (1368).

[515] **Sahih:** Muslim (648), Ahmed (20913, 20967), Nesai (778).

485- Onaj ko je na nižem stepenu može biti imam onima koji su na višem stepenu od njega, jer su Ebu Bekr i Ibn Avf, radijallahu anhuma, klanjali kao imami Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

486- Imamet grješnika: Svaki onaj kome je namaz ispravan kada ga obavlja zasebno, ispravan je i drugima kada klanjaju za njim. U situacijama kada je to bilo neizbježno, ispravni prethodnici klanjali su za grješnicima i novotarima, kao i za vladarima. Ebu Seid, radijallahu anhu, klanjao je za Mervanom, a Ibn Mes'ud, radijallahu anhu, klanjao je za El-Velidom b. Ukbeom, dok su drugi ashabi klanjali za El-Muhtarom b. Ebi Ubejdom, a Ibn Omer, radijallahu anhuma, klanjao je za El-Hadždžadžom.

487- Dozvoljeno je iz opravdanog razloga napustiti namaz za imamom i završiti sam namaz, jer je zabilježeno da je jedan čovjek napustio Mu'aza kada je odužio sa namazom, zatim je sam završio namaz te se požalio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Mu'azov postupak, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Zar da ti, o Mu'aze, ljude dovodiš u iskušenje?!*"[516]

488- Ponavljanje namaza za imamom u džematu, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao dvojici ljudi –kako stoji u hadisu Jezida b. el-Esveda – koji nisu klanjali za njim: "*Kada obavite namaz u svojim kućama, a zatim dođete u džemat, klanjajte namaz za imamom i to će vam biti nafila.*"[517]

489- Uzdignutost imama nad klanjačima: Ukoliko postoji potreba za tim, tada to nije pokuđeno, jer zabilježeno da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao ashabima na minberu, tako što je donio tekbir stojeći na minberu, zatim je učinio ruku', pomjerio se unatrag i učinio sedždu u podnožju minbera, a onda se ponovo vratio na minber. Kada je završio sa namazom, rekao je: "*Uistinu, ovo sam učinio samo da biste me slijedili i da biste se poučili mome namazu.*"[518] Ukoliko za tim nema potrebe, tada je to pokuđeno jer je zabilježeno da je Huzejfe, radijallahu anhuma, jedne prilike imamio ljudima u Medainu popevši se na krov dućana, pa ga je Ibn Mes'ud vukao nazad sve dok ga nije spustio na pod. Uprkos tome, učenjaci su se složili da je to sunnet.

490- Uzdignutost klanjača iznad imama: Ukoliko klanjač zna za pokrete imama, tada u tome nema smetnje, jer su Ebu Hurejre i Enes, radijallahu anhuma,

---

516 **Sahih:** Buharija (701, 705), Muslim (465), Ahmed (13778, 13895) i drugi.

517 **Sahih:** Ahmed (17020, 17025), Ebu Davud (575), Tirmizi (219), Nesai (858). Pogledati: *Miškat* (1152).

518 **Sahih:** Buharija (917), Muslim (544), Ahmed (22364), Ebu Davud (1080) i drugi.

klanjali za imamom na krovu mesdžida.

491- Slijeđenje imama od strane klanjača iza pregrade dozvoljeno je ukoliko klanjač zna za pokrete imama, bilo da vidi ili čuje imama, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao kao imam u svojoj sobi, a ashabi su klanjali za njim iza njegove sobe.

492- Ispravan je imamet i onoga ko izostavi neki šart ili rukn, ukoliko ga klanjač, muktedija upotpuni, tj. muktedija ga ne izostavi i ne zna za imamov propust, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Klanjat će vam, pa ukoliko namaz budu ispravno obavljali, nagrada će pripasti i vama i njima, ali ukoliko pogriješe, nagrada pripada vama, a grijeh njima*"[519], i riječi: "*Imam je garant.*"[520]

493- Čovjek kojeg njegov narod prezire iz vjerskih razloga, neće predvoditi svoj narod u namazu, jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Trojici se njihov namaz ne uzdiže iznad glave ni koliko je pedalj: čovjeku koji imami svome narodu a oni ga mrze...*"[521] Hadis.

494- Ukoliko samo jedan muktedija klanja sa imamom, tada će stati s njegove desne strane, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, premjestio Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, sa svoje lijeve strane na desnu.

495- Ukoliko klanjaju dvojica ili više muktedija, tada će stati iza imama, jer je zabilježeno da su jedne prilike Džabir b. Abdullah i Džabir b. Sahr stali pored Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa ih je on pomjerio nazad kako bi stali u saff iza njega, a također je zabilježeno da su sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na takav način klanjali Enes i jedan dječačić.

496- Žena će klanjati iza muškaraca, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sa Enesom i dječačićem koji su stajali u saffu iza Poslanika, a starica je stajala iza njih.

497- Imam će stati na sredinu saffova, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Neka vam imam bude na sredini.*"[522]

498- U pravom saffu iza imama stajat će ugledni i učeni ljudi, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Neka iza mene stanu ugledni i*

---

[519] **Sahih:** Buharija (694), Ahmed (8449, 10547).
[520] Prethodio je izvod hadisa.
[521] **Hasen:** Ibn Madže (971). Pogledati: *Miškat* (1128).
[522] **Daif:** Ebu Davud (681). Pogledati: *Temamul-minne* (284) i *Da'iful-Džami'i* (6135).

učeni ljudi."[523] Također, iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, stajali su muhadžiri i ensarije.

499- Mjesto djece i žena u odnosu na muškarce: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavljao je muškarce ispred djece, a djecu je postavljao ispred žena.

500- Imam će poravnati saff i popuniti praznine, jer se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – kako prenosi Enes – okretao muktedijama, prije nego što bi donio početni tekbir, i govorio: "*Popunite i poravnajte saffove.*"[524] Također je govorio: "*Poravnajte vaše saffove jer poravnavanje saffova upotpunjuje valjanost namaza.*"[525] I govorio je: "*Ili ćete poravnati svoje saffove ili će Allah izokrenuti vaša lica.*"[526]

501- Ukoliko postoji potreba, neko od klanjača će prenositi tekbire od imama klanjačima iza sebe, jer je Ebu Bekr, radijallahu anhu, prenosio iza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

502- Okretanje imama na desnu ili lijevu stranu nakon predaje selama, jer se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okretao na desnu i lijevu stranu.

503- Odlazak imama s mjesta gdje je klanjao: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi predao selam, kratko bi sjedio na svome mjestu prije nego što bi ustao, kako bi žene mogle da izađu.

504- Poželjno je da žena imami drugim ženama, jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Ummu Vereki da imami svojoj porodici u obaveznim namazima[527], a i Aiša i Ummu Selema predvodile su žene u namazu stojeći u sredini saffa.

505- Muškarac može biti imam samim ženama, jer se prenosi da je Ubejj b. Ka'b, radijallahu anhu, obavijestio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako u namazu predvodi žene iz svoje porodice, pa je to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prešutio, a njegova je šutnja znak odobravanja.

---

[523] **Sahih:** Muslim (432), Ahmed (4360), Ebu Davud (674), Tirmizi (228) i drugi.

[524] **Sahih:** Buharija (719), Muslim (493), Ahmed (12983, 12473) i njegov je citat.

[525] **Sahih:** Buharija (723), Muslim (433), Ahmed (12402, 13252) i drugi.

[526] **Sahih:** Buharija (717), Muslim (436), Ahmed (17959), Ebu Davud (663) i drugi.

[527] **Daif:** Ahmed (26739). Hadis o Ummu Vereki je slab zbog nepoznatog prenosioca u senedu. Ali predanja od Aiše i Ummu Seleme, radijallahu anhuma, o predvođenju žena u namazu vjerodostojno su prenesena. Pogledati: Hakim (1/203-204), *Musannef* Abdurrezzaka (5086), Ibn Ebi Šejbe (2/88-89), Darekutni (1/404), Bejheki (3/131) i dr.

506- Dozvoljeno je imamu da u namazu drži dijete u naručju, ukoliko za tim ima potrebe, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na farz-namazu držao u naručju Umamu, Zejnebinu kćerku.

507- Ako se imamu prilikom obavljanja sedžde na leđa popne dijete, muktedije će sačekati i ostati na sedždi koliko i imam, jer se prenosi da se u toku namaza na Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, leđa popeo Hasan, tako da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio sve dok on nije sišao.

508- Imamovo olakšavanje ljudima, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko od vas bude imamio ljudima, neka im olakša (neka im ne oduljuje namaz)*"[528], kao i zbog njegovih riječi: "*Zar da ti, o Muaze, ljude dovodiš u iskušenje?!*"[529]

509- U određivanju trajanja namaza, ravnati se po najslabijem džematliji, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*I ravnaj (povodi) se po najslabijim!*"[530]

510- Imamovo skraćivanje namaza zbog nastale situacije, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je čuo plač djeteta, ubrzao namaz kako ne bi otežao djetetovoj majci.

511- Imam će gledati ispred sebe, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, gledao u zid ispred sebe kada su mu prikazani Džennet i Džehennem.

512- Ukoliko bude prinuđen prekinuti namaz, imam će postaviti drugog čovjeka na svoje mjesto, jer je i Omer, radijallahu anhu, kada je uboden na namazu, postavio Ibn Avfa, radijallahu anhu, za imama.

513- Ukoliko stalni imam zakasni na namaz, klanjači će za imama odrediti jednog od njih, jer je jedne prilike Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zakasnio pa su ashabi za imama u namazu postavili Ebu Bekra, radijallahu anhu.

514- Imam će odužiti prvi rekat kako bi ljudi mogli prispjeti u džemat, jer je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oduljivao prvi rekat, tako da je, ko je htio, mogao otići do Bekije, abdestiti se i opet stići na prvi rekat.

515- Obaveza je slijediti imama u namazu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Uistinu, imam je postavljen da se slijedi, pa nemojte se*

---

[528] **Sahih:** Buharija (703), Muslim (467), Ahmed (7611, 9933), Ebu Davud (794) i drugi.

[529] Prethodio je izvod hadisa.

[530] **Sahih:** Ahmed (15836, 17448), Ebu Davud (531), Nesai (672). Pogledati: *Miškat* (668).

razlikovati od njega."[531]

516- Zabranjeno je klanjaču da podiže glavu (sa ruku'a i sedžde) prije nego što se podigne imam, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Zar se neki od vas ne boje da im, kada podignu svoju glavu prije imama, Allah ne pretvori glavu u glavu magarca?!*"[532]

517- Zabranjeno je preduhitravati imama, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Uistinu, ja sam vaš imam, pa nemojte me prestizati ni na ruku'u, ni na sedždi, ni na kijamu, ni na sjedenju, ni pri završetku namaza.*"[533]

518- Imam se može povući i postati muktedija, jer se Ebu Bekr, radijallahu anhu, povukao i postao muktedija kada je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

519- Pristupanje namazu i slijeđenje imama u ma kojem god se položaju zatekao, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Kada pristignete na namaz dok smo na sedždi, idite na sedždu, ali nemojte to ni u što računati, jer onaj ko stigne na rekat, stigao je na namaz.*"[534]

520- Nakon proučenog ikameta za namaz, imamu je dozvoljeno govoriti, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poduže razgovarao s jednim čovjekom nakon što je proučen ikamet, a muktedije su stajali. Također, nakon što je proučen ikamet, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjetio se da na sebi ima nečistoće, pa je išaretio ljudima da ostanu na svome mjestu, a on je otišao i otklonio nečistoću, a zatim se vratio i klanjao.[535]

521- Džemat mogu sačinjavati dječačić i imam, jer je Ibn Abbas, radijallahu anhuma, klanjao kao dječak sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i stao je na njegovu desnu stranu.

522- Također, džemat može uspostaviti i žena sa imamom koja će stati iza njega, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada muž probudi noću svoju suprugu, pa klanjaju – ili klanja – dva rekata zajedno, bit će upisani u muškarce koji mnogo spominju Allaha i žene koje mnogo spominju Allaha.*"[536]

---

[531] **Sahih:** Buharija (722, 734), Muslim (414), Ahmed (27373) i drugi.

[532] **Sahih:** Buharija (691), Muslim (4279, Ahmed (9574, 27270), Ebu Davud (623) i drugi.

[533] **Sahih:** Muslim 8426), Ahmed (11586), Nesai (1363) i drugi.

[534] **Daif:** Ebu Davud (893), Ibnu Huzejme u *Sahihu* (1622), Hakim (1012), Bejheki u *Sunenu sugra* (578). Pogledati: *Miškat* (1143) i *Irva'ul-galil* (496).

[535] **Sahih:** Buharija (275, 639, 640), Muslim (605), Ahmed (7197, 7463) i drugi.

[536] **Sahih:** Ebu Davud (1309), Ibnu Madže (1335). Pogledati: *Miškat* (1238).

523- Dozvoljeno je klanjaču podsjetiti imama ukoliko zaboravi ajet ili pogriješi u učenju, jer se prenosi da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zbunio tokom učenja u namazu, te je po završetku namaza upitao Ubejja, radijallahu anhu: "*Jesi li klanjao s nama?*" Rekao je: "Da." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzvratio mu je: "*Pa, šta te je spriječilo da me podsjetiš?!*"[537]

524- Jedan saff će slijediti drugi, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Prođite naprijed i slijedite mene, a vas neka slijede oni koji su iza vas.*"[538]

525- Svevišnji Allah rekao je:

﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَٰجِدَ ٱللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ﴾

"Uistinu Allahove džamije grade samo oni koji vjeruju u Allaha i Posljednji dan!"[539]

526- I rekao je Uzvišeni:

﴿فِى بُيُوتٍ أَذِنَ ٱللَّهُ أَن تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا ٱسْمُهُۥ يُسَبِّحُ لَهُۥ فِيهَا بِٱلْغُدُوِّ وَٱلْءَاصَالِ ﴿٣٦﴾﴾

"On se veliča jutrom i večeri u kućama koje je Allah dozvolio da se podižu i da se u njima spominje Njegovo ime."[540]

527- I rekao je:

﴿لَّمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى ٱلتَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَن تَقُومَ فِيهِ﴾

"Uistinu, mesdžid koji je sagrađen od prvog dana na bogobojaznosti najpreči je da klanjaš u njemu!"[541]

528- Cijela zemlja je mesdžid, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*I cijela zemlja učinjena mi je mesdžidom (mjestom za klanjanje).*"[542]

529- Nagrada za onoga ko sagradi mesdžid: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko sagradi džamiju, želeći time postići samo Allahovo zadovoljstvo, Allah će mu sagraditi kuću u Džennetu.*"[543]

---

[537] **Hasen:** Ebu Davud (907), Taberani u *Kebiru* (13216) i u *Musnedu Šamljana* (771), Bejheki u *Sunenu kubra* (5574). Pogledati: *Medžme'uz-zevaid* (2/70).

[538] **Sahih:** Muslim (438), Ahmed (10899, 11119), Ebu Davud (780) i drugi.

[539] Prijevod značenja Et-Tevbe, 18.

[540] Prijevod značenja En-Nur, 36.

[541] Prijevod značenja Et-Tevbe, 108.

[542] **Sahih:** Buharija (335, 438), Muslim (521), Ahmed (13852) i drugi.

530- Vrijednost odlaska u džamiju: Svevišnji Allah rekao je:

﴿ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ ﴾

"I pođite Allaha da veličate."[544]

531- Ne smije se klanjati na mezarju, a ni u kupatilu, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Na cijeloj zemlji dozvoljeno je klanjati, izuzev mezarja i kupatila*"[545];

"*Ne klanjajte u pravcu kaburâ i ne sjedite na njima*"[546];

"*Ne uzimajte kabure za mesdžide! Uistinu, ja vam to zabranjujem!*"[547];

"*Allah prokleo židove i kršćane! Uzeli su kabure svojih vjerovjesnika za mesdžide!*"[548]

532- Također, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Klanjajte u torovima ovaca, a ne klanjajte u torovima deva.*"[549]

533- Ispravan je namaz obavljen u Kabi, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dva rekata u unutrašnjosti Kabe, a propis farza u njoj je kao i propis nafile.

534- Može se klanjati i u nevjerničkim bogomoljama jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Osmanu b. El-Asu, radijallahu anhu, da napravi mesdžide od nevjerničkih bogomolja u Taifu.

535- Ispravan je namaz i na mjestu koje je prvobitno bilo mezarje, ali iz kojeg su kaburi izmješteni, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izmjestio kabure mnogobožaca u Medini i na istom mjestu sagradio svoj mesdžid.

536- Umjerenost u gradnji džamija, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Nije mi naređeno visoko građenje i uljepšavanje mesdžida.*"[550]

537- Natjecanje u gradnji i hvalisanje džamijama jedan je od predznaka Sudnjeg dana, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Neće*

---

[543] **Sahih:** Buharija (450), Muslim (533).

[544] Prijevod značenja El-Džumu'a, 9.

[545] **Sahih:** Ahmed 811375, 11379, 11509), Ebu Davud (492), Tirmizi (317), Ibn Madže (745). Pogledati: *Miškat* (737).

[546] **Sahih:** Muslim (972), Ahmed (16764), Ebu Davud (3229), Tirmizi (1050) i drugi.

[547] **Sahih:** Muslim (532).

[548] **Sahih:** Buharija (1330, 1390), Muslim (529), Ahmed (1887, 23540) i drugi.

[549] **Sahih:** Ahmed 89516, 9992, 16900), Tirmizi (348), Ibn Madže (768). Pogledati: *Miškat* (739).

[550] **Sahih:** Ebu Davud (448). Pogledati *Miškat* (718).

nastupiti Sudnji dan sve dok se ljudi ne budu natjecali u gradnji mesdžida i hvalisali njima."[551]

538- Usisavanje mesdžida: Prenosi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Predočene su mi nagrade pripremljene za moj ummet, pa čak i za nečistoću koju čovjek otkloni iz mesdžida.*"[552]

539- Čišćenje i mirisanje mesdžida jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se u naseljima naprave mesdžidi i da se čiste i mirišu.[553]

540- Otklanjanje neugodnog mirisa iz mesdžida, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko pojede bijeli ili crveni luk, ili prasu, neka se ne približava našem mesdžidu.*"[554]

541- Dova prlikom ulaska u mesdžid i izlaska iz njega: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kada neko od vas ulazi u mesdžid, neka kaže: 'Allahumme, iftah li ebvabe rahmetike! / Allahu moj, otvori mi vrata Svojih milosti!' A kada izlazi, neka kaže: 'Allahumme inni eseluke min fadlike! / Allahu moj, ja Te molim za Tvoje dobrote.*'"[555] Također se prenosi da je prilikom ulaska u mesdžid govorio: "*Bismillah, ves-selamu ala Resulillah! Allahumme, igfir li zunubi veftah li ebvabe rahmetike! / U ime Allaha i neka je selam na Allahovog Poslanika! Allahu moj, oprosti mi moje grijehe i otvori mi vrata Svojih milosti!*" A kada je izlazio iz mesdžida, učio je: "*Bismillah, ve-s-selamu ala Resulillah, Allahumme, igfir li zunubi veftah li ebvabe rahmetike! / U ime Allaha i neka je selam na Allahovog Poslanika! Allahu moj, oprosti mi moje grijehe i otvori mi vrata Svojih dobrota!*"[556]

542- Izgubljena stvar se ne traži u mesdžidu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko čuje nekoga da oglašava u mesdžidu da je nešto izgubio, neka kaže: 'Allah ti to ne vratio', jer džamije nisu podignute zbog toga.*"[557]

543- Zabranjeno je sprovoditi šerijatske kazne u mesdžidu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*U mesdžidu se ne izvršava kazna, niti se izvršava odmazda.*"[558]

---

[551] **Sahih:** Ahmed (11971, 12064, 12128), Ebu Davud (449), Nesai (689), Ibn Madže (739). Pogledati: *Miškat* (719).
[552] **Daif:** Ebu Davud (461), Tirmizi (2916). Pogledati: *Miškat* (720).
[553] **Sahih:** Ahmed (25854), Ebu Davud (455), Tirmizi (594), Ibn Madže (758).
[554] **Sahih:** Muslim (564), Ahmed (14596), Tirmizi (1806), Nesai (707).
[555] **Sahih:** Muslim (713), Ahmed (15627, 23096), Ebu Davud (465) i drugi.
[556] **Daif:** Ahmed (25878), Ibn Madže (771). Pogledati: *Miškat* (731).
[557] **Sahih:** Muslim (568), Ahmed (8382, 9161), Ebu Davud (473).

544- Dozvoljeno je recitovati lijepe stihove u mesdžidu, jer je Hassan recitovao stihove u prisustvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovom mesdžidu, a i drugi ashabi su recitovali stihove u mesdžidu.

545- Zabranjeno je recitovati pogrdne stihove u mesdžidu, zbog Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, zabrane da se recituju stihovi u mesdžidu, tako da se to odnosi samo na pogrdne stihove.

546- Dozvoljeno je međusobno (propisano) proklinjanje u mesdžidu, jer su se dva čovjeka proklinjala u mesdžidu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovom prisustvu.

547- Dozvoljeni govor u mesdžidu: Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi prisjećali su se stihova i događaja iz vremena džahilijjeta, pa bi se ponekad Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i nasmiješio.

548- Ležanje u mesdžidu: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne je prilike legao u mesdžidu na leđa i prebacio jednu nogu preko druge.

549- Spavanje u mesdžidu: Ibn Omer, radijallahu anhuma, i drugi ashabi spavali su za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u mesdžidu.

550- Smještanje bolesnika u mesdžid: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio je šator Sa'du b. Muazu, radijallahu anhu, u mesdžidu – nakon što je ranjen – kako bi ga češće obilazio.

551- Dozvoljeno je udijeliti milostinju u mesdžidu jer je Ebu Bekr, radijallahu anhu, obavijestio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je dao hljeba čovjeku koji je zatražio milostinju, pa mu je to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odobrio.

552- Objedovanje u mesdžidu: Prenosi se da su ashabi za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeli hljeb i meso u mesdžidu.

553- Vezivanje zarobljenika u mesdžidu, jer je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vezao zarobljenika u mesdžidu.

554- Dijeljenje imetka u mesdžidu, jer je Ebu Ubejde prikupljeni zekat iz Bahrejna donio u mesdžid i podijelio.

555- Dozvoljen je ulazak mnogobožaca u mesdžid radi da'vetske koristi, jer je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, primao delegacije u mesdžid, a među

---

[558] **Hasen:** Ahmed (15151, 15152), Ebu Davud (4492), Darekutni u *Knjizi o šerijatskim kaznama i iskupninama* (14), Ibn Ebi Šejbe (28647).

njima je bilo i onih koji do tada nisu bili primili islam.

556- Zabranjeno je pljuvati u mesdžidu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Pljuvati u mesdžidu je grijeh, a iskup je zatrpavanje (pljuvačke).*"[559]

557- Zabranjeno je okupljati se u halke na dan džume, jer je to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio.

558- Kajlula (spavanje prije ili poslije podne) u mesdžidu: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, raspitivao se za Aliju, radijallahu anhu, pa su ga obavijestili da je u mesdžidu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, našao ga je u mesdžidu kako spava, pa ga je probudio.[560]

559- Smještanje gosta u mesdžid, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smjestio siromašne ashabe na soffi u mesdžidu kako bi im udjeljivao sadaku.

560- Klanjanje tehijjetul-mesdžida, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada neko od vas uđe u mesdžid, neka ne sjeda sve dok ne klanja dva rekata.*"[561]

561- Dozvoljeno je dovoditi djecu u mesdžid ukoliko neće praviti nered, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio Umamu u mesdžidu. Hasan i Husejn popeli su se na leđa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on klanjao u mesdžidu. Međutim, ukoliko djeca budu uznemiravala druge i pravila nered, treba im zabraniti dolazak u mesdžid.

562- Ne izlaziti iz mesdžida nakon što se prouči ezan, zbog riječi Ebu Hurejre, radijallahu anhu, kada je vidio nekog čovjeka kako izlazi iz mesdžida nakon proučenog ezana: "*Što se tiče ovoga, on je neposlušan Ebul-Kasimu.*"[562]

563- Dizanje glasa u mesdžidu: Zabranjeno je dizati glas u mesdžidu jer se time uznemiravaju klanjači, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Zar svi vi ne dozivate vašeg Gospodara?! Pa nemojte uznemiravati jedni druge i nemojte prilikom učenja dizati svoje glasove.*"[563]

564- Zabranjeno je preplitati prste prilikom odlaska na namaz, kao i u mesdžidu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada se*

[559] **Sahih:** Buharija (415), Muslim (552), Ahmed (12364) i drugi.

[560] **Sahih:** Buharija (441, 3703, 6204), Muslim (2409).

[561] **Sahih:** Buharija (444, 1167), Muslim (7149, Ahmed (22017, 22072) i drugi.

[562] **Sahih:** Muslim (655), Ahmed (918, 10550), Ebu Davud (536) i drugi.

[563] **Sahih:** Ahmed (11486), Ebu Davud (1334).

jedan od vas abdesti i upotpuni svoj abdest, zatim izađe namjeravajući da ode u mesdžid, neka ne prepliće svoje prste jer je on već u namazu."[564]

565- Četkanje mesdžida: Robinja crnkinja četkala je (mela) mesdžid Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa kada je umrla, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao joj je dženazu.

Sutra (perda, pregrada) klanjača

566- Propisano je klanjaču da stavi ispred sebe sutru- perda koja će sprečavati prolaznike da prođu ispred njega i sprečavati ga da gleda u ono što je iza nje. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kada neko od vas klanja, neka klanja prema sutri i neka joj se približi.*"[565]

567- Postavljanje koplja i sličnog kao pregrade, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabadao koplje ispred sebe i klanjao prema njemu.

568- Namaz bez sutre: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je u pustinji, a ispred sebe nije stavio nikakvu pregradu.[566]

569- Sutru može sačinjavati sve što se može postaviti ispred klanjača jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Kada neko od vas klanja, neka se zakloni u namazu, pa makar strijelom.*"[567]

570- Sklanjanje iza štapa ili linije, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada neko od vas klanja, neka postavi ispred sebe nešto, a ako ne nađe ništa, neka postavi štap, a ako nema ni to, onda neka povuče liniju, tada mu neće naštetiti onaj ko prolazi ispred njega.*"[568]

571- Veličina sutre: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ako ispred sebe postavite sutru u visini zadnjeg dijela sedla, neće vam naštetiti što god da prođe ispred vas.*"[569]

572- Ukoliko se klanja u džematu, imam biva sutra svim džematlijama, jer je Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Došao sam na magarcu – a već sam se

---

[564] **Sahih:** Ahmed (17636, 17646), Ebu Davud (562), Tirmizi (386), Darimi (1404). Pogledati: *Miškat* (994). Pojedini učenjaci osporili su ovaj hadis.

[565] **Sahih:** Ahmed (27750), Ebu Davud (695), Nesai (748). Pogledati: *Miškat* (782).

[566] **Daif:** Ibn Huzejme (841). Pogledati: *Silsilu dai'fu* (5814), Albani.

[567] Ahmed (14916, 14918).

[568] **Daif:** Ahmed (7345, 7411, 7560), Ebu Davud (689), Ibn Madže (943). Pogledati: *Silsilu sahihu* (1/30).

[569] **Hasen sahih:** Ahmed (1391), Ibn Madže (940).

približio godinama punoljetstva – dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio namaz na Mini. Prošao sam između nekih saffova, pustio magarca da pase gdje hoće i priključio se saffu, pa niko nije osudio moj postupak."[570]

573- Klanjačeva udaljenost od sutre: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je a između njega i zida bila je udaljenost oko tri lakta, a također između njegovog mjesta na kojem je klanjao i sutre bila je udaljenost koliko može proći ovca.

574- Zabranjeno je prolaziti ispred klanjača, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Da zna onaj koji prolazi ispred klanjača koliki snosi grijeh, bilo bi mu bolje da sačeka i četrdeset prije nego prođe ispred njega.*"[571] Bilježi se da "četrdeset" označava "četrdeset godina".

575- U Mesdžidul-haramu nije propisana sutra, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je klanjao u pravcu Crnog kamena, bez postavljene sutre, a muškarci i žene prolazili su ispred njega.[572]

Sprečavanje prolaska ispred klanjača, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada neko od vas bude klanjao prema nečemu što će ga zakloniti od prolaznika, neka spriječi onoga ko bude pokušao proći ispred njega, a ako odbije, neka ga snažno odgurne, jer takav je uistinu šejtan.*"[573]

576- Da li je sutra obavezna? Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Odvraćajte koliko ste u mogućnosti.*"[574] Prenosi se da je također Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Namaz neće ništa prekinuti.*"[575]

577- Opasnost prolaska žene, psa i magarca ispred klanjača, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Namaz muškarca pokvarit će prolazak žene, magarca i crnog psa.*" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan

---

[570] **Sahih:** Buharija (76, 493, 861), Muslim 8504), Ebu Davud (715) i drugi.

[571] **Sahih:** Buharija (510), Muslim (507), Ahmed (17089), Ebu Davud (701) i drugi.

[572] **Daif:** Ibn Hibban (2364), Taberani u *Kebiru* (687). U lancu prenosilaca postoji prekid. Kesir b. Kesir nije čuo ovaj hadis od svoga oca – kako se spominje u lancu prenosilaca – već ga je čuo od nekoga drugog iz svoje porodice koji mu je ovaj hadis ispričao od njegovog djeda El-Muttaliba b. Ebi Veda'a. Također, u lancu prenosilaca je i Zuhejr b. Muhammed el-'Anberi čiji hadisi, koje stanovnici Šama prenose od njega, nisu ispravni, a ovaj hadis od njega prenosi El-Velid b. Muslim, jedan od stanovnika Šama.

[573] **Sahih:** Buharija (509, 3275), Muslim (505), Ahmed (10906, 11001) i drugi.

[574] **Daif:** Ebu Davud (719).

[575] **Daif:** Ebu Davud (720).

je zašto crni pas, pa je odgovorio: "*Crni pas je šejtan.*"[576] A što se tiče Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, namaza koji je klanjao u pravcu Aiše, radijallahu anha, ona je nepomično ležala ispred njega, poput mejita.

Dozvoljene radnje u namazu

578- Plač i jecaj, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada im se čitaju ajeti Milostivog, oni plačući padaju na sedždu.*"[577] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi a iz njegovih prsa čulo bi se ključanje kao što ključa voda. U noći Bedra Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je i plakao sve dok nije osvanuo u takvom stanju.

579- Okretanje iz opravdanog razloga, jer se bilježi da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okretao desno lijevo, ali nije okretao svoju glavu skroz iza leđa. Znao je gledati na stranu kada bi poslao konjanika da čuva i obilazi ljude. Međutim, ukoliko nema potrebe za tim, tada se neće okretati, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*To je krađa ili otimanje sa kojom šejtan umanjuje čovjekov namaz.*"[578] U drugom hadisu navodi se: "*Čuvaj se okretanja u namazu, jer je okretanje propast!*"[579]

580- Ubijanje zmije, škorpije i sličnih životinja u namazu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ubijajte dvije vrste životinja pa čak i u namazu, zmiju i škorpiju.*"[580]

581- Pravljenje nekoliko koraka radi potrebe, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, napravio nekoliko koraka kako bi otvorio vrata Aiši, radijallahu anha, a vrata su bila u pravcu Kible.

582- Držanje djeteta u naručju, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u toku namaza držao u naručju Umamu. Također, u toku namaza na leđa su mu se znali popeti Hasan i Husejn.

583- Nazivanje selama klanjačima i odvraćanje selama išaretom, pokretom ruke: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odvratio je išaretom glave Džabiru

---

[576] **Sahih:** Muslim (510), Ahmed (20816, 20835), Ebu Davud (702) i drugi.

[577] Prijevod značenja Merjem, 58.

[578] **Sahih:** Buharija (751, 3291), Ahmed (23891, 24225), Ebu Davud (910).

[579] **Daif:** Tirmizi (589). Pogledati: *Miškat* (997).

[580] **Sahih:** Ahmed (7332, 7758, 9766), Ebu Davud (921), Tirmizi (390), Nesai (1202). Pogledati: *Miškat* (1004).

koji ga je poselamio rukom dok je bio u namazu. Kada ga je Suhejb poselamio, odvratio mu je išaretom prsta, a bilježi se i rukom.

584- Izgovaranje riječi "subhanallah" i pljeskanje rukama, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *"Kada neko od vas primijeti grešku u namazu, neka kaže: 'Subhanallah', a doista je pljeskanje rukama samo za žene, dok je tesbih za muškarce."*[581]

585- Podsjećanje imama, jer se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada se zbunio prilikom učenja u namazu, rekao Ubejju, radijallahu anhu: *"Šta te je spriječilo da me podsjetiš?!"*[582]

586- Zahvaljivanje Allahu nakon kihanja, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi upućenih Rifa'atu b. Rafi'u koji se, nakon što je kihnuo, zahvalio Allahu, subhanehu ve te'ala: *"Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša! Trideset i nekoliko meleka natjecalo se ko će se najprije uzdići sa tvojom dovom."*[583]

587- Sprečavanje zijevanja, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *"Kada se nekome od vas bude zijevalo u namazu, neka to pokuša zaustaviti koliko može."*[584]

588- Padanje na sedždu na klanjačevu odjeću ili imamu (slično turbanu), jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u odjeći čijim se jednim krajem štitio zemljine topline i hladnoće.[585]

Također, činio je na sedždu na jedan kraj imame (slično turbanu) zbog vrućine. Ukoliko nema potrebe za zaštitom, sedždu je najbolje činiti direktno na tlo.

589- Zabilježeno je da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u toku namaza činio sljedeće: dotaknuo je rukom Aišu, radijallahu anha, kako bi ona skupila svoje noge prilikom njegovog odlaska na sedždu; zadavio je šejtana kada mu je htio prekinuti namaz; klanjao je na minberu i činio na njemu na ruku', ali kada je htio učiniti sedždu, povukao se natrag i pado na sedždu na zemlju; kada je janje htjelo da prođe ispred njega, približio se zidu kako bi ono prošlo iza njega; rastavio je dvije djevojčice koje su se udarale; kada su dječak i djevojčica htjeli proći ispred njega, zaustavio ih je pokretom ruke, pa je djevojčica prošla;

---

[581] **Sahih:** Buharija (1204, 1218, 1234), Muslim 8421), Ahmed (22295) i drugi.

[582] Prethodio je izvod hadisa.

[583] **Sahih:** Buharija (799), Tirmizi (404) i citat je njegov, Nesai (931).

[584] **Sahih:** Buharija (3289), Muslim 82994), Ahmed (27504) i drugi.

[585] **Hasen li gajrihi:** Ahmed (2316, 2755).

znao je otpuhivati u namazu, plakati i jecati; znao je klanjati bos ali i u obući, u jednodijelnom ali i u dvodijelnom ogrtaču.

590- Učenje iz Mushafa: Zekvan, Aišin, radijallahu anha, sluga, predvodio ju je u namazu, u toku ramazana, učeći iz Mushafa.

591- Traženje utočišta prilikom vesvesa i pljucanje na lijevu stranu, jer se Osman b. Ebil-As, radijallahu anhu, požalio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na šejtansko došaptavanje u namazu, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*To je šejtan za kojeg se kaže Hinzeb. Kada ga osjetiš, zatraži utočište kod Allaha od njega i pljucni na lijevu stranu tri puta.*"[586]

592- Zaokupiranost srca drugim stvarima mimo namaza umanjuje vrijednost namaza onoliko koliko je čovjek zaokupiran njima, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Uistinu čovjek klanja namaz a neće mu biti upisano osim desetina njegovog namaza, ili devetina, ili osmina, ili sedmina, ili šestina, ili petina, ili četvrtina, ili trećina ili polovina.*"[587]

Također, u hadisu se navodi: "*Ko se abdesti i upotpuni svoj abdest, a zatim klanja dva rekata pri kojima neće biti nemaran, bit će mu oprošteni prethodni grijesi.*"[588]

Pokuđene radnje u namazu

594- Igranje – zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ne briši kamenčiće dok si u namazu, a ako već budeš morao, onda samo jedanput.*"[589]

595- Podbočavati se, stavljati ruke na kukove u namazu, jer je to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio, tj..

596- Dizati pogled u nebo, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ili će neki ljudi prestati da podižu svoje poglede prema nebu u namazu, ili im se (pogledi) neće vratiti.*"[590]

597- Gledati u ono što odvraća pažnju, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio Ebu Džehmu haljinu na kojoj su se nalazili nekakvi znakovi i rekao: "*Ovi znakovi su mi odvratili pažnju od namaza.*"[591]

---

[586] **Sahih:** Muslim (2203), Ahmed (17440).
[587] **Hasen:** Ahmed (18400, 18415), Ebu Davud (796). Pogledati: *Sahihul-Džami'i* (1626).
[588] **Hasen:** Ahmed (16606), Ebu Davud (905). Pogledati: *Sahihul-Džami'i* (6165).
[589] **Sahih:** Ebu Davud (946). Pogledati: *Sahihul-Džami'i* (7452).
[590] **Sahih:** Muslim (1276), Ahmed (8203, 8584), Nesai (1276).

Za Aišin, radijallahu anha, zastor rekao je: "*Ukloni taj svoj zastor, jer mi se njegove slike neprestano ukazuju u namazu.*"[592]

598- Po pitanju zatvaranja očiju nije prenesena ni naredba ni zabrana, pa ukoliko će zatvaranje očiju nekoga učiniti skrušenijim u namazu, tada je to lijepo činiti.

599- Pokazivanje rukama prilikom predaje selama, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je vidio pojedince kako pokazuju svojom rukom prilikom predaje selama, rekao: "*Uistinu, dovoljno je svakom od vas da stavi svoju ruku na svoju natkoljenicu, a zatim da kaže: 'Es-selamu alejkum! Es-selamu alejkum!'*"[593]

600- Prekrivanje usta (odjećom) i spuštanje odjeće na pod, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio spuštanje odjeće na tlo i prekrivanje usta.

601- Klanjati namaz u prisustvu hrane: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Neka niko od vas ne klanja u prisustvu hrane!*"[594]

602- Suzdržavanje od male i velike nužde: "*...i dok se suzdržava od male i velike nužde.*"[595]

603- Ako se postavljanje večere podudari s nastupanjem jacija-namaza, tada se prvo večera, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada se postavi večera i prouči ikamet za namaz, prvo večerajte.*"[596]

604- Namaz u dremovnom stanju: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ukoliko se nekome od vas zadrijema u toku namaza, neka prilegne dok se ne razdrijema, jer ukoliko bude klanjao u dremovnom stanju, možda će umjesto traženja oprosta psovati samog sebe.*"[597]

605- Prakticirati klanjanje na određenom mjestu u džamiji, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da čovjek odredi sebi mjesto u džamiji kao što deva odredi sebi mjesto.[598]

---

[591] **Sahih:** Buharija (353, 752, 5817), Muslim (556), Ahmed (23567), Ebu Davud (914) i drugi.
[592] **Sahih:** Buharija (374, 5959), Ahmed (12122, 13608).
[593] **Sahih:** Muslim (652), Ahmed (19876), Nesai (1172) i drugi.
[594] **Sahih:** Muslim (869), Ahmed (23037, 23135), Ebu Davud (82).
[595] Prethodni hadis.
[596] **Sahih:** Buharija (631, 5042, 5043), Muslim (866), Ahmed (11532, 11633) i drugi.
[597] **Sahih:** Buharija (205), Muslim (1309), Ahmed (23152, 24481) i drugi.
[598] **Hasen:** Ahmed (14984, 15114), Ebu Davud (731), Nesai (1100). Pogledati: *Silsiletus-sahiha* (1168).

Šta će pokvariti namaz

606- Svjesno konzumiranje hrane i pića, i u vezi s ovim propisom postoji konsenzus učenjaka.

607- Namjerni govor, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿وَقُومُوا لِلَّهِ قَٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾﴾

"I pred Allahom ponizno stojte!"[599] Ovim riječima ashabima je naređeno da šute u namazu,tj. zabranjen im je govor. U hadisu se navodi: "*Uistinu, namazom se treba zaokupirati.*"[600] Ukoliko bi progovorio iz neznanja, taj govor mu ne bi pokvario namaz jer je Mu'avija b. El-Hakem progovorio u namazu ne znajući da je govor zabranjen, pa mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio da ponovi namaz.

Pojedini učenjaci dozvoljavaju i govor u namazu radi koristi samog namaza, jer se Zul-Jedejn obratio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a i on njemu, nakon što je iz zaborava predao selam poslije dva rekata.

608- Namaz kvare veći pokreti koji nisu sastavni dio namaza, i u vezi s ovim pitanjem nema razilaženja među učenjacima.

609- Svjesno izostavljanje namaskog rukna ili šarta bez ikakvog opravdanja, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi upućenih beduinu koji nije ispravno klanjao namaz: "*Vrati se i klanjaj ponovo, jer, uistinu, ti nisi klanjao.*"[601]

610- Veliko smijanje u namazu kvari namaz i oko toga postoji saglasnost islamskih učenjaka, dok je ispravnije mišljenje da sami osmijeh ne kvari namaz.

611- Gubljenje abdesta, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Allah neće primiti namaz nijednog od vas – kada pusti vjetar – sve dok se ne abdesti.*"[602]

Dozvoljene radnje u namazu

612- Spominje se da je dozvoljeno u namazu skinuti obuću, odvratiti na selam rukom, držati u naručju malo dijete, otvoriti vrata, odgurnuti prolaznika, ubiti zmiju ili škorpiju, napraviti nekoliko koraka naprijed ili nazad, premjestiti

---

[599] Prijevod značenja El-Bekare, 238.
[600] **Sahih:** Buharija (1124, 1140, 358), Muslim (837), Ahmed (3382, 3690) i drugi.
[601] **Sahih:** Buharija (715, 751, 5782), Muslim (602), Ahmed (9260) i drugi.
[602] **Sahih:** Buharija (6440), Muslim (330), Ahmed (7875), Ebu Davud (55) i drugi.

klanjača sa svoje lijeve strane na desnu stranu, okrenuti se radi potrebe, pridržati se nečega što se nalazi u pravcu Kible i druge slične radnje.

Naklanjavanje propuštenih namaza

613- Ko propusti namaz iz zaborava ili ga prespava, naklanjat će ga, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko prespava namaz ili ga zaboravi, neka ga naklanja kada se sjeti.*"[603]

614- Ko propusti namaz zbog gubitka svijesti, po ispravnijem mišljenju, neće naklanjati propušteni namaz, jer je pero podignuto sa njega, a i vjerodostojno se prenosi od brojnih prethodnika da se ne treba naklanjavati.

615- Ko namjerno propusti namaz, sve dok prođe njegovo namasko vrijeme, po ispravnijem mišljenju, neće naklanjavati namaz, već je na njemu da se iskreno pokaje za ovaj prijestup. Ovo mišljenje zastupala je skupina prethodnika i pojedini imami ga ocijenili prioritetnijim zbog općenitih dokaza.

NAMAZ BOLESNIKA

616- Ko bude imao opravdanje, klanjat će kako može, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ فَٱذۡكُرُواْ ٱللَّهَ قِيَٰمٗا وَقُعُودٗا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمۡۚ ﴾

"Allaha spominjite stojeći, sjedeći i na boku"[604], kao i zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Klanjaj stojeći, pa ako ne budeš mogao, onda sjedeći, a ako ne budeš mogao ni tako, onda na svome boku.*"[605] Također je zabilježeno i: "*...pa ako ni tako ne budeš mogao, onda na leđima.*"

617- Onaj koji bude klanjao sjedeći, sjedit će prekrštenih nogu, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sjedeći prekrštenih nogu.

618- Onaj koji bude klanjao ležeći na svome boku, klanjat će shodno svome stanju, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفۡسًا إِلَّا وُسۡعَهَاۚ ﴾

---

[603] **Sahih:** Buharija (562), Muslim (1102), Ahmed (11534, 12785) i drugi.

[604] Prijevod značenja En-Nisa, 103.

[605] **Sahih:** Buharija (1050), Ebu Davud (815).

"Allah ne zadužuje nikoga osim onoliko koliko on može podnijeti"[606];

﴿ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ مَا ٱسْتَطَعْتُمْ ﴾

"Bojte se Allaha koliko možete!"[607]

NAMAZ U STRAHU

619- Namaz u strahu propisan je riječima Uzvišenog Allaha:

﴿ وَإِذَا كُنتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ ٱلصَّلَوٰةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةٌ مِّنْهُم مَّعَكَ ﴾

"A kada budeš među njima i kada im budeš klanjao namaz, neka jedna skupina s tobom obavlja namaz..."[608], do kraja ajeta.

620- Način obavljaja namaza u strahu:

a) Jedna skupina stala je sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a druga skupina stala je nasuprot neprijatelja, pa je skupina s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjala jedan rekat, a zatim je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao na drugom rekatu da stoji, a skupina koja je klanjala s njim sama je završila namaz, a zatim otišla i stala naspram neprijatelja, a došla je druga skupina i klanjala s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, drugi rekat koji mu je preostao, pa je on ostao sjediti, a oni su ustali i upotpunili svoj namaz, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, predao selam s njima.[609]

b) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je s jednom skupinom jedan rekat dok je druga skupina stajala nasuprot neprijatelja, zatim je prva skupina otišla na mjesto druge nasuprot neprijatelja, a ta druga je došla i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je s njom jedan rekat, a zatim predao selam. Nakon toga i jedna i druga skupina naklanjale su po jedan rekat.[610]

c) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je s pojedinim ashabima dva rekata, a zatim predao selam, nakon čega su se ti ashabi povukli nazad, a

606 Prijevod značenja El-Bekare, 286.
607 Prijevod značenja Et-Tegabun, 16.
608 Prijevod značenja En-Nisa, 102.
609 **Sahih:** Buharija (3817, 3818), Muslim (1390).
610 **Sahih:** Buharija (890, 3820), Muslim (1385).

došli su drugi i stali na njihovo mjesto pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njima klanjao dva rekata i predao selam, tako da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao četiri rekata, a ashabi po dva rekata.[611]

d) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poredao je ashabe u dva saffa iza sebe, a neprijatelj se nalazio između njih i Kible. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, donio je početni tekbir pa su i ostali donijeli tekbir. Zatim je otišao na ruku' pa su i svi ostali otišli na ruku', potom je digao glavu sa ruku'a pa su i svi podignuli svoje glave, a onda su sedždu učinili Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi koji su stajali u prvom saffu, a ashabi u drugom saffu ostali su stajati naspram neprijatelja. Kada su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi iz prvog saffa obavili sedždu, onda su ashabi iz drugog saffa učinili sedždu, a zatim su ustali, pa je drugi saff prošao naprijed, a prvi saff otišao nazad, zatim su svi otišli na ruku' i svi se podigli sa njega. Nakon toga na sedždu je otišao saff koji je bio iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a na prvom rekatu oni su bili zadnji, a drugi saff je ostao nasuprot neprijatelju. Kada su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi iza njega obavili sedždu, drugi saff se spustio i obavio sedždu, nakon čega je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, predao selam i svi ostali su predali selam.[612]

Postoje dva načina obavljanja namaza u strahu.

621- Akšam-namaz ne može se skratiti, pa će imam klanjati s prvom skupinom dva rekata, a s drugom skupinom jedan rekat, ali isto tako može i s prvom skupinom klanjati jedan rekat, a sa drugom skupinom dva rekata.

622- Ukoliko se sukob zaoštri, tada će klanjati pojedinačno, kako je u mogućnosti, zbog hadisa: "*Ako bi bojazan od neprijatelja bila veća, klanjali bi hodajući ili jašući, okrenuti prema Kibli, ali i od Kible.*"[613]

623- Što se tiče onoga koji traži nekoga ili za njim se u potrazi pa strahuje od neprijatelja ili vatre ili napada ili zvijeri i sl., klanjat će išaretom pa makar i hodao u pravcu suprotno od Kible, jer je Abdullah b. Unejs, kada je nastupilo vrijeme namaza, dok je tragao za Halidom b. Sufjanom el-Huzelijem, klanjao išaretom, a sve to se događalo za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi

---

[611] **Sahih:** Buharija (3822), Muslim (1391).
[612] **Sahih:** Muslim (1387), Ahmed (13914), Nesai (1529).
[613] **Sahih:** Buharija (4171), Malik (396).

ve sellem. Također, ovakav postupak je u skladu s Allahovim, subhanehu ve te'ala, riječima: **"Allaha se bojte koliko ste u mogućnosti!"**[614]

NAMAZ PUTNIKA

624- Četverorekatni namaz skraćuje se na putovanju zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَن يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا ﴾

"Nije vam grijeh da namaz na putovanju skratite, i kada se bojite da će vam nevjernici neko zlo nanijeti."[615] Ovdje se ne ograničava samo na strah, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*To je milostinja koju vam Allah pruža, pa prihvatite Njegovu milostinju!*"[616]

625- Udaljenost na kojoj se namaz krati: Nije ispravno da se ograničava udaljenost puta, već putnik skraćuje namaz na svakom putovanju koje se u običaju smatra putovanjem.

626- Kada putnik upotpunjava namaz: Ne postoji određeno vrijeme za putnika i sve što se spominje vezano je za specifične situacije, tako da putnik može skraćivati namaz sve dok se čvrsto ne odluči na boravak.

627- Dobrovoljni namazi na putovanju: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u danu oslobođenja Mekke klanjao je osam rekata duha-namaza, a bio je musafir. Vjerodostojno se prenosi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da nije klanjao više od dva rekata na putovanju izuzev akšam-namaza. Zaključak je da nema smetnje u klanjanju dobrovoljnih namaza na putovanju kao što i nema smetnje u njihovom ostavljanju.

628- Putovanje u danu džume (petkom): Nema smetnje putovati petkom sve dok ne nastupi vrijeme džuma-namaza. Prenosi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je putovao petkom. Također, Omer, radijallahu anhu, rekao je jednom čovjeku: "Idi na put, jer uistinu džuma-namaz ne sprečava putovanje."

---

[614] Prijevod značenja Et-Tegabun, 16.

[615] Prijevod značenja En-Nisa, 101.

[616] **Sahih:** Muslim (1108), Ahmed (169, 227), Ebu Davud (1014) i drugi.

Spajanje namaza

629- Spajanje podne i ikindija-namaza na Arefatu u podnevskom vremenu, zbog postupka Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

630- Spajanje akšama i jacija-namaza na Muzdelifi u jacijskom vremenu, zbog Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, postupka.

631- Spajanje namaza na putovanju: putnik će spojiti dva namaza u jednom njihovom namaskom vremenu. Za vrijeme pohoda na Tebuk, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi zajedno podne i ikindija-namaz ukoliko bi sunce prešlo polovinu neba a on ne bi jahao, ali ukoliko bi već uzjahao, a sunce ne bi prešlo polovinu neba, odgodio bi podne-namaz sve dok ne bi sjahao radi ikindije. Također, ukoliko bi akšamsko vrijeme nastupilo prije polaska na putovanje, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spojio bi i zajedno klanjao akšam i jaciju, međutim ako bi krenuo na put prije nastupanja akšamskog vremena, putovao bi sve dok ne bi nastupilo jacijsko vrijeme, kada bi se zaustavio i zajedno klanjao akšam i jaciju. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u toku boravka na Tebuku spajao je podne i ikindiju, akšam i jaciju.

632- Kada je predvodio namaz svojim ashabima spojeno i skraćeno, nijednom od njih nije naređivao da nanijeti spajanje i skraćivanje, a također nije uvjetovao ni da se prilikom spajanja oba namaza klanjaju jedan za drugim.

633- Spajanje namaza u slučaju jake kiše: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom jedne kišne noći spojio je i zajedno klanjao akšam i jaciju, a prenosi se da je iz istog razloga spojio i podne i ikindiju.

634- Spajanje radi bolesti ili drugog opravdanog razloga: Navodi se da je ženi koja ima istihazu dozvoljeno da spaja podne i ikindiju, akšam i jaciju, a dozvoljeno je da ovako postupaju i sljedeće osobe: bolesnik, sahibi-uzur (onaj kojem neprestano istječe mokraća), onaj koji nije u mogućnosti da se stalno čisti, onaj koji strahuje za sebe ili svoj imetak ili svoju čast ,kao i onaj koji se boji štete u svome životu ako ne bi spajao namaze.

635- Spajanje u mjestu boravka radi potrebe: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tokom boravka u Medini klanjao je jednom sedam, a drugi put osam rekata, spojivši podne sa ikindijom i akšam sa jacijom (tj. bez skraćivanja). Kada je Ibn Abbas, radijallahu anhuma, upitan za razlog ovog spajanja, odgovorio je: "Htio je da olakša svome ummetu."

636- Namaz je ispravan na brodu i u vozu onako kako se može obaviti. Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan za namaz na brodu, pa je rekao: "*Klanjaj na brodu stojeći, osim ako se bojiš utapanja.*"[617] Skupina ashaba klanjala je stojeći na brodu. Prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne prilike na jahalici predvodio ashabe u farz-namazu jer je kiša padala iznad njih, a ispod njih je bila mokra zemlja, tako da je Poslanik prošao ispred njih i klanjao, a oni su bili na svojim jahalicama.

DŽUMA-NAMAZ

637- Vrijednost džuma-namaza: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Najbolji dan u kome je sunce ikada izašlo je petak, dan džume; u njemu je stvoren Adem, u njemu je ušao u Džennet i u njemu je izveden iz njega, i u njemu će nastupiti Sudnji dan.*"[618]

638- Dova petkom: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Zaista u ovom danu postoji jedan trenutak u kojem rob musliman, ako zamoli Allaha, subhanehu ve te'ala, za nešto, On će mu to dati.*" A taj trenutak je poslije ikindije.[619]

639- Poželjno je da se što više donosi salavat i selam na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Povećajte donošenje salavata na mene petkom i uoči petka.*"[620]

640- Učenje sure El-Kehf, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Ko prouči suru El-Kehf petkom, svjetlost će ga obasjati između dvije džume.*"[621]

641- Poželjno je okupati se petkom zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Svakom punoljetnom obaveza je okupati se petkom...*"[622] Sa

---

[617] **Sahih:** Darekutni u poglavlju *Način obavljanja namaza na putovanju* (4), Hakim (1019), Bejheki u *Sunenu kubra* (5277), Ibnul-Dževzi u *Ilelu mutenahije* (699). Šejh Albani, spomenuo ga je u djelu *Sifetus-salati* (1/79), a ocijenio ga je vjerodostojnim u *El-Džami'u es-sagiru* (7225).

[618] **Sahih:** Muslim (1411), Ahmed (9041, 10547), Tirmizi (450) i drugi.

[619] **Sahih:** Buharija (883, 4884), Muslim (1403), Ahmed (6854, 7363) i drugi.

[620] **Hasen** bez dodatka "*...i uoči petka*"; Šafija u *Musnedu* (1/70) i u *El-Ummu* (1/208), Ibn Adijj u *Kamilu* (3/102), Bejheki u *Šu'abu* (3030). Pogledati: *Temamul-minne* (1/324).

[621] **Sahih mevkuf:** Hakim (3392), Bejheki u *Sunenu sugra* (635) i *Sunenu kubra* (5792). Pogledati: *Miškat* (2175). Ovo su riječi Ebu Seida el-Hudrija, a ne Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

stepena obaveznosti spuštaju ga brojni hadisi, a jedan od dokaza jeste i predaja u kojoj se navodi da je Omer ukorio Osmana zbog izostavljanja kupanja u ovom danu, međutim Osman nije vratio i okupao.

642- Poželjno je uljepšati se petkom, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*...i obuče svoju najljepšu odjeću.*"[623]

643- Lijepo je namirisati se petkom, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*...i ukoliko bude imao miris, namirisat će se njime!*"[624]

644- Lijepo je da se operu zubi, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Svaki musliman obavezan je petkom okupati se, namirisati i oprati zube.*"[625]

645- Poraniti na džuma-namaz: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je u značenju hadisa: "*Ko ode u prvom satu, kao da je za kurban žrtvovao devu! Ko ode u drugom satu, kao da je žrtvovao kravu! Ko ode u trećem satu, kao da je žrtvovao ovna! Ko ode u četvrtom satu, kao da je žrtvovao kokoš! Ko ode u petom satu, kao da je žrtvovao jaje...*"[626] Hadis.

646- Prelaženje preko drugih ljudi: Zabranjeno je gaziti i prelaziti preko drugih ljudi u džamiji, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi koje je uputio jednom čovjeku kada ga je vidio kako se gura i gazi preko drugih ljudi: "*Sjedi jer uznemiravaš i povređuješ.*"[627] Dozvoljeno je to činiti iz opravdanog razloga, kao naprimjer, progurati se do praznog mjesta, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako postupio nakon što je klanjao ikindija-namaz, pa je, vrativši se, pojasnio ashabima da mu je u kući ostalo nepodijeljenog zlata.

647- Vrijeme džuma-namaza je vrijeme podne-namaza, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao džuma-namaz kada bi sunce bilo u zevalu.

648- Broj džematlija s kojima se može uspostaviti džuma-namaz: Džuma-namaz ispravna je sa dvojicom ljudi i više, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Dvojica i više čine džemat.*"[628] Nema vjerodostojnog dokaza kojim se uvjetuje određeni broj klanjača za džumu.

---

[622] **Sahih:** Buharija (858, 879, 880), Muslim (846), Ahmed (11231) i citat je njegov.
[623] **Hasen:** Ahmed (11231). Pogledati prethodni hadis.
[624] Pogledati prethodni hadis.
[625] **Sahih:** Ahmed (22567). Pogledati: *El-Džami'u es-sagir* (5339).
[626] **Sahih:** Buharija (881, 929), Muslim (850), Ahmed (9610), Ebu Davud (351) i drugi.
[627] **Sahih:** Ahmed (17221, 17244), Ebu Davud (1120), Nesai (1399).
[628] **Daif:** Ibn Madže (972), Darekutni u poglavlju *Dvojica i više čine džemat* (1), Hakim (7957).

649- Mjesto obavljanja džuma-namaza: Ispravno je da se džuma obavlja u svakom naseljenom mjestu, u selu ili gradu, i ispravno je obavljanje džuma-namaza na više lokacija, jer je Omer, radijallahu anhu, pisao stanovnicima Bahrejna da obavljaju džuma-namaz ma gdje god bili. Prva džuma koja je obavljena u islamu mimo mesdžida Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini jeste džuma Dževasa u Bahrejnu.

650- Džumanska hutba je obavezna, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustrajavao u njoj i rekao je: "*Klanjajte onako kako mene vidite da klanjam.*"[629] Svevišnji Allah učinio je obaveznim odlazak na džumu, a odlazak nije obavezan osim radi obaveznog.

651- Kada se popne na minber, imam treba prvo poselamiti prisutne, jer bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi se popeo na minber, poselamio prisutne.

652- Učenje ezana za džumu: Bilal, radijallahu anhu, učio bi ezan kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo na minber, a kada se povećao broj ljudi u vrijeme Osmana, radijallahu anhu, pridodao je i drugi ezan.

653- Okretanje imama prema prisutnima: Prenosi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je u toku stajanja na minberu bio okrenut prema svojim ashabima.

654- Otpočinjanje hutbe sa zahvalom Allahu kako se to vjerodostojno prenosi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Svaki govor koji se ne otpočne sa zahvalom Allahu, u njemu nema bereketa.*"[630]

655- Stajanje prilikom držanja hutbe i sjedenje između dvije hutbe jer bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao petkom hutbu stojeći, zatim bi sjeo, a onda ponovo ustao.

656- Podizanje glasa prilikom držanja hutbe: Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao hutbu, oči bi mu se zacrvenjele, glas povisio i srdžba povećala.

657- Skraćivanje hutbe, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Uistinu, dužina čovjekovog namaza i kratkoća njegove hutbe ukazuju na njegov fikh (razumijevanje vjere). Zato odužite sa namazom, a hutbu skratite.*"[631]

---

[629] **Sahih:** Buharija (631, 6008, 7246), Muslim (674).
[630] **Daif džidden:** Ebu Davud (4840). Pogledati: *Irvaul-galil* (1, 607).
[631] **Sahih:** Muslim (869), Ahmed (17853), Darimi (1556).

658- Prekidanje hutbe od strane imama zbog određenog razloga: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prekinuo je hutbu kada je Hasan ušao u mesdžid vukući za sobom odjeću, pa ga je uzeo u naručje i popeo se na minber.

659- Razgovor imama sa klanjačima u toku hutbe: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je držao hutbu naredio je čovjeku koji je ušao u mesdžid da ustane i klanja dva rekata.

660- Učenje dove za kišu od strane hatiba, jer bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dovu za kišu tokom hutbe i podizao bi ruke.

661- Zabranjenost govora tokom hutbe, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ako na džumi, dok imam drži hutbu, svome prijatelju kažeš: 'Šuti', pogriješio si.*"[632]

662- Za onoga koji stigne da klanja makar jedan rekat džuma-namaza, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko stigne da klanja jedan rekat džuma-namaza, neka mu pridoda i drugi, i njegov namaz će biti potpun.*"[633] Međutim, onaj koji ne stigne klanjati nijedan rekat, nije prispio na džumu, i stoga će klanjati podne-namaz.

663- Ukoliko bude velika gužva: Bilježi se od Omera, radijallahu anhu, da je rekao: "Kada bude velika gužva, činite sedždu na leđima svoga brata."[634]

664- Klanjanje nafile nakon džuma-namaza: Ukoliko klanja u mesdžidu, klanjat će četiri rekata, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko od vas bude klanjao nakon džuma-namaza, neka klanja četiri rekata.*"[635] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi dva rekata u svojoj kući.

665- Da li imam klanja nafilu prije džuma-namaza? Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što bi se proučio ezan za džuma-namaz, ne bi klanjao ništa, a ne prenosi se od njega da je klanjao i u kući prije nego što bi izašao na džumu.

666- Podudaranje džume i bajrama: Bilježi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je klanjao bajram-namaz u petak, a zatim rekao: "*Ko želi da klanja,*

---

[632] **Sahih:** Buharija (934), Muslim (851), Ahmed (7288, 7269) i drugi.

[633] **Daif:** Darekutni u *Sunenu* (12). Pogledati: *El-'Ilel* (9/223-224.)

[634] **Sahih mevkuf:** Ahmed (217), Abdurrezzak u *Musannefu* (1556), Ibn Ebi Šejbe (2720), Bejheki u *Sunenu kubra* (5419).

[635] **Sahih:** Muslim (881), Ebu Davud (1131), Tirmizi (523), Darimi (1575).

neka klanja!"[636], tj. džuma-namaz. On je klanjao džuma-namaz s onima koji su bili s njim i rekao je: "*Mi smo ti koji klanjaju džumu.*"[637]

BAJRAM-NAMAZ

667- Propisanost bajram-namaza: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustrajavao je u obavljanju bajram-namaza i naredio je i muškarcima i ženama da izađu na bajram-namaze.

668- Kupanje za bajram-namaz: Prenosi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se okupao za bajram-namaz.

669- Uljepšavanje za bajram-namaz: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u povodu Bajrama oblačio bi najljepšu odjeću. Imao je ogrtač koji bi oblačio za Bajrame i džumu.

670- Pojesti nešto prije odlaska na ramazanski bajram-namaz, ali ne i prije kurbanskog bajram-namaza, jer Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi odlazio na ramazanski bajram-namaz sve dok ne bi pojeo nekoliko datula, neparan broj, dok prije kurbanskog bajram-namaza ne bi ništa jeo sve dok se ne bi vratio iz džamije.

671- Izlazak na musallu: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi ljudima bajram-namaze na musalli izuzev ako bi padala kiša i sl.

672- Bajram-namaz u mesdžidu: Prenosi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je klanjao sa svojim ashabima bajram-namaz u mesdžidu kada je padala kiša.

673- Izlazak žena i djece: Svim ljudima u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je naređivano da na bajram-namaz povedu žene, djevojke, pa čak i žene koje su imale menstruaciju s tim što one ne bi obavljale namaz. Žene su prisustvovale bajram-namazu sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i u tim prilikama on im je upućivao savjete.

674- Na musallu otići jednim, a vratiti se drugim putem: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazio bi na bajram-namaz jednim putem, a kući bi se vraćao drugim putem.

---

[636] **Sahih:** Ahmed (18831), Ebu Davud (1070), Ibn Madže (1310), Darimi (1612).
[637] **Sahih:** Ebu Davud (1073), Ibn Madže (1311).

675- Vrijeme bajram-namaza: Prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bajram-namaz nakon što bi sunce odskočilo u visinu dva koplja.

676- Da li se uči ezan i ikamet za bajram-namaz? Za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije se učio ni ezan ni ikamet za bajram-namaz, tako da njihovo učenje nije od sunneta, pa čak ni riječi "es-salatul-džami'a".

677- Tekbiri na bajram-namazu: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na prvom rekatu bajram-namaza donosio bi sedam tekbira, dok bi na drugom rekatu donosio pet tekbira prije učenja.

678- Namaz prije i poslije bajram-namaza: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazio bi na bajram-namaz i ne bi klanjao ništa ni prije ni poslije bajram-namaza.

679- Bajramska hutba: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao bi hutbu nakon bajram-namaza.

680- Slušanje hutbe: Bilježi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Mi ćemo sada držati hutbu, pa ko želi da sjedi i sluša hutbu, neka sjedi, a ko želi da ide, neka ide.*"[638]

681- Otpočinjanje bajramske hutbe: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otpočinjao je bajramsku hutbu sa zahvalom Uzvišenom Allahu.

682- Donošenje tekbira tokom hutbe: Prenosi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je tokom hutbe donosio tekbire.

683- Naklanjavanje bajram-namaza: Za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog slabe vidljivosti u zadnjoj noći ramazana, ljudi nisu mogli vidjeli mlađak pa su nastavili postiti i taj dan. Kada su u toku dana Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestili da su vidjeli mlađak, on je naredio da se prekine post i da sutradan izađu na bajram-namaz.

684- Dozvoljena igra na Bajram: Abesinci su igrali na dan Bajrama, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ih je posmatrao.

685- Pjevanje djevojčica: Dvije djevojčice su pjevale u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, kući na dan Bajrama.

686- Objedovanje na dan Bajrama: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

---

[638] **Sahih:** Ebu Davud (1155), Nesai (1571), Ibnu Madže (1290).

rekao je: "*Dani tešrika su dani jela, pića i slavljenja Allaha, subhanehu ve te'ala.*"[639]

687- Činjenje dobrih djela u prvih deset dana zul-hidždžeta: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Nema dana u kojima je dobro djelo draže Uzvišenom Allahu od ovih dana.*" Prisutni su upitali: "Allahov Poslaniče, zar čak ni džihad na Allahovom putu?!" Rekao je: "*Čak ni džihad na Allahovom putu, osim čovjeka koji izađe sa svojim tijelom i imetkom, pa ne vrati ništa od toga.*"[640]

688- Čestitanje Bajrama: Nema smetnje da se kaže: "Tekabbelallahu minna ve minke! / Allah primio od nas i od tebe", zbog sličnih postupaka ashaba.

689- Donošenje tekbira u danima Bajrama: Za Ramazanski bajram Uzvišeni Allah rekao je:

﴿وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ١٨٥﴾

"...i da biste upotpunili vrijeme i Allaha veličali zato što vas je na Pravi put uputio i da biste bili zahvalni."[641]

A za Kurban-bajram Uzvišeni je rekao:

﴿وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ﴾

"Veličajte Allaha u određenim danima."[642]

I rekao je:

﴿كَذَٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ﴾

"I tako ih je potčinio vama da biste Allaha veličali zato što vas je na Pravi put uputio."[643]

Donošenje tekbira za Ramazanski bajram počinje uoči Bajrama, naveče kada se vidi mlađak, i uče se sve dok imam ne izađe na bajram-namaz. Kada je u pitanju Kurbanski bajram tekbiri se počinju donositi ujutro devetog dana, na dan Arefata, pa sve do zalaska sunca trinaestog dana. Po pitanju ovoga nije mi poznat vjerodostojan hadis od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, već o ovome govore predanja ispravnih prethodnika. Ispravno je da se tekbiri donose tokom svih ovih dana i ne ograničavaju se samo na obavezne namaze,

---

[639] **Sahih:** Muslim (1141), Ahmed (20198), Ebu Davud (2813) i drugi.

[640] **Sahih:** Buharija (969), Ahmed (1969, 3129), Ebu Davud (2438).

[641] Prijevod značenja El-Bekare, 185.

[642] Prijevod značenja El-Bekare, 203.

[643] Prijevod značenja El-Hadždž, 37.

već se uče i nakon obaveznih i dobrovoljnih namaza, tokom hodanja i sjedenja, ustajanja i sjedanja.

690- Način učenja tekbira: Kod ovoga pitanja postoji širina. Prenosi se da su ashabi učili: "Allahu ekber, Allahu ekber, la ilahe illallah, vallahu ekber, Allahu ekber, ve lillahil-hamd".

BOLEST

691- Bolesnik se učtivo obraća svome Gospodaru:

﴿ أَنِّي مَسَّنِيَ ٱلضُّرُّ وَأَنتَ أَرۡحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ٨٣ ﴾

"Mene je nevolja snašla, a Ti si od milostivih najmilostiviji."[644]

I rekao je Uzvišeni:

﴿ وَإِذَا مَرِضۡتُ فَهُوَ يَشۡفِينِ ٨٠ ﴾

"...I koji me kada se razbolim liječi."[645]

692- Bolest je iskupljenje za grijehe: Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kome Allah želi dobro, iskuša ga nevoljom.*"[646] Također je rekao: "*Muslimana ne pogodi ni bolest ni tegoba, niti briga niti tuga, niti bilo koja neprijatnost, čak ni najmanji ubod trna, a da mu Allah time neće oprostiti neke njegove grijehe i pogreške.*"[647]

693- Pogoršanje Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, bolesti: Kada je u Poslanikovu sobu ušao Ibn Mes'ud, radijallahu anhu, rekao mu je: "O Allahov Poslaniče, imaš žestoku groznicu?", a Poslanik je na to odvratio: "*Da, mene obuzima groznica kao što obuzima dvojicu od vas.*" Ibn Mes'ud ga upita: "To je zato što će tebi pripasti dvije nagrade?!", a Poslanik reče: "*Da, to je tako, i nijednog muslimana neće pogoditi neka nedaća, koliko najmanji ubod trna i više iskušenje od toga, a da mu zbog toga Allah neće oprostiti grijehe kao što lišće spada sa drveća.*"[648]

---

644 Prijevod značenja El-Enbija, 83.
645 Prijevod značenja Eš-Šu'ara, 80.
646 **Sahih:** Buharija (5645) i Ahmed (7194).
647 **Sahih:** Buharija (5642), Muslim (2573), Ahmed (8219,7967) i drugi.
648 **Sahih:** Buharija (5660,5648), Muslim (2571), Ahmed (3611,4193).

694- Vjernik se stavlja na kušnju, kao što kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "*Vjernik je poput tek zasađene biljke, s koje god strane vjetar puše, savija je, a kad utihne, ona se opet uspravi. A razvratnik je poput cedra koji ostaje gluh i uspravan sve dok ga Allah, kada odluči, potpuno ne skrši.*"[649]

695- Zadovoljstvo Allahovom odredbom u stanju bolesti ili zdravlja, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Čudan li je primjer vjernika! Za razliku od drugih, on u svakoj situaciji dobija: ako ga zadesi kakvo dobro, on zahvali Allahu i bude nagrađen zbog toga, a ako ga, pak, pogodi kakva nesreća, on se strpi, pa mu i to donese nagradu od Allaha.*"[650]

696- Nagrada onome ko se strpi na gubitku vida, zbog riječi Allahova Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, koje prenosi od svog Gospodara: "*Kada Svoga roba iskušam gubitkom vida, pa se on na tome strpi, u zamjenu za to dat ću mu Džennet.*"[651]

697- Nagrada za epileptičara koji iskaže strpljenje u tom stanju. U tom smislu prenosi se hadis o ženi koja je bolovala od epilepsije pa je pitala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za pomoć, a on joj je rekao: "*Ako hoćeš, budi strpljiva, imat ćeš za to Džennet*", pa je ona rekla: "*Strpit ću se*"... hadis[652]

698- Nagrada za onoga ko se strpi na gubitku djeteta. Tome u prilog govori i sljedeći hadis: "*Kada Allah iskuša roba gubitkom djeteta, pa se on zahvali Allahu i ne kaže ništa loše, Allah kaže svojim melekima: 'Sagradite Mome robu kuću u Džennetu i nazovite je kućom zahvale'.*"[653]

699- Nagrada onome ko se strpi na gubitku voljene osobe, zbog riječi Uzvišenog: "*Kada Svome robu vjerniku na dunjaluku usmrtim blisku osobu, a on to mirno podnese, nemam za njega druge nagrade osim Dženneta.*"[654]

700- Dozvoljeno je obavijestiti druge o bolesti, ali ne u vidu protesta i srdžbe, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Mene obuzima groznica kao dvojicu od vas*",[655] i rekao je Aiši: "*O moja glava*"[656]. Što se tiče jadanja, ono

---

[649] **Sahih:** Buharija (5644, 7466), Ahmed (10396).
[650] **Sahih:** Muslim (2999), Ahmed (18455, 18460) i Darimi (2777).
[651] **Sahih:** Buharija (5653) i Ahmed (12059).
[652] **Sahih:** Buharija (5652), Muslim (2576) i Ahmed (3230).
[653] **Daif:** Ahmed (19226) i Tirmizi (1021). Pogledati: *Miškat* (1736).
[654] **Sahih:** Buharija (6424) i Ahmed (9127).
[655] Prethodio je izvod hadisa.

treba da bude upućeno samo Allahu, kao što se navodi u kur'anskom kazivanju o Jakubu:

﴿قَالَ إِنَّمَآ أَشۡكُواْ بَثِّي وَحُزۡنِيٓ إِلَى ٱللَّهِ وَأَعۡلَمُ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا تَعۡلَمُونَ ٨٦﴾

"Ja tugu svoju i jad svoj pred Allaha iznosim."[657] Prenosi se od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem da je rekao: "O *Allahu moj, Tebi se jadam na slabost svoje snage.*"[658]

701- Bolesniku se pišu djela koja je radio dok je bio zdrav, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Kada se Allahov rob razboli ili bude na putovanju, pišu mu se dobra djela koja je radio dok je bio zdrav i kod kuće.*"[659]

702- Posjećivanje bolesnika. U hadisu se navodi: "*Posjećujte bolesnika*"[660], kao i riječi: "*A kada se razboli, vi ga posjetite*".[661]

703- O posebnom mjestu koje kod Allaha zauzima bolesnik govori i sljedeći hadisi-kudsijj: "O *sine Ademov, razbolio sam se a nisi me posjetio?*" "Kako da te posjetim a Ti si Gospodar svjetova?", reći će mu on, a Allah će mu odgovoriti: "*Zar nisi znao da je taj i taj Moj rob bolestan, a ti ga nisi posjetio? Zar nisi znao da bi Me, da si ga obišao, kod njega našao.*"[662]

704- Šta se kaže prilikom posjete bolesnika? Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom obilaska bolesnika, rekao bi: "*Nije to teškoća i neprijatnost, to je samo čišćenje, ako Bog da.*"[663]

705- Posjećivanje bolesnih beduina, shodno praksi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je posjećivao beduine.

706- Posjećivanje bolesnih nevjernika. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjetio je jednog mladića koji ga je služio, pa mu je rekao: "*Primi islam*"[664], pa je mladić primio. Ovo se čini ako je u tom posjećivanju korist za islam.

---

[656] **Sahih:** Buharija (5666,7217).
[657] Prijevod značenja Jusuf, 86.
[658] **Daif:** Taberi u *Tarihu* (1/554), Ibn Adijj u *Kamilu* (6/111), Rafi'i u *Tedvinu* (2/82), Hatib u *El-Džami'-li-ahlakir-ravi* (2/275). Pogledati: *Medžmeuz-zevaid* (6/35), *El-Džami'u es-sagir* (3107), *Es-Silsiletu ed-daifa* (2933), *Temamul-minne* (1/4), *Tahridžu Fikhis-sire* (131).
[659] **Sahih:** Buharija (2996), Ahmed (19180, 19254) i Ebu Davud (3091).
[660] **Sahih:** Buharija (3046, 5174, 5373), Ahmed (19023, 19144) i Ebu Davud (3105).
[661] **Sahih:** Muslim (2162) i Ahmed (8628, 9080).
[662] **Sahih:** Muslim (2569) i Ahmed (8989).
[663] **Sahih:** Buharija (3616, 5656, 5662).

707- Posjećivanje bolesnih rođaka mušrika. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjetio je svog amidžu Ebu Taliba i tom prilikom upoznao ga je sa riječima tevhida.

708- Posjećivanje bolesnih muškaraca od strane žena. Aiša je posjetila svoga oca i Bilala.

709- Posjećivanje onoga ko ima upalu oka. Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjetio Zejda b. Erkama koji je osjećao bol u očima.

710- Dozvoljeno je liječenje, shodno riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Liječite se, jer Uzvišeni Allah nije ostavio nijednu bolest a da za nju nije stvorio lijek, osim jedne bolesti: duboke starosti.*"[665]

711- Zabrana liječenja alkoholom, zbog riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*On nije lijek, on je bolest.*"[666]

712- Zabrana liječenja otrovom, zbog Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, zabrane liječenja nečistim stvarima, a u to spada i otrov.

713- Nema smetnje da doktor bude nevjernik, samo ako je povjerljiv, zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se traži lijek od Harisa b. Kelde koji je tada bio nevjernik.

714- Traženje lijeka od žene. Muškarcu je dozvoljeno da u nuždi liječi ženu, kao i ženi da liječi muškarca. Rebi' bint Muavez bin Afra rekla je: "Bili smo u jednom pohodu sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i slali poginule i ranjene za Medinu."[667] Žene su za vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, liječile ranjenike.[668] Kaže Uzvišeni:

﴿إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ﴾

"...osim u onome u čemu ste prinuđeni."[669]

715- Dozvoljeno je liječiti šerijatski dozvoljenom rukjom, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Nema smetnje u rukji ukoliko u njoj nema širka.*"[670]

---

[664] **Sahih:** Buharija (1356,5657) i Ahmed (13565).

[665] **Sahih:** Ahmed (17986), Ebu Davud (3855), Tirmizi (2038) i Ibn Madže (3436).

[666] **Sahih:** Muslim (1984), Ahmed (18380) i Tirmizi (2046).

[667] **Sahih:** Buharija (2882, 2883, 5679) i Ahmed (26477).

[668] **Sahih:** Muslim (1812).

[669] Prijevod značenja El-En'am, 119.

[670] **Sahih:** Muslim (2200) i Ebu Davud (3886).

716- Traženje zaštite kod Allaha za porodicu i djecu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, činio je to za neke članove svoje porodice i potirao ih svojom desnom rukom govoreći: "*O Allahu moj, Gospodaru ljudi, odagnaj nesreću, izliječi, Ti si Onaj koji liječi, nema lijeka osim Tvog lijeka, koji neće iznevjeriti bolesnog.*"[671] Tako se utjecao Allahu i za unuke Hasana i Husejna, radijallahu anhuma, govoreći: "*Tražim zaštitu kod Allaha za vas Njegovim savršenim riječima od svakog šejtana nevaljalca i urokljiva pogleda.*"[672]

717- Učenje rukje samom sebi, zbog Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi upućenih Osmanu b. Ebil- Asu: "*Stavi svoju ruku na onaj dio tijela koji te boli i reci tri puta: 'U ime Allaha', i sedam puta: 'Utječem se Allahovom silom i svemoći od zla na koje nailazim i od kojeg strahujem.'*"[673]

718- Dova posjetioca za bolesnika. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko posjeti bolesnika, a kome još nije došao smrtni čas, i kaže kod njega sedam puta: 'Molim Velikog Allaha, Gospodara veličanstvenog Arša, da te izliječi', Allah će ga izliječiti od te bolesti.*"[674]

719- Zabrana zapisa i hamajlija. Prenosi se od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Ko stavi talisman oko vrata, Allah mu neće ispuniti ono zbog čega ga je stavio. Ko stavi zapis, Allah mu neće sačuvati ono što je naumio.*"[675] U hadisu se navodi: "*Zaista su rukje, talismani i gatanje širk.*"[676] Shodno tome, nikakve dove, pa čak ni ispisane ajete nije dozvoljeno staviti oko vrata. Ovom zabranom prekidaju se svi putevi koji vode ka širku, a staje se na put odbrane čistog tevhida, daleko od sumnjivih stvari. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ostavi ono u čiju ispravnost sumnjaš i prikloni se onome u što ne sumnjaš.*"[677]

720- Zabrana bolesniku da boravi među zdravim osobama, zbog hadisa: "*Ne*

---

[671] **Sahih:** Buharija (5675, 5743, 5744), Muslim (2191), Ahmed (23662, 24425) i drugi.

[672] **Sahih:** Buharija (3371), Tirmizi (2060) i Ibn Madže (3525).

[673] **Sahih:** Muslim (2202).

[674] **Sahih:** Ahmed (2138, 3288), Ebu Davud (3106), Tirmizi (2083). Pogledati: *Miškat* (1553).

[675] **Daif:** Ahmed (16951), Ebu Ja'la (1759), Taberani u *Musnedu Šamljana* (234), Hakim (7501) i Ibn Hibban (6086). Pogledati: *El-Džami'u es-sagir* (12478), *Es-Silsiletu ed-daifa* (1266). Vjerodostojno se prenosi: "*Ko objesi o vrat talisman, počinio je širk.*" Pogledati *El-Džami'u es-sagir* (11340).

[676] **Hasen:** Ahmed (3604), Ebu Davud (3883), Ibn Madže (3530. Pogledati: *Miškat* (4552).

[677] **Sahih:** Ahmed (27819), Tirmizi (2518), Nesai (5711), Darimi (2532). Pogledati: *Miškat* (2773).

uvodi se bolesni među zdrave."[678] A što se tiče hadisa: "*Nema zaraze niti njenog širenja*"[679], njegovo značenje je: Nema zaraze same po sebi, da se prenosi, naprotiv, Allah je taj koji apsolutno upravlja svime i On je taj koji Svojom voljom prenosi bolest, kada hoće i na koga hoće, a ne bolest kao bolest.

721- Zabrana odlaska iz mjesta u kojem hara kuga ili ulaska u to mjesto, zbog riječi Poslanika sallallahu alejhi ve sellem: "*Ako se desi u zemlji u kojoj ste vi, nemojte iz nje izlaziti, a ako se desi u zemlji u kojoj se ne nalazite, ne ulazite u nju.*"[680]

722- Poželjno je spominjati smrt i pripremati se za nju, zbog Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Budi na dunjaluku kao da si putnik*"[681]; i riječi "Kada klanjaš, klanjaj kao da ti je posljednji namaz."[682]

Kaže Uzvišeni:

﴿ أَلْهَىٰكُمُ ٱلتَّكَاثُرُ ﴿١﴾ حَتَّىٰ زُرْتُمُ ٱلْمَقَابِرَ ﴿٢﴾ ﴾

"Zaokuplja vas nastojanje da što imućniji budete, sve dok grobove ne naselite."[683]

I kaže:

﴿ إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُم مَّيِّتُونَ ﴿٣٠﴾ ﴾

"Ti ćeš, zacijelo, umrijeti, a i oni će, također, pomrijeti."[684]

I kaže:

﴿ كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾ ﴾

"Sve što je na Zemlji prolazno je."[685]

723- Pokuđenost priželjkivanja smrti, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Neka niko ne priželjkuje smrt zbog nevolje koja ga je snašla.*"[686] A ako

---

[678] **Sahih:** Buharija (5771, 5775), Muslim (2221), Ahmed (9010), Ebu Davud (3911) i drugi.

[679] **Sahih:** Buharija (5753, 5772), Muslim (2225) od Ibn Omera, radijallahu anhuma, a također ga još bilježe Buharija (5756, 5776) i Muslim (2224) od Enesa, radijallahu anhu.

[680] **Sahih:** Buharija (3473, 5728), Muslim (2218), Ahmed (21244, 21256) i drugi.

[681] **Sahih:** Buharija (6416), Ahmed (4750, 4982), Tirmizi (2333) i drugi.

[682] **Daif:** Ahmed (22987), Ibn Madže (4171). Pogledati: *Miškat* (5226).

[683] Prijevod značenja Et-Tekasur, 1-2.

[684] Prijevod značenja Ez-Zumer, 30.

[685] Prijevod značenja Er-Rahman, 26.

[686] **Sahih:** Buharija (5671, 6351), Muslim (2680), Ahmed (11568, 11604) i drugi.

strahuje od iskušenja u vjeri, onda u tome nema smetnje, zbog hadisa: "*A ako želiš kušnju nekom narodu, usmrti me prije nego budem iskušan.*"[687] Također, bilježi se da je i Omer priželjkivao smrt.

724- Dug život ispunjen dobrim djelima, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Najbolji od vas je onaj koji dugo poživi i dobra djela čini.*"[688]

725- Lijepo mišljenje o Allahu, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Neka niko od vas ne umre a da nema lijepo mišljenje o Allahu.*"[689]

726- Dova posjetioca za onoga kome je došla smrt, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Kada budete u prisustvu bolesnika ili mejita, recite mu lijepe riječi, jer zaista meleki aminaju na ono što vi govorite.*"[690]

DŽENAZA

727- Podsticanje osobe na samrti na izgovaranje šehadeta: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Podstičite vaše umiruće na izgovaranje la ilahe illallah.*"[691]

728- Prednost onoga ko umre izgovarajući šehadet, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Kome posljednje riječi budu la ilahe illallah, ući će u Džennet.*"[692]

729- Okretanje umirućeg prema Kibli. Prenosi se da je Berae b. Ma'rur, radijallahu anh, oporučio da ga okrenu prema Kibli, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Tačno je rekao, onako kako je prirodno u islamu.*"[693]

Prenosi se također da se Fatima na samrtnoj postelji okrenula u pravcu Kible.[694]

---

687 **Sahih:** Ahmed (21604), Tirmizi (3235). Pogledati: *Miškat* (748).

688 **Sahih li gajrihi:** Ahmed (17227, 17245), Tirmizi (2329) od Abdullaha b. Busra. Pogledati: *Miškat* (2279). Bilježi ga još Ahmed (19902, 19930), Tirmizi (2330) od Ebi Bekrete. Pogledati: *Miškat* (5285).

689 **Sahih:** Muslim (2877), Ahmed (13711, 13977), Ebu Davud (3113) i drugi.

690 **Sahih:** Muslim (919), Ahmed (25958, 26068), Tirmizi (977) i drugi.

691 **Sahih:** Muslim (916), Ahmed (10610), Ebu Davud (3117) Tirmizi (976) i drugi.

692 **Sahih:** Ahmed (21529, 21622), Ebu Davud (3116). Pogledati: *Miškat* (1621).

693 **Daif, mursel džejjid:** Hakim (1305), Bejheki u *Sunenul-kubra* (6396). Pogledati prelijepi govor eksperta u hadisu, šejha Albanija, rahmetullahi alejhi, u *Irva'ul-galilu* (3/152-154).

694 **Daif:** Kao što je kod Ahmeda (27068).

Također, sunnet je prakticirati zauzimanje ovog položaja i prilikom spavanja.

730- Učenje sure Jasin umirućem jer se prenosi: "*Učite vašima koji su na samrti suru Jasin.*"[695] Međutim, ova predaja je slaba, ali su ipak neki učenjaci izdali fetvu o dozvoljenosti učenja ove sure mrtvima.

731- Sklapanje očiju mrtvacu, zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sklopio oči Ebi Selemi i rekao: "*Zaista dušu u trenutku izlaska (iz tijela) prati pogled.*"[696]

732- Prekrivanje mrtvaca iz pažnje prema njemu, jer kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, bio je prekriven crnim ogrtačem.

733- Ljubljenje mejjita: Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poljubio je (mrtvog) Osmana b. Mazuna, a Ebu Bekr je poljubio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

734- Požurivanje sa opremanjem mrtvaca, jer se jednoj *merfu* predaji navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o smrti Talhe b. Bera'a rekao: "*Ja ne vidim ništa drugo do smrt koja je nastupila Talhi, pa obznanite njegovu smrt i požurite s njegovim opremanjem, jer zaista ne treba da se leš muslimana zadržava među njegovom porodicom.*"[697]

735- Izmirenje duga umrlog, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Duša mu'mina vezana je za njegov dug sve dok se ne oduži za njega.*"[698]

736- Poželjnost izgovaranja riječi '*Inna lillahi ve inna ilejhi radžiun*', prilikom nesreće, zbog riječi Uzvišenog:

﴿ ٱلَّذِينَ إِذَآ أَصَٰبَتۡهُم مُّصِيبَةٞ قَالُوٓاْ إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّآ إِلَيۡهِ رَٰجِعُونَ ﴾ (١٥٦)

"One koji, kad ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: 'Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!'"[699]

737- Oglašavanje smrti kako bi se umrlom klanjala dženaza i uputila dova za njega; jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio ashabe o Nedžašijevoj smrti u istom danu kada je umro i klanjao mu dženazu, a također je obavijestio o smrti Zejda, Džafera i Ibn Revahe.

---

[695] **Daif:** Ahmed (19790, 19803), Ebu Davud (3121), Ibn Madže (1448). Pogledati: *Miškat* (1622).

[696] **Sahih:** Muslim (920), Ahmed (26003), Ebu Davud (3118) i Ibn Madže (1454).

[697] **Daif:** Ebu Davud (3159). Pogledati: *Miškat* (1625).

[698] **Sahih:** Ahmed (9387, 9800), Tirmizi (1078), Ibn Madže (2413). Pogledati: *Miškat* (2915).

[699] Prijevod značenja El-Bekare, 156.

738- Zabrana oglašavanja smrti ako će to biti u obliku naricanja i spominjanja odlika i zasluga mrtvaca, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio naricanje koje je bilo prakticirano u džahilijjetu.

739- Dozvoljeno je plakati za umrlim ali bez naricanja i pretjeranog podizanja glasa, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, plakao za svojim sinom Ibrahimom i pri tome rekao: "*Zaista oči plaču, a srce je tužno, ali ne kažemo ništa osim ono što će zadovoljiti našeg Gospodara, a mi smo zbog rastanka s tobom, o Ibrahime, ožalošćeni.*"[700]

740- Zabrana naricanja, zbog riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Onaj za kojim se nariče, kažnjavat će se zbog tog naricanja.*"[701] Kažu: Ovdje se misli ako oporuči da se tako čini ili bude zadovoljan time. Ummu Atijje rekla je: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio nas je da ne naričemo."

741- Zabrana džahilijjetskih radnji, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije imao ništa sa radnjama kao što su lelekanje, brijanje kose iz žalosti i cijepanje odjeće.

742- Žalost žene za mužem, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Žena ne oplakuje mejjita duže od tri dana, osim svog muža, kada je u žalosti četiri mjeseca i deset dana, i ne nosi odjeću u boji, osim ako je od pamuka, niti podvlači surmu, niti se češlja, niti se knije, niti se miriše osim kada se očisti. Tada će se malo namirisati kistom ili azfarom (vrstama mirisa).*"[702]

743- Pripremanje hrane za porodicu umrlog; zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Spremite hranu za Džaferovu porodicu, jer njih je zadesilo ono što ih je zaokupilo.*"[703]

744- Zabranjeno je okupljati se kod mejita, osim njegove rodbine, zbog riječi Džabira: "*Okupljanje kod porodice umrlog i pravljenje hrane poslije ukopa smatrali smo vrstom naricanja.*"[704]

745- Pripremanje ćefina prije smrti; jer je jedan čovjek upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu pokloni svoj ogrtač, pa mu je Poslanik dao, a

---

[700] **Sahih:** Buharija (1303), Muslim (2315), Ahmed (12602) i Ebu Davud (3126).

[701] **Sahih:** Buharija (1291), Muslim (933), Ahmed (17737, 17773) i Tirmizi (1000).

[702] **Sahih:** Ahmed (5341, 5343), Muslim (938), Ahmed (20270, 26759), Ebu Davud (2302), Nesai (3534) i drugi.

[703] **Sahih:** Ahmed (1754), Ebu Davud (2132), Tirmizi (998). Pogledati: *Miškat* (1739).

[704] **Sahih:** Ahmed (6866) i Ibn Madže (1612).

taj čovjek ostavio ga je sebi za ćefine.

746- Da li treba imenovati zemlju u kojoj se želi umrijeti? Omer, radijallahu anh, rekao je: "O moj Allahu, počasti me šehadetom na Svom putu i učini da umrem u zemlji Tvog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[705]

747- Iznenadna smrt. U jednoj *merfu* predaji stoji: "*Iznenadna smrt je tužno kažnjavanje.*"[706] Kažem: Jer u takvoj situaciji nema vremena za pripremanje za smrt i za pokajanje.

748- Nagrada za onoga kome umre dijete; zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Nema nijednog muslimana kome umre troje malodobne djece a da ga Allah neće uvesti u Džennet, zahvaljujući Svojoj milosti prema njima.*"[707] Također, spominje se nagrada i za dvoje djece.

749- Prosječni životni vijek ummeta; U hadisu se navodi: "*Životni vijek mog ummeta je između šezdeset i sedamdeset godina, a malo ih je koji žive preko toga.*"[708]

750- Smrt je odmor; i to zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Kada umre, mu'min se odmori od dunjalučkih zamora i nesreća, a kada nevjernik umre, od njega se odmore ljudi, zemlja, drveće i životinje.*"[709]

751- Propisano je okupati mrtvaca, i to zbog Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, naredbe i prakse selefa.

752- Šehid se ne gasuli; zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se šehidi Uhuda zakopaju a da ih prethodno nisu okupali, niti se saprala krv sa njih, niti im se klanjala dženaza.

753- Šehidi se gasule i klanja im se dženaza, a ovdje se pod šehidima podrazumijevaju oni koji nisu ubijeni na bojnom polju u sukobu sa nevjernicima. Međutim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao ih je šehidima i naredio je da se gasule svi oni koji su na takav način preselili za njegova života. Shodno tome, muslimani su poslije gasulili Omera, Osmana i Aliju. U ovu kategoriju šehida ubraja se onaj ko umre od uboda nožem, utopljenik, onaj ko umre od

---

[705] **Sahih *mevkuf*:** Buharija (1791), Ahmed (1890) i Malik u *Muvetti* (1006).
[706] **Sahih:** Ahmed (15070, 15071), Ebu Davud (3110). Pogledati: *Miškat* (1611).
[707] **Sahih:** Buharija (1248, 1381), Ahmed (12126), Nesai (1873) i drugi.
[708] **Hasen:** Tirmizi (3550) i Ibn Madže (4236). Pogledati: *Miškat* (5280).
[709] **Sahih:** Buharija (6512), Muslim (950), Ahmed (22030, 22070) i drugi.

neke stomačne bolesti, ili u požaru, ili pod ruševinama, ili od posljedice upale podrebrice ili žena koja umre na porođaju i drugo.

754- Nevjernik se ne gasuli. Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Aliji: "*Idi i ukopaj svoga oca*", pa ga je Alija ukopao, ali ga nije okupao. Također, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je Aliji da se okupa.[710]

755- Sa čime se prvo počne prilikom kupanja mrtvaca? Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada su gasulili njegovu kćerku: "*Počnite s njenom desnom stranom i mjestima koje se peru prilikom uzimanja abdesta.*"[711]

756- Zatim mu se čitavo tijelo opere vodom; zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Okupajte je (perući njeno tijelo) neparan broj puta: tri puta, ili pet puta, ili sedam puta.*"[712]

757- Ženi se na glavi ispletu tri pletenice: zbog hadisa Ummu Atijje u kojem se navodi da su one napravile tri pletenice na glavi Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, kćerke.[713]

758- Također, mejjita treba namirisati, jer je preneseno u hadisu: "*Kada budete mirisali mejjita, namirišite ga neparan broj puta.*"[714] Ovo potvrđuju i Poslanikove riječi upućene Ummu Atijji: "*Prilikom zadnjeg pranja stavite kafura.*"[715]

759- U nedostatku vode mejjitu se uzima tejemmum; zbog riječi Uzvišenog:

﴿ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا ﴾

"A ako ne nađete vode, uzmite tejemmum"[716], i zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Cijela zemlja učinjena mi je čistom i mesdžidom.*"[717]

760- Ženi je dozvoljeno da okupa svog umrlog muža. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "*Da sam znala na početku ono što sam kasnije saznala, ne bi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ogasulio niko drugi osim njegovih žena.*"[718]

---

[710] **Sahih:** Ahmed (761, 809, 1077), Ebu Davud (3216), Nesai (2006).
[711] **Sahih:** Buharija (167, 1255, 1256), Muslim (939) i Ebu Davud (3145).
[712] **Sahih:** Buharija (1254), Muslim (935), Ahmed (20266) i Nesai (1885, 1889).
[713] **Sahih:** Buharija (1259, 1260), Muslim (939), Ahmed (26752) i Nesai (1883, 1890).
[714] **Sahih:** Ebu Ja'la (2300), Hakim (1310), Bejheki u *Sunenul-kubra* (6494).
[715] **Sahih:** Buharija (1253, 1254, 1259), Muslim (939), Ahmed (20266, 20271) i drugi.
[716] Prijevod značenja El-Maide, 6.
[717] **Sahih:** Buharija (335, 438), Muslim (521), Ahmed (13852) i drugi.

761- Mužu je dozvoljeno da okupa svoju umrlu suprugu. Prenosi se da je Alija ogasulio Fatimu i također se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne prilike rekao Aiši: "*Ako bi umrla prije mene, ja bih te ogasulio i umotao u ćefine.*"[719]

762- Postupak umotavanja mejjita u ćefine. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umotao je Musaba b. Umejra ogrtačem.

763- Nabavljanje ćefina. U hadisu se navodi: "*Ako neko bude zadužen za svoga brata, neka mu nađe lijepe ćefine.*"[720]

764- Ćefini trebaju biti bijele boje, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Oblačite bijelu odjeću, jer je to najljepša odjeća, i u bijele ćefine umotavajte svoje umrle.*"[721]

765- Tijelo muškog mejjita umotava se u tri komada ćefina, a tijelo žene u pet. Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ćefini sastojali su se od tri komada novog, bijelog pamučnog platna. Prilikom umotavanja u ćefine na tijelo mejjita ne stavlja se ni duga košulja ni turban.[722] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je Ummu Atijji gornji muški ogrtač, ženski ogrtač, neki prekrivač i dva komada platna kako bi to bili ćefini za njegovu kćerku Zejneb.

766- Ćefini onoga ko je u ihramima, tj. muhrima. Rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za muhrima koji je umro u tom stanju: "*Okupajte ga vodom i sedrom, umotajte ga u njegove ihrame, nemojte ga mirisati niti mu pokrivati glavu, jer će on na Sudnjem danu biti proživljen učeći telbiju.*"[723]

767- Pokuđenost pretjerivanja u ćefinima. U *merfu* predaji navodi se: "*Ne pretjerujte u odabiru ćefina, jer će oni ionako brzo istruhnuti.*"[724] Ebu Bekr je ukopan u odjeći koju je za života nosio.

768- Svileni ćefini. Zabranjeno je umrlog umotati u svilene ćefine, zbog Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, hadisa o zlatu i svili: "*To dvoje je zabranjeno muškarcima, a dozvoljeno ženama moga ummeta.*"[725]

---

[718] **Sahih:** Ahmed (25774), Ebu Davud (3141), Ibn Madže (1464).
[719] **Hasen:** Ahmed (25380), Ibn Madže (1465), Darimi (80). Pogledati: *Miškat* (5971).
[720] **Sahih:** Muslim (943), Ahmed (13732, 14352), Ebu Davud (3148) i drugi.
[721] **Sahih:** Ahmed (2220, 3027), Ebu Davud (4061), Tirmizi (994). Pogledati: *Miškat* (1638).
[718] **Sahih:** Ahmed (1264, 1271, 1272) i Muslim (941).
[723] **Sahih:** Buharija (1265-1268), Muslim (1206), Ahmed (1853, 1917) i drugi.
[724] **Daif:** Ebu Davud (3154). Pogledati: *Miškat* (1639).

769- Umrlom muslimanu klanja se dženaza-namaz, zbog prakse Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ustrajavanja muslimana u klanjanju dženaza-namaza.

770- Vrijednost dženaze. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko bude ispratio i klanjao dženazu umrlom, ima jedan kirat (nagradu), a ko ostane do kraja, dok se svi ne raziđu, ima dva kirata. Svaki kirat je veličine brda Uhud.*"[726]

771- Dženaza-namaz klanja se stojeći, zbog Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, stalne prakse u tome.

772- Donose se četiri tekbira, zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu Nedžašiju i donio tekbir četiri puta.

773- Prilikom donošenja tekbira dižu se ruke. Poslije prvog tekbira sunnet je podići ruke, a propis dizanja ruku kod sljedećih tekbira pridodaje se ovom kod prvog tekbira. Nije mi poznat poseban dokaz koji ukazuje na to, međutim zabilježeno je da su selefi prakticirali donositi tekbire na ovaj način, a također se prenosi se da su tako postupali i ashabi.

774- Fatiha se uči u sebi, zato što je Ibn Abbas, radijallahu anhuma, učio Fatihu i rekao: "Ona je od sunneta."

775- Poslije drugog tekbira donosi se salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ovakav postupak zabilježen je u sunnetu, a također je zabilježeno da su to prakticirali i neki ashabi. Najbolji salavat je onaj koji se uči na zadnjem sjedenju u namazu.

776- Poslije trećeg tekbira uči se dova za mejjita. Dokaz za to su riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Kada klanjate dženazu mejjitu, iskreno učite za njega dovu.*"[727] Jedan od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, dova za mejjita jeste i sljedeća: "*Allahumma-gfir lehu ve-rhamhu ve' afihi va'fu 'anhu ve ekrim nuzulehu ve vessi'a mudhalehu vagsilhu bil-mai ve-s-seldži vel-berdi ve nekkihi minel-hataja kema nekkajtes-sevbel-ebjeda mine-d-denesi ve ebdilhu daren hajren min darihi ve ehlen hajren min ehlihi ve zevdžen hajren min zevdžihi ve edhilhul-džennete ve e'izhu min 'azabil-kabri (ve azabi-n-nari)! / Allahu moj, oprosti mu i smiluj mu se, grijehe mu pobriši i sačuvaj ga, nagradi ga počasnim mjestom i učini širokim njegov kabur, očisti ga vodom, snijegom i*

---

[725] **Sahih:** Ahmed (19008, 19009, 19021), Tirmizi (1720), Nesai (5148).

[726] **Sahih:** Buharija (47, 1425), Muslim (945), Ahmed (8955, 9266) i drugi.

[727] **Sahih:** Ebu Davud (3199), Ibn Madže (1497). Pogledati: *Miškat* (1674)

gradom, očisti ga od grijeha kao što bijelu odjeću čistiš od prljavštine. Zamijeni mu dunjalučku kuću boljom kućom, porodicu boljom porodicom, i bračnog druga boljim bračnim drugom. U Džennet ga uvedi i zaštiti ga od kaburskog azaba i od džehennemske vatre."[728]

777- Zatim se donese i četvrti tekbir. A ako bi se i poslije ovog tekbira uputila kraća dova, nema smetnje, jer se prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je ponekad dovio i poslije četvrtog tekbira.

778- Zatim se predaje selam samo na desnu stranu; zbog toga što je to bila praksa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je u pitanju dženaza-namaz.

779- Položaj imama u dženaza-namazu: Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao bi kod glave muškarca, a ako bi bila žena, onda naspram pojasa.

780- Klanjanje dženaze za dvojicu i više umrlih. Ako se ne radi o jednoj osobi, onda se mejjiti poredaju jedan iza drugog, između imama i Kible, a saffovi muškaraca iza imama, a žene iza njih. Ovakav raspored zabilježen je u Poslanikovom sunnetu.

781- Klanjači se redaju u tri saffa, kako se navodi u hadisu: "*Nema nijednog vjernika koji umre, pa mu dženazu klanja grupa muslimana od tri saffa, a da mu neće biti oprošteno.*"[729]

782- Poželjno je da na dženazi bude što veći broj ljudi, i to zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Kojem god mrtvacu klanja dženazu grupa čiji broj dostigne stotinu, i svi se budu zauzimali za njega kod Allaha, zauzimanje će im biti primljeno na Sudnjem danu.*"[730]

783- Četrdeset i više klanjača na dženazi, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Koji god musliman umre a dženazu mu klanja četrdeset ljudi koji Allahu ne čine širk, Allah će ih učiniti njegovim zagovornicima.*"[731]

784- Umrlom djetetu klanja se dženaza, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Djetetu se klanja dženaza.*"[732]

785- Dženaza se klanja pobačenom djetetu, zbog Poslanikovih, sallallahu alejhi

---

[728] **Sahih:** Muslim (963), Ahmed (23455), Nesai (1983, 1984).
[729] **Daif:** Ahmed (16283), Ebu Davud (3166), Tirmizi (1028). Pogledati: *Miškat* (1687).
[730] **Sahih:** Muslim (947), Ahmed (13393, 23518), Tirmizi (1029) i drugi.
[731] **Sahih:** Muslim (948), Ahmed (2505), Ebu Davud (3170) i drugi.
[732] **Sahih:** Ahmed (17697, 17742), Tirmizi (1031), Nesai (1943). Pogledati *Miškat* (1667).

ve sellem, riječi: "*Pobačenom djetetu klanja se dženaza, a za njegove roditelje moli se oprost.*"[733]

786- Osobu nad kojom se izvrši šerijatska kazna treba ogasuliti i klanjati joj dženazu, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu zbog zinaluka kamenovanoj osobi i naredio je da se dženaza klanja Gamidiji, a prenosi se da je dženazu klanjao i Maizu.

787- Klanjanje dženaza-namaza grješnicima. Dženaza se klanja svakome ko umre kao musliman, čak i ako je bio veliki grješnik, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao za čovjeka koji je ukrao od ratnog plijena: "*Klanjajte svome drugu!*"[734] Samo ponekad islamski vladar neće klanjati dženaza-namaz grješniku, čime će osuditi djela koja je grješnik počinio.

788- Zabrana klanjanja dženaze nevjerniku, zbog riječi Uzvišenog:

﴿ وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰٓ أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا ﴾

"Nemoj ni jednom od njih kada umre nikada klanjati dženazu."[735]

789- Za nevjernika se ne uči dova, zbog riječi Uzvišenog:

﴿ مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَن يَسْتَغْفِرُوا۟ لِلْمُشْرِكِينَ ﴾

"Vjerovjesniku i vjernicima nije dopušteno da mole oprosta za mnogobošce."[736]

790- Klanjanje dženaza-namaza u pravcu kabura. Dozvoljeno je klanjati dženazu umrlom koji je već ukopan u kabur, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu nekoj ženi nakon što je bila ukopana, a također je klanjao dženazu šehidima Uhuda osam godina poslije njihovog ukopa, iako se na drugom mjestu bilježi da im je samo učio dovu. A što se tiče hadisa: "*Nemojte klanjati prema kaburima*",[737] ovdje se ne misli na dženazu-namaz, jer namaz koji je dopušteno klanjati u pravcu kabura zapravo je isti onaj namaz koji je dozvoljeno klanjati u pravcu tabuta. Međutim, namaz koji je zabranjeno klanjati u pravcu kabura jeste zaseban ibadet kao što su farzovi i nafila-namazi.

---

[733] **Sahih:** Ahmed (17709, 17716), Ebu Davud (3180). Pogledati *Miškat* (1667).

[734] **Daif:** Ahmed (16583, 21267), Ebu Davud (2710), Nesai (1959) i drugi. Pogledati *Miškat* (4011).

[735] Prijevod značenja Et-Tevba, 84.

[736] Prijevod značenja Et-Tevba, 113.

[737] **Sahih:** Muslim (972), Ahmed (16764), Ebu Davud (3299) i drugi.

791- Klanjanje dženaza-namaza u odsustvu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi klanjali su dženazu Nedžašiju kada je umro u Habeši. Neki učenjaci smatraju da se dženaza u odsustvu klanja samo u slučaju ako dotičnoj osobi niko nije klanjao dženazu u određenoj zemlji, ili u slučaju da je dotična osoba dala veliki doprinos u islamu, a svoje mišljenje potkrepljuju činjenicom da ne postoji predaja koja ukazuje na to da se svakoj umrloj osobi klanjala dženaza u odsustvu.

792- Dženaza-namaz u džamiji – mesdžidu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je dženazu Suhejlu b. Bejdau u mesdžidu.[738] Međutim, bolje je da se dženaza-namaz klanja izvan mesdžida. Iako se prenose oba postupka, treba reći da je mnogo manje predanja o dženaza-namazu u mesdžidu.

793- Klanjanje dženaza-namaza u sredini mezarja: Prioritetnije mišljenje je da je to dozvoljeno. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je umrlom dženazu a on je već bio ukopan mezarju.

794- Ženama je dozvoljeno da klanjaju dženaza-namaz. Aiša, radijallahu anha, klanjala je dženazu Sa'du b. Mu'azu, radijallahu anhu.[739] Ovakvo mišljenje zastupali su veliki učenjaci.

795- Prednost u predvođenju klanjanja dženaza-namaza ima namjesnik, zatim kadija, zatim imam toga mjesta, zatim sve bliži i bliži rođak umrlog, jer su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi zamjenici klanjali dženaza-namaz.

796- Sunnet je pratiti dženazu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko bude ispratio i klanjao dženazu, imat će nagradu veličine kirata...*"[740] Hadis. Također, pripisuje se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Ispraćajte dženaze jer će vas one podsjećati na onaj svijet.*"[741]

797- Nošenje dženaze: Prenosi se u sunnetu od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao: "*Ko bude pratio dženazu, neka je nosi sa svih krajeva, jer je to, doista, od sunneta.*"[742]

798- Požuriti sa dženazom, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Požurite sa dženazom, jer ako bude dobra, nosite je u još veće dobro, a*

---

[738] **Sahih:** Muslim (973).

[739] **Sahih:** Muslim (973).

[740] Prethodio je izvod hadisa.

[741] **Sahih:** Ahmed (10796). Pogledati: *Medžmeuz-zevaid* (3/29).

[742] **Daif:** Ibn Madže (1478), Taberani u *Kebiru* (9598). Pogledati *Misbahuz-zudžadže* (2/29).

ako bude loša, prije ćete se osloboditi zla sa svojih vratova."[743]

799- Hodanje ispred i iza dženaze, s desne i lijeve strane: Po pitanju ovoga postoji širina. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhuma, išli bi ispred dženaze, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je i da se slijedi dženaza, tako da onaj koji slijedi dženazu ide iza dženaze. Također, u hadisu se navodi: "*Onaj koji jaše, ići će iza dženaze, a onaj koji ide pješke, može ići i iza i ispred dženaze, s njene desne i lijeve strane.*"[744]

800- Zabranjeno je podizati glas prilikom nošenja dženaze, jer je to novina u vjeri pa makar se radilo i o dovi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko učini neko djelo koje naša vjera ne dozvoljava, ono mu se odbija.*"[745] Bilježi se od ashaba i tabiina da su zabranjivali podizanje glasa prilikom nošenja dženaze, a svako dobro je u njihovom slijeđenju.

801- Zabranjeno je slijediti dženazu za kojom se nosi vatra. Ova zabrana prenosi se od Aiše, Ebu Hurejre, Ebu Musa'a, Ebu Seida i drugih. Ukoliko bude potrebe za svjetiljkom, lampom ili svijećom, tada u tome nema smetnje, jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u kabur pa mu je osvijetljeno.

802- Onaj koji slijedi dženazu neće sjedati sve dok se dženaza ne spusti na zemlju, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada vidite dženazu, ustanite, a onaj koji je slijedi neka ne sjeda sve dok se ona ne spusti.*"[746] Onaj koji je prije dženaze došao (na mjesto ukopa), može sjesti zbog sličnog postupka ashaba.

803- Ustajanje pred dženazom kada prolazi. Alija, radijallahu anhu, rekao je: "*Vidjeli smo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ustaje pa smo i mi ustali, zatim je sjeo, pa smo i mi sjeli.*"[747] U drugom predanju stoji: "*Naredio nam je da ustanemo, a zatim nam je naredio da sjedemo.*"[748] Pojedini kažu da je ovaj postupak dokinut prethodnim hadisom: "*Neka ne sjeda sve dok se ona ne spusti.*" Zato, ako hoće, može ustati, a ako neće, ne mora.

---

[743] **Sahih:** Ahmed (1315), Muslim (944), Ahmed (27304), Ebu Davud (3181) i drugi.
[744] **Sahih:** Ahmed (17709, 17716), Ebu Davud (3180). Pogledati: *Miškat* (1667).
[745] **Sahih:** Muslim (1718), Ahmed (24604, 24944, 25659).
[746] **Sahih:** Buharija (1310), Muslim (959), Ahmed (11084, 10973) i drugi.
[747] **Sahih:** Muslim (962), Ahmed (632, 1097), Nesai (2000).
[748] **Sahih:** Ahmed (624).

804- Pokuđeno je da žene prate dženazu, zbog riječi Ummu Atije, radijallahu anha: "*Zabranjeno nam je da slijedimo dženaze, ali ne tako strogo.*"[749] Prenosi se da je ženama dozvoljeno pratiti dženazu ukoliko pri tome ne dolazi do prijestupa (miješanja), jer se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Omeru, radijallahu anhu, nakon što je ukorio ženu za slijeđenje dženaze: "*Pusti je, Omere! Uistinu, oko je plačno, duša pogođena, a rastanak blizak!*" Međutim, bolje je pridržavati se prvog mišljenja.

805- Ukopavanje: Muslimani su jednoglasni po pitanju ukopavanja zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ ثُمَّ أَمَاتَهُۥ فَأَقْبَرَهُۥ ﴿٢١﴾ ﴾

"Zatim ga usmrti i dâ da se u kabur spusti."[750]

I riječi:

﴿ أَلَمْ نَجْعَلِ ٱلْأَرْضَ كِفَاتًا ﴿٢٥﴾ ﴾

"Zar Mi nismo učinili Zemlju sabiralištem?!"[751]

806- Ukopavanje noću tretira se kao i ukopavanje danju, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukopao Abdullaha Zul-Bidžadejna noću, i Alija je ukopao Fatimu noću, a također i Ebu Bekr, i Omer, i Aiša, i Ibn Mes'ud ukopani su noću.

807- Zabranjeno je ukopavanje noću ako postoji razlog (bojazan da će se neispravno postupiti), jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukorio ukopavanje noću kada se jedan od muslimana umotao u slabe ćefine.

808- Ukopavanje za vrijeme izlaska sunca, kada je sunce na sredini neba (u zenitu) i kada zalazi: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se mrtvi ukopavaju kada sunce izlazi sve dok ne odskoči, kada je na sredini neba sve dok ne krene prema zapadu i kada se primakne zalasku sve dok ne zađe.[752]

809- Iskopati kabur dovoljno duboko, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Iskopajte i izdubite.*"[753]

810- Dozvoljeno je ukopati dvojicu ili više umrlih u jedan kabur ukoliko postoji potreba za tim, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao za poginule

---

[749] **Sahih:** Buharija (1278), Muslim (938), Ahmed (26758), Ebu Davud (3167).
[750] Prijevod značenja 'Abese, 21.
[751] Prijevod značenja El-Murselat, 25.
[752] **Sahih:** Muslim (831), Ahmed (16926), Ebu Davud (3192) i drugi.
[753] **Sahih:** Ahmed (15828), Ebu Davud (3215), Nesai (2010). Pogledati: *Miškat* (1703).

na Uhudu: "*Ukopajte dvojicu i trojicu u jedan kabur.*"[754]

811- Na prvo mjesto u kaburu, u pravcu Kible, spustiti najprije mejjita koji je bio bolji, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Spustite prvo onoga koji je najviše znao napamet iz Kur'ana.*"[755]

812- Bolje je kopati kabur sa lahdom (usjeklinom prema Kibli) nego kabur sa šekkom (usjeklinom u dnu), jer je i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukopan u lahd, a i rekao je: "*Lahd je za nas, a šekk za druge!*"[756]

813- Mejjit se spušta u kabur s donje strane (sa strane nogu), ukoliko je to moguće, jer je Abdullah b. Zejd spustio mejjita u kabur sa strane gdje su poslije došle njegove noge i rekao je: "Ovo je sunnet!"

814- Okretanje mejjita prema Kibli i ovo je sunnet zbog hadisa: "*To je vaša kibla, živih i mrtvih.*"[757]

815- Šta se kaže prilikom spuštanja mejjita u kabur? Prenosi se da se kaže: "*Bismillah ve 'ala milleti Resulillah / U ime Allaha i na vjeri Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.*"[758] Prenosi se od pojedinih prethodnika da su u kaburu odvezivali ćefine.

816- Stavljanje odjeće u kabur: Najbolje je da se nikakva odjeća ne spušta u kabur, niti jastuk, naslonjač i sl. Vjerodostojno se prenosi da je u kabur Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stavljeno crveno platno.

817- Posipanje zemlje tri puta po kaburu, jer se prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je tri puta posuo (bacio) u kabur zemlju u pravcu mejjitove glave.

818- Učenje dove za mrtvog nakon završetka ukopavanja, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Tražite oprosta za svoga brata! Dovite za njegovu postojanost, jer se on sada ispituje!*"[759]

819- Zabranjeno je izdizanje kabura u visinu osim onoliko koliko je dovoljno da

---

[754] **Sahih:** Ahmed (15818, 15821), Ebu Davud (3215), Tirmizi (1713), Nesai (2010, 2011). Pogledati: *Miškat* (1703).

[755] Pogledati prethodni hadis.

[756] **Hasen:** Ebu Davud (3208), Tirmizi (1045), Nesai (2009), Ibn Madže (1554). Pogledati: *Miškat* (1701).

[757] **Hasen:** Ebu Davud (2877), Hakim (7666), Bejheki u *Sunenul-kubra* (6514). Pogledati: *Medž-meuz-zevaid* (1/48).

[758] **Sahih:** Ahmed (4797, 4970, 5211), Ebu Davud (3215), Tirmizi (1046).

[759] **Sahih:** Ebu Davud (3221). Pogledati: *Miškat* (133).

se primijeti da je to kabur. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Aliji: "*Ne ostavi nijednu sliku a da je ne uništiš, niti kabur izdignut a da ga ne poravnaš.*"[760]

820- Rušenje mesdžida i kupola (turbeta) koji su izgrađeni na kaburima. Izgradnja kupola i turbeta na kaburima smatra se širkom (mnogoboštvom), zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Allah prokleo židove i kršćane! Uzeli su kabure svojih vjerovjesnika za svoje bogomolje!*"[761]. U hadisu stoji i: "*Allahu moj! Ne dozvoli da se moj kabur uzme za božanstvo!*"[762] Shodno tome, gradnja kupola i mesdžida na kaburima smatra se velikim grijehom i poganim širkom. Traženje bereketa, zauzimanja i ispunjavanja potreba od umrlog u kaburu, smatra se zapravo obožavanjem kabura, a to nije ništa drugo do veliki širk koji počinioca izvodi iz vjere. Svevišnji Allah rekao je:

﴿إِنَّهُۥ مَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدۡ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِ ٱلۡجَنَّةَ﴾

"Onaj koji učini širk Allahu, Allah mu zabranjuje ulazak u Džennet."[763]

821- Nema smetnje u izdizanju kabura u visinu od jednog pedlja, jer je Sufjan en-Nimar vidio da je Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, kabur izdignut u visinu od jednog pedlja.

822- Označavanje kabura: Nema smetnje u označavanju kabura jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kamenom označio kabur Osmana b. Maz'una, radijallahu anhu.

823- Ulazi li se u obući u mezarje? Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je za umrlog: "*Uistinu, umrli čuje topot vaše obuće.*"[764]

824- Zabrana ulaska u mezarje u obući oholnika, zbog riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*O vlasniče obuće oholnika! Skini svoju obuću!*"[765] Neki učenjaci smatraju da je ovo izrečeno zato što ulaženje u mezarje u obući predstavlja jedan vid oholosti, jer mezarje je mjesto poniznosti i skromnosti, pa je stoga bolje da se u mezarje ne ulazi u obući, a u prethodnom hadisu samo je obavijest o tome, a ne dozvola.

825- Zabrana prekrivanja kabura. Prekrivanje kabura smatra se poigravanjem,

---

[760] **Sahih:** Muslim (969), Ahmed (743, 1067), Ebu Davud (3218) i drugi.
[761] **Sahih:** Buharija (436, 1330, 1390), Muslim (531), Ahmed (1887, 23540) i drugi.
[762] **Sahih:** Malik (416) i Ibn Sa'd u *Tabekat* (2/241).
[763] Prijevod značenja El-Maide, 72.
[764] **Sahih:** Buharija (1338, 1374), Muslim (2870), Ahmed (11862), Ebu Davud (3231) i drugi.
[765] **Hasen:** Ahmed (20260), Ebu Davud (3230), Nesai (2048), Ibn Madže (1568).

rasipništvom i zabludom, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Doista nam Allah nije naredio da kamenju i zemlji oblačimo odjeću!*"[766]

826- Zabrana paljenja svijeća na kaburima, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Allah prokleo one koje posjećuju kabure, one koji kabure uzimaju za mesdžide i na njima pale svijeće.*"[767]

827- Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, zabrana gradnje mesdžida na kaburima proizlazi iz prethodno spomenutog razloga – prokletstva židova i kršćana, kao i Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ne uzimajte kabure za mesdžide! Uistinu, ja vam to zabranjujem!*"[768]

828- Zabrana klanja kurbana kod kabura. Prenosi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Islam zabranjuje klanje kurbana kod kabura!*"[769] Upravo to radili su sljedbenici džahilijjeta – pagani. Klanje kurbana tj. prinošenje žrtvi predstavlja ibadet koji se upućuje samo Allahu, subhanehu ve te'ala, tako da njegovo upućivanje nekome drugom mimo Allaha predstavlja širk – mnogoboštvo. Uzvišeni Allah rekao je:

﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَٱنْحَرْ ﴿٢﴾ ﴾

"Klanjaj se svome Gospodaru i kurban kolji!"[770]

829- Zabranjeno je sjediti na kaburima, kako spominje Amr b. Hazm: "*Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio me je naslonjenog na kabur, pa mi je rekao: 'Ne uznemiravaj stanovnika ovoga kabura.'*"[771] Također, Poslanik je rekao: "*Bolje vam je sjesti na žeravicu, pa propržiti odjeću i opržiti se, nego sjesti na nečiji kabur!*"[772]

830- Zabranjeno je gipsati kabur i pisati po njemu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se kabur zagipsa, da se sjedi na njemu, da se gradi na njemu, da se po njemu piše, da se gazi po njemu i da se uzdiže nad njim. Sve ovo vjerodostojno je potvrđeno.

---

766 **Sahih:** Muslim (2106), Ebu Davud (4153).

767 **Hasen:** Ahmed (2031, 2598, 2977), Ebu Davud (3236), Tirmizi (320), Nesai 82043). Pogledati: *Miškat* (740).

768 **Sahih:** Muslim (532).

769 **Sahih:** Ahmed (12620), Ebu Davud (3222). Pogledati: *Sahihul-Džami'i* (7535).

770 Prijevod značenja El-Kevser, 2.

771 **Sahih:** Ahmed (27915). Šejh Albani, rahmetullahi alejhi, ovaj hadis prvo je ocijenio daifom u *Miškatu* (1721) da bi se kasnije korigirao i ocijenio ga sahihom u *Es-Silsiletu es-sahiha* (2960) i Sahihu et-tergibi vet-terhibi (788).

772 **Sahih:** Muslim (971), Ahmed (8046, 8811), Ebu Davud (3228) i drugi.

831- U slučaju da osoba umre na otvorenom moru, ukoliko postoji bojazan da će se tijelo početi raspadati, okupat će se, umotati u ćefine, namirisati, klanjati dženaza, zatim će se privezati nešto teško za tijelo i spustiti u more. Ovo je stav većine učenjaka iz prethodnih generacija.

832- Nije propisano zabosti granu, a ni zasaditi stablo na kaburu. Što se tiče Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, postupka kada je prelomio svježu granu i zabo dvije polovice u dva kabura čiji su se stanovnici kažnjavali, to je bilo specifično samo za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog bereketa njegovih tragova i ostataka, a to ne posjeduje više nijedan čovjek ma ko on bio.

833- Ukopavanje u mezarje bolje je od ukopavanja u kuće, jer je to praksa prve generacije. Što se tiče ukopavanja Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovoj kući, to se učinilo kako se njegov kabur ne bi uzeo za mesdžid. Iz tog razloga Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, kabur i nije vidljiv.

834- Zabranjeno je psovati mrtve. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ne psujte mrtve jer su oni našli oni što su uradili!*"[773]

835- Na umrle prokletnike, velike grješnike i novotare ukazuje se ukoliko ima koristi u tome. Nakon što su ashabi pronijeli jednu dženazu i spomenuli je po dobru, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Obavezan mu je Džennet!*", a kada su drugu spomenuli po zlu, rekao je: "*Obavezna mu je Vatra! Vi ste Allahovi svjedoci na Njegovoj zemlji!*"[774]

836- Smije li se otvoriti kabur? Kabur nije dozvoljeno otvoriti izuzev ako u tome postoji određena korist, poput: ako se umrli ukopao a nije se ogasulio ili se nije umotao u ćefine a nije proteklo mnogo vremena od ukopa. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvadio je Abdullaha b. Ubejja nakon što je ukopan, pa je puhnuo u njega i zaodjenuo ga svojim ogrtačem. Međutim, ukoliko postoji šteta u tome, tada se kabur neće otvarati.

837- Otkopavanje i izmještanje nevjerničkih kabura: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom dolaska u Medinu, otkopao je i izmjestio nevjerničke kabure, a na njihovom mjestu sagradio je svoj mesdžid. Naredio je da se otkopa kabur Ebu Regala u Taifu pa su iz njegovog kabura izvadili struku zlata.

---

[773] **Sahih:** Buharija (1393, 6516), Ahmed (24942), Nesai (1936).
[774] **Sahih:** Buharija (1367, 2642), Muslim (949), Ahmed (12526, 13584) i drugi.

838- Šehid se ukopava na mjestu svoje pogibije, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Poginule ukopajte na mjestu njihove pogibije!*"[775]

Što se tiče drugih – osim šehida – nema smetnje u njihovom izmještanju jer su kaburi Sa'da b. Ebi Vekkasa i Seida b. Zejda izmješteni iz doline Akika u Medinu. Međutim, ukopavanje u mjestu gdje se umrlo, svakako je bolje.

839- Preporučuje se izražavanje saučešća jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Nema nijednog muslimana koji svome bratu izrazi saučešće zbog nedaće koja ga je pogodila (tj. smrti), a da ga Allah neće zaodjenuti odjećom plemenitosti na Sudnjem danu.*"[776]

840- Riječi kojima se izražava saučešće: Saučešće se može izraziti bilo kojom riječi koja podstiče na strpljenje. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je svojoj kćerki kada joj je umro sin: "*Doista, samo Allahu pripada ono što je uzeo i ono što je dao, i svaka stvar kod Njega je do određenog roka. A ti se strpi i očekuj nagradu!*"[777]

841- Vrijeme izražavanja saučešća: prenosi se od pojedinih prethodnika da je vrijeme izražavanja saučešća traje tri dana, izuzev ako je osoba kojoj se izražava saučešće bila odsutna, ili ako je bila odsutna osoba koja izražava saučešće.

842- Prethodno je pojašnjen propis o spremanju hrane za porodicu umrlog i propis okupljanja u kući umrlog.

843- Muškarcima je preporučeno da posjećuju mezarja. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Bio sam vam zabranio da posjećujete mezarja! Sada ih posjećujte jer, uistinu, ona podsjećaju na ahiret!*"[778]

844- Plač kod kabura: Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjetio je kabur svoje majke pa je plakao i svojim plačem rasplakao i prisutne.

845- Prolazak pored kabura nasilnika i nepravednika: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je prošao pored mjesta naroda Semud, rekao je: "*Ne ulazite u mjesto ovih kažnjenika, osim plačni, pa ako ne možete ući kod njih plačući, onda i ne ulazite kako vas ne bi pogodilo ono što je i njih pogodilo.*"[779]

846- Šta će reći onaj koji posjećuje mezarje? Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve

---

[775] **Sahih:** Ahmed (13893), Ebu Davud (3167), Tirmizi (1717), Nesai (2005).
[776] **Hasen:** Ibn Madže (1601), Bejheki u *Šu'abu* (9279). Pogledati: *Irva'ul-galil* (756, 764).
[777] **Sahih:** Buharija (1284, 5655, 6655), Muslim (923), Ahmed (21269, 21282) i drugi.
[778] **Sahih:** Muslim (1977), Ahmed (22496), Tirmizi (1054), Nesai (4430, 5651) i drugi.
[779] **Sahih:** Buharija (433, 338), Muslim (2980), Ahmed (4547, 5203).

sellem, podučio je svoje ashabe da kažu: "*Es-selamu alejkum ehle-d-dijari minel-mu'minin vel-muslimine, ve inna inšallahu bikum lahikun! Entum feretuna ve nahnu lekum tebe'un. Ve neselullahe lena ve lekumu-l-'afijete! / Mir neka je na vas stanovnici ovih kuća, mu'mini i muslimani. Mi ćemo vam se, ako Allah da, pridružiti! Vi ste naši prethodnici i mi vas slijedimo. Od Allaha molimo za spas vas i nas.*"[780]

847- Zabranjeno je potirati po kaburima i ljubiti ih, jer je to prezrena novotarija suprotna sunnetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a svaka novotarija je zabluda.

848- Ženi nije dozvoljeno da striktno namjerava posjetu mezarju. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Allah prokleo žene koje često posjećuju mezarja!*"[781]

849- Međutim, ukoliko žena prolazi pored mezarja, nema smetnje da poselami umrle, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio Aišu dovi koju će proučiti kada dođe na kabur svoga brata Abdurrahmana i poselami ga. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ukorio je ženu koja je plakala na kaburu, pa joj je rekao: "*Boj se Allaha i strpi se!*"[782]

850- Djela koja koriste umrlom: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kada umre čovjek, njegova djela prestaju teći izuzev u tri slučaja: trajne sadake, njegovog znanja kojim se drugi koriste i dobrog djeteta koje uči dovu za njega.*"[783]

851- Dova i traženje oprosta za umrlog: Svevišnji Allah rekao je:

﴿ وَٱلَّذِينَ جَآءُو مِنۢ بَعۡدِهِمۡ يَقُولُونَ رَبَّنَا ٱغۡفِرۡ لَنَا وَلِإِخۡوَٰنِنَا ٱلَّذِينَ سَبَقُونَا بِٱلۡإِيمَٰنِ وَلَا تَجۡعَلۡ فِي قُلُوبِنَا غِلّٗا
لِّلَّذِينَ ءَامَنُواْ رَبَّنَآ إِنَّكَ رَءُوفٞ رَّحِيمٌ ﴿١٠﴾ ﴾

"Oni koji poslije njih dolaze – govore: 'Gospodaru naš, oprosti nama o braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, ti si, zaista, dobar i

---

[780] **Sahih:** Ahmed (22476, 22530), Nesai (2040).

[781] **Sahih:** Ahmed (8244, 8247, 8456), Tirmizi (1056), Ibn Madže (1076). Pogledati: *Silsiletu sahiha* (225), *Miškat* (1770).

[782] **Sahih:** Buharija (1252, 1283, 7154), Muslim (926), Ahmed (12049) i drugi.

[783] **Sahih:** Muslim (1631), Ahmed (8627), Ebu Davud (2880), Tirmizi (1376) i drugi.

milostiv!'"[784] A u hadisu stoji: "*Kada klanjate umrlom dženazu, iskreno učite dovu za njega.*"[785]

852- Sadaka koju za umrlog udijeli njegovo dijete ili neko drugi: Sa'd b. Ubade, radijallahu anhu, upitao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, hoće li udijeliti sadaku za svoju majku nakon njene smrti, pa je rekao: "*Da.*"

853- Post: Jedan čovjek upitao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o napaštanju mjeseca ramazana za svoju majku, pa mu je rekao: "*Da je tvojoj majci ostao dug, da li bi ga isplatio?!*" Čovjek je odgovorio: "*Da*", a na to mu Poslanik reče: "*Pa dug prema Allahu preče je izvršiti!*"[786] Također, Poslanik je rekao: "*Ako neko umre ne ispostivši propuštene dane, za njega će ispostiti njegov bližnji.*"[787]

854- Hadždž: Jedna žena upitala je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da li može obaviti hadždžu za svoju majku koja se zavjetovala da će ga obaviti ali je prije toga umrla, pa joj je on rekao: "*Obavi hadždž za nju!*"[788]

Pojedini učenjaci smatraju da umrlom stiže nagrada od učenja Kur'ana.

855- Muslimanska djeca su u Džennetu, a na to upućuju Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi o njegovom sinu Ibrahimu koji je umro kao dijete: "*Uistinu, on ima dojilju u Džennetu!*"[789]

856- Djeca mnogobožaca također su u Džennetu, po ispravnijem mišljenju, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا ﴿١٥﴾﴾

"Mi nikoga nismo kažnjavali sve dok ne bismo poslanika poslali!"[790] Prenosi se u hadisu da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Vjerovjesnik je u Džennetu, i šehid je u Džennetu, i novorođenče je u Džennetu!*"[791]

857- Ispit u kaburu je istinit; na to upućuju riječi Allaha, subhanehu ve te'ala:

---

[784] Prijevod značenja El-Hašr, 10.
[785] **Sahih:** Ebu Davud (3199), Ibn Madže (1497). Pogledati: *Miškat* (1674) i *Irva'ul-galil* (732).
[786] **Sahih:** Buharija (1953), Muslim (1148), Ahmed (2332) i drugi.
[787] **Sahih:** Buharija (1952), Muslim (1147), Ebu Davud (2400, 3311).
[788] **Sahih:** Buharija (1852, 7315).
[789] **Sahih:** Buharija (1382, 3255, 6195), Ahmed (18189, 18212).
[790] Prijevod značenja El-Isra, 15.
[791] **Sahih:** Ahmed (20061, 20062), Ebu Davud (2521). Pogledati *Miškat* (3856).

﴿ يُثَبِّتُ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱلْقَوْلِ ٱلثَّابِتِ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَفِى ٱلْـَٔاخِرَةِ ۖ وَيُضِلُّ ٱللَّهُ ٱلظَّٰلِمِينَ ۚ وَيَفْعَلُ ٱللَّهُ مَا يَشَآءُ ﴿٢٧﴾ ﴾

"Allah će postojanom riječju učvrstiti vjernike i na dunjaluku i na ahiretu, a u zabludi će ostaviti nevjernike. Allah čini ono što hoće!"[792] Postoji mišljenje da se ovdje misli na pitanja dvojice meleka. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Uspravit će ga u sjedeći položaj i pitati: 'Šta si govorio o ovome čovjeku, Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem...'*"[793]

858- Kabursko uživanje i patnja su istiniti. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kabur je ili jedna od džennetskih bašči ili jedna od džehennemskih provalija!*"[794] Svevišnji Allah rekao je:

﴿ ٱلنَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا ﴾

"Oni se jutrom i večeri izlažu džehennemskoj vatri!"[795]**,** a ovo se dešava u kaburima. Također, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Utječite se Allahu od kaburske patnje!*"[796]

859- Mjesto na kojem poslije smrti borave duše: Duše ne borave na jednom mjestu: neke duše borave u najvišim stepenima 'Illijjuna, neke su u voljima zelenih ptica, neke su na džennetskim vratima, neke su se zadržale u kaburu, a neke su se i zadržale na zemlji. Sve ove položaje duše zauzimaju shodno svome vjerovanju i djelima, što potvrđuju šerijatski tekstovi.

---

[792] Prijevod značenja Ibrahim, 27.
[793] **Sahih:** Buharija (1338, 1374), Muslim (2870).
[794] **Daif džidden:** Tirmizi (2460). Pogledati *Miškat* (5352).
[795] Prijevod značenja Gafir, 46.
[796] **Sahih:** Muslim (588), Nesai (5518).

KNJIGA O ZEKATU

860- Obaveznost zekata. Svevišnji Allah rekao je:

﴿ فَإِن تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا الزَّكَوٰةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ ﴾

"Pa ako se pokaju i budu obavljali namaz i davali zekat, pustite ih."[797] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Islam je sagrađen na pet temelja*"[798], pa je među njima spomenuo i zekat. Također, rekao je Muazu, radijallahu anhu: "*...poduči ih da im je Allah propisao zekat na njihov imetak!*"[799]

861- Zekat se uzima od bogatih i daje siromašnima. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Muazu, radijallahu anhu: "*...uzima se od njihovih bogatih i daje njihovim siromašnim.*"[800]

862- Vrijednost zekata. Svevišnji Allah rekao je:

﴿ خُذْ مِنْ أَمْوَٰلِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِم بِهَا ﴾

"Uzmi iz njihovih imetaka zekat da ih očistiš i odgojiš njime."[801]

863- Pohvala za one koji izdvajaju zekat. Svevišnji Allah rekao je:

﴿ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَٰلِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ۝٢٤ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ۝٢٥ ﴾

"I oni koji u svojim imecima imaju određeni dio za one koji prose i nemoćne."[802]

864- Zekat je bereket za imetak, kao što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: "*Zasigurno, sadaka neće nimalo umanjiti imetak.*"[803]

865- Davanjem zekata povećava se imetak. Uzvišeni Allah rekao je:

﴿ يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَوٰا وَيُرْبِي الصَّدَقَٰتِ ﴾

"Allah poništava kamatu, a uvećava milostinju."[804]

866- Zekat je poseban vid čišćenja (imetka i duše). Prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao jednom čovjeku: "*Izdvoji zekat iz svog*

---

797 Prijevod značenja Et-Tevbe, 5.
798 Prethodio je izvod hadisa.
799 **Sahih:** Buharija (1395, 1458, 4347), Muslim (19), Ahmed (2072), Ebu Davud (1584) i drugi.
800 Prethodni hadis.
801 Prijevod značenja Et-Tevba, 103.
802 Prijevod značenja El-Me'aridž, 24-25.
803 **Sahih:** Muslim (2588), Ahmed (7165, 8782), Tirmizi (2029).
804 Prijevod značenja El-Bekare, 276.

imetka, jer je uistinu on čistoća koja će te očistiti."[805]

867- Strogo upozorenje onome koji ne izdvaja zekat. Uzvišeni Allah rekao je:

﴿وَٱلَّذِينَ يَكْنِزُونَ ٱلذَّهَبَ وَٱلْفِضَّةَ وَلَا يُنفِقُونَهَا فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٤﴾﴾

"A onima koji gomilaju zlato i srebro i ne udjeljuju ga na Allahovom putu, njima nagovijesti bolnu patnju."[806]

868- Onaj koji porekne obaveznost zekata, postaje nevjernik jer je porekao jedan od islamskih temelja. Allah, subhanehu ve te'ala, učinio je izdvajanje zekata uvjetom ispravnosti islama, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je borbu protiv onih koji zabranjuju davanje zekata.

869- Za onoga ko ne izdvaja zekat zbog škrtosti ili inata, a priznaje obaveznost izdvajanja zekata, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*A ko ga ne izdvoji, pa uistinu mi ćemo uzeti i zekat i uz to još polovinu njegovog imetka!*"[807] Ovo mu je kazna i odgojna mjera.

870- Protiv onih koji ne izdvajaju zekat treba povesti borbu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Naređeno mi je da se borim*"[808], pa je spomenuo: "*...sve dok ne dadnu zekat*". Također, Ebu Bekr, radijallahu anhu, poveo je rat protiv onih koji su odbili dati zekat.

871- Zekat se uzima i iz imetka maloljetnog i nerazumnog, jer se prenosi u hadisu: "*Ko preuzme brigu nad jetimom koji ima imetka, neka trguje za njega njegovim imetkom i neka ga ne ostavlja kako bi ga sadaka pojela.*"[809]

872- Vlasnik imetka koji ima i duga, prvo će vratiti dug, a zatim izdvojiti zekat na svoj imetak zbog hadisa: "*Nema zekata osim za bogatog čovjeka.*"[810] Dakle, onaj koji je pod dugom, taj nije bogat.

873- Kada umre neko ko je dužan dati zekat, u tom slučaju zekat će se izdvojiti iz njegove oporuke ili njegove ostavštine, onoga što je ostavio u nasljedstvo, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

---

[805] **Daif:** Ahmed (11986). Pogledati: *Medžmeuz-zevaid* (3/63), *Da'ifut-tergib vet-terhib* (453).

[806] Prijevod značenja Et-Tevbe, 34.

[807] **Hasen:** Ahmed (19514, 19534, 19537), Ebu Davud (1575), Nesai (2449), Darimi (1677).

[808] **Sahih:** Buharija (1400, 6924, 7285), Muslim (20), Ahmed (68, 118) i drugi.

[809] **Daif:** Tirmizi (641). Pogledati: *Miškat* (1789).

[810] Buharija *muallekan* u *Knjizi o oporukama*, u poglavlju *Značenje riječi Svevišnjeg Allaha:* "***...nakon oporuke...***", Ahmed (7115).

﴿ مِنۢ بَعۡدِ وَصِيَّةٖ يُوصِينَ بِهَآ أَوۡ دَيۡنٖۚ ﴾

"pošto se izvrši oporuka koju su ostavile, ili podmiri dug."[811]

874- Prilikom izdvajanja zekata nanijetit će njegovo izdvajanje, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ ﴾

"...iskreno ispovijedajući vjeru samo Njemu"[812]**,** i hadisa: "*Uistinu se sva djela vrednuju samo prema namjerama!*"[813]

875- Zekat će izdvojiti bez odgađanja, izuzev ako ima opravdanje za odgađanje, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, žurno izašao iz mesdžida nakon što se sjetio da ima zlata u svojoj kući, pa je naredio da se podijeli.

876- Ako postoji potreba, dozvoljeno je dati zekat unaprijed, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio Abbasu da izdvoji zekat unaprijed za dvije godine.

877- Proučit će se dova onome koji izdvaja zekat, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ وَصَلِّ عَلَيۡهِمۡۖ ﴾

"...i dovi za njih..."[814], a u hadisu se navodi: "*Gospodaru moj, smiluj se porodici Ebu Evfa!*"[815]

878- Zekat se izdvaja na zlato i srebro, poljoprivredne proizvode, trgovačku robu, stoku, rude i blago.

879- U vezi sa zekatom na zlato i srebro, Allah, subhanehu ve te'ala, rekao je:

﴿ وَٱلَّذِينَ يَكۡنِزُونَ ٱلذَّهَبَ وَٱلۡفِضَّةَ وَلَا يُنفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ فَبَشِّرۡهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٖ ٣٤ ﴾

"A one koji gomilaju zlato i srebro i ne udjeljuju ga na Allahovom putu, njih obraduj bolnom patnjom."[816]

880- Nisab zlata iznosi dvadeset dinara, a na to upućuju Vjerovjesnikove,

811 Prijevod značenja En-Nisa', 12.
812 Prijevod značenja Junus, 22.
813 Prethodio je izvod hadisa.
814 Prijevod značenja Et-Tevbe, 103.
815 **Sahih:** Buharija (1498, 4166, 6332), Muslim (1078), Ahmed (18632, 18636) i drugi.

sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko u svom posjedu tokom čitave godine dana bude imao dvadeset dinara, tada na njih treba dati pola dinara (zekata).*"[817]

881- Nisab srebra iznosi dvije stotine dirhema, a na to upućuju Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada oni (dirhemi) dostignu dvije stotine, tada se na njih izdvaja pet dirhema.*"[818]

882- Zekat se izdvaja i na dug kada se povrati, što potvrđuju fetve velikog broja ispravnih prethodnika.

883- Zekat se daje i na nakit, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Dajete li na njih zekat?!*"[819], kao i zbog drugih hadisa.

884- Zekat se daje i na stanove koji se iznajmljuju, a žena izdvaja zekat i na mehr kada ga preuzme.

885- O zekatu na trgovačku robu Svevišnji Allah kaže:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَنفِقُواْ مِن طَيِّبَٰتِ مَا كَسَبۡتُمۡ ﴾

"O vjernici, udijelite iz lijepog što zaradite!"[820] Semure b. Džundub, radijallahu anhu, rekao je: "*Naređivano nam je da izdvojimo zekat na ono što smo odredili za trgovinu.*" Omer, radijallahu anhu, naredio je da se izdvoji zekat na kože kojima se trgovalo. Također, prenosi se da postoji zekat i na štof, pamučnu ili lanenu tkaninu.

886- Trgovački proizvodi obračunavaju se na kraju godine i na ime zekata izdvaja se 2,5%.

887- O zekatu na usjeve i plodove Svevišnji Allah kaže:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَنفِقُواْ مِن طَيِّبَٰتِ مَا كَسَبۡتُمۡ وَمِمَّآ أَخۡرَجۡنَا لَكُم مِّنَ ٱلۡأَرۡضِ ﴾

"O vjernici, udijelite iz lijepog što zaradite ili iz onoga što vam Mi dajemo iz zemlje."[821]

I rekao je:

---

[816] Prijevod značenja Et-Tevbe, 34.
[817] **Sahih:** Ebu Davud (1572).
[818] **Sahih:** Ahmed (713, 1237), Ebu Davud (1572), Tirmizi (620), Nesai (2477).
[819] **Hasen:** Ebu Davud (1563), Tirmizi (637), Nesai (2479). Pogledati: *Miškat* (1809).
[820] Prijevod značenja El-Bekare, 267.
[821] Prijevod značenja El-Bekare, 267.

﴿ وَءَاتُوا۟ حَقَّهُۥ يَوْمَ حَصَادِهِۦ ﴾

"I dajte njegovo pravo na dan ubiranja plodova."[822]

888- Zekat se daje na: pšenicu, ječam, datule, grožđice i zrnevlje, jer se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Muazu, radijallahu anhu, da na spomenuto ubire zekat i na slične plodove koji se vagaju, ili se mjere kejlom, ili su u zrnu, ili se mogu skladištiti, pa je na to i ubiran zekat.

889- Zekat se ne daje na povrće jer se prenosi da je rečeno: "*Na povrće se ne daje zekat.*"[823] Postoje druga predanja koja mu svjedoče, a i postupa se po ovome.

890- O nisabu usjeva i plodova, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Zekat se ne daje na količinu manju od pet veskova-tovara*[824]."[825]

891- Na taj nisab izdvaja se 10% ili 5% zbog hadisa: "*Na ono što zalijeva kiša, dat će se 10%, a na ono što se navodnjava, dat će se 5%.*"[826]

892- Palmovnik i vinograd se procjenjuju i plodovi se ne vagaju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, procijenio je plodove iz bašče jedne žene na deset veskova i rekao: "*Kada procjenjujete, tako i uzmite, a ostavite trećinu i četvrtinu.*"[827] Također, Poslanikovi ahabi ovako su procjenjivali, na ovakav način se i danas postupa.

893- Izdvaja se ono što je lijepo, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَنفِقُوا۟ مِن طَيِّبَـٰتِ مَا كَسَبْتُمْ ﴾

"Udijelite lijepo iz onoga što zaradite!"[828]

894- Nije dozvoljeno izdvojiti ono što je loše, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿ وَلَا تَيَمَّمُوا۟ ٱلْخَبِيثَ مِنْهُ تُنفِقُونَ ﴾

"Ne izdvajajte ono što ne vrijedi da biste to udijelili!"[829]

---

[822] Prijevod značenja El-En'am, 141.

[823] **Sahih:** Tirmizi (638), Abdurrezzak (7185), Taberani u *Evsatu* (5921), Bezzar (940), Ibn Adijj u *Kamilu* (2/191), Ibnul-Dževzi u *Ilelu mutenahije* (822).

[824] Vesk iznosi 60 sa'a, tj. po većini islamskih učenjaka 122,4 kg.

[825] **Sahih:** Buharija (1405, 1447, 1484), Muslim (979), Ahmed (10547, 10860) i drugi.

[826] **Sahih:** Buharija (1483), Ebu Davud (1596), Tirmizi (640), Nesai (2488).

[827] **Daif:** Ahmed (15286, 15661, 15662), Tirmizi (643), Nesai (2491). Pogledati: *Miškat* (1805).

[828] Prijevod značenja El-Bekare, 267.

[829] Prijevod značenja El-Bekare, 267.

895- Zekat na med. Nisam pronašao jasan vjerodostojan hadis o zekatu na med. Postoje druga predanja koja govore o tome u kojima se spominje da se izdvoji desetina, a oko nisaba postoji razilaženje. A ja još uvijek molim Allaha da me uputi na ono što je najispravnije.

896- Zekat na deve, krave i ovce uzima se kada dostigne nisab, pregodini i ta stoka bude na ispaši.

897- Iznos zekata na ovu stoku. Pogledaj u djelu "Fikhus-sunne" od riječi: "Zekat na deve" (1/499 -1/502) do riječi: "...i isto je i za ovce".

898- U svrhu zekata ne daje se najbolji imetak, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*I kloni se najboljeg imetka.*"[830]

899- Također, u svrhu zekata ne daje se ni najlošiji imetak, jer se prenosi u hadisu: "*Ne izdvaja se ono što je mlado, nečisto, bolesno, prezreno i nevaljalo.*"[831]

900- Zekat se ne daje na konje, robove i sluge. Na ovo upućuju Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Oslobođeni ste davanja zekata na konje i robove.*"[832]

901- Također, zekat se ne daje na magarce, jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan: "Izdvaja li se zekat na magarce?", pa je odgovorio: "*Nije mi objavljeno po pitanju njih ništa osim ovog općenitog ajeta:*

﴿ فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُۥ ﴿٧﴾ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُۥ ﴿٨﴾ ﴾

'Ko uradi koliko trun dobra, vidjet će ga, i ko uradi koliko trun zla, vidjet će ga!'[833]"[834]

902- U pismu Ebu Bekra, radijallahu anhu, stojalo je: "*Ovo je propis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ne sastavlja se razdvojeno (različito) niti se razdvaja sastavljeno iz straha od zekata.'*"[835]

903- Što se tiče zakopanog blaga, pod tim se podrazumijeva ono što je od davnina zakopano i o tome je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

---

[830] Prethodio je izvod ovoga hadisa koji govori o slanju Muaza u Jemen.

[831] **Daif:** Ebu Davud (1582), Bejheki u *Sunenul-kubra* (7067).

[832] **Daif:** Ahmed (713, 915, 987), Ebu Davud (1574), Tirmizi (620), Nesai (2477). Pogledati: *Miškat* (1799).

[833] Prijevod značenja Ez-Zilzal, 7-8.

[834] **Sahih:** Buhrija (2371, 2860, 3646), Muslim (987).

[835] **Sahih:** Buharija (6955).

"Na zakopano blago izdvaja se petina."[836]

904- Zekat se daje od istog imetka na koji se izdvaja, jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Muazu, radijallahu anhu: *"Uzmi žitaricu iz žitarica, ovcu iz ovaca, devu iz deva, kravu iz krava."*[837] Kažem: Ne izdvaja se protuvrijednost u novcu osim iz opravdanog razloga.

905- Može se uzeti zamjena za zekat ukoliko to bude potrebnije, zbog riječi Muaza, radijallahu anhu, stanovnicima Jemena: "Dajte mi kao zekat vunenu odjeću umjesto žitarica i zrnevlja. To je vama lakše, a Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ashabima u Medini to je bolje."

906- Osnova je da se zekat podijeli siromasima u istom mjestu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*...uzima se od njihovih bogatih i vraća se njihovim siromašnim...*"[838]

907- Dozvoljeno je prebacivanje zekata u drugo mjesto ako za tim postoji potreba, jer je Muaz poslao zekat iz Jemena u Medinu.

908- Ukoliko neko proda nešto iz svoga imetka ili ga pokloni nekome prije nego što istekne godina dana, želeći time izbjeći obavezu zekaza, ispravno je da mu je zekat obavezan, jer je Uzvišeni Allah kaznio vlasnike bašče zbog izbjegavanja udjeljivanja:

﴿ فَأَصْبَحَتْ كَٱلصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾ ﴾

"...i ona osvanu opustošena."[839]

909- Zekat je namijenjen za osam kategorija korisnika, kao što se navodi u riječima Svevišnjeg Allaha:

﴿ إِنَّمَا ٱلصَّدَقَٰتُ لِلْفُقَرَآءِ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱلْعَٰمِلِينَ عَلَيْهَا وَٱلْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِى ٱلرِّقَابِ وَٱلْغَٰرِمِينَ وَفِى سَبِيلِ ٱللَّهِ
وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ ٱللَّهِ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾ ﴾

"Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga skupljaju, i onima čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovom putu, i putniku-namjerniku. Allah je odredio tako! A

---

[836] **Sahih:** Buharija (1499, 2355, 6912), Muslim (1710), Ahmed (7080, 7213) i drugi.
[837] **Daif:** Ebu Davud (1599), Ibn Madže (1814), Hakim (1433).
[838] Prethodio je izvod hadisa u kojem se spominje slanje Muaza u Jemen.
[839] Prijevod značenja El-Kalem, 20.

Allah sve zna i mudar je."[840]

910- Zekat se daje *siromasima*, kao što se navodi u Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "*...i vraća se njihovim siromašnim...*"[841]

911- *Nevoljnicima* – zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Nije nevoljnik onaj koga zadovolji i odvrati od traženja (milostinje) jedna ili dvije datule, ili jedan ili dva zalogaja, nego je nevoljnik onaj koji (je siromašan), a stidi se (tražiti od ljudi).*"[842]

912- *Onima koji sakupljaju zekat*, jer je Omer, radijallahu anhu, dao zekat svome sakupljaču zekata Abdullahu es-Sa'diju, pa mu ga je ovaj vratio, a Omer mu je rekao: "Uzmi ga, jer mi je, uistinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao zekat."

913- *Onima čije srca treba pridobiti,* jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao zekat onima koji su primili islam na dan oslobođenja Mekke, od plijena iz borbe sa Hevazinom, i dao je Safvanu b. Ummejji nadajući se da će prihvatiti islam, što se i obistinilo.

914- *Za otkup iz ropstva,* a to su oni koji su sklopili ugovor sa svojim vlasnicima i otkupili se pa im u tome treba pomoći, ili su to robovi koji se kupe pa oslobode, jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Oslobodi i pusti roba.*"[843] U drugom hadisu navodi se: "*Trojici je, radi Allaha, obaveza pomoći*", pa je među njiima spomenuo: "*...roba koji nastoji da isplati svoju cijenu vlasniku.*"[844]

915- Također, zekat pripada *prezaduženima*, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Kabisi b. Muhariku koji se zadužio: "*Sačekaj dok nam ne dođe zekat.*"[845]

916- I zekat se *izdvaja na Allahovom* putu zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Zekat nije dozvoljen bogatim osobama, osim u pet slučajeva*", pa je spomenuo: "*...borca na Allahovom putu*".[846]

---

[840] Prijevod značenja Et-Tevbe, 60.

[841] Prethodio je izvod hadisa u kojem se spominje slanje Muaza u Jemen.

[842] **Sahih:** Buharija (4539), Muslim (1039), Ahmed (7486, 8895) i drugi.

[843] **Sahih:** Ahmed (18173), Hakim (2861), Ibn Hibban (373), Bejheki u *Šu'abu* (4335). Pogledati: *Miškat* (3384).

[844] **Hasen:** Ahmed (9348), Tirmizi (1655), Nesai (3120), Ibn Madže (2518). Pogledati: *Miškat* (3089).

[845] **Sahih:** Muslim (1044), Ahmed (20078), Ebu Davud (1640), i drugi.

[846] **Sahih:** Ahmed (1144), Ebu Davud (1635), Ibnu Madže (1841). Pogledati: *Miškat* (1833).

917- *Putniku-namjerniku*, a to je putnik kome je ponestalo opskrbe na putu, pa mu se daje zbog ajeta koji ukazuje na isto.

918- Dozvoljeno je da se zekat dadne samo jednoj kategoriji, zbog hadisa u kojem stoji: "*...i vraća se njihovim siromašnim*"[847], međutim nisu navedene ostale kategorije.

919- Zabranjeno je davati zekat nevjernicima osim onima koji spadaju u kategoriju onih čija srca treba pridobiti, kao što stoji u hadisu: "*...uzima se od njihovih bogatih i vraća se njihovim siromašnim...*"[848] Ovdje se misli na muslimane.

920- Zekat se ne daje porodici Hašimovoj, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Uistinu, sadaka se ne daje Muhammedovoj porodici!*"[849] Kada je Hasan pojeo datulu od sadake, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukorio ga je zbog toga.

921- Zekat se na daje bogatom, zbog hadisa: "*Bogati nema udjela u zekatu.*"[850]

922- Također, zekat nije dozvoljeno dati onome ko je sposoban da za sebe privređuje, shodno hadisu: "*...i (u zekatu nema udjela) onaj koji je sposoban da za sebe privređuje.*"[851]

923- Zekat nije dozvoljeno dati ni onima koje je čovjek inače dužan izdržavati, kao što su roditelji i djeca. Pojedini učenjaci dozvoljavaju davanje zekata spomenutim ukoliko nije moguće njihovo izdržavanje.

924- Zekat nije dozvoljeno dati supruzi, i o tome postoji konsenzus islamskih učenjaka, jer je mužu obaveza izdržavati svoju suprugu.

925- Raspodjelu zekata vrši imam ili njegovi zamjenici, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, slao svoje izaslanike da skupljaju i raspodjeljuju zekat, a to su isto radile i njegove pravedne halife.

926- Vlasnik imetka može izdvojiti sam zekat na trgovačku robu i novce, jer je Osman, radijallahu anhu, naredio ljudima da izdvoje svoj zekat u mjesecu ramazanu.

---

[847] Hadis Muaza koji je do sada spomenut na mnogim mjestima.

[848] Prethodni hadis.

[849] **Sahih:** Muslim (1072), Ahmed (17064), Ebu Davud (2985), Nesai (2609).

[850] **Sahih:** Ahmed (17511, 22554), Ebu Davud (1633), Nesai (2598). Pogledati: *Miškat* (1832).

[851] Prethodni hadis.

927- Obaveza zekata smatra se izvršenom kada se zekat izdvoji i pravednom i nepravednom vladaru, zbog hadisa: "*Ispunjavajte njihovo pravo koje imaju kod vas, a za svoje pravo, koje imate kod njih, molite Allaha*"[852], koji je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izrekao kada je upitan o nepravednim vladarima, a i muslimani su izdvajali svoj zekat Umejevićima među kojima je bilo nepravednih vladara.

928- Onaj koji izdvaja zekat ne smije poslije kupiti to što je izdvojio, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Omeru, radijallahu anhu, koji je htio da kupi konja kojeg je udijelio na Allahovom putu: "*Ne kupuj ga i ne ubrajaj ga u svoju sadaku.*"[853]

929- Najbolje je zekat izdvojiti svojoj bližnjoj rodbini, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Za udjeljivanje sadake rodbini čovjek ima dvije nagrade: nagradu za održavanje rodbinske veze i nagradu za sadaku.*"[854]

930- Onaj koji pogriješi u izdvajanju zekata pa ga dadne onome koji ne zaslužuje zekat, u tom slučaju izdvajanje zekata bit će ispravno. Na ovo upućuju Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*O Jezide, tebi pripada ono što si naumio, a tebi Ma'ne pripada ono što si uzeo.*"[855] Naime, Jezid je ostavio svoju sadaku u mesdžidu pa ju je uzeo njegov sin Ma'n. Također, o ovome se govori u hadisu o čovjeku koji je dao sadaku bludnici, kradljivcu i bogatom čovjeku[856], pa taj njegov postupak pohvaljen jer je iz toga proizašla korist.

931- Dozvoljeno je onome koji udjeljuje sadaku da je javno udijeli, kada za tim postoji potreba i kada je u tome korist, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿ إِن تُبْدُوا۟ ٱلصَّدَقَٰتِ فَنِعِمَّا هِىَ ﴾

"Lijepo je kada javno dajete milostinju..."[857]

932- Međutim, bolje je tajno udjeljivanje sadake, zbog riječi Allaha, subhanehu ve te'ala:

﴿ وَإِن تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا ٱلْفُقَرَآءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ﴾

"...ali je za vas bolje da je dajete siromasima kad niko ne vidi"[858], kao i zbog

---

[852] **Sahih:** Buharija (3603, 7052), Muslim (1843), Ahmed (3633, 4056) i drugi.
[853] **Sahih:** Buharija (2775, 2971, 3002), Muslim (1621), Ahmed (5155, 5762) i drugi.
[854] **Sahih:** Ahmed (5794, 17426), Ibn Madže (1844).
[855] **Sahih:** Buharija (1422), Ahmed (15433), Darimi (1638).
[856] **Sahih:** Buharija (1421), Muslim (1022), Ahmed (8083, 27295) i drugi.
[857] Prijevod značenja El-Bekare, 271.

hadisa: "...*i čovjek koji je udijelio milostinju pa ju je sakrio toliko da njegova ljevica nije znala šta je udijelila njegova desnica.*"[859]

ZEKATUL-FITR

933- Zekatul-fitr obavezan je izdvojiti svaki musliman, jer ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, propisao.

934- Mudrost propisivanja zekatul-fitra: Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "*Alahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, propisao je zekatul-fitr kako bi se njime postač očistio od laži i ružnih riječi i kako bi se nahranili siromasi.*"[860]

935- Iznos zekatul-fitra: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je da se na ime zekatul-fitra daje jedan sa'a datula, ili jedan sa'a pšenice, ili jedan sa'a grožđica, ili jedan sa'a onoga što se bere.[861]

936- Kome je zekatul-fitr obavezan? Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, propisao je zekatul-fitr svakom muslimanu: maloljetnom i punoljetnom, slobodnom i robu, muškarcu i ženi.[862]

937- Do kada je obaveza podijeliti zekatul-fitr? Ibn Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "*Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam da izdvojimo zekatul-fitr prije nego što ljudi izađu na musallu (na bajram-namaz).*"[863]

938- Kome se udjeljuje? Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, propisao zekatul-fitr kako bi se nahranili siromasi. Također, prenosi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Opskrbite ih pa da barem na ovaj dan ne moraju prositi.*"[864] Dakle, zekatul-fitr udjeljuje se siromasima.

939- Sunnet je dati zekatul-fitr u namirnicama, a ne u novcu. Tako su postupali naši pret-hodnici.

---

[858] Prethodni ajet.

[859] **Sahih:** Buharija (1423, 6806), Muslim (1031), Ahmed (9373) i drugi.

[860] **Sahih:** Ebu Davud (1609), Ibn Madže (1827). Pogledati: *Miškat* (1818).

[861] **Sahih:** Buharija (1506, 1508), Muslim (985).

[862] Prethodni hadis.

[863] **Sahih:** Buharija (1503, 1504, 1511), Muslim (984).

[864] **Daif:** Bejheki u *Sunenul-kubra* (7528). Pogledati: *El-Bejan vet-ta'rif* od Husejnija (1/116).

940- Ukoliko se izdvoji prije bajram-namaza, prihvata se kao zekatul-fitr, međutim, ukoliko se izdvoji poslije bajram-namaza, tada se smatra običnom sadakom.

DOBROVOLJNA SADAKA

941- Dobrovoljna sadaka dokaz je dobročinstva. Svevišnji Allah rekao je:

﴿ لَن تَنَالُوا۟ ٱلْبِرَّ حَتَّىٰ تُنفِقُوا۟ مِمَّا تُحِبُّونَ ﴾

"Uistinu, vi nećete postići dobročinstvo sve dok ne budete udjeljivali ono što volite!"[865]

942- Uvećavanje sadake. Uzvišeni Allah rekao je:

﴿ مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَٰلَهُمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِى كُلِّ سُنۢبُلَةٍ مِّا۟ئَةُ حَبَّةٍ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦١﴾ ﴾

"Oni koji imanja svoja troše na Allahovom putu nalikuju onome koji posije zrno iz kojeg nikne sedam klasova i u svakom klasu po stotinu zrna. A Allah će onome kome hoće dati i više; Allah je neizmjerno dobar i sve zna."[866]

943- Allah će nadomjestiti imetak onome koji udjeljuje. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*U svakom danu u kojem ljudi osvanu spuste se dva meleka koja mole. Prvi moli: 'Gospodaru moj, nadoknadi imetak onome koji udjeljuje!', a drugi moli: 'Gospodaru moj, uništi imetak onome ko škrtari!'*"[867]

944- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Sadaka briše grijehe kao što voda gasi vatru.*"[868]

945- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Svaki musliman treba udjeljivati sadaku.*" Prisutni su upitali: "Allahov Vjerovjesniče, šta da radi onaj koji nema šta udijeliti?" Poslanik je rekao je: "*Radit će, pa će privrijediti i za sebe i (moći) će udijeliti i sadaku.*" Upitali su: "A šta ako ni to ne mogne?" Rekao

---

[865] Prijevod značenja Ali Imran, 92.
[866] Prijevod značenja El-Bekare, 261.
[867] **Sahih:** Buharija (1442), Muslim (1010), Ahmed (27294).
[868] **Sahih:** Ahmed (21511), Tirmizi (2616), Ibn Madže (3973). Pogledati: *Miškat* (29).

je: "*Neka pomogne siromašnom, onome koji je ožalošćen i nevoljniku.*" Upitali su: "*A šta ako ni to ne mogne?*" Rekao je: "*Neka čini dobra djela i izbjegava loša, pa će mu to biti sadaka.*"[869]

946- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Svakoj duši propisano je da izdvoji sadaku."[870] (Iz djela "Fikhus-sunne", 1/563)

947- Također, Poslanik je rekao: "*Svaki čovjek u svakom danu treba udijeliti sadaku ...*", pa je spomenuo da čovjek ima nagradu i za odnos sa svojom suprugom.[871] (Iz djela "Fikhus-sunne", 1/563)

948- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko je od vas u mogućnosti da se čuva Vatre, neka udijeli pa makar i pola datule, a ako ne pronađe, onda neka se čuva Vatre s lijepom riječju.*"[872]

949- Rekao je: "*Nijedan musliman neće zasaditi voćku ili posijati biljku, sa koje pojede čovjek ili životinja ili bilo ko drugi, a da to njemu neće biti sadaka.*"[873]

950- Najbliža rodbina je najpreča da joj se čini dobročinstvo, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ukoliko neko od vas bude siromašan, neka počne od sebe. Ako bude imao viška, onda neka da svojoj porodici, ako bude imao još, onda neka da svojoj rodbini, a ako bude imao i više od toga, onda neka da ovdje i ondje.*"[874]

951- Prilikom pomaganja rodbine počinje se od najbližeg, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Udijelite sadaku!*" Neki čovjek reče: "Imam jedan dinar..."[875] (Iz djela "Fikhus-sunne", 1/565-566).

952- Izdržavanje onoga koga je obaveza izdržavati. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Dosta je čovjeku grijeha da zapostavi izdržavati onoga koga je obavezan izdržavati.*"[876]

953- Zabranjeno je prigovarati i uznemiravati nakon udjeljivanja, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

---

[869] **Sahih:** Buharija (1445, 6022), Muslim (1008), Ahmed (19037, 19187) i drugi.
[870] **Sahih:** Ahmed (27300). Pogledati: *Es-Silsiletu es-Sahiha* (1025).
[871] **Sahih:** Ahmed (20973). Pogledati: *Es-Silsiletu es-Sahiha* (575).
[872] **Sahih:** Ahmed (17784). Pogledati: *Sahihut-tergibi vet-terhibi* (863).
[873] **Sahih:** Buharija (2320, 6012), Muslim (1553), Ahmed (12086, 12587), Tirmizi (1382).
[874] **Sahih:** Ahmed (13861), Ebu Davud (3957), Nesai (4653).
[875] **Sahih:** Ebu Davud (1691), Nesai (2535). Pogledati: *Miškat* (1940).
[876] **Sahih:** Ahmed (6459, 6789), Ebu Davud (1692). Pogledati: *Miškat* (3346) i *Irvaul-galil* (894).

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُبْطِلُواْ صَدَقَٰتِكُم بِٱلْمَنِّ وَٱلْأَذَىٰ ﴾

"O vjernici, nemojte poništavati svoje milostinje prigovorom i uznemiravanjem!"[877] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onoga koji prigovara nakon što udijeli, spomenuo je među trojicom koju Allah, subhanehu ve te'ala, neće ni pogledati na Sudnjem danu.[878]

954- Udijeliti sadaku iz imetka stečenog na halal način. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "O *ljudi, uistinu je Allah lijep i prima samo ono što je lijepo!*" Zatim je spomenuo čovjeka čiji su hrana, piće i odjeća haram, pa kako da mu se primi dova.[879] (Iz djela "Fikhus-sunne", 1/565-566)

955- Ne treba potcjenjivati nijedno dobro djelo, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko udijeli milostinju koliko je jedna datula*", pa sve do riječi: "*...poput brda.*"[880] ("Fikhus-sunne", 1/567)

956- Dozvoljeno je da žena udijeli sadaku iz muževog imetka. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kada žena udijeli lijepu hranu iz svoje kuće kao sadaku, ona će imati nagradu za svoje udjeljivanje, njen muž će imati nagradu za zaradu te hrane, a i onaj koji je čuvao tu hranu imat će nagradu. Nikome se od nagrade ništa neće umanjiti!*"[881]

957- Ženina sadaka na ime muževog imetka shodno običaju. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Esmi, radijallahu anha: "*Udijeli koliko je običaj i ne uskraćuj da Allah tebi ne bi uskratio!*"[882]

958- Dozvoljeno je udijeliti cijeli imetak, jer je Ebu Bekr, radijallahu anhu, došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i na ime sadake dao cijeli svoj imetak, a Poslanik je prihvatio.

959- Dozvoljeno je udjeljivanje sadake zimmiji i ratnom zarobljeniku – nevjerniku. Na to upućuju riječi Allaha, subhanehu ve te'ala:

﴿ وَيُطْعِمُونَ ٱلطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِۦ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴿٨﴾ ﴾

"...i hranu su davali – iako im je i samima bila potrebna – siromahu,

---

[877] Prijevod značenja El-Bekare, 264.
[878] **Sahih:** Muslim (106), Ahmed (20811, 20890), Ebu Davud (4087) i drugi.
[879] **Sahih:** Muslim (1015), Ahmed (8148), Tirmizi (2989), Darimi (2717).
[880] **Sahih:** Buharija (1410), Muslim (1014), Ahmed (8181).
[881] **Sahih:** Buharija (1425, 2065), Muslim (1024), Ahmed (25838) i drugi.
[882] **Sahih:** Buharija (1434, 2591), Muslim (1029), Ahmed (26382, 26440) i drugi.

siročetu i zatvoreniku."[883]

960- Davanje sadake životinji. U vezi s tim, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naveo je primjer žene bludnice koja je napojila psa pa joj je Uzvišeni Allah zbog toga oprostio grijehe.[884]

961- Trajna sadaka. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kada čovjek umre prestaju sva njegova djela, osim u tri slučaja: trajne sadake, znanja kojim se drugi koristi i dobrog djeteta koje dovi za njega.*"[885]

962- Dova za dobročinitelja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko vam učini dobročinstvo, nagradite ga! Ukoliko ne nađete nešto čime ćete ga nagraditi, onda proučite dovu za njega, sve dok mu se ne odužite za njegovo dobročinstvo!*"[886]

963- Zahvaliti se na dobročinstvu, jer se spominje u hadisu: "*Onaj ko nije zahvalan ljudima, nije zahvalan ni Allahu.*"[887]

964- Šta se kaže dobročinitelju? Prenosi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Kome se učini dobročinstvo pa kaže dobročinitelju: 'Allah te nagradio dobrim', zahvalio mu se na najljepši način.*"[888]

---

[883] Prijevod značenja El-Insan, 8.
[884] **Sahih:** Buharija (3321, 3467), Muslim (2245), Ahmed (10205, 10243).
[885] **Sahih:** Muslim (1631), Ahmed (8627), Ebu Davud (2880), Tirmizi (1376) i drugi.
[886] **Sahih:** Ahmed (5342, 5709, 6071), Ebu Davud (1672, 5109), Nesai (2567). Pogledati: *Miškat* (1943).
[887] **Sahih:** Ahmed (7879, 7959, 8801), Ebu Davud (4811), Tirmizi (1954). Pogledati: *Silsiletu sahiha* (416).
[888] **Sahih:** Tirmizi (2035). Pogledati: *Miškat* (3024).

KNJIGA O POSTU

965- Post je obavezan: Svevišnji Allah rekao je:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُتِبَ عَلَيۡكُمُ ٱلصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ١٨٣ ﴾

"O vjernici, propisuje vam se post kao što je bio propisan i onima prije vas, da biste bili bogobojazni."[889] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Islam je sagrađen na pet temelja"*, pa je među njima spomenuo i post.[890]

966- Vrijednost posta (je ogromna), zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *"Svevišnji Allah kaže: 'Svako čovjekovo djelo vraća se njemu osim posta. Post je Moj i Ja nagrađujem za njega.'"*[891] A u hadisu se spominje i: *"...i post je štit."*[892]

967- O zadahu iz postačevih usta, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "A zasigurno je zadah iz postačevih usta Allahu ljepši od mirisa miska."[893]

968- O nagradi za post, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Post i Kur'an zauzimat će se na Sudnjem danu za čovjeka. Post će reći: 'Gospodaru moj, ja sam bio razlog da ostavi hranu danju, pa primi moje zauzimanje za njega.' A Kur'an će reći: 'Ja sam bio razlog da ostavi san noću, pa primi moje zauzimanje za njega.'"*[894]

969- Post je jedno od najboljih djela, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *"Na tebi je da postiš jer postu ništa nije ravno."*[895]

970- Vrata za postače. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Uistinu u Džennetu postoje vrata koja se zovu Er-Rejjan. Na njih će ući postači, pa kada uđu, ta vrata će se zatvoriti."*[896]

971- O vrijednosti mjeseca ramazana, Svevišnji Allah rekao je:

﴿ شَهۡرُ رَمَضَانَ ٱلَّذِيٓ أُنزِلَ فِيهِ ٱلۡقُرۡءَانُ ... ﴾

"Ramazan je mjesec u kojem je otpočelo objavljivanje Kur'ana..."[897]

---

[889] Prijevod značenja El-Bekare, 183.
[890] Prethodio je izvod hadisa.
[891] **Sahih:** Buharija (1904, 5927), Muslim (1151), Ahmed (7636) i drugi.
[892] Pogledati prethodni hadis.
[893] Pogledati prethodni hadis.
[894] **Sahih:** Ahmed (6589), Hakim (2036), Bejheki u *Šu'abu* (1994). Pogledati: *Miškat* (1963).
[895] **Sahih:** Ahmed (21645, 21773), Nesai (2222, 2223).
[896] **Sahih:** Buharija (1896, 2357), Muslim (1152), Ahmed (22311) i drugi.

972- Nije obaveza postiti mimo mjeseca ramazana, jer je beduin upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Jesam li obavezan postiti nešto mimo njega, tj. mjeseca ramazana?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je odgovorio: "*Ne, osim ako hoćeš dobrovoljno!*"[898]

973- Ramazan se razlikuje od drugih mjeseci, na što upućuju Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*U njemu se otvaraju sva džennetska vrata, zatvaraju sva džehennemska vrata i u njemu se vezuju šejtani.*"[899]

974- Post mjeseca ramazana je iskupnina, tj. njime se brišu grijesi, jer Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*I ramazan do ramazana razlog je brisanja grijeha koji se počine između njih ukoliko se sačuva velikih grijeha.*"[900]

975- Post mjeseca ramazana razlog je (postizanja Allahovog) oprosta, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ko isposti mjesec ramazan vjerujući i nadajući se (nagradi), bit će mu oprošteni prethodni grijesi.*"[901]

976- Ramazan nastupa viđenjem mlađaka, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Kada vidite mlađak, zapostite, a kada ga ponovo vidite, prekinite s postom.*"[902]

977- Za viđenje mlađaka prihvata se svjedočenje jedne osobe jer je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio svjedočenje samog Ibn Omera, radijallahu anhuma, kao i samog beduina.

978- Ukoliko mlađak bude zaklonjen, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ukoliko ga ne vidite, upotpunite mjesec ša'ban sa trideset dana.*"[903]

979- Za stanovnike svake zemlje mjerodavno je njihovo viđenje mlađaka. Shodno tome, Ibn Abbas, radijallahu anhuma, nije postupio po mišljenju Muavije, radijallahu anhu, u Šamu i rekao je: "*Ovako nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio.*"[904]

980- Vrijeme posta je od pojave zore do zalaska sunca, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

---

[897] Prijevod značenja El-Bekare, 185.
[898] **Sahih:** Buharija (46, 2678), Muslim (11), Ebu Davud (391) i drugi.
[899] **Sahih li gajrihi:** Ahmed (18318, 22980), Nesai (2107).
[900] **Sahih:** Muslim (233), Ahmed (8944).
[901] **Sahih:** Buharija (38, 2014), Muslim (760), Ahmed (7130, 7238) i drugi.
[902] **Sahih:** Buharija (1909), Muslim (1081), Ahmed (9176, 9271) i drugi.
[903] Pogledati prethodni hadis.
[904] Kako bilježi imam Muslimu svome Sahihu.

﴿ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ ... ﴾

"Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati noć od zore, a zatim nastavite postiti."[905]

981- Iskrenost u nijjetu za post je obavezna, zbog Allahovih riječi:

﴿ قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣١﴾ ﴾

"Reci: 'Ako Allaha volite, onda mene slijedite, pa će i Allah vas zavoljeti i grijehe vam oprostiti, a Allah mnogo prašta i milostiv je"[906], i zbog hadisa: "*Uistinu se sva djela vrednuju samo prema namjerama.*"[907]

982- Nijjet za obavezni post mora se donijeti prije zore, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko ne donese nijjet prije zore, njemu nema posta.*"[908]

983- Nijjet za dobrovoljni post dozvoljeno je donijeti tokom dana, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod Aiše, radijallahu anha, i upitao je: "*Imate li šta za jesti?*", a ona je odgovorila: "Ne", pa je on rekao: "*Onda ću postiti!*"[909]

984- Post nije obavezan: nevjerniku, ludom, maloljetnom djetetu, bolesniku, putniku, ženi u stanju hajza i nifasa, starcu, trudnici i dojilji, a o ovome postoji sljedeće pojašnjenje:

985- Post nije propisan nevjerniku jer se od njega ne primaju djela sve dok je nevjernik. Svevišnji Allah rekao je:

﴿ وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَّنثُورًا ﴿٢٣﴾ ﴾

"I Mi ćemo pristupiti njihovim djelima, pa ćemo ih u prah razasuti pretvoriti."[910]

986- Post nije propisan ludoj osobi, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Pero je podignuto sa trojice*", pa je spomenuo: "....*i sa nerazumne*

---

[905] Prijevod značenja El-Bekare, 187.
[906] Prijevod značenja Ali Imran, 31.
[907] Prethodio je izvod hadisa.
[908] **Sahih:** Ebu Davud (2454), Tirmizi (730), Nesai (2331-2341). Pogledati: *Miškat* (1987).
[909] **Sahih:** Muslim (1154), Ahmed (25203), Ebu Davud (2455).
[910] Prijevod značenja El-Furkan, 23.

osobe sve dok ne dođe pameti."[911]

987- Također, post nije obavezan maloljetnom djetetu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*...i od djeteta sve dok ne postane punoljetno.*"[912]

988- Ako bi ga njegov staratelj podsticao da posti, to bi bilo lijepo od njega, jer su ashabi podsticali svoju djecu da poste.

989- Post nije obavezan bolesniku i putniku, jer je Uzvišeni Allah rekao:

﴿فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾

"...a ko od vas bude bolestan ili na putu – isti broj drugih dana."[913]

990- Post nije ispravan ženi koja se nalazi u mjesečnom ili postporođajnom periodu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi upućenih ženama: "*Žena koja bude u takvom stanju, neka ne klanja i neka ne posti u ramazanu.*"[914]

991- Žena koja zbog menstruacije ili postporođajnog perioda izostavi post, kasnije će napostiti propuštene dane, zbog riječi Aiše, radijallahu anha: "*U Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, vrijeme imale smo menstruaciju, pa nam je naređivano da napostimo propuštene dane, dok nam nije naređivano da naklanjamo propuštene namaze.*"[915]

992- Post nije obavezan iznemoglom starcu, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ﴾

"...a onima koji ga jedva podnose, neka kao iskupninu dadnu hranu siromasima."[916] Ovo je olakšica za starca.

993- Trudnica i dojilja nisu obavezne postiti, jer se prenosi od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Trudnica i dojilja, ukoliko se boje za svoju djecu, neka prekinu post i neka nahrane za to siromahe."

994- Putnik i bolesnik koji se nada ozdravljenju napostit će propuštene dane,

---

[911] Prethodio je izvod.
[912] Prethodni hadis.
[913] Prijevod značenja El-Bekare, 184.
[914] **Sahih:** Muslim (80), Ahmed (5321).
[915] **Sahih:** Muslim (325), Ahmed (35420), Tirmizi (787).
[916] Prijevod značenja El-Bekare, 184.

zbog Allahovih riječi:

﴿ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ﴾

"...isti broj drugih dana."[917]

995- Ko bude postio na putovanju, post će mu biti ispravan, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*To je olakšica od Allaha, pa ko je uzme lijepo je postupio, a ko bude postio, nema mu grijeha.*"[918] Također, i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postio je na putovanju.

996- Putniku je dozvoljeno da prekine s postom i nakon što odluči da će postiti, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno sa ashabima, postio na putovanju, pa je prekinuo post, a i oni su prekinuli.

997- Ko zaposti u svom mjestu boravka, a zatim krene na putovanje, dozvoljeno mu je prekinuti post, jer su Enes i Ebu Basra prekinuli post kada su odlučili ići na putovanje, a prije nego što su uzjahali i krenuli, rekli su: "Ovo je sunnet."

998- Ne posti se za vrijeme dva Bajrama, po konsenzusu islamskih učenjaka, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio post u bajramskim danima.

999- Također, nije dozvoljeno postiti u danima tešrika, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*To su dani jela, pića i spominjanja Allaha, subhanehu ve te'ala.*"[919]

1000- I ne posti se petak zasebno, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ne izdvajajte petak od drugih dana svojim postom.*"[920]

1001- Nema smetnje da se posti petak, ukoliko se posti dan prije njega ili dan nakon njega, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi upućenih Džuvejriji kada je postila petak: "*Jesi li postila juče?*" Ona je odgovorila je: "Ne." "*A želiš li postiti sutra?*", ponovo je upitao.[921]

1002- Pokuđeno je postiti samo subotu jer se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Ne postite subotom, osim post koji vam*

---

[917] Prijevod značenja El-Bekare, 184.
[918] **Sahih:** Muslim (1121), Nesai (2303).
[919] **Sahih:** Muslim (1141), Ahmed (20198).
[920] **Sahih:** Muslim (1144).
[921] **Sahih:** Buharija (1986), Ahmed (6732, 26215), Ebu Davud (242).

je obavezan. Ukoliko neki od vas ne pronađe ništa drugo do lozu grožđa ili grančicu drveta, neka je sažvače."[922]

1003- Dozvoljeno je postiti subotu i nedjelju zajedno, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postio subotu i nedjelju i rekao je: "*Doista su ovo dani mnogobožaca, a ja volim da se razlikujem od njih.*"[923]

1004- Zabranjeno je postiti trideseti dan ša'bana kad je oblačno, zbog Ammarovih riječi: "*Ko bude postio dan u koji se sumnja, taj je iskazao neposlušnost Ebul-Kasimu, sallallahu alejhi ve sellem.*"[924]

1005- Nije dozvoljeno postiti dane pred samo nastupanje ramazana, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ne postite dan ili dva dana prije ramazana, izuzev ako je to neko običavao postiti, pa on neka posti taj dan.*"[925]

1006- Zabranjeno je postiti cijelu godinu, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Nema posta onome koji posti sve vrijeme.*"[926]

1007- Ženi nije dozvoljeno postiti bez dopuštenja svoga muža, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Žena neće postiti dok je njen muž prisutan, osim sa njegovom dozvolom.*"[927]

1008- Zabranjeno je postiti uzastopno, dan za danom, bez prekidanja posta, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ne spajajte post! Ukoliko neko od vas bude želio da spoji post, onda neka spoji samo do sehura.*"[928]

1009- Preporučeno je postiti šest dana ševvala, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko isposti ramazan, a zatim posti još šest dana*

---

[922] **Daif:** Ahmed (26535, 26537), Ebu Davud (2421), Tirmizi (744), Ibn Madže (1726), Darimi (1749). Pogledati: *Miškat* (2063). Imam Ahmed smatra da su svi hadisi oprečni ovom hadisu. Ebu Davud smatra da je derogiran. Malik kaže da je lažan. Nesai i Ibn Hadžer kažu da je *mudtarib*. Tirmizi ga je ocijenio dobrim, a Hakim vjerodostojnim. Šejh Sulejman el-'Ulvan kaže da je hadis *munker seneden i metnen*, dok je šejh Albani, rahmetullahi alejhi, hadis ocijenio vjerodostojnim. Pogledati: *Irvaul-galil* (4/118/960).

[923] **Daif:** Ahmed (26210). Pogledati: *Miškat* (2068). Šejh Albani, rahmetullahi alejhi, ovaj hadis prvo je ocijenio vjerodostojnim u *Sahihul-Džami'u* (4803) da bi se kasnije korigirao i ocijenio ga slabim u *Ed-Da'ifi* (1099), *Da'ifut-tergiba* (639) i drugim djelima.

[924] Buharija *mu'allekan* u *Knjizi o postu*, poglavlje: *Vjerovjesnikove riječi: "Kada vidite mlađak, postite ..."*

[925] **Sahih:** Buharija (1914), Muslim (1082), Ahmed (7722, 6727) i drugi.

[926] **Sahih:** Buharija (1977), Muslim (1159), Ahmed (6491, 6727) i drugi.

[927] **Sahih:** Buharija (5195), Muslim (1026), Ahmed (27405).

[928] **Sahih:** Buharija (1963, 1967), Ahmed (10671, 11152), Ebu Davud (2361).

u ševvalu, isto kao da je postio cijelu godinu."[929]

1010- Preporučeno je postiti dan Arefata, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Post na dan Arefata razlog je opraštanja grijeha za dvije godine, prošlu i narednu.*"[930]

1011- Preporučeno je postiti dan Ašure, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*A post na dan Ašure razlog je opraštanja grijeha učinjenih u prethodnoj godini.*"[931]

1012- Postiti deveti i deseti dan muharrema, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ako doživim sljedeću (Ašuru), sigurno ću postiti i deveti dan.*"[932]

1013- Dan prije i dan poslije Ašure jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Postite dan prije ili dan poslije Ašure.*"[933]

1014- Zabranjeno je postiti dan Arefata onima koji su na Arefatu, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio onima koji su na Arefatu da poste dan Arefata i pio je mlijeko, a bio je na Arefatu.

1015- Preporučeno je postiti ponedjeljak. Upitan je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, o postu ponedjeljkom, pa je rekao: "*To je dan u kojem sam rođen.*"[934]

1016- Preporučeno je postiti ponedjeljak i četvrtak, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postio ove dane, rekavši: "*U tim danima izlažu se djela i ja volim da se moja djela izlažu dok postim.*"[935]

1017- Tri dana u svakom mjesecu[936], što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oporučio Ebu Hurejri, radijallahu anhu.

1018- Dan postiti, a dan mrsiti, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Allahu je najdraži Davudov post. On je jedan dan postio, a drugi mrsio.*"[937]

---

[929] **Sahih:** Muslim (1164), Ahmed (23022), Ebu Davud (2433), Tirmizi (759) i drugi.

[930] **Sahih:** Ahmed (22029). Pogledati: *Es-Silsiletu ed-Da'ifa* (286) i *Irvaul-galil* (955).

[931] Pogledati prethodni hadis.

[932] **Sahih:** Muslim (1134), Ahmed (2107), Ebu Davud (2445).

[933] **Daif:** Ahmed (2155), Bejheki u *Sunenul-kubra* (8189), Ibn Adijj u *Kamilu* (3/89). Pogledati: *El-Džami'u es-sagir* (7946).

[934] **Sahih:** Muslim (1162), Ahmed (22031, 22044), Ebu Davud (2425).

[935] **Sahih:** Tirmizi (747). Pogledati: *Miškat* (2056).

[936] **Sahih:** Kako se spominje u hadisu kod Buharije (1178, 1981), Muslima (721), Ahmeda (7098, 7140) i drugih.

1019- Post u mjesecu ramazanu, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan: "Koji je post najbolji nakon posta u ramazanu?" Odgovorio je: "*U Allahovom mjesecu muharremu.*"[938]

1020- Post u mjesecu ša'banu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postio je veći dio ša'bana.

1021- Dozvoljeno je prekinuti dobrovoljni post jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Postač koji posti dobrovoljni post vlada sobom.*"[939] Selman je naložio Ebu Derda'u da prekine dobrovoljni post i omrsi se.

1022- Vrijednost sehura, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ustajte na sehur, jer u ustajanju na sehur bereket.*"[940]

1023- Koliko je vremena između sehura i pojave zore? Između Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, sehura i ezana bilo je vremena koliko je dovoljno da se prouči pedeset ajeta.

1024- Odgađanje sa sehurom do pred samu zoru, na što podstiču hadisi, a ovako su postupali i ashabi.

1025- Sehur se smatra realiziranim i u slučaju kada čovjek koji namjerava postiti popije samo gutljaj vode, kako se prenosi u hadisu: "*Sehurite pa makar sa gutljajem vode.*"[941]

1026- Sumnja u pojavu zore. Svevišnji Allah rekao je:

﴿ وَكُلُوا۟ وَٱشْرَبُوا۟ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ ٱلْخَيْطُ ٱلْأَبْيَضُ مِنَ ٱلْخَيْطِ ٱلْأَسْوَدِ مِنَ ٱلْفَجْرِ ﴾

"Jedite i pijte sve dok jasno ne budete mogli razlikovati dan od noći."[942]

1027- Požuriti sa iftarom, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ljudi će neprestano biti u dobru sve dok budu požurivali sa iftarom.*"[943]

---

[937] **Sahih:** Buharija (3420), Muslim (1159), Ahmed (6455), Ebu Davud (2448).

[938] **Sahih:** Muslim (1163), Ahmed (7966, 8329), Ebu Davud (2429), i drugi.

[939] **Sahih:** Ahmed (26353), Tirmizi (732). Pogledati: *Miškat* (2079).

[940] **Sahih:** Buharija (1923), Muslim (1095), Ahmed (11539, 12833) i drugi.

[941] **Daif:** Ebu Ja'la (3340) od Enesa, radijallahu anhu. Pogledati: *Ed-Du'afa* od Ukajlija (1010), Ibn Hibban (3476). Pogledati: Et-Tergib ve-t-terhib s ocjenom šejha Albanija (1063) i *Silsiletu da'ifa* (2673).

[942] Prijevod značenja El-Bekare, 187.

[943] **Sahih:** Buharija (1957), Muslim (1098), Ahmed (22299, 22321) i drugi.

1028- Čime se iftari? Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iftario bi se svježim datulama, a ako ne bi bilo svježih datula, onda bi se iftario suhim datulama, a ako ne bi imao ni suhih, onda bi se iftario sa nekoliko gutljaja vode.[944]

1029- Dova postača. Prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Zaista se postaču prilikom iftara dova ne odbija.*"[945]

1030- Šta uči postač? U sunnetu se navode riječi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Otišla je žeđ, žile su se natopile i postigla se nagrada, ako Bog da.*"[946]

1031- Šta će reći postač ukoliko bude uznemiravan? Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ukoliko te neko bude psovao, ti reci: 'Ja, doista, postim!'*"[947]

1032- Šta se zabranjuje postaču? Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko ne ostavi neistinit govor i nepromišljene postupke, pa Allahu nije potrebno ni da ostavlja jelo i piće.*"[948]

1033- Postač može upotrebljavati misvak. Amir b. Rebi'a, radijalahu anhu, rekao je: "*Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nebrojeno puta da čisti zube misvakom a bio je postač.*"[949]

1034- Dobročinstvo u ramazanu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u mjesecu ramazanu doprinosio je većoj koristi od one koju vjetrovi donose sa sobom.

1035- Izučavanje Kur'ana u ramazanu, jer je Džibril podučavao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Kur'anu u ramazanu.[950]

1036- Povećati činjenje ibadeta u zadnjoj trećini ramazana, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u zadnjoj trećini ramazana povećavao činjenje ibadeta u odnosu na ostale noći.

1037- Posipanje vode po postaču. U toku posta Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog žeđi bi posipao vodu na glavu.

1038- Postač koji osvane džunub. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je kao postač osvanuti džunub, a zatim bi se kupao.

---

944 **Sahih:** Ahmed (12265), Ebu Davud (2356), Tirmizi (696). Pogledati: *Miškat* (1991).
945 **Daif:** Ibn Madže (1753), Bejheki u *Šu'abu* (3904). Pogledati: *Irvaul-galil* (903).
946 **Hasen:** Ebu Davud (2357). Pogledati: *Miškat* (1993).
947 **Sahih:** Buharija (1894, 1904), Muslim (1151), Ahmed (7441, 7636) i drugi.
948 **Sahih:** Buharija (1903, 6057), Ahmed (9529, 10184), Ebu Davud (2362) i drugi.
949 **Daif:** Ahmed (15251, 15261), Ebu Davud (2364), Tirmizi (725). Pogledati: *Miškat* (2009).
950 **Sahih:** Buharija (1902, 3220, 3554), Muslim (2308), Ahmed (2611, 3415) i drugi.

1039- Postač može koristiti surmu i ne postoji dokaz koji upućuje na zabranu korištenja surme u toku posta.

1040- Poljubac je dozvoljen samo onome onaj koji je u stanju kontrolirati (svoje strasti). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je običaj poljubiti (neku od svojih supruga), a bio je postač. Kada ga je Omer upitao o poljupcu u toku posta, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Šta misliš ako bi ispirao usta?*"[951]

Prenosi se da je to dozvolio starijoj osobi, dok isto nije dozvolio mladiću.

1041- Injekcija – ukoliko (lijek) dospije u utrobu, pokvarit će post, ali ukoliko ne dospije, onda nema smetnje u primanju injekcije.

1042- Nema smetnje u ispiranju usta i nosa, s tim da je pokuđeno pretjerivanje u tome zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*I dobro ispere nos osim kada si postač!*"[952]

1043- Postaču je dozvoljeno da proguta pljuvačku, provjeri okus hrane, da koristi ulje, da se kupa i miriše. Predaje o dozvoljenosti navedenog prenesene su od mnogih ashaba.

1044- Dozvoljeno je jesti i piti sve dok se ne pojavi zora. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Uistinu, Bilal uči ezan noću, pa jedite i pijte sve dok Ibn Ummi Mektum ne zauči ezan.*"[953]

1045- Post će pokvariti namjerno uzimanje hrane i pića, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿ وَكُلُوا۟ وَٱشْرَبُوا۟ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ ٱلْخَيْطُ ٱلْأَبْيَضُ مِنَ ٱلْخَيْطِ ٱلْأَسْوَدِ مِنَ ٱلْفَجْرِ ﴾

"Jedite i pijte sve dok jasno ne budete mogli razlikovati dan od noći."[954] Ove riječi ukazuju na zabranjenost konzumiranja hrane i pića nakon što se utvrdi nastupanje zore.

1046- Onaj koji nenamjerno, usljed zaborava, nešto pojede ili popije, nije dužan ništa učiniti (ni napostiti ni dati iskupninu – keffaret), zbog Vjerovjesnikovih,

---

[951] **Sahih:** Ahmed (139, 374), Ebu Davud (2385), Darimi (1724).
[952] **Sahih:** Ebu Davud (142, 2366), Tirmizi (788), Nesai (87). Pogledati: *Miškat* (405).
[953] **Sahih:** Buharija (617, 620, 623), Muslim (1092), Ahmed (4537, 5173) i drugi.
[954] Prijevod značenja El-Bekare, 187.

sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko zaboravi pa pojede i popije, neka nastavi s postom, jer ga je to Allah nahranio i napojio.*"[955]

1047- Onaj koji u toku posta nešto pojede i popije nehotice ili po prisilom, ni on ništa nije dužan učiniti, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Doista je Allah oprostio mome ummetu ono što počine nehotice, iz zaborava i pod prisilom.*"[956]

1048- Namjerno povraćanje kvari post. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Onaj koji namjerno izazove povraćanje, neka naposti.*"[957]

1049- Koga savlada povraćanje, taj nije dužan napostiti, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Koga nadvlada povraćanje, taj neće napaštati.*"[958]

1050- Hidžama kvari post, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Pokvario je post i onaj koji vadi hidžamu i onaj kome se vadi hidžama.*"[959]

1051- Post kvari samozadovoljavanje (masturbiranje) jer pri tome dolazi do izlaska sperme sa strašću i ima značenje odnosa.

1052- Ako postač odluči (naumi) prekinuti post, (čak i ako ništa ne pojede ili popije) smatra se da je prekinuo post, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Uistinu se sva djela vrednuju samo prema namjerama.*"[960]

1053- Ko bude jeo i pio smatrajući da je nastupilo vrijeme iftara, taj neće napaštati taj dan zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُم بِهِۦ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ﴾

"I vi nemate grijeha u onome što učinite iz greške već u onome što vaša srca čvrsto odluče."[961] Također, i ashabi su jedne prilike za vrijeme Allahovog

---

[955] **Sahih:** Buharija (1933, 6669), Muslim (1155), Ahmed (8891, 9205) i drugi.

[956] **Sahih:** Ibn Madže (2045), Taberani u *Evsatu* (8273), Bejheki u *Sunenul-kubra* (14871). Pogledati: *Miškat* (6293).

[957] **Sahih:** Ahmed (10085), Ebu Davud (2380), Tirmizi (720), Ibn Madže (1676). Pogledati: *Miškat* (2007).

[958] Pogledati prethodni hadis.

[959] **Sahih:** Ahmed (16663, 16668), Ebu Davud (2369), Ibn Madže (1681), Darimi (1730). Pogledati: *Miškat* (2012).

[960] Prethodio je izvod hadisa.

[961] Prijevod značenja El-Ahzab, 5.

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bilo maglovito, iftarili pa im nije bilo naređeno da naposte taj dan.

1054- Post će pokvariti spolni odnos, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ ٱلصِّيَامِ ٱلرَّفَثُ إِلَىٰ نِسَآئِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ﴾

"Dozvoljava vam se u noćima posta snošaj sa vašim ženama. On su vaša odjeća i vi ste njihova odjeća."[962] Dakle, Allah je dozvolio spolni odnos u noćima posta, zabranio je u toku dana. Na ovo ukazuje i hadis o čovjeku kojem je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da dadne iskupninu zbog odnosa koji je imao sa svojom suprugom tokom dana mjeseca ramazana.

1055- Žena nije dužna dati iskupninu (u slučaju spolnog odnosa), jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to naredio samo muškarcu.

1056- U svrhu iskupnine dužnost je učiniti sljedeće: osloboditi roba, ili postiti šezdeset dana uzastopno, ili nahraniti šezdeset siromaha. Obaveza je iskupninu realizirati po navedenom redoslijedu.

1057- Nije obavezno napostiti propuštene dane ramazana odmah, niti je obaveza ispostiti ih uzastopno, dan za danom, zbog Allahovih riječi:

﴿فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾

"...isti broj drugih dana."[963]

1058- Ko umre ne napostivši propuštene dane ramazana? Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko umre ne napostivši propuštene dane, neka za njega isposti njegov bližnji.*"[964]

1059- Vrijednost Noći kadra. Svevišnji Allah rekao je:

﴿لَيْلَةُ ٱلْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾﴾

"Noć kadra vrednija je od hiljadu mjeseci."[965]

1060- Najpritvrđenije mišljenje jeste da je Noć kadra dvadeset i sedma noć ramazana, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko je bude tražio, neka je traži u dvadeset i sedmoj noći.*"[966]

---

[962] Prijevod značenja El-Bekare, 187.
[963] Prijevod značenja El-Bekare, 184.
[964] **Sahih:** Buharija (1952), Muslim (1147), Ebu Davud (2400).
[965] Prijevod značenja El-Kadr, 3.

1061- Nagrada za onoga ko Noć kadra provede u ibadetu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko provede Noć kadra u namazu, vjerujući i nadajući se nagradi, bit će mu oprošteni prethodni grijesi.*"[967]

1062- U Noći kadra će učiti: "*Allahumme inneke afuvvun, tuhibbul-afve, fa'fu anni! / Gospodaru moj, uistinu, Ti si Onaj koji oprašta, voliš opraštanje, pa oprosti i meni!*"[968]

1063- Završavanje posta viđenjem mlađaka, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Zapostite kada vidite mlađak i prekinite s postom kada ga ponovo vidite.*"[969]

1064- Mjesec ima dvadeset i devet ili trideset dana zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Mjesec ima ili ovoliko ili ovoliko*", pa je pokazao na dvadeset i devet i trideset.[970]

ITIKAF

1065- Propisanost itikafa. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svakog ramazana bi provodio po deset dana u itikafu.

1066- Itikaf je obavezan ukoliko se čovjek zavjetuje na njegovo izvršenje – zavjetni itikaf, jer se Omer, radijallahu anhu, zavjetovao da će provesti noć u itikafu u Mesdžidul-Haramu pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ispuni svoj zavjet.*"[971]

1067- U itikaf se ulazi nakon sabah-namaza. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio je na svoje mjesto nakon sabah-namaza.

1068- Pronaći će mjesto u džamiji, jer se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izdvajao na određenom mjestu u mesdžidu.

---

[966] **Sahih:** Ahmed (4793, 6438), Tajalisi (1888). Pogledati: *Medžmeuz-zevaid* (3/176).

[967] **Sahih:** Buharija (35, 1901, 2014), Muslim (760), Ahmed (7238, 27675) i drugi.

[968] **Sahih:** Ahmed (24856, 24967, 24969), Tirmizi (3513), Ibn Madže (3850). Pogledati: *Miškat* (2091).

[969] Prethodio je izvod hadisa.

[970] **Sahih:** Buharija (1913, 5302), Muslim (1080), Ahmed (4800, 4997) i drugi.

[971] **Sahih:** Buharija (2032, 2042, 2043), Muslim (1656), Ahmed (257, 4691), Ebu Davud (3325) i dr.

1069- Itikaf nije ispravan nevjerniku, džunubu, ženi u hajzu i nifasu, i djetetu koje nije dostiglo starosnu dob u kojoj može razlikovati i raspoznavati stvari.

1070- Itikaf mora biti u džamiji, zbog riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿ وَأَنتُمْ عَٰكِفُونَ فِى ٱلْمَسَٰجِدِ ﴾

"...i činite itikaf u džamijama."[972] Također, i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije itikafio nigdje drugdje osim u mesdžidu.

1071- Žena provodi itikaf u džamiji, jer su Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge boravile u itikafu u džamiji.

1072- Itikaf je ispravan i bez posta, jer se Omer zavjetovao da će provesti noć u itikafu, kao što je prethodilo.

1073- Najbolje je boraviti u itikafu zadnju trećinu ramazana, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko bude želio boraviti u itikafu sa mnom, neka itikafi zadnju trećinu ramazana.*"[973]

1074- Može ispratiti svoju porodicu, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ispratio Safiju do izlaza iz mesdžida.

1075- Češljat će svoju kosu, čistiti se i mirisati u itikafu, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, znao proturati svoju glavu Aiši dok je bio u itikafu pa bi ga ona češljala.

1076- Također, za vrijeme itikafa dozvoljeno je izaći iz džamije zbog neke velike potrebe, jer je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio samo u slučaju neke velike potrebe.

1077- Dozvoljeno je izaći iz džamije i radi obavljanja velike i male nužde, ali ne i radi odnosa.

1078- Lijepo je da prilikom donošenja nijeta za itikaf uvjetuje prisustvovanje džumi, dženazi i posjetu bolesniku.

1079- Itikaf će pokvariti namjerni izlazak iz džamije, jer je to suprotno svrsi itikafa.

1080- Itikaf kvari i otpadništvo od vjere, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

---

[972] Prijevod značenja El-Bekare, 187.

[973] **Sahih:** Buharija (2027), Muslim (1167), Ebu Davud (1382).

﴿ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ ﴾

"Kada bi ti počinio širk, sigurno bi tvoja djela bila poništena."[974]

1081- Itikaf kvari i gubljenje pameti zbog hadisa: "*Pero je podignuto sa trojice*", pa je spomenuo "*i nerazumne osobe sve dok joj se pamet ne vrati.*"[975]

1082- Također, itikaf će pokvariti pojava hajza i nifasa, jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ja ne dozvoljavam ulazak u džamiju ženi u menstruaciji i džunubu.*"[976]

1083- Spolni odnos također kvari itikaf, zbog riječi Allaha, subhanehu ve te'ala:

﴿ وَلَا تُبَٰشِرُوهُنَّ وَأَنتُمْ عَٰكِفُونَ فِي ٱلْمَسَٰجِدِ تِلْكَ حُدُودُ ٱللَّهِ ﴾

"I nemojte imati odnos s njima dok ste u itikafu u džamijama. To su Allahovi propisi!"[977]

1084- Ko se zavjetuje da će boraviti u itikafu u jednom od tri odabrana mesdžida, obaveza mu je to i učiniti, zbog Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Putovanje se ne poduzima osim radi posjete tri mesdžida: Mesdžidul-Harama, Mesdžidul-Aksaa i moga mesdžida.*"[978]

1085- Ukoliko se zavjetuje da će itikaf provesti u bilo kojem mesdžidu, dozvoljeno mu je da itikaf provede u bilo kojem mesdžidu, jer nema posebne vrijednosti izuzev za tri spomenuta mesdžida.

1086- Ukoliko se zavjetuje da će itikaf provesti u mesdžidu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dozvoljeno mu je da itikaf provede u Mesdžidul-Haramu, jer je Mesdžidul-Haram vredniji od Poslanikovog mesdžida.

---

[974] Prijevod značenja Ez-Zumer, 65.
[975] Prethodio je izvod hadisa.
[976] **Daif:** Ebu Davud (232). Pogledati: *Miškat* (462).
[977] Prijevod značenja El-Bekare, 187.
[978] **Sahih:** Buharija (1189, 1197, 1864), Muslim (827), Ahmed (11017, 11091) i drugi.

KNJIGA O HADŽDŽU

1087- Na obaveznost obavljanja hadždža upućuju Allahove riječi:

﴿ وَلِلَّهِ عَلَى ٱلنَّاسِ حِجُّ ٱلْبَيْتِ مَنِ ٱسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا ﴾

"Obaviti hadždž, u ime Allaha, dužan je svaki onaj ko je u mogućnosti"[979], i riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme: "*O ljudi, Allah vam je naredio hadždž pa ga obavljajte.*"[980]

1088- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je o najvrednijem djelu, pa je rekao: "*Vjerovanje u Allaha, zatim borba na Allahovom putu, zatim primljeni hadždž.*"[981]

1089- Hadždž briše grijehe, kao što je rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "*Ko obavi hadždž, izbjegavajući ružan govor i činjenje velikih grijeha, vratit će se (čist od grijeha) kao na dan kada ga je majka rodila.*"[982]

1090- Hadždž se tretira džihadom (za pojedine kategorije), kao što se navodi u hadisu: "*Za starije i nemoćne osobe i žene najbolji džihad je hadždž.*"[983]

1091- Za žene je obavljanje hadždža u vrijednosti džihada zbog hadisa: "*Najbolji džihad je primljeni hadždž.*"[984]

1092- Hadždž je i iskup za grijehe, na osnovu hadisa: "*I hadždž briše ono što je bilo prije njega.*"[985]

1093- Hadždž otklanja siromaštvo i grijehe, kako na to upućuje hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Obavljajte hadždž i 'umru, jer oni otklanjaju siromaštvo i griješenje kao što kovački mijeh otklanja hrđu sa željeza.*"[986]

1094- Hadžija je Allahov izaslanik, na osnovu hadisa: "*Hadžija i onaj koji obavlja 'umru su Allahovi izaslanici; ako Ga nešto zamole, odazove im se, a ako*

[979] Prijevod značenja Ali Imran, 97.

[980] **Sahih:** Bilježi ga Muslim (1337), Ahmed (10229) i Nesai (2619).

[981] **Sahih:** Buharija (26, 1519), Muslim (83), Ahmed (7536,7585).

[982] **Sahih:** Buharija (1521, 1819, 1820), Muslim (1350), Ahmed (7334, 9056) i drugi.

[983] **Hasen** dok je dio o ženi vjerodostojan: Ahmed (9163), Nesai (2626), Bejheki u *Sunenul-kubra* (8541). Pogledati: *Medžmeuz-zevaid* (3/206).

[984] **Sahih:** Buharija (1520, 1861, 2874) i Nesai (2628).

[985] **Sahih:** Muslim (121).

[986] **Hasen sahih:** Amed (3660), Tirmizi (810), Nesai (2631).

zatraže oprosta, On im oprosti."[987]

1095- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je o nagradi za hadždž: "*Umra do umre je iskup za grijehe počinjene između njih, a za primljeni hadždž nema druge nagrade osim Dženneta.*"[988]

1096- Hadždž je obaveza obaviti jedanput u životu. Jedan čovjek upitao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče, da li se hadždž mora obaviti svake godine?", a Poslanik je odgovorio: "*Da sam rekao da se mora obaviti, bio bi vam obavezan svake godine, a vi to ne biste mogli ispuniti.*"[989] U drugoj predaji se navodi: "*Hadždž se obavlja jedanput (u životu), a ko ga obavi više puta, to je dobrovoljno.*"[990]

1097- Hadždž treba obaviti što prije, bez oklijevanja, zbog hadisa: "*Ko želi da obavi hadždž, neka požuri, jer ga u tome može spriječiti bolest, ili smrt jahalice, ili pojava neke potrebe.*"[991]

1098- Uvjeti hadždža: pripadnost islamu, punoljetstvo, pamet, sloboda i mogućnost.

1099- Šta se podrazumijeva pod mogućnosti? Prenosi se u hadisu da je mogućnost za hadždž "*hrana i prijevoz*"[992].

1100- Hadždž djeteta: Jedna žena upitala je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Da li za njega ima hadždža?*" tj. za njeno dijete, pa je rekao: "*Da, a tebi pripada nagrada.*"[993]

1101- Kada dijete postane punoljetno, obavit će ponovo hadždž. Na to upućuje hadis: "*Koje god dijete obavi hadždž, neka ga ponovo obavi kada dostigne punoljetnost.*"[994]

1102- Džabir, radijallahu anhu, rekao je: "Obavljali smo hadždž sa Alahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i učili telbiju za žene i djecu, i bacali smo

---

[987] **Hasen li gajrihi:** Ibn Madže (2892), Taberani u *Evsatu* (6311), Bejheki u *Šu'abu* (4106). Pogledati: *Misbahuz-Zudžadže* (3/183).

[988] **Sahih:** Buharija (1773), Muslim (1349), Tirmizi (933), i drugi.

[989] **Sahih:** Muslim (1337), Ahmed (10229), Nesai (2619).

[990] **Sahih:** Ahmed (2637, 2304), Ebu Davud (1721), Ibn Madže (2883).

[991] **Hasen:** Ahmed (1836, 1837, 3330), Ibn Madže (2883).

[992] **Daif:** Tirmizi (813, 2998), Ibn Madže (2896).

[993] **Sahih:** Muslim (1336), Ahmed (1901, 2188, 2605), Ebu Davud (1736).

[994] **Sahih:** Taberani u *Evsatu* (2731), Ibn Adij u *Kamilu* (2/197) i Bejheki u *Sunenul-kubra* (8396, 9630). Pogledati: *El-Džami'u es-sagir* (4495).

kamenčiće za njih."

1103- Prilikom odlaska na hadždž, sa ženom mora da bude njen mahrem, zbog hadisa: "*Obavi hadždž sa svojom ženom.*"[995]

1104- Ko umre ne obavivši hadždž, taj hadždž će se obaviti za njega, zbog riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upućenih Džuhejni: "*Da je tvoja majka imala kakvog duga, da li bi ga ti izmirila za nju? Allah je najpreči da Mu se izmiri dug.*"[996]

1105- Hadždž će se obaviti za stariju osobu, jer je Has'amija upitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da li može obaviti hadždž za svog starog i iznemoglog oca, pa je rekao: "*Da.*"[997]

1106- Dozvoljeno je ženi da obavi hadždž za muškarca, zbog prethodno spomenutog hadisa.

1107- Neophodno je hadždž obaviti prvo za sebe, pa tek onda za druge, zbog hadisa: "*Obavi hadždž za sebe, a zatim za Šubrumu.*"[998]

1108- Ako neko nema sredstava za odlazak na hadždž, u tom slučaju neće uzimati kredit jer je tada hadždž iznad njegovih mogućnosti. Također, nije dozvoljeno otići na hadždž sa haram stečenim imetkom, jer Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "*Allah je dobar i prima samo ono što je dobro.*"[999]

1109- Hadžiji je dozvoljeno da trguje, zbog riječi Allaha:

﴿ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَبْتَغُوا۟ فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ ﴾

"I nije vam grijeh ako steknete neko dobro od svoga Gospodara."[1000]

1110- Kako će stupiti u hadžske obrede žena koja ima nifas? Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Esmi, kćerki Umejsa: "*Okupaj se, poveži se odjećom i zanijeti obrede hadždža.*"[1001]

1111- Opis Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, hadždža: Od riječi: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je u mesdžidu" (1/652) do

---

[995] **Sahih:** Buharija (1862), Muslim (1341), Ahmed (1935).
[996] **Sahih:** Buharija (1852,7315).
[997] **Sahih:** Buharija (1513, 1854, 1855), Muslim (1334), Ahmed (3228, 3365) i drugi.
[998] **Sahih:** Ebu Davud (1811), Ibn Madže (2903).
[999] **Sahih:** Muslim (1015), Ahmed (8148), Tirmizi (2989).
[1000] Prijevod značenja El-Bekare, 198.
[1001] **Sahih:** Muslim (1218), Nesai (291, 429, 2761).

riječi "pa mu je donijeta kofa iz koje se napio vode". ("Fikhu-sunne", 1/657)

1112- Hadždž je vremenski određen ibadet i obavlja se u mjesecu ševvalu, zul-ka'de, i u prvih dvadeset dana zul-hidždžeta, kako se navodi u ajetu:

﴿ ٱلْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَٰتٌ ﴾

"Hadždž je u određenim mjesecima."[1002]

1113- Obavljanje hadždža počinje sa određenih mjesta (mikata), kako nam je pojasnio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši da Zul-Hulejfa mikat za stanovnike Medine, Džuhfa za stanovnike Šama, Karnul-Menazil za stanovnike Nedžda, Jelemlem za stanovnike Jemena i Zatu-Irk za stanovnike Iraka.

1114- Za koga su ova mjesta? Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "*Ova mjesta su (mikat) za njihove stanovnike, a i za one koji dođu na njih od onih koji žele obaviti hadždž i 'umru.*"[1003]

1115- Okupati se prije oblačenja ihrama, jer se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okupao prije negoli je odjenuo ihrame.

1116- Ihrami žene koja je u hajzu i nifasu: Bilježi se predaja od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Žena u hajzu i nifasu okupat će se i obući ihrame, i obavljat će hadždž osim što neće činiti tavaf sve dok se ne očisti.*"[1004]

1117- Skinuti sa sebe sve što je šiveno i obući ihrame, jer bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, išao pješice, namazao bi se uljem, i on i ashabi bi odjenuli donji i gornji ihram.

1118- Namirisati tijelo i odjeću pa makar i ostali tragovi na odjeći. Aiše, radijallahu anha rekla je: "Kao da sad gledam u blistavost mirisa na razdjeljku Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a bio je u ihramima."[1005]

1119- Kada će se namirisati osoba koja je u ihramima? Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mirisao bi se prije nego što bi obukao ihrame i nakon skidanja ihrama a prije tavafa oko Kabe.

1120- Stupit će u hadžske obrede poslije namaza, ako je to u mogućnosti, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao na Zul-Hulejfi dva rekata, a zatim donio nijjet za obrede. Shodno tome, obaveza je ovako postupiti.

[1002] Prijevod značenja El-Bekare, 197.
[1003] **Sahih:** Buharija (1524, 1526, 1529), Muslim (1181), Ahmed (2129, 2240) i drugi.
[1004] **Sahih:** Ahmed (3425), Ebu Davud (1744) i Tirmizi (945).
[1005] **Sahih:** Buharija (271, 1538, 5918), Muslim (1190) i Ahmed (24260, 24261) i drugi.

1121- Tri su vrste hadždža: *temettu', ifrad i kiran*. Pojedini ashabi obavljali su hadždž sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa bi neki namjeravali samo 'umru, neki 'umru i hadždž, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nijetio bi hadždž.

1122- Temettu' je najbolji jer ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, priželjkivao i rekao je: "*Kada bih sada imao priliku da učinim ono što je već prošlo, ne bih vodio sa sobom kurban i zanijetio bih 'umru.*"[1006]

1123- Stanovnicima Mekke nije dozvoljeno obavljati ni temettu' ni kiran, jer je u vezi s tim objavljen ajet:

﴿ ذَٰلِكَ لِمَن لَّمْ يَكُنْ أَهْلُهُۥ حَاضِرِى ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ ﴾

"To je za one koji nisu stanovnici Mekke."[1007]

1124- Prilikom temettu' hadždža obavljaju se dva tavafa i dva sa'ja, dakle po jedan za hadždž i 'umru, shodno riječima Ibn Abbasa, radijallahu anhuma: "Kada smo došli u Mekku, obavili smo tavaf i učinili smo sa'j između Safe i Merve, a kada smo završili sa obredima hadždža, učinili smo tavaf i sa'j između Safe i Merve."

1125- Za karina (osobu koja istodobno obavlja hadždž i 'umru) dovoljni su jedan tavaf i sa'j, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spojio hadždž i 'umru i obavio jedan tavaf. Na to upućuju i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Tvoj tavaf oko Kabe i tavaf oko Safe i Merve dovoljani su za tvoj hadždž i 'umru.*"[1008]

1126- Mutemetti'a i karin obavezni su prinijeti žrtvu, a ko od njih to ne mogne učiniti, postit će, shodno ajetu:

﴿ فَإِذَآ أَمِنتُمْ فَمَن تَمَتَّعَ بِٱلْعُمْرَةِ إِلَى ٱلْحَجِّ فَمَا ٱسْتَيْسَرَ مِنَ ٱلْهَدْىِ ۚ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَٰثَةِ أَيَّامٍ فِى ٱلْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ ﴾

"...kada budete slobodni obavite umru do hadždža i zakoljite kurban do koga možete lahko doći, a onaj ko ga ne nađe, neka posti tri dana na hadždžu i sedam dana po povratku..."[1009]

1127- Propisanost telbijje: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*O porodico Muhammedova, ko od vas obavlja hadždž, neka uči tokom svog*

[1006] **Sahih:** Buharija (7229), Muslim (1211) i Ahmed (24897).
[1007] Prijevod značenja El-Bekare, 196.
[1008] **Sahih:** Ebu Davud (1897).
[1009] Prijevod značenja El-Bekara, 196.

hadždža telbiiju."[1010]

1128- Telbija Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je: *"Odazivam Ti se, Gospodaru, odazivam Ti se, Ti nemaš nikakva sudruga. Odazivam Ti se, Tebi pripada svaka hvala, blagodati i vlast, Ti nemaš nikakva sudruga!"*[1011]

1129- Vrijednost telbijje: Prenosi se predaja u kojoj se navodi: *"Nijedan musliman ne izgovori telbiiju a da je, s njegove desne i lijeve strane, ne izgovori svaki kamen, drvo i zemlja, sve dok se zemlja ne raspukne odavde i odavde."*[1012]

1130- Podizati glas pri učenju telbijje, kao što se navodi u hadisu: *"Došao mi je Džibril i rekao: 'Naredi svojim ashabima da podignu glasove tokom učenja telbijje.'"*[1013] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Najbolji hadždž je onaj pri kojem se podignu glasovi tokom učenja telbijje i pri kojem se pusti krv kurbana."*[1014]

1131- Vrijeme učenja telbijje: Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi prestajao učiti telbiiju sve dok ne bi počeo sa bacanjem kamenčića na Džemretul-akabi.

1132- Prenosi se da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'na umri prestao sa izgovaranjem telbijje kada bi dotaknuo Crni kamen.

1133- Muhrim će se okupati, jer se prenosi da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kupao i da je svoju glavu doticao svojom rukom.

1134- Također, i žena će se okupati, zbog hadisa: *"I operi svoju kosu, a zatim je počešljaj."*[1015]

1135- Žena će obuti cipele, jer je to olakšanje za nju.

1136- Muhrim može da učini hidžamu jer je to uradio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a bio je muhrim.

1137- Muhrimu je dozvoljeno da pokrije svoje lice, da se počeše po tijelu, da pomiriše miris, da gleda u ogledalo, da priveže za sebe torbu, da podvuče surmu ispod očiju ili da se skloni u hladovinu pod šator ili slično. Prenosi se da

---

[1010] **Sahih:** Ahmed (26153).

[1011] **Sahih:** Buharija (1549, 5915), Muslim (1184), Ahmed (5985, 6111) i drugi.

[1012] **Sahih:** Tirmizi (828), Ibn Madže (2921). Pogledati: *Miškat* (2550).

[1013] **Sahih:** Ahmed (16122), Ebu Davud (1814), Tirmizi (829) i Nesai (2753).

[1014] **Sahih:** Tirmizi (827), Ibn Madže (2924), Darimi (1797).

[1015] **Sahih:** Buharija (316, 317, 1556), Muslim (1211), Ahmed (24779, 24913) i drugi.

je Bilal, radijallahu anhu, štitio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, odjećom od vrućine. Također, prenosi se da je ženi zabranjeno da se knije dok je u ihramima.

1138- Dozvoljeno je odgojno udaranje roba ili sluge, jer je Ebu Bekr, radijallahu anhu, to učinio sa svojim slugom, pa se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao kada je to vidio.

1139- Muhrimu je dozvoljeno da ubije muhu, krpelja, mrava, vaške i slično, što je potvrđeno u predajama od prethodnika.

1140- Dozvoljeno je ubijanje štetočina, zbog hadisa: "*Pet štetočina ubijajte bili u ihramima ili ne: gavrana, lunju, škorpiju, miša i psa koji ujeda.*"[1016]

1141- Muhrimu je zabranjeno da ima odnos sa ženom i da čini ono što vodi ka tome, zbog ajeta:

﴿ فَمَن فَرَضَ فِيهِنَّ ٱلْحَجَّ فَلَا رَفَثَ ﴾

"Onome ko se obaveže da će obaviti hadždž u određenim mjesecima nema snošaja sa ženom."[1017]

1142- Zabranjen mu je ružan govor, kao što se navodi u ajetu:

﴿ وَلَا فُسُوقَ ﴾

"...i nema ružnih riječi."[1018]

1143- Tokom obavljanja hadždža zabranjena je rasprava koja vodi svađi, zbog ajeta:

﴿ وَلَا جِدَالَ فِى ٱلْحَجِّ ﴾

"...i na hadždžu nema svađanja"[1019], i hadisa: "*Ko obavi hadždž izbjegavajući ružan govor i činjenje velikih grijeha, vratit će se čist od grijeha kao na dan kad ga je majka rodila.*"[1020]

1144- Zabranjeno je oblačiti šivenu odjeću, kao što je pojašnjeno u hadisu: "*Muhrim ne oblači košulju, kapu (turban), burnus (ogrtač koji ima kapuljaču), šarvale, niti odjeću koju je dotakao šafran ili kurkum, niti cipele, osim ako ne*

[1016] **Sahih:** Muslim (1198), Ahmed (23532, 24048) i drugi.
[1017] Prijevod značenja El-Bekare, 197.
[1018] Prethodni ajet.
[1019] Prethodni ajet.
[1020] **Sahih:** Buharija (1521, 1819, 1820) i Muslim (1350), Ahmed (7334, 9056) i drugi.

može nabaviti papuče, s tim da ih skrati da budu ispod članaka."[1021] Po konsenzusu islamskih učenjaka, ovo je specifično samo za muškarce.

1145- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je ženi u ihramima da nosi rukavice i nikab, oblači odjeću obojenu šafranom i kurkumom. Međutim, dozvoljeno joj je da obuče odjeću bilo koje boje i skrojenu od bilo kojeg materijala: crvenu, svilenu, šarvale, košulju, a ovo se odnosi i na obuću.

1146- Svoje lice će pokrivati kada dođe u blizinu muškaraca, zbog riječi Aiše: *"Konjanici bi prolazili pored nas, a mi bismo bile u ihramima, pa kada bi bili naspram nas, pokrivale bismo naša lica velom, a kada bi prošli, otkrile bismo ga."*[1022]

1147- U nedostatku ihrama muškarcu je dozvoljeno obući cipele i šarvale, zbog hadisa: "*Ako musliman ne nađe ogrtač, obući će šarvale, a ako ne nađe nanule, obući ce cipele.*"[1023] Poslanik je ovaj hadis izrekao na Arefatu i tom prilikom nije im rekao da ih skrate (obuću), kao što smo ranije to pojasnili.

1148- Muhrimu je zabranjeno sklapanje braka. U hadisu se navodi: "*Muhrimu nije dozvoljena ni ženidba, ni udaja, ni vjeridba.*"[1024] Predaja u kojoj se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Mejmunu dok je bio u ihramima, nije vjerodostojna, naprotiv, istina je da ju je oženio kada nije bio u ihramima.

1149- Zabranjeno je skraćivati kosu i nokte sve dok se kurban ne dovede do mjesta klanja, zbog ajeta:

﴿ وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ ﴾

"I nemojte brijati glave dok kurban ne dođe do mjesta svoga."[1025]

1150- Ako bude imao problema sa kosom, može je skratiti, ali će učiniti iskup:

﴿ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ بِهِۦٓ أَذًى مِّن رَّأْسِهِۦ فَفِدْيَةٌ مِّن صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ ﴾

"A onaj među vama koji se razboli ili bude imao povredu na glavi, neka se postom, ili milostinjom ili kurbanom iskupi."[1026]

[1021] **Sahih:** Buharija (134, 366, 1542), Muslim (1177), Ahmed (4524, 4468) i drugi.
[1022] **Daif:** Ahmed (23501), Ebu Davud (1833).
[1023] **Sahih:** Buharija (1841, 1843, 5804), Muslim (1178), Ahmed (1851, 1920) i drugi.
[1024] **Sahih:** Muslim (1409), Ahmed (403, 463), Nesai (2842) i drugi.
[1025] Prijevod značenja El-Bekare, 196.
[1026] Prethodni ajet.

1151- Zabranjeno je stavljati miris na tijelo i odjeću: Miris koji ostane na muhrimu, treba saprati, a za mejita koji je bio u ihramima, rečeno je: "*I nemojte ga doticati mirisom.*"[1027]

1152- Zabranjeno je odijevati obojenu odjeću, zbog hadisa: "*I nemojte oblačiti odjeću koju je dotakao šafran ili kurkum.*"[1028]

1153- Muhrimu je zabranjen lov:

﴿ وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ ٱلْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا ﴾

"...i zabranjen vam je lov na kopnu sve dok ste u ihramima."[1029]

1154- Muhrimu je zabranjeno jesti meso od ulova koji je ulovila osoba u ihramima, a isto tako muhrimu je zabranjeno jesti meso od ulova pri čijem je lovu pomagao. Na to upućuje hadis od Ebi Katade: "*Da li mu je iko od vas pomogao da to uradi ili mu je naredio?*" Rekli smo: "Nije." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Pojedite i ono što je preostalo od njena mesa.*"[1030]

1155- Muhrimu je zabranjeno jesti meso od ulova koji je ulovljen isključivo radi njega (muhrima), jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio meso koje mu je ponudio Es-Sab b. Džussamete i pri tome mu je rekao: "*Mi smo ga odbili samo zato što smo muhrimi.*"[1031]

1156- Ako muhrim počini bilo koju od zabranjenih stvari, dužan je iskupiti se, zbog hadisa: "*Obrij svoju kosu i posti tri dana ili nahrani šest siromaha ili zakolji ovcu kao iskup.*"[1032]

1157- Ne smeta ako se muhrim namiriše usljed zaborava ili neznanja. Na to upućuje hadis: "*Operi žuti trag od mirisa i skini sa sebe džube (ogrtač).*"[1033]

1158- Ako muhrim bude imao snošaj sa ženom prije prvog skidanja ihrama, obavezni su prinijeti žrtvu, jer su neki ashabi smatrali da u ovom slučaju tako treba postupiti.

1159- Za prekršaj lova, muhrim je dužan iskupiti se tako što će za ulovljenu divljač u kurban zaklati odgovarajuću domaću životinju, zbog ajeta:

[1027] **Sahih:** Buharija (1850, 1267), Muslim (1206), Ahmed (1853, 2390) i drugi.
[1028] **Sahih:** Buharija (134, 1542, 1842), Muslim (1177), Ahmed (4468, 4524) i drugi.
[1029] Prijevod značenja El-Maide, 96.
[1030] **Sahih:** Buharija (1824), Muslim (1196).
[1031] **Sahih:** Buharija (1825, 2573), Muslim (1193), Ahmed (15988,16235) i drugi.
[1032] **Sahih:** Buharija (1814, 1815, 4190), Muslim (1201), Ahmed (17643) i drugi.
[1033] **Sahih:** Buharija (1789), Muslim (1180), Ebu Davud (1819) i drugi.

﴿ وَمَن قَتَلَهُۥ مِنكُم مُّتَعَمِّدًا فَجَزَآءٌ مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ ٱلنَّعَمِ ﴾

"A kazna onome ko lovi namjerno dok je u ihramima jeste da prinese kao žrtvu jednu domaću životinju sličnu ulovu."[1034]

1160- Da se radi o istoj vrijednosti, posvjedočit će dva svjedoka: "*A tome će posvjedočiti dva pravedna svjedoka.*"[1035]

1161- Ashabi su kao iskupninu za prekršaj lova odredili: za ulov noja – devu, za divljeg magarca, devu i divokozu – kravu, za kozu, goluba, grlicu, jarebicu – ovcu, za hijenu ovna, za gazelu kozu od jedne godine, za zeca janje, za lisicu jare, i za skočimiša janje od četiri mjeseca.

1162- Klanje će izvršiti u Mekki, radi ajeta:

﴿ هَدْيًۢا بَٰلِغَ ٱلْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّٰرَةٌ ﴾

"...i iskup kao poklon Kabi."[1036]

1163- Ovo iskupljenje obavezno je samo u slučaju da je lov izvršen namjerno ili iz zaborava, zbog ajeta:

﴿ وَمَن قَتَلَهُۥ مِنكُم مُّتَعَمِّدًا ﴾

"A ko od vas izvrši lov namjerno..." Propis se veže i za onoga ko to učini iz zaborava jer je ubistvo uništenje, a uništeno treba nadoknaditi.

1164- Muhrimu, ali i osobama koje nisu u ihramima zabranjeno je lomiti grane u Haremu zbog hadisa: "*...i nemojte lomiti grane u Haremu.*"[1037]

1165- Također, zabranjeno je sjeći travu u Haremu: "*I nemojte sjeći njenu travu*", tj. travu u Haremu.

1166- Zabranjeno je otjerivanje divljači, zbog hadisa: "*I nemojte otjerivati divljač.*"

1167- Muhrimu je zabranjeno uzimati izgubljenu stvar, izuzev ako zna kome pripada ili ako želi razglasiti da je pronađena. Na to upućuje sljedeći hadis: "*...i nemojte uzimati izgubljenu stvar.*"

1168- Izuzetak je izhir (radi se o mirisu zukve), zbog hadisa: "*Osim mirisa izhira-zukve.*"[1038]

[1034] Prijevod značenja El-Maide, 95.

[1035] Prethodni ajet.

[1036] Prethodni ajet.

[1037] **Sahih:** Buharija (1587, 1834), Muslim (1353), Ahmed (2249, 2891).

1169- U Medini je zabranjeno loviti i sjeći drveće, a zabrana je izrečena zbog njene svetosti, kao što se navodi u hadisu: "*Ibrahim je Mekku proglasio svetom, a i ja proglašavam svetim sve što se nalazi između dva brda Medine: ne siječe se njeno drveće niti se lovi njena divljač.*"[1039]

1170- Medina je sveta prema hadisu: "*Medina je sveta od Aira pa do Sevra.*"[1040]

1171- Onome ko izvrši lov, oduzet će se ulov, zbog hadisa: "*Ako vidite nekoga da je u njoj nešto ulovio, vama pripada taj ulov.*"[1041] Po ovome je postupao Sa'd b. Ebi Vekkas, radijallahu anh.

1172- Mekka i Medina su jedina sveta mjesta na Zemlji.

1173- Mekka je bolja od Medine, zbog hadisa: "*Doista si ti Allahu najdraže mjesto, i ja volim Allahu najdraže mjesto, i da te ne moram napustiti, nikada to ne bih učinio.*"[1042]

1174- Dozvoljeno je da čovjek uđe u Mekku bez ihrama, mimo hadždža i 'umre, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Mekku bez ihrama, a na njemu je bio crni turban, i rekao je povodom toga: "*Ko želi da obavi hadždž i 'umru*", tj. tim povodom se oblače ihrami.

1175- Prenoćiti u Zi-Tuva, ako to može učiniti, jer je tako postupio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

1176- Ući će u Mekku sa brda Keda, radi postupka Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a naravno to će učiniti ukoliko postoji mogućnost za to.

1177- Pri ulasku u Harem učio bi dovu koja se uči prilikom ulaska u mesdžid: "*E'uzu billahil-azim, ve bi vedžhihil-kerim, ve sultanihil-kadim mineš-šejtanir-radžim! / Utječem se Svemogućem Allahu, Njegovom plemenitom licu i vječnoj moći od prokletog šejtana*"[1043], kao i: "*Bismillah, ves-selamu 'ala resulilllah! Allahummegfir li zunubi veftah li ebvabe rahmetike! / U ime Allaha, neka je*

[1038] **Sahih:** Buharija (1587, 1834), Muslim (1353), Ahmed (2349, 2891).
[1039] **Sahih:** Muslim (1362)
[1040] **Sahih:** Buharija (6755), Muslim (1370) i Ahmed (616).
[1041] **Sahih:** Ahmed (1463).
[1042] **Sahih:** Ahmed (18240),Tirmizi (3925), Ibn Madže (3108), Darimi (2510).
[1043] **Sahih:** Ebu Davud (466).

selam na Njegovog Poslanika! Gospodaru moj, oprosti mi moje grijehe i otvori mi vrata Svoje milosti."[1044]

1178- Kada bi pogledao prema Kabi, rekao bi: "*Gospodaru moj, povećaj joj položaj, uglednost i poštovanje, i onome ko joj odaje počast i poštovanje od onih koji hadždž i 'umru obavljaju povećaj položaj, uglednost, poštovanje i dobročinstvo.*"[1045]

1179- Uvjet za obavljanje tavafa jeste čistoća, kako se navodi u hadisu: "*Tavaf oko Kabe je namaz, osim što je Allah za vrijeme tavafa dozvolio govor, pa ko bude govorio, neka govori samo ono što je dobro.*"[1046]

1180- Žena koja ima menstruaciju nije dozvoljeno činiti tavaf, zbog hadisa: "*...ne čini tavaf dok se ne očistiš.*"[1047]

1181- Pohvalno je uzeti abdest prilikom obavljanja tavafa, jer prvo što bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio prilikom ulaska u Mekku bilo je uzimanje abdesta i obavljanje tavafa.

1182- Obavezno je pokrivanje stidnih mjesta, jer je Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao čovjeka koji je oglasio: "*Nakon ove godine nije dozvoljeno da hadždž obavlja mušrik niti da tavaf oko Kabe čini nag.*"[1048]

1183- Dotaknuti Crni kamen, jer bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, po dolasku Mekku prvo doticao Crni kamen, a zatim bi činio tavaf i pri tome bi mu Kaba bila sa lijeve strane, prva tri kruga činio bi reml (obaviti tavaf ubrzanim hodom), a preostala četiri bi hodao normalnim hodom.

1184- Tavaf se čini oko Kabe, kao što se navodi u ajetu:

﴿ وَلْيَطَّوَّفُوا۟ بِٱلْبَيْتِ ٱلْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾ ﴾

"I neka tavaf čine oko Hrama svetog."[1049]

[1044] **Daif:** Ahmed (25878), Ibn Madže (771). U lancu prenosilaca je prekid: Fatima, kćerka Husejna, radijallahu anhu, nikako nije mogla čuti ovaj hadis od Fatime, kćerke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je ona umrla šest mjeseci nakon Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je prekid jasan. Također, slabi su svi hadisi u kojima se spominje salavat i selam na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom ulaska i izlaska iz mesdžida.

[1045] **Daif:** Šafija u *Musnedu* (1/125), Bejheki u *Sunenul-kubra* (8995) od Ibn Džurejdža, Taberani u *Evsatu* (6132) i u *Kebiru* (3053) od Huzejfe b. Usejda. Pogledati: *Medžmeuz-zevaid*.

[1046] **Sahih:** Tirmizi (960) i Darimi (1847). Pojedini učenjaci osporili su ovaj hadis.

[1047] **Sahih:** Buharija (305, 1650), Muslim (1211).

[1048] **Sahih:** Buharija (369, 1622, 4363), Muslim (1347), Ebu Davud (1946) i drugi.

[1049] Prijevod značenja El-Hadždž, 29.

1185- Tavaf sadrži sedam krugova, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tri kruga hodao brzo oko Kabe, a četiri kruga hodao je normalnim hodom.

1186- Poljubiti Crni kamen. Zabilježeno je da bi ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poljubio i plakao bi dugo[1050], a u vezi s tim Omer, radijallahu anhu, rekao je: "Da nisam vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da te poljubio, ne bih to ni ja učinio."[1051] Omer je poljubio Crni kamen i rekao je: "Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ti je odavao počast."[1052]

1187- Hadžija će dotaknuti Crni kamen svojom rukom i zatim je poljubiti, jer je Ibn Omer, radijallahu anhuma, rekao: "Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da postupa na taj način."

1188- Proučiti bismillu i tekbir. Kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dotaknuo Crni kamen, rekao bi: *"Bismillah, Allahu ekber! / U ime Allaha, Allah je najveći!"*[1053]

1189- Može ga dotaći i štapom ili nečim sličnim. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, doticao bi Crni kamen kukastim štapom, a zatim bi poljubio taj štap.[1054]

1190- Otkrivanje nadlaktice je sunnet. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi stavljali su jedan kraj odjeće pod desni pazuh, a drugi kraj su stavljali na lijevo rame.

1191- Dodirivanje jemanskog ugla, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije doticao niti jedan ugao osim jemanski.

1192- Šta će učiti kod Mekama? Kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio sa tavafom, došao bi kod Mekama i proučio bi:

﴿وَٱتَّخِذُوا۟ مِن مَّقَامِ إِبْرَٰهِـۧمَ مُصَلًّى﴾

"...i mjesto gdje je Ibrahim stajao uzmite za mjesto na kojem ćete obavljati namaz."[1055]

1193- Nakon tavafa klanjati dva rekata i na njima učiti suru El-Kafirun i suru Ihlas.

[1050] **Daif džidden:** Ibn Madže (2945), Ibn Huzejme (2712), Ibn Adij u *Kamilu* (6/244) i Hakim (1670).
[1051] **Sahih:** Buharija (1597, 1610), Muslim (1270), Ahmed (100, 177), Ebu Davud (1873) i drugi.
[1052] **Sahih:** Muslim (1271), Ahmed (384), Nesai (2936).
[1053] **Sahih:** Ahmed (4614).
[1054] **Sahih:** Muslim (1275), Ebu Davud (1879) i Ibn Madže (2949).
[1055] Prijevod značenja El-Bekare, 125.

1194- Namaz može obavljati u bilo kojem vremenu, zbog hadisa kojim je to dozvoljeno: "*O sinovi Abdul-Menafa, nikome ko čini tavaf oko Kabe nemojte zabranjivati da namaz obavi u ma kojem dijelu dana ili noći.*"[1056]

1195- U Haremu Mekke dozvoljeno je prolaziti ispred klanjača, jer bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u Haremu i ljudi bi prolazili ispred njega, a nije imao pregradu ispred sebe.[1057]

1196- Tavaf žena sa muškarcima: U vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem žene su činile tavaf sa muškarcima, ali se nisu miješale sa njima, jer su činile tavaf pri kraju i pojedinačno, a možda su ga činile i noću.

1197- Dozvoljeno je tavaf obavljati jašući, jer je i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadždžu tavafio jašući na devi.

1198- Poslije tavafa pohvalno je napiti se zemzem-vode, jer je to činio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

1199- Zemzem-voda je berektna. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ona je mubarek, hrana za onoga koji jede i lijek za bolesnog.*"[1058]

1200- Oprat će zemzem-vodom svoju kožu, jer je ovom vodom oprano srce Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

1201- Prilikom pijenja zemzema zaželjet će što god hoće, shodno hadisu: "*Voda zemzem je za ono zbog čega se pije.*"[1059]

1202- Dodirivanje multezima, jer bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, priljubio svoje lice i prsa uz multezem, a on se nalazi između vrata Kabe i Crnog kamena.

1203- Ući u Kabu, ako se to može, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Kabu i klanjao dva rekata između dva jemanska stuba.

1221- Dovoljno je provesti jedan određen period na Arefatu tokom noći ili dana, zbog hadisa: "*Ko dođe (na Arefat) u petak navečer, prije nastupanja zore, stigao je na hadždž.*"[1060]

[1056] **Sahih:** Ahmed (16328, 16333), Ebu Davud (1894), Tirmizi (868), Nesai (585, 2924).
[1057] **Daif:** Prethodio je izvod ovoga hadisa kod govora o sutri klanjača.
[1058] **Sahih:** Muslim (2473), Ahmed (21015) i Bejheki u *Sunenul-kubra* (9441).
[1059] **Hasen:** Ahmed (14435, 14578), Ibn Madže (3062). Pojedini učenjaci osporili su ovaj hadis.
[1060] **Sahih:** Tirmizi (889), Nesai (3044).

1222- Stajat će na bilo kojem mjestu na Arefatu, shodno hadisu: "*Stajao sam ovdje, a cijeli Arefat je mjesto za stajanje.*"[1061]

1223- Podići će ruke i doviti kao što je to radio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

1224- Hadžija neće postiti na dan Arefata, jer ni Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom obavljanja hadždža nije postio taj dan.

1225- Pohvalno je da dan Arefata posti onaj koji nije na hadždžu, shodno hadisu: "*Post na dan Arefata je iskup za prethodnu i sljedeću godinu.*"[1062]

1226- Spojit će dva namaza, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Arefatu spajao podne i ikindiju.

1227- Sa Arefata će otići nakon zalaska sunca, shodno sunnetu.

1228- Prilikom odlaska sa Arefata hadžija će biti smiren i neće žuriti, kao što se navodi u hadisu: "*O ljudi, budite smireni, jer dobročinstvo nije u žurbi.*"[1063]

1229- Učit će telbiju tokom odlaska, zbog hadisa: "*...i nije prestajao da uči telbiju sve do bacanja kamenčića na Džemretul-akabi.*"[1064]

1230- Na Muzdelifi će spojiti namaze, kao što je uradio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "*Spojio je akšama i jacije sa jednim ezanom i dva ikameta i nije ništa klanjao između njih.*"[1065]

1231- Zatim će prenoćiti na Muzdelifi, sve do zore.

1232- Nakon toga klanjat će sabah i dovit će sve dok se dobro ne razdani, zbog ajeta:

﴿ فَإِذَآ أَفَضْتُم مِّنْ عَرَفَٰتٍ فَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ عِندَ ٱلْمَشْعَرِ ٱلْحَرَامِ ۖ وَٱذْكُرُوهُ كَمَا هَدَىٰكُمْ ﴾

"A kada pođete sa Arefata, spominjite svoga Gospodara kod časnih mjesta, jer vam je On ukazao na pravi put."[1066]

1233- Cijela Muzdelifa je mjesto za stajanje osim Vadi Muhassira, shodno hadisu: "*Cijela Muzdelifa je za stajanje, a klonite se doline Muhassira.*"[1067]

[1061] **Sahih:** Muslim (1218), Ebu Davud (1907), Tirmizi (885).
[1062] **Sahih:** Muslim (1162), Ahmed (22115).
[1063] **Sahih:** Buharija (1671).
[1064] **Sahih:** Buharija (1544, 1687), Muslim (1281), Ahmed (1805, 1808) i drugi.
[1065] **Sahih:** Muslim (1218), Ebu Davud (1905).
[1066] Prijevod značenja El-Bekare, 198.

1234- Zatim će prije izlaska sunca krenuti na Minu, kao što stoji u ajetu:

﴿ ثُمَّ أَفِيضُوا۟ مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ ٱلنَّاسُ ﴾

"Zatim krenite odakle kreću i ostali ljudi."[1068]

1235- Radnje na dan Bajrama su sljedeće: bacanje kamenčića, klanje kurbana, brijanje glave i činjenje tavafa.

1236- Ako neko učini neku od ovih radnji suprotno ovom redoslijedu, nema smetnje, zbog hadisa: "*Učini to, nema smetnje.*"[1069]

1237- Bacanje kamenčića na džemretu je obavezno zbog hadisa: "*Uzmite od mene propise hadždža.*"[1070]

1238- Na džemretima će kamenčiće bacati vrlo brzo, zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se tako učini.

1239- Onaj koji baca kamenčiće treba to učiniti jašući, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovu radnju činio jašući devu.

1240- Onaj ko napusti Minu nakon druge noći, bacit će četrdeset i devet kamenčića, a onaj ko ostane i treću noć, bacit će sedamdeset kamenčića.

1241- Bacanja kamenčića traje tri ili četiri dana: dan Bajrama i još dva ili tri dana poslije, kao što se navodi u ajetu: "*A ni onome ko požuri i ostane samo dva dana nije grijeh, a neće se ogriješiti ni onaj koji se dulje zadrži, samo ako se Allaha bude bojao.*"[1071]

1242- Na Džemretul-akabi bacat će kamenčiće poslije izlaska sunca. U hadisu se navodi: "*Ne bacajte kamenčiće dok ne izađe sunce.*"[1072]

1243- Ako kamenčiće počne bacati prije zalaska sunca, u tome nema nikakve smetnje, shodno Poslanikovim riječima: "*Nema smetnje*"[1073] upućenim onome koji je rekao: "Bacio sam kamenčiće nakon što se smračilo". Dozvoljeno je da se kamenčići bacaju po noći.

1067 **Sahih:** Ahmed (16309), Ibn Hibban (3854), Taberani u *Kebiru* (1583) i Ibn Adij u *Kamilu* (3/269). Pogledati: *Medžmeuz-zevaid* (3/251, 4/25) *El-Džami'u es-sagir* (8666).

1068 Prijevod značenja El-Bekare, 199.

1069 **Sahih:** Buharija (83, 124, 1736), Muslim (1306) i Ahmed (6448,6761).

1070 Prethodio je izvod hadisa.

1071 Prijevod značenja El-Bekare, 203.

1072 **Sahih:** Ahmed (2083, 2090, 2837), Ebu Davud (1940), Nesai (3064), Ibn Madže (3025). Pogledati: *Miškat* (2613).

1073 **Sahih:** Buharija (1723, 1735), Nesai (3067), Ibn Madže (3050).

1244- Slabima i nejakima dozvoljeno je da bacaju kamenčiće i nakon polovine noći na dan Bajrama, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, olakšao Ummu Selemi i dozvolio da baca kamenčiće prije nastupanja zore.

1245- Kamenčiće će bacati na sva tri džemreta nakon što sunce pređe polovinu neba, kao što je radio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

1246- Pohvalno je da se nakon prvog džemreta zastane i dovi. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je na prvom džemretu bacio sedam kamenčića donoseći tekbir prilikom svakog bacanja, pomaknuo se u lijevu stranu, okrenuo se prema Kibli, podigao svoje ruke i dovio, oduljivši stajanje.

1247- Također, stajao bi nakon bacanja kamenčića na drugom džemretu, jer kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio sa bacanjem kamenčića na drugom džemretu, pomaknuo bi se ulijevo i okrenuo bi se prema Kibli, zatim bi podigao svoje ruke i dovio.

1248- Međutim, nakon Džemretul-akabe neće se stajati, jer bi i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon bacanja kamenčića na trećem džemretu, otišao i ne bi stajao kao na prethodna dva.

1249- Pohvalno je donositi tekbire prilikom bacanja kamenčića, jer bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, donosio tekbir prilikom bacanja svakog kamenčića.

1250- Dozvoljeno je bacati kamenčiće umjesto starijih i bolesnih, jer su i ashabi bacali kamenčiće za žene i djecu.

1251- Na Mini je obavezno provesti cijelu noć, zbog postupka Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: "*Uzmite od mene propise hadždža.*"[1074]

1252- Ukoliko osoba ima opravdan razlog, može odsustvovati sa Mine. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, olakšao je Abbasu po pitanju noćenja na Mini jer je bio zadužen za napajanje hadžija, a isto tako dozvolio je čobanima da prenoće na drugom mjestu osim Mine.

1253- Karin i mutemetti'a obavezni su prinijeti žrtvu, shodno ajetu:

﴿ وَٱلْبُدْنَ جَعَلْنَٰهَا لَكُم مِّن شَعَٰٓئِرِ ٱللَّهِ ﴾

"A deve smo vam učinili jednim od obreda hadždža."[1075]

[1074] Prethodio je izvod hadisa.
[1075] Prijevod značenja El-Hadždž, 36.

1254- Musliman može u kurban zaklati koju hoće životinju (koja se inače kolje u kurban), jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao za hedj (žrtvu) stotinu deva.

1255- Deva i krava dovoljne su za sedam osoba, a u prilog tome govori postupak ashaba i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

1256- Žrtvenu životinju treba obilježiti tako što će se sa krave ili deve odsjeći vrh kože, zatim će se oko vrata životinje staviti povodac od kože ili sličnog materijala, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio žrtvenu životinju pa joj je stavio povodac i obilježio je za vrijeme 'umre na dan Hudejbijje.

1257- Dozvoljeno je jahati devu (predviđenu za kurban) i koristiti se njome, jer se u ajetu navodi:

﴿ لَكُمْ فِيهَا مَنَٰفِعُ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمًّى ﴾

"Vi u njoj imate korist do tačno određenog vremena."[1076] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je jednom čovjeku koji je vodio devu: "*Uzjaši je.*"[1077]

1258- Klanje se obavlja na dan Bajrama i traje tokom dana tešrika, shodno hadisu: "*Svi dani tešrika su klanje.*"[1078]

1259- Klanje se obavlja isključivo u granicama Harema, kao što se navodi u hadisu: "*Mina je mjesto za klanje, i svaki klanac Mekke je put i mjesto za klanje.*"[1079]

1260- Pohvalno je da se deva zakolje u stojećem položaju, zavezane lijeve prednje noge, shodno ajetu:

﴿ فَٱذْكُرُواْ ٱسْمَ ٱللَّهِ عَلَيْهَا صَوَآفَّ ﴾

"I spominjite Allahovo ime kada budu stajale u redu."[1080] Ibn Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "*Neka stoje uspravno, povezane, to je sunnet vašeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.*"[1081]

[1076] Prijevod značenja El-Hadždž, 33.

[1077] **Sahih:** Buharija (1689, 1706, 2755), Muslim (1322) i Ahmed (7303, 7404) i drugi.

[1078] **Hasen:** Ahmed (16309), Ibn Hibban (3854), Taberani u *Kebiru* (1583), Ibn Adij u *Kamilu* (3/269). Pogledati: *Medžmeuz-zevaid* (3/251, 4/25) i *Es-Silsiletu es-sahiha* (2476).

[1079] **Hasen sahih:** Ahmed (14089), Ebu Davud (1937), Ibn Madže (3048), Darimi (1879). Pogledati: *Miškat* (2596).

[1080] Prijevod značenja El-Hadždž, 36.

[1081] **Sahih:** Buharija (1713), Muslim (1320), Ahmed (4445, 6200), Ebu Davud (1768) i drugi.

1261- Nije dozvoljeno onome koji kolje da za to traži nagradu, shodno hadisu: "*Mi ćemo mu dati od nas.*"[1082]

1262- Dozvoljeno je nekoga opunomoćiti da zakolje žrtvenu životinju, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opunomoćio Aliju da zakolje njegov kurban.

1263- Allah je naredio da se zaklana životinja jede, shodno ajetu:

﴿ فَكُلُواْ مِنْهَا وَأَطْعِمُواْ ٱلْبَآئِسَ ٱلْفَقِيرَ ﴾

"Jedite od nje i nahranite siromahe."[1083]

1264- Nakon klanja kurbana, obavezno je obrijati ili skratiti kosu, shodno ajetu:

﴿ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ ﴾

"Obrijane i skraćene kose"[1084]**,** i shodno hadisu: "*Allah se tri puta smilovao onima koji su obrijali kosu i onima koje su je skratili.*"[1085]

1265- Hadžija će obrijati kosu nakon bacanja kamenčića na Džemretul-akabi zbog Ma'merovih riječi: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio mi je da mu obrijem glavu nakon što je zaklao žrtvenu životinju."[1086]

1266- Počet će sa desne strane, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio davati prednost desnoj strani u svim stvarima.

1267- Odrezat će nokte, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odrezao svoje nokte nakon što je obrijao glavu.

1268- Žena neće brijati glavu, nego će samo skratiti kosu, shodno hadisu: "*Na ženama je da krate kosu, a ne da je briju.*"[1087]

1269- Skratit će vrhove kose, zbog stava prethodnika o tome.

1270- *Tavaful-ifada* je rukn, shodno ajetu:

﴿ وَلْيَطَّوَّفُواْ بِٱلْبَيْتِ ٱلْعَتِيقِ ﴾

"I neka čine tavaf oko Kabe."[1088]

[1082] **Sahih:** Muslim (1317), Ahmed (1327), Ebu Davud (1769).
[1083] Prijevod značenja El-Hadždž, 28.
[1084] Prijevod značenja El-Feth, 27.
[1085] **Sahih:** Buharija (1727), Muslim (1301), Ahmed (5969, 6233), Tirmizi (913) i drugi.
[1086] **Sahih:** Ahmed (26705).
[1087] **Sahih:** Ebu Davud (9984), Darimi (1905). Pogledati: *Miškat* (2654).

1271- Vrijeme tavaful-ifada je od polovine noći na dan Bajrama, i nije ograničeno kada se završava, a najbolje je da se obavi ujutro na dan Bajrama.

1272- Žena u menstrualnom ciklusu neće činiti tavaf sve dok se ne očisti, shodno hadisu: "*I nemoj da činiš tavaf sve dok se ne očistiš.*"[1089]

1273- 'Umru je obaveza obaviti jednom u životu, shodno ajetu:

﴿ وَأَتِمُّوا۟ ٱلْحَجَّ وَٱلْعُمْرَةَ لِلَّهِ ﴾

"I upotpunite hadždž i 'umru Allaha radi"[1090]**,** i hadisu: "...*i da učinite hadždž i 'umru.*"

1274- Obavljanje 'umre briše grijehe, kao što se navodi u hadisu: "*Umra do umre je iskup za grijehe počinjene između njih.*"[1091]

1275- 'Umru je najbolje obaviti u ramazanu, zbog Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Umra obavljena u ramazanu je u vrijednosti hadždža.*"[1092]

1276- 'Umra se može obaviti u bilo kojem periodu godine, a mjesta s kojih se počinje 'umra su ista mjesta s kojih se počinje i hadždž, i odatle će stranci da započnu 'umru oblačenjem ihrama.

1277- Oprosni tavaf je vadžib, shodno hadisu: "*Ženi u menstrualnom ciklusu dozvoljeno je da izostavi oprosni tavaf.*"[1093]

1278- Stanovnik Mekke neće obavljati ovu vrstu tavafa jer on nije stranac.

1279- Ako muhrim bude spriječen, usljed bolesti ili nekog drugog drugog opravdanog razloga, da obavi hadždž ili 'umru, u tom slučaju skinut će ihrame i zaklat će ovcu, shodno ajetu:

﴿ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا ٱسْتَيْسَرَ مِنَ ٱلْهَدْيِ ﴾

"A ako budete spriječeni, onda kurbane koji vam se nađu pri ruci zakoljite"[1094] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bio spriječen (da obavi 'umru) skinuo je ihrame, obrijao glavu i prinio žrtvu (zaklao kurban).

[1088] Prijevod značenja El-Hadždž, 29.
[1089] Prethodio je izvod hadisa.
[1090] Prijevod značenja El-Bekara, 196.
[1091] **Sahih:** Buharija (1757, 4401), Ahmed (23581, 24004).
[1092] **Sahih:** Buharija (1782, 1863), Muslim (1256), Ahmed (2026, 2804) i drugi.
[1093] **Sahih:** Buharija (330, 1761).
[1094] Prijevod značenja El-Bekara, 196.

1280- Žrtvu će zaklati u mjestu u kojem se zadrži, kao što je došlo u ajetu:

﴿ هُمُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَصَدُّوكُمْ عَنِ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ وَٱلْهَدْىَ مَعْكُوفًا أَن يَبْلُغَ مَحِلَّهُۥ ﴾

"Oni ne vjeruju i brane vam da pristupite Časnom hramu, i da kurbani koje vodite sa sobom do mjesta svojih stignu."[1095]

1281- Ukoliko (prije stupanja u hadžske obrede) uvjetuje da mu je hadždž prekinut kada bude spriječen da ga dalje obavlja, pa se nakon toga desi zapreka, u tom slučaju nema potrebe za bilo kakvim iskupom, zbog hadisa: "*Uvjetujem da se moj hadždž završava tamo gdje me spriječiš da ga obavim.*"[1096]

1282- Griješenje u Haremu se smatra velikim i ogromnim, kao što se navodi u ajetu:

﴿ وَمَن يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍۭ بِظُلْمٍ نُّذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٥﴾ ﴾

"Onome ko u njemu bilo kakvo nasilje učini dat ćemo da patnju nesnosnu iskusi!"[1097]

1283- Kaba će biti napadnuta pred Kijametski dan, kao što se navodi u hadisu: "*Krenut će vojska prema Kabi pa kada budu u mjestu Bejda, propast će u zemlju i zatim će bit proživljeni shodno svojim namjerama.*"[1098]

1284- Pohvalno je posjećivati tri Allahove kuće, shodno hadisu: "*Putovanje se ne poduzima osim radi posjete tri mesdžida: Mesdžidul-Harama, ovoga mog mesdžida i Mesdžidul-Aksa'a.*"[1099]

1285- Najvredniji mesdžid je Mesdžidul-Haram, kao što stoji u hadisu: "*Namaz u mom mesdžidu vredniji je od hiljadu namaza obavljenih u drugim mesdžidima, a namaz u Mesdžidul-Haramu vredniji je od stotinu hiljada namaza obavljenih u drugim mesdžidima.*"[1100]

1286- Prilikom nazivanja selama Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sunnet je okrenuti se prema njegovom kaburu (mezaru) i reći: "Neka je mir i spas na tebe, Allahov Poslaniče, i Allahova milost i bereket! Svjedočim da si ti dostavio svoju

---

[1095] Prijevod značenja El-Feth, 25.

[1096] **Sahih:** Buharija (5089), Muslim (1207), Ahmed (24780, 25131), Nesai (2768).

[1097] Prijevod značenja El-Hadždž, 25.

[1098] **Sahih:** Buharija (2118), Muslim (2884).

[1099] **Sahih:** Buharija(1189, 1197, 1864), Muslim (827), Ahmed (11091, 11329) od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, a Ebu Davud (2033) od Ebu Hurejre, radijallahu anhu.

[1100] **Sahih:** Ahmed (14284), Ibn Madže (1406).

poslanicu, da si ispunio svoj emanet, da si podučio svoj narod i da si se iskreno borio na Allahovom putu." Zatim će se pomjeriti koliko je lakat udesno i nazvat će selam Ebu Bekru, a zatim će učiniti to isto i nazvati selam Omeru.

1287- Neće dodirivati njegovu sobu niti će je ljubiti, zbog hadisa: "*Nemojte praviti mezarje od moje kuće i nemojte od mog kabura praviti mjesto koje se posjećuje, već donosite na mene salavat, jer vaš salavat će doći do mene ma gdje god vi bili.*"[1101]

1288- Vrijednost *Revdai-šerife*: "*Prostor između moje sobe i mog minbera je džennetska bašta, a moj minber je na mom vrelu (tj. na Sudnjem danu).*"[1102]

1289- Pohvalno je da se posjeti mesdžid Kuba i da se obavi namaz u njemu, jer bi ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazio svake subote, pješice ili jašući, i klanjao bi u njemu dva rekata.

1290- Nagrada za onoga ko klanja u mesdžidu Kuba: "*Ko uzme abdest kod kuće i zatim dođe u mesdžid Kuba i u njemu obavi namaz, pripada mu nagrada 'umre.*"[1103]

1291- Medina je najbolje mjesto nakon Mekke, shodno hadisima: "*Medina je najbolja za vas, kada biste samo znali*"[1104]; "*Medina je kao kovački mijeh koji otklanja otpad, a zadržava ono što valja*"[1105]; "*Vjerovanje će se povući u Medinu kao što se zmija povlači u svoju rupu.*"[1106]

[1101] **Sahih:** Ahmed (8586), Ebu Davud (2042). Pogledati: *Miškat* (8).

[1102] **Sahih:** Buharija (1196, 1888, 6588), Muslim (1391), Ahmed (7182, 8668) i drugi.

[1103] **Sahih:** Ibn Madže (1412). Pogledati: *Sahihul-Džami'i* (6154).

[1104] **Sahih:** Buharija (1875), Muslim (1388) Ahmed (21407, 21408).

[1105] **Sahih:** Buharija (1883, 7209, 7211), Muslim (1383), Ahmed (13872, 13888), Tirmizi (3920) i drugi.

[1106] **Sahih:** Buharija (1876), Muslim (147), Ahmed (7787, 9175, 10063).

KNJIGA O ISHRANI

1292- Pod hranom se podrazumijeva sve ono što čovjek unosi u organizam, tj. sve ono čime se hrani, kao što se navodi u ajetu:

﴿ قُل لَّآ أَجِدُ فِي مَآ أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَىٰ طَاعِمٍ يَطْعَمُهُۥٓ ﴾

"Reci: 'Ja ne nalazim u onome što mi se objavljuje da je nešto zabranjeno onome koji jede.'"[1107] Arapski izraz *taa'm* u ajetu je upotrijebljen u značenju hrane.

1293- Koristiti kao hranu dozvoljeno je samo ono što je zdravo i lijepo, zbog ajeta:

﴿ يَسْـَٔلُونَكَ مَاذَآ أُحِلَّ لَهُمْ ۖ قُلْ أُحِلَّ لَكُمُ ٱلطَّيِّبَٰتُ ﴾

"Pitaju te šta im je dozvoljeno pa reci: Dozvoljeno vam je sve ono što je lijepo!"[1108]

1294- Lijepo je sve ono što sami vidimo da je čisto i zdravo, shodno ajetu:

﴿ وَيُحِلُّ لَهُمُ ٱلطَّيِّبَٰتِ ﴾

"...i dozvoljava im ono što je lijepo."[1109]

1295- Nečisto je ono što vidimo i sami da je nezdravo i neugodno, kao što se navodi u ajetu:

﴿ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ ٱلْخَبَٰٓئِثَ ﴾

"I zabranjuje im sve ono što je ogavno."[1110]

1296- Deset vrsta hrane zabranjeno je tekstom Kur'ana:

﴿ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ ٱلْمَيْتَةُ وَٱلدَّمُ وَلَحْمُ ٱلْخِنزِيرِ وَمَآ أُهِلَّ لِغَيْرِ ٱللَّهِ بِهِۦ وَٱلْمُنْخَنِقَةُ وَٱلْمَوْقُوذَةُ وَٱلْمُتَرَدِّيَةُ وَٱلنَّطِيحَةُ وَمَآ أَكَلَ ٱلسَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى ٱلنُّصُبِ ﴾

"Zabranjuje vam se strv, krv, svinjsko meso, ono što je zaklano u nečije drugo ime a ne u Allahovo ime, i ono što je udavljeno, i ubijeno, i što je

---

[1107] Prijevod značenja El-En'am, 145.

[1108] Prijevod značenja El-Maide, 4.

[1109] Prijevod značenja El-E'araf, 157.

[1110] Prethodni ajet.

strmoglavljeno, i rogom ubodeno, ili od zvijeri načeto osim ako ste ga preklali, i što je na žrtvenicima žrtvovano."[1111]

1297- Zabranjeno je sve ono što je nečisto, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio upitan o maslu u koje upadne miš pa je rekao: "*Odstranite miša i dio oko njega, a ostalo jedite.*"[1112]

1298- Zabranjen je otrov, shodno ajetu:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾﴾

"Doista je Allah prema vama milostiv"[1113], i hadisu: "*Ko popije otrov i ubije se time, a otrov mu bude u ruci, pit će ga i u vatri džehennemskoj.*"[1114]

1299- Zabranjeno je ono što je ogavno, kao što su: pljuvačka, slina, znoj, sperma, izmet i vaške. Dokaz tome je ajet:

﴿وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ ٱلْخَبَٰٓئِثَ﴾

"...i zabranjeno im je sve ono što je ogavno."[1115]

1300- Zabranjeno je sve ono što je štetno, shodno ajetu:

﴿وَلَا تُلْقُوا۟ بِأَيْدِيكُمْ إِلَى ٱلتَّهْلُكَةِ﴾

"Ne bacajte se svojim rukama u propast"[1116], i hadisu: "*Nema štete, niti nanošenja štete.*"[1117]

1301- Također, zabranjeno je meso koje se odreže sa žive životinje, shodno hadisu: "*Dio odsječen od žive životinje postaje strv.*"[1118]

1302- Zabranjeno je meso mazge i magarca, shodno ajetu:

﴿وَٱلْخَيْلَ وَٱلْبِغَالَ وَٱلْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً﴾

"Konji, mazge i magarci su za jahanje i ukras"[1119], ali meso konja je dozvoljeno jasnim šerijatskim tekstom, a meso domaćeg magarca je zabranjeno shodno hadisu: "*Nije vam dozvoljeno meso domaćeg magarca.*"[1120]

[1111] Prijevod značenja El-Maide, 3.
[1112] **Sahih:** Buharija (235, 236, 5540), Ahmed (26256), Ebu Davud (3841) i drugi.
[1113] Prijevod značenja En-Nisa, 29.
[1114] **Sahih:** Buharija (5778), Muslim (109), Ahmed (7399, 9839) i drugi.
[1115] Prijevod značenja El-E'araf, 157.
[1116] Prijevod značenja El-Bekare, 195.
[1117] **Sahih li gajrihi:** Ahmed (2862), Ibn Madže (2341). Pogledati: *Silsiletu sahiha* (250).
[1118] **Sahih:** Ahmed (21396, 21397), Ebu Davud (2858), Tirmizi (1480), Darimi (2018).

1303- Zabranjuje se meso zvijeri i ptica grabljivica, shodno hadisu: "*Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je svaku životinju koja ima očnjake i svaku pticu koja ima kandže.*"[1121]

1304- Zabranjeno je jesti dželalu, a to je životinja koja se hrani nečistim, shodno hadisu: "*Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se konzumira meso dželale i da se pije njeno mlijeko i da se koristi za jahanje.*"[1122]

1305- Zabranjene su životinje koje Zakonodavac dozvolio ubiti, shodno hadisu: "*Petero je dozvoljeno ubiti u Haremu i van Harema, a to su: gavran, lunja, škorpija, miš i pas koji lovi.*"[1123]

1306- Zabranjeno je ono što je Zakonodavac zabranio ubiti, shodno hadisu: "*Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se ubije četvero: mrav, pčela, pupavac i vrsta ptice sured*"[1124]; "*Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se ubije žaba*"[1125].

1307- Ono što je Zakonodavac prešutio dozvoljeno je konzumirati, shodno ajetu:

﴿ هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ لَكُم مَّا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا ﴾

"Sve što je na zemlji On je stvorio za vas"[1126], i hadisu: "*Ono što vam je prešućeno nije zaboravljeno, već je to milost za vas pa ne pitajte o tome.*"[1127]

1308- Zabranjeno je konzumirati alkohol, shodno ajetu:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّمَا ٱلْخَمْرُ وَٱلْمَيْسِرُ وَٱلْأَنصَابُ وَٱلْأَزْلَٰمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ ٱلشَّيْطَٰنِ فَٱجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾ ﴾

"O vjernici, doista su vino, kocka, kumiri i strelice za gatanje odvratne stvari, od šejtanovih djela, pa ih se klonite da biste uspjeli."[1128]

1119 Prijevod značenja En-Nahl, 8.

1120 **Sahih:** Ahmed (16722), Ebu Davud (3804, 4604). Pogledati: *Miškat* (163).

1121 **Sahih:** Muslim (1934), Ahmed (2193, 2614), Ebu Davud (3803).

1122 Pogledati: *Medžmeuz-zevaid* (5/50). Zabrana pijenja mlijeka dželale vjerodostojno je prenesena.

1123 **Sahih:** Muslim (1198), Ahmed (24140, 24390), Nesai (2881, 2882) i drugi.

1124 **Sahih:** Ahmed (3057, 3232), Ebu Davud (5267), Ibn Madže (3224), Darimi (1999). Pogledati: *Miškat* (4145).

1125 **Sahih:** Ahmed (15330), Ebu Davud (3871), Nesai (4355), Darimi (1998). Pogledati: *Miškat* (4545).

1126 Prijevod značenja El-Bekare, 29.

1127 **Daif:** Darekutni (4/298/104), Taberani u *Evsatu* (8938). Pogledati: *Medžmeuz-zevaid* (1/171) i *Miškat* (197).

1309- Dozvoljeno je konzumirati ono što je iz mora, shodno ajetu: "*Dozvo-ljeno vam je da lovite u moru i da se hranite hranom iz mora, vi i oni koji putuju*"[1129], i hadisu: "*More je čisto i njegova lešina je dozvoljena.*"[1130]

1310- Također, stoku je dozvoljeno jesti, shodno ajetima:

﴿ وَٱلْأَنْعَـٰمَ خَلَقَهَا لَكُمْ ﴾

"...i stoku smo stvorili za vas."[1131]

﴿ أُحِلَّتْ لَكُم بَهِيمَةُ ٱلْأَنْعَـٰمِ ﴾

"...i dozvoljava vam se stoka osim one koja će vam se spomenuti."[1132] Pod dozvoljenim životinjama misli se na deve, krave i ostalu domaću stoku.

1311- Također, dozvoljen je (dabb) bodljorepi gušter, jer se on jeo na trpezi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

1312- Dozvoljeno je jesti hijenino meso, jer se vjerodostojno prenosi da ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lovio.

1313- Također, dozvoljeno je jesti meso zeca, jer ga je Ebu Talha poklonio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

1314- Dozvoljen je divlji magarac, jer je Sa'b b. Džussame poklonio meso divljeg magarca Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on ga je odbio samo zato što je bio u ihramima.

1315- Dozvoljeno je vrabac, shodno hadisu: "*On se kolje i jede i ne odsijeca mu se glava da bi se bacila.*"[1133]

1316- I lešina je dozvoljena u slučaju nužde, shodno ajetu:

﴿ إِلَّا مَا ٱضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ ﴾

"...osim kada budete na to prinuđeni."[1134]

1317- U sunnetu se navodi jasna dozvola po pitanju konzumiranja kokoške, konja, divljeg magarca, bodljorepog guštera, zeca, hijene, skakavca i vrapca.

[1128] Prijevod značenja El-Maide, 90.

[1129] Prijevod značenja El-Maide, 96.

[1130] **Sahih:** Ahmed (7192, 8518), Ebu Davud (83), Tirmizi (69), Nesai (332, 4350). Pogledati: *Miškat* (479).

[1131] Prijevod značenja En-Nahl, 5.

[1132] Prijevod značenja El-Maida, 1.

[1133] **Daif:** Šafija u *Musnedu* (1/310), Nesai u *Kubra* (4860) i *Sugra* (4349) i Hakim (7574).

[1134] Prijevod značenja El-En'am, 119.

1318- Osnova u hrani je dozvola, shodno ajetu:

﴿ قُل لَّآ أَجِدُ فِى مَآ أُوحِىَ إِلَىَّ مُحَرَّمًا عَلَىٰ طَاعِمٍ يَطْعَمُهُۥٓ ﴾

"Reci: 'Ja ne nalazim u onome što mi se objavljuje da je išta zabranjeno onome koji konzumira hranu.'"[1135]

1319- Od lešine je izuzeto sljedeće:

a) Riba i skakavac, shodno hadisu: *"Dozvoljene su nam dvije lešine: riba i skakavac."*[1136]

b) Kosti od lešine, rogovi, kandže, dlaka i koža, jer nema dokaza za njihovu zabranu, a također u hadisu se navodi: *"Zašto niste uzeli njenu kožu da je uštavite pa da se okoristite njome"*[1137], a na to upućuje i kur'anski ajet:

﴿ قُل لَّآ أَجِدُ فِى مَآ أُوحِىَ إِلَىَّ مُحَرَّمًا عَلَىٰ طَاعِمٍ يَطْعَمُهُۥٓ ﴾

"Reci: 'Ja ne nalazim u onome što mi se objavljuje da je išta zabranjeno onome koji konzumira hranu.'"[1138]

1320- A iz krvi se izuzima sljedeće:

a) Krv koja ne istječe: **"Reci: Ja ne nalazim u onome što mi se objavljuje da je išta zabranjeno onome koji konzumira hranu, osim da bude lešina ili krv koja istječe.'"**[1139] Dakle, dozvoljena je krv koja ne istječe, odnosno ona koja se zadrži u venama.

b) Jetra i džigerica, shodno hadisu: *"Dozvoljene su nam dvije krvi: jetra i džigerica."*[1140]

1321- Dozvoljeno je meso koje se uvozi uz dva uvjeta:

1) da je meso koje je Allah dozvolio,

2) da je šerijatski zaklano.

1322- Nije dozvoljeno da se alkohol koristi u svrhu liječenja, shodno hadisima: *"U alkoholu nije lijek, u njemu je bolest"*[1141]; *"Liječite se, ali nemojte se liječiti*

[1135] Prijevod značenja El-En'am, 145.
[1136] **Sahih:** Ahmed (5690), Ibn Madže (3218, 3314). Pogledati: "Miškat" (4132).
[1137] **Sahih:** Muslim (363).
[1138] Prijevod značenja El-En'am, 145.
[1139] Prethodni ajet.
[1140] Prethodio je izvod hadisa.

zabranjenim stvarima."[1142]

ŠERIJATSKO KLANJE

1323- Prilikom šerijatskog klanja obavezno je sljedeće:

a) Da onaj koji kolje bude razuman, svejedno radilo se o ženi ili muškarcu, muslimanu ili ehlul-kitabiji. Shodno tome, nije dozvoljeno ono što zakolje maloumna osoba, čovjek pod dejstvom alkohola i dijete, jer je pero pognuto sa njih (tj. ne pišu im se djela).

b) Da je nož kojim se obavlja klanje oštar i da presijeca jednjak, shodno hadisu: "*Jedite ono pri čijem se klanju pusti krv i spomene Allahovo ime.*"[1143]

c) Da se prilikom klanja presijeku jednjak i ždrijelo, jer se time postiže smrt životinje.

d) Spominjanje Allahovog imena prilikom klanja, shodno ajetu:

﴿ وَلَا تَأْكُلُوا۟ مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ ٱسْمُ ٱللَّهِ عَلَيْهِ ﴾

"I nemojte jesti ono pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime"[1144] i hadisu: "*Jedite ono pri čijem se klanju pusti krv i spomene Allahovo ime.*"[1145]

1324- Zabranjeno je meso životinje koju zakolje mušrik, shodno ajetima:

﴿ وَلَا تَأْكُلُوا۟ مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ ٱسْمُ ٱللَّهِ عَلَيْهِ ﴾

"...i ne jedite ono pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime"[1146]**;**

﴿ وَمَآ أُهِلَّ بِهِۦ لِغَيْرِ ٱللَّهِ ﴾

"...i zabranjeno je ono što je zaklano u nečije drugo ime."[1147]

[1141] **Sahih:** Muslim (1984), Ahmed (18380), Tirmizi (2046).

[1142] **Daif:** Ebu Davud (3874), Bejheki u *Kubra* (19465). Pogledati: *Miškat* (4538).

[1143] **Sahih:** Buharija (2488, 2507, 3075), Muslim (1968), Ahmed (15379, 15386), Ebu Davud (2821) i drugi.

[1144] Prijevod značenja El-En'am, 121.

[1145] **Sahih:** Buharija (2488, 2507, 3075), Muslim (1968), Ahmed (15379, 15386), Ebu Davud (2821) i drugi.

[1146] Prethodni ajet.

1325- Dozvoljeno je jesti meso životinje koju zakolju sljedbenici Knjige (kršćani i židovi), kao što se navodi u ajetu:

﴿ وَطَعَامُ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ حِلٌّ لَّكُمْ ﴾

"...a ono što zakolju sljedbenici Knjige dozvoljeno vam je."[1148]

1326- Također, dozvoljeno je meso životinje koju zakolju medžusije (vatrolopoklonici), shodno hadisu: "*Ophodite se prema njima kao što se ophodite prema ehlu-kitabijama.*"[1149]

1327- Zabranjeno je meso životinje koja se zakolje kostima ili kandžama, shodno hadisu: "*Jedite ono pri čijem se klanju pusti krv i spomene Allahovo ime, ukoliko nije zaklano zubom ili noktom, jer je zub kost, a nokat je nož Abesinaca.*"[1150]

1328- Ko dobije na poklon meso, a ne zna da li je onaj koji je vršio klanje spomenuo Allahovo ime, uzet će taj poklon, shodno hadisu: "*Spomenite vi Allahovo ime i jedite.*"[1151]

1329- Da se klanje ne vrši sa predmetom koji je tup, shodno hadisu: "*Doista je Allah propisao dobročinstvo u svemu, pa kada ubijate, činite to na lijep način, i kada koljete, koljite na lijep način, naoštrite svoj nož i olakšajte životinji.*"[1152]

1330- Lijepo je da se nož zakloni kako ga životinja ne bi vidjela, zbog predaja koje govore o tome.

1331- Životinji se ne otkida se vrat niti se guli koža, kao što se navodi u hadisu: "*Nemojte požurivati izlazak duše prije negoli ona izađe iz tijela.*"[1153]

1332- Što se tiče okretanja životinje prilikom klanja u pravcu Kible, po tom pitanju nije zabilježeno ništa vjerodostojno.

1333- Ako neko nađe životnju koja je još živa (radi se o životinji koja je pred smrt) i zakolje je, dozvoljeno mu je jesti njeno meso, shodno ajetu:

[1147] Prijevod značenja El-Bekare, 173.

[1148] Prijevod značenja El-Maide, 5.

[1149] **Daif:** Malik u *Muvveti* (617), Šafija u *Musnedu* (1/209), Ibn Ebi Šejbe (23650), Abdurrezzak (10025), Bejheki u *Sunenul-kubra* (18434). Pogledati: *Irvaul-galil* (1248).

[1150] **Sahih:** Buharija (2488, 2507, 3075), Muslim (1968), Ahmed (10379, 10386), Ebu Davud (2821), i drugi.

[1151] **Sahih:** Buharija (5507), Ibn Madže (3174), Darimi (1976).

[1152] **Sahih:** Muslim (1955), Ahmed (16664, 16679), Ebu Davud (2815), Tirmizi (1409) i drugi.

[1153] **Daif:** Darekutni (4/283/45). Pogledati *Irvaul-galil* (2541).

﴿ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ ﴾

"...osim onoga što zakoljete."[1154]

1334- Životinja će se raniti ukoliko se ne može zaklati, jer je jednom prilikom odbjegla jedna deva iz stada, pa ju je čovjek pogodio strijelom, na što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Doista u ovoj stoci ima onih koje se odvajaju kao što se odvaja divljač, pa uradite s njima ono što je uradio i ovaj čovjek.*"[1155]

1335- Ukoliko životinja upadne u vodu, pa čovjeka uzme bojazan da će se utopiti, dozvoljeno mu je da je rani, shodno hadisu: "*Ukoliko si je probo kopljem u slabinu, dozvoljena ti je.*"[1156]

1336- Ukoliko iz životinje izađe živo mladunče, potrebno ga je preklati, shodno ajetu:

﴿ مَا ذَكَّيْتُمْ ﴾

"...ono što zakoljete."[1157] Dakle, dozvoljeno je ono što se zakolje.

1337- Međutim, u slučaju da zakolje majku mladunčeta, a ono ostane u utrobi, tada se pod klanjem majke podrazumijeva i klanje mladunčeta shodno hadisu: "*Klanje životinje ujedno je i klanje onoga što se nalazi u njenom stomaku.*"[1158]

1338- Zabranjeno je klanje u nečije drugo ime mimo Allahovog i to se smatra širkom, shodno ajetima:

﴿ وَمَآ أُهِلَّ بِهِۦ لِغَيْرِ ٱللَّهِ ﴾

"...i zabranjeno je ono što se zakolje u nečije drugo ime mimo Allahovog" [1159];

﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَٱنْحَرْ ﴿٢﴾ ﴾

"Svome Gospodaru se klanjaj i prinesi žrtvu."[1160]

[1154] Prijevod značenja El-Maide, 3.

[1155] **Sahih:** Buharija (2488, 2507, 5543), Muslim (1968), Ahmed (15379, 16810) i drugi.

[1156] **Daif:** Ahmed (18468), Ebu Davud (2825), Tirmizi (1481), Nesai (4408). Pogledati: *Miškat* (4082).

[1157] Prijevod značenja El-Maide, 3.

[1158] **Sahih:** Ahmed (10950, 11022), Ebu Davud (2827), Tirmizi (1476). Pogledati: *Miškat* (4091, 4093) i *Irvaul-galil* (2539).

[1159] Prijevod značenja El-Bekare, 173.

[1160] Prijevod značenja El-Kevser, 2.

LOV

1339- Lov je dozvoljen, shodno ajetu:

﴾ وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَٱصْطَادُوا۟ ﴿

"A kada skinete ihrame, dozvoljava vam se lov."[1161]

1340- Muhrimu je zabranjen lov. Na to upućuje hadis: "*On ne lovi svoj plijen.*" [1162]

1341- Dozvoljeno je loviti morske životinje:

﴾ أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ ٱلْبَحْرِ ﴿

"Dozvoljava vam se lov na moru."[1163]

1342- Muhrimu je zabranjen lov na kopnu, shodno ajetu:

﴾ وَمَن قَتَلَهُۥ مِنكُم مُّتَعَمِّدًا فَجَزَآءٌ مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ ٱلنَّعَمِ ﴿

"Onaj koji dok je u ihramima ulovi plijen namjerno kazna je da prinese žrtvu jednaku ulovljenom plijenu."[1164]

1343- Životinju je dozvoljeno ubiti samo u svrhu ishrane, shodno hadisu: "*Ko ubije vrapca iz razonode, doći će (vrabac) pred Allaha na Sudnjem danu govoreći: 'Gospodaru moj, doista me je taj i taj ubio iz razonode, a ne iz koristi.'*"[1165]

1344- Zabranjeno je uzimati životinju za metu: "*Ne uzimajte za metu ništa što ima dušu.*"[1166]

1345- Ulov kršćana i židova tretira se isto kao i njihovo klanje dotičnih životinja, shodno ajetu:

﴾ وَطَعَامُ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ حِلٌّ لَّكُمْ ﴿

"Ono što sljedbenici Knjige zakolju vama je dozvoljeno jesti."[1167]

1346- Dozvoljeno je loviti vatrenim oružjem, sabljom, strijelom i kopljem,

---

[1161] Prijevod značenja El-Maide, 2.
[1162] **Sahih:** Muslim (1362).
[1163] Prijevod značenja El-Maide, 96.
[1164] Prijevod značenja El-Maide, 95.
[1165] **Daif:** Ahmed (18976), Nesai (4446). Pogledati: *Gajetul-meram* od šejha Albanija (4246).
[1166] **Sahih:** Muslim (1957), Ahmed (2581, 2700, 3145), Nesai (4443, 4444).
[1167] Prijevod značenja El-Maide, 5.

shodno ajetu:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَيَبۡلُوَنَّكُمُ ٱللَّهُ بِشَيۡءٖ مِّنَ ٱلصَّيۡدِ تَنَالُهُۥٓ أَيۡدِيكُمۡ وَرِمَاحُكُمۡ ﴾

"O vjernici, Allah će vas dovoditi u iskušenje sa divljači koja će biti nadomak ruku vaših i kopalja vaših."[1168]

1347- Dozvoljen je lov sa dresiranim psom, shodno ajetu:

﴿ أُحِلَّ لَكُمُ ٱلطَّيِّبَٰتُ وَمَا عَلَّمۡتُم مِّنَ ٱلۡجَوَارِحِ مُكَلِّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ ﴾

"Dozvoljavaju vam se lijepa jela i ono što vam ulove životinje koje ste lovu podučili."[1169]

1348- Dozvoljen je lov sa nedresiranim psom ukoliko čovjek taj ulov zakolje prije negoli ugine, shodno hadisu: *"Dozvoljeno ti je jesti ono što uloviš sa nedresiranim psom i uspiješ zaklati prije negoli životinja ugine."*[1170]

1349- Obavezno je da oružje s kojim se lovi probije kožu plijena, zbog hadisa: *"Dozvoljeno vam je ono što zakoljete i pri tome spomenete Allahovo ime i ono što probodete."*[1171]

1350- Zabranjeno je ono što se ubije tupim predmetom, kao što je štap, osim ako se plijen ulovi živ, a zatim zakolje, shodno tekstu hadisa: *"Ukoliko sabljom okrenutom pljoštimice ubije plijen, nemojte jesti taj ulov."*[1172]

1351- Zabranjeno je gađati životinju kamenjem i sličnim, shodno hadisu: *"Bacanjem kamenica ne može se uloviti životinja niti ubiti neprijatelj, time se lomi zub i izbija oko."*[1173]

1352- Obavezno je spomenuti Allahovo ime prilikom gađanja plijena, shodno hadisu: *"Dozvoljeno ti je jesti ono što si ulovio svojim lukom i pri tome spomenuo Allahovo ime."*[1174]

[1168] Prijevod značenja El-Maide, 94.
[1169] Prijevod značenja El-Maide, 4.
[1170] **Sahih:** Buharija (5478, 5488, 5496), Muslim (1930), Ahmed (17298) i drugi.
[1171] Autor je rekao: "Ovaj hadis nisam pronašao". (Op. prev.: Ovaj hadis spomenuo je i Siddik Hasan Han u svome komentaru *Er-Revdatu en-nedijje*, str. 3/43, i pripisao ga Ahmedovom citatu poznatog hadisa Adija, radijallahu anhu. Valorizator spomenutog djela kaže: "Ovaj citat nisam pronašao u *Musnedu*, već ga je spomenuo Sujuti u *Ed-Durerul-mensur* na sličan način u predanju Ibn Ebi Hatima.")
[1172] **Sahih:** Buharija (2054, 5476, 5486), Muslim (1929), Ahmed (17802, 18881) i drugi.
[1173] **Sahih:** Buharija (5479, 6220), Muslim (1954), Ahmed (20028, 20050), Ebu Davud (5270).

1353- Ukoliko pas pojede nešto od plijena, taj plijen je zabranjeno jesti, jer se u hadisu navodi: "*Ukoliko je pas jeo, ti nemoj jesti, jer se bojim da je taj plijen ulovio za sebe.*"[1175]

1354- Ukoliko je sa lovčevim psom lovio drugi pas, ulov se neće jesti, zbog hadisa: "*Ti si spomenuo Allahovo ime kada si poslao svog psa, ali ne i drugog.*"[1176]

1355- Ukoliko lovac pogodi plijen, ali mu on umakne, a zatim ga pronađe mrtvog, može ga jesti, shodno hadisu: "*Kada odapinješ svoju strijelu, spomeni Allahovo ime, pa ukoliko ga nađeš ubijenog, jedi ga, osim ako ga pronađeš da je upao u vodu, u tom slučaju ne jedi ga, jer ne znaš da li ga je usmrtila voda ili tvoja strijela.*"[1177]

1356- Ukoliko se na plijenu pronađu tragove zvijeri, taj ulov nije dozvoljeno jesti, shodno tekstu hadisa: "*Ukoliko znaš da ga je usmrtila tvoja strijela, a ne ujed zvijeri, jedi svoj plijen.*"[1178]

1357- Ukoliko lovac pronađe ulov koji smrdi, neće ga jesti, shodno hadisu: "*Ukoliko strijelom pogodiš svoj plijen, a zatim ti umakne tri dana, pa ga nakon tog perioda pronađeš, jedi ga ukoliko ne smrdi.*"[1179]

KLANJE KURBANA

1358- Kurban je propisan sljedećim ajetom:

﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَٱنْحَرْ ﴿٢﴾ ﴾

"Gospodaru svome žrtvu prinesi!"[1180]

1359- Za kurban se kolje deva, shodno ajetu:

﴿ وَٱلْبُدْنَ جَعَلْنَٰهَا لَكُم مِّن شَعَٰٓئِرِ ٱللَّهِ ﴾

"A deve smo vam učinili jednim od Allahovih obreda."[1181]

[1174] **Sahih:** Buharija (5478, 5488, 5496), Ahmed (17298).

[1175] **Sahih:** Buharija (175, 5476), Muslim (1929), Ahmed (17806), Ebu Davud (2848).

[1176] **Sahih:** Buharija (175, 2054, 5476), Muslim (1929), Ahmed (17791,18901) i drugi.

[1177] **Sahih:** Buharija (5485), Muslim (1929), Ahmed (18988), Tirmizi (1469) i drugi.

[1178] **Sahih:** Tirmizi (1468), Nesai (4300). Pogledati: *Miškat* (4084).

[1179] **Sahih:** Muslim (1931), Ahmed (17290), Ebu Davud (2861).

[1180] Prijevod značenja El-Kevser, 2.

1360- I krava, jer ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao kao kurban za svoje žene.

1361- I ovca, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za kurban zaklao dva crna ovna.

1362- Klanje kurbana je jedno od djela koja se primaju kod Allaha i čiji počinitelj ima nagradu, shodno hadisu: "*Čovjek na dan Bajrama ne može Allahu ništa draže uraditi nego što je pustiti krvi (klanje kurbana).*"[1182]

1363- Pohvalno je da svaki musliman zakolje svoj kurban, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao svoj kurban svojom rukom, spomenuvši Allahovo ime i izgovorivši tekbir.

1364- Onaj koji kolje kurban neće skraćivati nokte i neće uklanjati dlake sa svog tijela u prvih deset dana zul-hidždžeta, shodno hadisu: "*Kada vidite mlađak mjeseca zul-hidždžeta, a neko od vas želi da zakolje kurban, neka ne skraćuje svoje nokte i neka ne dira ništa od svojih dlaka na tijelu.*"[1183]

1365- Kurban je propisan da bi ukazao na veličinu Bajrama, shodno hadisu: "*To su dani jela, pića i spominjanja Allaha.*"[1184]

1366- U svrhu prinošenja kurbana nije dozvoljeno zaklati druge životinje osim deve, krave, koze i ovce, shodno ajetu:

﴿ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنسَكًا لِّيَذْكُرُوا۟ ٱسْمَ ٱللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُم مِّنۢ بَهِيمَةِ ٱلْأَنْعَٰمِ ﴾

"Svim vjernicima propisali smo klanje kurbana da bi spominjali Allahovo ime prilikom klanja stoke koju im On daje."[1185]

1367- Najmanja starosna dob, ukoliko se radi o ovci, mora da iznosi šest mjeseci i više, shodno hadisu: "*Prelijep li je džeze'a kurban.*"[1186] Džezea je janje od šest ili sedam mjeseci. Na to upućuje i hadis u kojem se navodi da je Ukbe upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o ovci čija je starosna dob bila šest mjeseci, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: "*Prinesi je kao žrtvu, kurban.*"[1187]

1368- Kada su u pitanju deva, krava i koza, kao kurban se može prinijeti samo

---

[1181] Prijevod značenja El-Hadždž, 36.
[1182] **Daif:** Tirmizi (1493), Ibn Madže (3126). Pogledati: *Miškat* (1470)
[1183] **Sahih:** Muslim (1977).
[1184] **Sahih:** Muslim (1141), Ahmed (20198, 20204), Ebu Davud (2813)i drugi.
[1185] Prijevod značenja El-Hadždž, 34.

musinna – životinja tačno određenog broja godina, shodno hadisu: "*Nemojte klati kao kurban ništa manje od musinne – životinje određenog broja godina.*"[1188]

Pod musinnom se podrazumijeva deva koja ima pet godina i ušla je u šestu, krava koja ima dvije godine i koza koja ima jednu godinu i ušla je u drugu.

1369- Za kurban se može zaklati i kastrirana životinja, jer je i Poslanik zaklao uškopljeni kurban.

1370- Za kurban se ne uzima životinja koja ima mahane, shodno hadisu: "*Četvero nije dozvoljeno uzimati za kurban: ćoravu čije je ćoravost uočljiva, bolesnu čija je bolest vidljiva, hromu čija je hromost očita, i mršavu*" – a u predanju stoji i: "*slabu koja ne može ustati i kretati se*"[1189].

1371- Kurban se kolje nakon obavljenog bajram-namaza, shodno hadisu: "*Prvo što ćemo uraditi u ovome danu jeste obavljanje bajram-namaza, zatim ćemo se vratiti i zaklati kurbane, pa ko postupi ovako, postupio je prema našoj praksi*",[1190] kao i zbog ajeta:

﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَٱنْحَرْ ﴿٢﴾ ﴾

"Namaz obavi i svome Gospodaru žrtvu prinesi"[1191], tj. klanje kurbana spomenuto je nakon bajram-namaza.

1372- Onaj ko bi zaklao prije klanjanja bajram-namaza postupio bi pogrešno, shodno hadisu: "*Onaj ko zakolje kurban prije bajram-namaza, to je meso koje je dao svojoj porodici, a od kurbana nema ništa.*"[1192]

1373- Ako se za kurban kolje ovca, to je dovoljno za njenog vlasnika i članove njegove porodice. Na to ukazuju riječi Ebu Ejjuba: "U vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čovjek bi u kurban klao ovcu za sebe i svoju porodicu."[1193]

1374- Ako se kolju krava i deva, tada je dozvoljeno da u kurbanu učestvuje

---

[1186] **Daif:** Ahmed (9446), Tirmizi (1499). Pogledati: *Miškat* (1468) i *Irvaul-galil* (1143).
[1187] **Sahih:** Muslim (1965), Ahmed (16929), Tirmizi (1500).
[1188] **Sahih:** Muslim (1963), Ahmed (13938, 14093), Ebu Davud (2797), Nesai (4378).
[1189] **Sahih:** Ahmed (18039, 18200), Ebu Davud (2802), Tirmizi (1497), Nesai (4371), Darimi (1949). Pogledati: *Irvaul-galil* (1148) i *Miškat* (1465).
[1190] **Sahih:** Buharija (951, 965, 968), Muslim (1961), Ahmed (18012, 18212).
[1191] Prijevod značenja El-Kevser, 2.
[1192] Pogledati prethodni hadis.
[1193] **Sahih:** Tirmizi (1505), Ibn Madže (3147)

sedam osoba. Na to ukazuju Džabirove riječi: "U godini Hudejbijje zaklali smo, zajedno sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, devu za sedam i kravu za sedam osoba."[1194]

1375- Pohvalno jedan dio kurbanskog mesa ostaviti sebi, jedan dio pokloniti, a jedan dio dati u sadaku, zbog hadisa: "*Jedite, i druge nahranite i uskladištite.*"[1195]

1376- Sunneta je da se prilikom klanja spomene Allahovo ime i izgovori tekbir, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao bismillu i tekbir.

1377- Ko ne bude u mogućnosti zaklati kurban, obaveza spada sa njega, shodno hadisu: "*Gospodaru moj, ovo je od mene i od onoga ko nije zaklao kurban.*"[1196]

AKIKA

1378- Akika je sunnet, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao akiku za Hasan i Husejna.

1379- Akika se kolje sedmi dan po rođenju djeteta, shodno hadisu: "*Svako dijete vezano je za svoju akiku, koja se kolje sedmi dan po njegovu rođenju, a isti dan mu se brije kosa i nadijeva ime.*"[1197]

1380- Akika se kolje i za muško i za žensko dijete, kao što se navodi u hadisu: "*Za muško dijete kolju se dvije jednake ovce, a za žensko dijete jedna ovca.*"[1198]

1381- Dozvoljeno je za muško dijete zaklati jednu akiku, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako učinio sa Hasanom i Husejnom.

1382- Akika se kolje sedmi dan, četrnaesti ili dvadeset i prvi, kako se navodi u sunnetu.

[1194] **Sahih:** Muslim (1318), Ahmed (13713), Tirmizi (1502), Ibn Madže (3132).

[1195] **Sahih:** Buharija (5569), Muslim (1973), Ahmed (11149, 20199).

[1196] **Sahih:** Ahmed (14423, 14477, 14479), Ebu Davud (2810), Tirmizi (1521). Pogledati: *Miškat* (1461). U hadisu se navodi: "*Bismillah! Allahu moj, primi ovo od Muhammeda, od Muhammedove porodice i od Muhammedovog ummeta.*"

[1197] **Sahih:** Ahmed (19579), Ebu Davud (2838), Tirmizi (1522), Nesai (4220). Pogledati: *Miškat* (4153).

[1198] **Sahih:** Ebu Davud (2834), Nesai (4215-4218), Ibn Madže (3162).

1383- Glava novorođenčeta brije se sedmi dan po rođenju, shodno hadisu: "*A kosa mu se brije i ime mu se nadijeva sedmi dan po rođenju.*"[1199]

1384- Kolika bude težina obrijane kose, toliko će se u srebru dati sadake siromasima: "*O Fatima, obrij mu glavu i u sadaku daj srebra siromasima kolika je težina obrijane kose.*"[1200]

1385- Najljepša i najiskrenija imena navedena su u hadisu: "*Najdraža Allahu imena su: Abdullah i Abdurrahman, a najiskrenija imena su: Hemam i Haris.*"[1201]

1386- Zabranjeno je dati djetetu ime *Kralj kraljeva* i slično, shodno hadisu: "*Najmrže Allahu ime na Sudnjem danu bit će Kralj kraljeva.*"[1202]

1387- Pokuđeno je dijete nazivati određenim imenima: "*Ne nazivajte dijete Jesar (olakšanje), niti Rebah (dobitak), niti Nedžah (uspjeh), niti Efleh (uspješan), jer kada kažeš: Ima li Jesara ili Rebaha ili Nedžaha ili Efleha, bit ćeš prisiljen reći da ga nema (tj. nema olakšanja, dobitka niti uspjeha).*"[1203]

1388- Proučit će se ezan na djetetovo uho, kao što je učinio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada se rodio Hasan, a prenosi se u hadisu: "*Ezan će se proučiti u desno, a ikamet u lijevo uho.*"[1204]

1389- Zabranjena je ferea i atira, shodno hadisu: "*Nema ferea niti atire.*"[1205] Ferea je klanje prvog mladunčeta deve, a atira je čin kojim se čeka mjesec redžeb pa se u njome zakolje životinja u čast rođenja djeteta i iz poštovanja prema tom mjesecu.

1390- Nijedno klanje životinje ne vrši se u posebnim mjesecima, osim klanje kurbana, shodno hadisu: "*Koljite životinje u ime Allaha u bilo kojem mjesecu, činite dobro i nahranite druge.*"[1206]

[1199] **Sahih:** Ahmed (19626, 27709), Ebu Davud (2838), Tirmizi (1522), Nesai (4220). Pogledati: *Miškat* (4153).

[1200] **Daif:** Ahmed (26642, 26655), Tirmizi (1519). Pogledati: *Miškat* (4154).

[1201] **Sahih:** Ahmed (18553), Ebu Davud (4950). Pogledati: *Miškat* (4782). Ovaj hadis šejh Albani, rahmetullahi alejhi, prvo je ocijenio slabim, da bi se kasnije korigirao i hadis ocijenio vjerodostojnim.

[1202] **Sahih:** Buharija (6205, 6206), Muslim (2143), Ahmed (7285), Ebu Davud (4961), Tirmizi (2837).

[1203] **Sahih:** Muslim (2137), Ahmed (19574, 19601), Ebu Davud (4957), Tirmizi (2836) i drugi.

[1204] **Daif:** Bejheki u *Šu'abu* (8619, 8620).

[1205] **Sahih:** Buharija (5473, 5474), Muslim (1976), Ahmed (7693, 9983), Ebu Davud (2831) i drugi.

[1206] **Sahih:** Ahmed (20199, 20202), Ebu Davud (2830), Nesai (4228, 4232).

KNJIGA O ODIJEVANJU

1391- Odjeća je jedna od Allahovih blagodati, shodno ajetu:

﴿ يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ قَدۡ أَنزَلۡنَا عَلَيۡكُمۡ لِبَاسٗا يُوَٰرِي سَوۡءَٰتِكُمۡ وَرِيشٗاۖ ﴾

"O sinovi Ademovi, Mi vam spuštamo odjeću s kojom ćete prekriti svoja stidna mjesta."[1207]

1392- Odjeća mora biti čista i lijepa, shodno ajetu:

﴿ يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ خُذُواْ زِينَتَكُمۡ عِندَ كُلِّ مَسۡجِدٖ ﴾

"O sinovi Ademovi, lijepo se obucite kada krenete namaz da obavite."[1208]

1393- Dozvoljeno je uljepšavati se dozvoljenim stvarima, shodno hadisu: "*Allah je lijep i voli ono što je lijepo.*"[1209]

1394- Prilikom odijevanja obaveza je prekriti stidna mjesta, shodno hadisu: "*Stidno mjesto muškarca je od pupka do koljena*"[1210], i hadisu: "*Čuvaj svoje stidno mjesto, osim od svoje žene i ropkinje.*"[1211]

1395- Pohvalno je odjenuti lijepu odjeću, shodno hadisu: "*Uredite svoja sedla i svoju odjeću tako da mirišete kada se pojavite među ljudima, jer Allah ne voli neurednost i niskost.*"[1212]

1396- Pohvalno je pokazati blagodati, shodno hadisu: "*Ukoliko ti Allah daruje imetak, neka se na tebi vide tragovi Allahove blagodati i plemenitosti.*"[1213]

1397- Posebno je pohvalno lijepo se odjenuti prilikom odlaska na džumu i bajram, shodno hadisu: "*Neka svako od vas obuče dvodijelnu odjeću, ako bude u mogućnosti, povodom džume, a izuzetak je radna odjeća.*"[1214]

1398- Muškarcima je zabranjeno nositi svilenu odjeću, shodno hadisu: "*Ne odijevajte svilenu odjeću, jer onaj ko je bude odijevao na ovom svijetu, neće je*

[1207] Prijevod značenja El-E'araf, 26.
[1208] Prijevod značenja El-E'araf, 31.
[1209] **Sahih:** Muslim (91), Ahmed (3779), Tirmizi (1999).
[1210] **Hasen:** Taberani u *Evsatu* (7761) i u *Sagiru* (1033) i Hakim (6418). Pogledati: *Telhisu ahkamil-dženaiz* (30).
[1211] **Hasen:** Ahmed (19530, 19536), Ebu Davud (4071), Tirmizi (2769, 2794), Ibn Madže (1920). Pogledati: *Miškat* (3117).
[1212] **Daif:** Ahmed (27799), Ebu Davud (4089).
[1213] **Sahih:** Ebu Davud (4063), Nesai (5224). Pogledati: *Miškat* (4352).
[1214] **Sahih:** Ebu Davud (1078), Ibn Madže (1095). Pogledati: *Miškat* (1389).

nositi na onome svijetu."[1215]

1399- Također, muškarcima je zabranjen brokat, shodno hadisu: "*Zabranjeno nam je nositi odjeću od svile i brokata, ali i sjediti na njoj.*"[1216]

1400- Ženama je dozvoljeno odijevati svilenu odjeću, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po Aliji, radijallahu anhu, svilenu odjeću, da je podijeli među ženama, i shodno hadisu o svili i zlatu: "*Svila i zlato dozvoljeni su ženama iz našeg ummeta.*"[1217]

1401- Međutim, u stanju nužde dozvoljeno je odjenuti svilenu odjeću, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, olakšao Ibn Avfu i Zubejru dozvolivši im da nose svilenu odjeću zbog svraba koji su imali.[1218]

1402- Dozvoljeno je oblačiti odjeću koja je krojena od materijala u kojem ima određeni procenat svile, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio oblačenje svilene odjeće, izuzevši iz te zabrane odjeću koja je skrojena od materijala u čijem sastavu se nalazi svila u količini od dva ili tri ili četiri prsta.[1219]

1403- Svila je, zbog općenite zabrane, zabranjena i muškoj djeci, isto kao što je zabranjena i druga odjeća ukoliko u njoj preovladava svila.

1404- Zabranjeno je nositi zlatni prsten, shodno hadisu: "*Zabranjeno nam je da nosimo zlatno prstenje.*"[1220]

1405- Dozvoljeno je nositi srebreno prstenje, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio srebreni prsten[1221], i shodno hadisu: "*Muškarcima moga ummeta zabranjeno je nositi svilu i zlato.*"[1222]

[1215] **Sahih:** Buharija (5834), Muslim (2069), Ahmed (253) i drugi.
[1216] **Sahih:** Buharija (5837).
[1217] **Sahih:** Ahmed (19147).
[1218] **Sahih:** Buharija (2919, 5839), Muslim (2076), Ahmed (11879, 12452) i drugi.
[1219] **Sahih:** Muslim (2069), Ahmed (367), Tirmizi (1721).
[1220] **Sahih:** Buharija (8564), Muslim (2089), Ahmed (9709), Nesai (5273, 5274).
[1221] **Sahih:** Buharija (65, 2938, 5872), Muslim (2092), Ebu Davud (4214).
[1222] **Sahih:** Ahmed (190008, 19021), Tirmizi (1720), Nesai (5148). Pogledati: *Miškat* (4394).

KNJIGA O DŽIHADU

1406- Džihad je fard-kifaje, shodno ajetu:

﴿ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ ﴾

"Naređuje vam se borba."[1223]

1407- Pod borbom se misli na borbu na Allahovom putu:

﴿ وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ﴾

"I borite se na Allahovom putu."[1224]

1408- Džihad nije fard-ajn, shodno ajetu:

﴿ وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً ﴾

"Svi vjernici ne treba da idu u boj."[1225]

1409- Na početku objave islama, svim muslimanima bilo je naređeno:

﴿ انفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا ﴾

"Krećite u boj bili slabi ili snažni."[1226]

1410- Džihad je jedno od najvrednijih djela: "*Jedan jutarnji izlazak i jedan večernji izlazak na Allahovom putu vredniji su od dunjaluka i svega što je na njemu.*"[1227]

1411- Džihad je jedno od djela koja štite od Vatre: "*Ko upraši svoja stopala na Allahovom putu, Allah će ga zabraniti Vatri.*"[1228]

1412- Džihad je put ka Džennetu, shodno hadisu: "*Znajte je da je Džennet pod sjenama sablji.*"[1229]

1413- Džihad nije obavezan ženama, shodno hadisu u kojem se navodi da je Aiša upitala Poslanika: "Allahov Poslaniče, trebaju li žene ići u džihad?", na što je on odgovorio: "*Da, ali u džihad bez borbe: hadždž i 'umra.*"[1230]

1414- Džihad nije obavezan djeci, zbog govora Ibn Omera: "Ponudio sam se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da učestvujem u bitki na Uhudu, a imao

---

[1223] Prijevod značenja El-Bekare, 216.
[1224] Prijevod značenja El-Bekare, 190.
[1225] Prijevod značenja Et-Tevbe, 122.
[1226] Prijevod značenja Et-Tevbe, 41.
[1227] **Sahih:** Buharija (2792, 2796, 6568), Muslim (1880), Ahmed (11941, 12028) i drugi.
[1228] **Sahih:** Buharija (907), Ahmed (15505), Tirmizi (1632), Nesai (3116).
[1229] **Sahih:** Buharija (2819, 2966, 3024), Muslim (1742), Ebu Davud (2631) i drugi.
[1230] **Sahih:** Ahmed (24794), Ibn Madže (2901). Pogledati: *Miškat* (2534).

sam četrnaest godina, pa mi nije dozvolio."[1231]

1415- Također, džihad nije obavezan ni onima koji su slijepi:

﴿ لَّيْسَ عَلَى ٱلْأَعْمَىٰ حَرَجٌ ﴾

"...i nema smetnje za slijepe."[1232]

1416- Da džihad nije obaveza ni onima koji su hromi, ukazuje ajet:

﴿ وَلَا عَلَى ٱلْأَعْرَجِ حَرَجٌ ﴾

"...i nema smetnje za one koji su hromi (šepaju)."[1233]

1417- Onima koji su bolesni također džihad nije obavezan:

﴿ وَلَا عَلَى ٱلْمَرِيضِ حَرَجٌ ﴾

"...i nema smetnje za one koji su bolesni."[1234]

1418- Isto tako džihad nije obavezan ni onima koji su nesposobni da idu u boj:

﴿ غَيْرُ أُوْلِي ٱلضَّرَرِ ﴾

"...osim onih koji su za borbu nesposobni."[1235]

1419- Ni onima koji su slabi:

﴿ لَّيْسَ عَلَى ٱلضُّعَفَآءِ ﴾

"...i oni koji su slabi..."[1236]

1420- Također, nije obavezan ni onima koji nisu u mogućnosti osigurati opremu za odlazak u borbu:

﴿ وَلَا عَلَى ٱلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنفِقُونَ حَرَجٌ ﴾

"...i oni koji ne nađu sredstva za borbu."[1237]

1421- Kao ni onima koji nemaju jahalicu (prevozno sredstvo):

﴿ وَلَا عَلَى ٱلَّذِينَ إِذَا مَآ أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَآ أَجِدُ مَآ أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ ﴾

[1231] **Sahih:** Buharija (2664, 4097), Muslim (1868), Ahmed (4647), Ebu Davud (4406).
[1232] Prijevod značenja El-Feth, 17.
[1233] Prethodni ajet.
[1234] Prethodni ajet.
[1235] Prijevod značenja En-Nisa, 95.
[1236] Prijevod značenja Et-Tevbe, 91.
[1237] Prethodni ajet.

"Ni onima kojima si rekao kada su od tebe tražili životinje za jahanje: 'Ne mogu naći za vas životinje za jahanje.'"[1238]

1422- Džihad postaje obavezan za svakoga pojedinca kada se sukobe dvije strane, zbog riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا ﴾

"O vjernici, kada se s kakvom skupinom sretnete, budite smjeli (čvrsti)." [1239]

1423- Kada neprijatelj napadne našu zemlju:

﴿ قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوِ ادْفَعُوا ﴾

"Borite se na Allahovom putu ili se branite."[1240]

1424- Svakome koga u džihad pozove vladar, to postaje lična obaveza:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنكُمْ ﴾

"O vjernici, pokoravajte se Allahu, Njegovom Poslaniku i vašim nadređenim."[1241]

1425- Zabranjeno je bježanje sa bojišta:

﴿ فَلَا تُوَلُّوهُمُ الْأَدْبَارَ ﴿١٥﴾ ﴾

"...i leđa im ne okrećite."[1242]

1426- Borba se vodi protiv bližnjih neprijatelja prije daljnih:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُم مِّنَ الْكُفَّارِ ﴾

"O vjernici, borite se protiv nevjernika koji su u vašoj blizini."[1243]

1427- Propisan je ispraćaj onoga koji ide u boj, jer je Alija ispratio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u bitku na Tebuk.

1428- Vladar će ispratiti svoju vojsku, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, do Bekije-Garkada ispratio skupinu koju je poslao u ispomoć Ka'bu b. Ešrefu, a Ebu Bekr je ispratio Zejda b. Sufjana kada ga je poslao u Šam.

[1238] Prijevod značenja Et-Tevbe, 92.
[1239] Prijevod značenja El-Enfal, 45.
[1240] Prijevod značenja Ali Imran, 167.
[1241] Prijevod značenja En-Nisa, 59.
[1242] Prijevod značenja El-Enfal, 15.
[1243] Prijevod značenja Et-Tevba, 123.

1429- Propisano je pješke ispratiti mudžahida koji odlazi u borbu, jer je Ebu Bekr bez obuće ispratio Usamu b. Zejda, a Ahmed b. Hanbel, povodeći se za postupkom Ebu Bekra, ispratio je Ebu Harisa noseći nanule u rukama.

1430- Propisan je doček mudžahida, jer su muslimani dočekali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji se vraćao iz pohoda na Tebuk, na brdu Veda'a.

1431- Džihad je jedno od najvrednijih djela, shodno hadisu: "Upitan je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Koji je čovjek najbolji?', pa je rekao: '*Vjernik koji se bori na Allahovom putu sa svojim životom i svojim imetkom.*'"[1244]

1432- Najvrednija je borba na morskoj pučini, shodno hadisu: "*Čovjek koji oboli od morske bolesti ima nagradu šehida, a onaj ko se utopi ima nagradu dva šehida.*"[1245]

1433- Šehadet je iskup za počinjene grijehe, izuzev duga, shodno hadisu: "*Šehidu će biti oprošten svaki grijeh, osim duga.*"[1246]

1434- Dužniku nije dozvoljeno otići dobrovoljno u borbu bez dozvole potražitelja duga, shodno hadisu: "Allahov Poslaniče, šta misliš da li će mi se izbrisati grijesi ako preselim kao šehid?" Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Da, ako se budeš nadao Allahovoj nagradi, i budeš strpljiv i ne budeš bježao, osim duga.*"[1247]

1435- Dobrovoljni odlazak u borbu nije dozvoljen bez dopuštenja roditelja. U vezi s tim, Ibn Mes'ud, radijallahu anhu, rekao je: "Upitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Koje je djelo najvrednije kod Allaha?', a on je odgovorio: '*Namaz obavljen u njegovo vrijeme.*' Upitao sam: 'Zatim koje?', a on je rekao: '*Dobročinstvo prema roditeljima.*' Opet sam upitao: 'Zatim koje?' Poslanik je rekao: '*Borba na Allahovom putu.*'"[1248] Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je jedan čovjek i zatražio dozvolu da učestvuje u borbi, a Poslanik ga je upitao: "*Da li su tvoji roditelji živi?*" Čovjek je rekao: "Da, jesu." Poslanik mu je rekao: "*Tvoj džihad je kod tvojih roditelja.*"[1249]

1436- Propisano je bdijenje na granicama, shodno hadisu: "*Bdijenje jednu noć i dan na Allahovom putu vrednije je od mjesec dana posta i namaza. Ako umre u*

[1244] **Sahih:** Buharija (2786), Muslim (1888), Ahmed (10741), Ebu Davud (2485).
[1245] **Hasen:** Ebu Davud (2493). Pogledati *Miškat* (3839).
[1246] **Sahih:** Muslim (1886), Ahmed (7011).
[1247] **Sahih:** Muslim (1885), Ahmed (22036, 22079), Tirmizi (1712) i drugi.
[1248] **Sahih:** Buharija (567, 2782, 5970), Muslim (85), Ahmed (3880, 3988) i drugi.
[1249] **Sahih:** Buharija (3004), Muslim (2549), Ahmed (6508, 6726), Ebu Davud (2529) i drugi.

tom stanju, pisat će mu se nagrada za to djelo, bit će opskrbljen i sačuvan od iskušenja."[1250]

1437- Jedan dio prethodnika smatrao je da se trenutak bdijenja smatra bdijenjem: jedan dan, noć i trenutak je bdijenje.

1438- Pod potpunim bdijenjem podrazumijeva se bdijenje koje traje četrdeset dana. Na to upućuju Ibn Omerove i Ebu Hurejrine riječi: "Potpuno bdijenje je ono koje traje četrdeset dana."[1251]

1439- Bdijenje na Allahovom putu vrednije je od namaza u Mekki, i to je mišljenje ispravnih prethodnika.

1440- Bježanje sa bojnog polja strogo je zabranjeno, shodno ajetu:

﴿ وَمَن يُوَلِّهِمْ يَوْمَئِذٍ دُبُرَهُۥٓ إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِّقِتَالٍ أَوْ مُتَحَيِّزًا إِلَىٰ فِئَةٍ فَقَدْ بَآءَ بِغَضَبٍ مِّنَ ٱللَّهِ ﴾

"Onaj ko im leđa okrene osim da bi se ponovo vratio u borbu ili da bi se drugoj skupini priključio, na sebe će navući Allahovu srdžbu."[1252]

1441- Bježanje sa bojnog polja smatra se velikim grijehom, jer ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ubrojao u velike grijehe.

1442- Bijeg je dozvoljen ako se broj nevjernika poveća tako da na svakog muslimana dođu više od dva nevjernika, shodno ajetu:

﴿ ٱلْـَٔـٰنَ خَفَّفَ ٱللَّهُ عَنكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا ۚ فَإِن يَكُن مِّنكُم مِّا۟ئَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا۟ مِا۟ئَتَيْنِ ۚ وَإِن يَكُن مِّنكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوٓا۟ أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ مَعَ ٱلصَّـٰبِرِينَ ﴿٦٦﴾ ﴾

"Sada vam je Allah olakšao, jer On zna da vi imate slabosti, pa neka bude od vas stotinu spremno da pobijedi dvije stotine, i hiljadu da pobijedi dvije hiljade, sa Allahovom dozvolom."[1253]

1443- Ako musliman ne može slobodno ispoljavati i prakticirati svoju vjeru, tada mu je obaveza učiniti hidžru:

[1250] **Sahih:** Muslim (1913), Ahmed (23216), Nesai (3167, 3168).

[1251] **Daif:** Ovu sam predaju našao kod Ibn Ebi Šejbe (19457) kao govor Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem; Taberani u *Kebiru* (7606). Pogledati: *Medžmeuz-zevaid* (5/290) i kao govor Ebu Hurejre, radijallahu anhu, kod Ibn Ebi Šejbe (19456). Pogledati: *El-Džami'u es-sagir* (6229).

[1252] Prijevod značenja El-Enfal, 16.

[1253] Prijevod značenja El-Enfal, 66.

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ تَوَفَّىٰهُمُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ ظَالِمِىٓ أَنفُسِهِمْ قَالُوا۟ فِيمَ كُنتُمْ ۖ قَالُوا۟ كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِى ٱلْأَرْضِ ۚ قَالُوٓا۟ أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ ٱللَّهِ وَٰسِعَةً فَتُهَاجِرُوا۟ فِيهَا ۚ ﴾

"A kada meleki budu uzimali dušu onima koji su sebi nepravdu nanijeli pitajući ih: 'Gdje ste vi bili?', reći će: 'Bili smo nemoćni', pa će im se reći: 'Zar Allahova zemlja nije bila dovoljno prostrana da se možete iseliti.'"[1254]

1444- Nije dozvoljeno boraviti među nevjernicima, izuzev ako postoji određena potreba, shodno hadisu: "*Ja sam daleko od svakog muslimana koji boravi među nevjernicima.*"[1255]

1445- Hidžra iz Mekke je završena, shodno hadisu: "*Nema hidžre nakon osvojenja Mekke.*"[1256]

1446- Međutim, moguće je obavljanje hidžre iz drugog mjesta mimo Mekke, shodno hadisu: "*Hidžra neće prestati sve dok ne prestane i tevba (pokajanje od grijeha), a tevba neće prestati sve dok sunce ne izađe sa zapada.*"[1257]

1447- Obavezno je hidžru učiniti radi Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, shodno hadisu: "*Onaj ko bude činio hidžru radi Allaha i Njegovog Poslanika, pa njegova hidžra je radi Allaha i Njegovog Poslanika.*"[1258]

1448- Žene i djeca se uzimaju kao zarobljenici i zabranjeno ih je ubijati, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio ubijanje djece i žena[1259]. Na to upućuje predaja o zarobljenicima *Hevazina*[1260] i zarobljenicima *Beni Mustalika.*[1261]

1449- Dozvoljeno je ubiti zarobljene punoljetne muškarce zbog općenitosti ajeta:

﴿ فَٱقْتُلُوا۟ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴾

"Ubijajte one koji Allahu pripisuju druga"[1262]. Na to upućuje i slučaj kada je

---

[1254] Prijevod značenja En-Nisa, 97.
[1255] **Sahih:** Ebu Davud (2645),Tirmizi (1604).
[1256] **Sahih:** Buharija (2783, 2825) od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, i od Ibn Omera, radijallahu anhuma, (3899, 4311), Muslim (1864) od Aiše.
[1257] **Sahih:** Ahmed (16463), Ebu Davud (2479), Darimi (2513). Pogledati: *Miškat* (2346).
[1258] **Sahih:** Buharija (54, 2529, 3898), Muslim (1907), Ahmed (169, 302) i drugi.
[1259] **Sahih:** Buharija (3015), Muslim (1744), Ahmed (4720, 4732) i drugi.
[1260] **Sahih:** Buharija (2308, 2608, 4319), Ahmed (18435), Ebu Davud (2693).
[1261] **Sahih:** Buharija (7409), Muslim (1438), Ahmed (11208, 11203).
[1262] Prijevod značenja Et-Tevbe, 5.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ubio muškarca iz *Beni Kurejze*, kao i ubistvo Nadra b. Halida i Ukbeta b. Ebi Mu'ita na dan Bedra, te ubistvo Ebu Izza el-Džumehijja na dan Uhuda.

1450- Također, dozvoljeno je zarobljenike i osloboditi, shodno ajetu:

﴿ فَإِمَّا مَنًّا بَعْدُ ﴾

"...ili ih poslije oslobodite."[1263]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio je Sumameta b. Esala, Ebi Izzeta eš-Ša'ira i Ebil-Asa er-Rebiu.

1451- Isto tako, zarobljenicima je data i mogućnost otkupa, tj. dozvoljeno je za njih uzeti otkupninu, shodno ajetu:

﴿ وَإِمَّا فِدَآءً ﴾

"...ili da ih otkupite".[1264] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otkupio je svoja dva ashaba za dva nevjernika, kao što je i zarobljenike na Bedru otkupio za novac.

1452- Vladar se dogovara sa svojim podanicima i saborcima kako će postupiti sa zarobljenicima i šta je najbolje učiniti u datoj situaciji, jer se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao sa svojim ashabima šta će uraditi sa zarobljenicima Bedra, pa je Ebu Bekr predložio da se oslobode, a Omer da se ubiju. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je Ebu Bekrov savjet i oslobodio ih.

1453- Zarobljenika nije dozvoljeno prodati nevjerniku kako bi se izigravao s njim, jer je Omer povodom toga pisao svojim namjesnicima i zabranjivao im takvo postupanje.

1454- Ako jedan od roditelja djeteta primi islam, djeca se vežu za njega, shodno ajetu:

﴿ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُم بِإِيمَٰنٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ ﴾

"...i oni koji vjeruju i u tome ih slijede njihova djeca."[1265]

[1263] Prijevod značenja Muhammed, 4.
[1264] Prethodni ajet.
[1265] Prijevod značenja Et-Tur, 21.

1455- Ako jedan od roditelja djeteta umre u islamskoj zemlji, svjedoči se da je dijete musliman, shodno hadisu: "*Svako dijete se rađa u islamu.*"[1266]

1456- Ako musliman zarobi dijete u nevjerničkoj zemlji, to dijete postaje musliman, po konsenzusu učenjaka.

1457- Onaj ko ubije nevjernika pripada mu njegova oprema: "*Ko ubije nevjernika pripada mu njegova oprema.*"[1267]

1458- Također, dozvoljeno je sa ubijenog uzeti odjeću, nakit i oružje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: "*Ko je ubio ovog čovjeka?*", a ashabi su odgovorili: "Ibn el-Ekvea." Na to je on rekao: "*Njemu pripada sva njegova oprema.*"[1268]

1459- Oprema se ne dijeli na petinu, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da ona pripada onome ko ubije neprijatelja.

1460- Četiri petine plijena pripadaju onome ko je učestvovao u njegovom osvajanju, shodno ajetu:

﴿ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّمَا غَنِمْتُم مِّن شَىْءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُۥ ﴾

"Znajte da od onoga što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu."[1269]

1461- Konjaniku pripada tri puta više nego pješadincu, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera vršio raspodjelu pa je konjaniku dao dva dijela za konja i jedan za njega, a pješadincu jedan dio ratnog plijena.[1270]

1462- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao je dva puta više (ratnog plijena) za arapskog konja nego za mješanca.

1463- Prenosi se da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u podjelu računao samo dva konja pa makar čovjek u borbu poveo i deset konja.

1464- Omer je pisao Ebu Ubejdi da dadne dva dijela za jednog konja, a za dva konja četiri dijela, i za njegovog vlasnika jedan dio, što bi iznosilo pet dijelova.

[1266] **Sahih:** Buharija (1358, 1359, 1385), Muslim (2658), Ahmed (7141, 7655), Ebu Davud (4714) i drugi.

[1267] **Sahih:** Ahmed (11827), Darimi (2484). Pogledati: *Miškat* (4002).

[1268] **Sahih:** Muslim (1754), Ahmed (16101), Ebu Davud (2654).

[1269] Prijevod značenja El-Enfal, 41.

[1270] **Sahih:** Buharija (2863), Muslim (1762), Ahmed (5389), Ebu Davud (2733), Tirmizi (1554).

1465- Ratni plijen se ne dijeli na druge životinje, jer nije preneseno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je to činio, a vodio je u pohod i deve.

1466- Ako zapovjednik odluči da jedan dio dadne za devu i jedan dio za njenog vlasnika, to je dozvoljeno, jer je tako presudio jedan dio prethodnika, shodno ajetu:

﴿فَمَآ أَوۡجَفۡتُمۡ عَلَيۡهِ مِنۡ خَيۡلٖ وَلَا رِكَابٖ﴾

"A vi niste tjerali ni konje ni kamile radi onoga što je Allah od njih kao plijen darovao Poslaniku."[1271]

1467- Uvjetovano je za onoga ko uzima plijen da bude punoljetan, pametan i slobodan muškarac.

1468- Žena je dozvoljeno učestvovati u džihadu, a njen angažman odnosi se na služenje, pružanje pomoći ranjenima, ali ne učestvuje u samom poprištu borbe. Za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, žene su izlazile na bojište i liječile povrijeđene, stoga im se i davao dio ratnog plijena.

1469- Djeci, ženama i robovima davao se dio plijena, ali taj dio nije bio određen.

1470- Jedna petina plijena dijeli se na pet dijelova, shodno ajetu:

﴿وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّمَا غَنِمۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُۥ وَلِلرَّسُولِ﴾

"I znajte da od svega što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu i Njegovom Poslaniku i rodbini njegovoj i siročadi i siromasima i putnicima-namjernicima."[1272]

1471- Ostatak plijena će se dati za ostale koristi i potrebe muslimana, shodno Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "*Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, meni ne pripada od plijena osim jedna petina, a za vas je korist.*"[1273]

1472- Pravedni vladari, nakon Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dijelili su ratni plijen onako kako ga je dijelilo i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, shodno hadisu: "*Doista je Allah počastio Vjerovjesnika, a zatim ga je usmrtio i*

[1271] Prijevod značenja El-Hašr, 6.
[1272] Prijevod značenja El-Enfal, 41.
[1273] **Sahih:** Ahmed (22211), Nesai (4138), Hakim (4370).

On je onaj koji biva i poslije njega",[1274] pa su ga Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhuma, dijelili muslimanima.

1473- Dio koji se daje Poslanikovoj porodici pripada Benu Hašimu i Benu El-Muttallibu, muškarcu dva puta više nego ženi, shodno hadisu: "Doista su Benu Hašim i Benu El-Muttallib jedno"[1275], pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, isprepleo prste.

1474- Ratni plijen daje se i bogatima iz Poslanikove porodice, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao dio Abbasu, a on je bio bogat, a dao je i Safiji.

1475- Jedan dio ratnog plijena pripada siročadi, zbog ajeta:

﴿ وَٱلْيَتَـٰمَىٰ ﴾

"...siročadi..."[1276]

1476- Jetimom se smatra dijete koje je ostalo bez oca prije punoljetstva, shodno hadisu: "*Nema jetimstva poslije punoljetnosti*".[1277]

1477- Jedan dio ratnog plijena dijeli se siromasima i putnicima, shodno ajetu:

﴿ وَٱلْمَسَـٰكِينِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ ﴾

"...i siromasima i putnicima-namjernicima."[1278]

1478- *Fej* je vrsta plijena koji se osvoji bez borbe i dijeli se za koristi muslimana, shodno ajetu:

﴿ مَّآ أَفَآءَ ٱللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ مِنْ أَهْلِ ٱلْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَـٰمَىٰ وَٱلْمَسَـٰكِينِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ ﴾

"Plijen koji Allah daruje Svome Poslaniku pripada: Allahu i Poslaniku Njegovom i bližnjim njegovim i siročadi i siromasima i putnicima-namjernicima..."[1279]

1479- Kršćani i židovi se ne ubijaju ukoliko plaćaju džizju, shodno ajetu:

﴿ حَتَّىٰ يُعْطُوا۟ ٱلْجِزْيَةَ عَن يَدٍ وَهُمْ صَـٰغِرُونَ ﴿٢٩﴾ ﴾

[1274] **Hasen:** Ahmed (15), Bezzar (54), Ebu J'ala (37,6752).

[1275] **Sahih:** Buharija (3140, 3503), Ahmed (16299), Ebu Davud (2980), Nesai (4137).

[1276] Prijevod značenja El-Enfal, 41.

[1277] **Daif:** Ebu Davud (2873). Pogledati: *Miškat* (3281).

[1278] Prijevod značenja El-Enfal, 41.

[1279] Prijevod značenja El-Hašr, 7.

"...sve dok ne daju džizju i budu poslušni."[1280]

Na dan Nehavenda, Mugire je rekao: "*Naredio nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da se borimo protiv njih sve dok ne budu obožavali samo Allaha ili dok ne budu davali džizju.*"[1281]

1480- Prije stupanja u borbu, nevjernici se prvo pozivaju u islam, a zatim da daju džizju, a ukoliko to odbiju, pristupa se borbi, shodno hadisu: "*Pozovite ih u jedno od troje: pozovite ih u islam, pa ako vam se odazovu, prihvatite to i ne borite se protiv njih, a ako odbiju, pozovite ih da daju džizju, a ako prihvate davanje džizje, odustanite od borbe protiv njih, a ako odbiju i davanje džizje, oslonite se na Allaha i pristupite borbi.*"[1282]

1481- Džizja se također uzima i od vatropoklonika, shodno hadisu: "*Ophodite se s njima kao što se ophodite i sa ehlu-kitabijama.*"[1283] Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatao je džizju od vatropoklonika.

1482- Ako počnu loše govoriti o islamu, prekinut će se odnosi sa njima, jer je Omeru, radijallahu anh, preneseno da je jedan svećenik po lošem spomenuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: "Da sam ga ja čuo, ubio bih ga, a mi ne dajemo takvima zaštitu."

1483- Također, ne smiju nanositi štetu muslimanima, shodno hadisu: "*Nema štete niti nanošenja štete.*"[1284]

1484- Kada su u pitanju međuljudski zakoni i odnosi, za njih važe propisi islama, shodno ajetu:

﴿ وَهُمْ صَٰغِرُونَ ٢٩ ﴾

"...i oni bivaju ponizni."[1285]

1485- Isto tako za njih važe propisi odmazde. Zabilježeno je da je jedan židov ubio svoju sluškinju, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se izvrši odmazda.[1286]

[1280] Prijevod značenja Et-Tevbe, 29.

[1281] **Sahih:** Buharija (3160).

[1282] **Sahih:** Muslim (1731), Ahmed (22469, 22521), Ebu Davud (2612) i drugi

[1283] **Daif:** Malik u *Muvveti* (617), Šafija u *Musnedu* (1/209), Ibn Ebi Šejbe (23650), Abdurrezzak (10025), Bejheki u *Sunenul-kubra* (18434). Pogledati: *Irvaul-galil* (1248).

[1284] **Sahih li gajrihi:** Ahmed (2862), Ibn Madže (2341).

[1285] Prijevod značenja Et-Tevbe, 29.

[1286] **Sahih:** Buharija (6877, 6879), Muslim (1672) i drugi

1486- Također, za njih važe šerijatske kazne, jer je Poslanik nad židovima koji su počinili preljubu izvršio kaznu kamenovanja.[1287]

1487- Plaćanja džizje oslobođeni su žene, djeca, maloumni i hermafrodit. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Muazu: "*Uzimaj džizju od punoljetnog u visini dinara ili u vrijednosti njegove odjeće.*"[1288] Omer je pisao vojskovođama: "Ne uzimajte džizju od žena i djece."[1289]

1488- Džizju ne plaćaju robovi, a na to upućuju Omerove riječi: "Ne uzimajte džizju od robova."

1489- Ako nevjernik primi islam, sa njega spada obaveza plaćanja džizje, zbog hadisa: "*Musliman ne plaća danak.*"[1290]

1490- Visinu plaćanja džizje određuje vladar shodno ekonomskom stanju stanovništva.

1491- Zimmije su obavezni pružiti putniku muslimanu gostoprimstvo u trajanju od jednog dana i noći, jer je Omer uvjetovao zimmijama da musli-mane nahrane svojom hranom.

1492- Zimmijama je zabranjeno graditi kuće visočije od svojih komšija muslimana, isticati se u odijevanju i u posjedovanju jahaćih životinja, shodno hadisu: "*Islam je uzvišen i ne uzvisuje se iznad njega.*"[1291]

1493- Muslimanima je zabranjeno oponašati nemuslimane, shodno hadisu: "*Ko oponaša jedan narod, njemu i pripada.*"[1292]

1494- Muslimanima nije dozvoljeno nazivati selam židovima i kršćanima, shodno hadisu: "*Ne nazivajte selam židovima i kršćanima.*"[1293]

1495- Ukoliko musliman sretne na putu židova ili kršćanina, natjerat će ga na tješnji dio puta (tj. da se skloni), shodno hadisu: "*Ukoliko sretnete nekoga od njih na putu, natjerajte ih na tješnji dio puta.*"[1294]

[1287] **Daif:** Ahmed (7703), Ebu Davud (4450).

[1288] **Sahih:** Ahmed (21508, 21532), Ebu Davud (1576), Tirmizi (623), Nesai (2450-2452). Pogledati: *Miškat* (4036).

[1289] **Sahih:** Ibn Ebi Šejbe (32640), Bejheki u *Sunenul-kubra* (18462,18463). Pogledati: *Irvaul-galil* (1255).

[1290] **Daif:** Ahmed (1950), Ebu Davud (3053), Tirmizi (633). Pogledati: *Miškat* (4037).

[1291] **Hasen:** Darekutni (3/252/30), Bejheki u *Sunenul-kubra* (11935).

[1292] **Hasen:** Ahmed (5093, 5094, 5634), Ebu Davud (4031). Pogledati: *Miškat* (4347).

[1293] **Sahih:** Muslim (2167), Ahmed (7562), Tirmizi (2700).

1496- Dozvoljeno je posjećivati zimmije ako u tome ima koristi, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjetio bolesnog židovskog dječaka, pa je taj dječak prihvatio islam.[1295]

1497- Dozvoljeno je posjetiti mušrika (onoga koji obožava nekog mimo Allaha) s namjerom pozivanja u obožavanje Allaha, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjetio Ebu Taliba (amidžu) pa ga je pozvao u islam, ali on to nije prihvatio.

1498- Ukoliko nevjernik nazove selam muslimanu, odgovorit će mu: "*Ve alejkum*" (i vama), zbog hadisa koji je zabilježen o tome.

1499- Ukoliko nemusliman kihne u prisustvu muslimana, musliman će mu reći: "*Jehdikellahu – Allah te uputio*", jer je i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne prilike rekao židovu koji je kihnuo u njegovom društvu: "*Jehdikumullahu – Allah vas uputio!*"[1296]

1500- Ukoliko zimmije odbiju plaćati džizju, ili odbiju biti poslušni i pridržavati se propisa islamske države, tada prestaje ugovor s njima, shodno ajetu:

﴿ حَتَّىٰ يُعْطُوا۟ ٱلْجِزْيَةَ عَن يَدٍ وَهُمْ صَٰغِرُونَ ﴿٢٩﴾ ﴾

"...sve dok ne daju džizju i budu ponizni."[1297]

1500- Ukoliko zimmija počini blud sa muslimankom, prestaje važiti ugovor s njim, i zbog tog prijestupa bit će mu izrečena smrtna kazna. Zabilježeno je da je Omer izrekao takvu kaznu jednom zimmiji u Jerusalemu.

1501- Ukoliko bude govorio ružno o Allahu i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, time će, također, prekinuti ugovor i zaštitu koja mu je data i bit će mu izrečena smrtna kazna. Na to upućuje stava Ibn Omera i drugih ashaba.

1294 Pogledati prethodni hadis.

1295 **Sahih:** Buharija (1356, 5657), Ahmed (12962, 13565), Ebu Davud (3095).

1296 **Sahih:** Buharija (2739), Ebu Davud (5038).

1297 Prijevod značenja Et-Tevbe, 29.

KNJIGA O ZIKRU

Svevišnji Allah je rekao:

﴿فَٱذۡكُرُونِيٓ أَذۡكُرۡكُمۡ وَٱشۡكُرُواْ لِي وَلَا تَكۡفُرُونِ ١٥٢﴾

"Spomenite Me, pa ću i Ja vas spomenuti, i budite Mi zahvalni, a nikako Mi nemojte biti nezahvalni."[1298]

Rekao je:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱذۡكُرُواْ ٱللَّهَ ذِكۡرٗا كَثِيرٗا ٤١﴾

"O vjernici, Allaha mnogo spominjite."[1299]

I rekao je:

﴿وَٱلذَّٰكِرِينَ ٱللَّهَ كَثِيرٗا وَٱلذَّٰكِرَٰتِ أَعَدَّ ٱللَّهُ لَهُم مَّغۡفِرَةٗ وَأَجۡرًا عَظِيمٗا ٣٥﴾

"Allah je i muškarcima i ženama koji Ga mnogo spominju spremio veliku nagradu."[1300]

I rekao je:

﴿وَٱذۡكُر رَّبَّكَ فِي نَفۡسِكَ تَضَرُّعٗا وَخِيفَةٗ وَدُونَ ٱلۡجَهۡرِ مِنَ ٱلۡقَوۡلِ بِٱلۡغُدُوِّ وَٱلۡأٓصَالِ وَلَا تَكُن مِّنَ ٱلۡغَٰفِلِينَ﴾

"Spominji Gospodara svoga u sebi sa strahopoštovanjem, ne podižući glas, jutrom i večeri, i ne budi od nemarnih."[1301]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Primjer onoga koji spominje svoga Gospodara i onoga koji Ga ne spominje je kao primjer živoga i mrtvoga.* "[1302]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je ashabe: "*Želite li da vas uputim na najvrednije djelo kod vašeg Gospodara, koje će vas najviše uzdići, koje je vrednije od udjeljivanja zlata i srebra, koje je vrednije od susreta sa neprijateljem u borbi na život i smrt?*", a oni su rekli: "Naravno, Allahov Poslaniče!" Poslanik je rekao "Spominjanje Uzvišenog Allaha."[1303]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Rekao je Allah: 'Ja sam uz roba koji ima lijepo mišljenje o Meni, i Ja sam sa njim kada Me spomene, pa*

1298 Prijevod značenja El-Bekare, 152.
1299 Prijevod značenja El-Ahzab, 41.
1300 Prijevod značenja El-Ahzab, 35.
1301 Prijevod značenja El-E'araf, 205.
1302 **Sahih:** Buharija (6407).
1303 **Sahih:** Ahmed (21195, 26977), Tirmizi (2377), Ibn Madže (3790). Pogledati: *Miškat* (2269).

ako Me spomene u sebi, i Ja njega spomenem u sebi, a ako Me spomene u društvu, i Ja ga spomenem u još ljepšem društvu, ako Mi se približi za pedalj, Ja mu se približim za lakat, a ako se on Meni približi za lakat, Ja se njemu približim brzim i krupnim koracima, a ako se on Meni približi hodom, Ja se njemu približim brzim hodom."[1304]

Od Abdullaha b. Busra, radijallahu anhu, prenosi se da je jedan čovjek upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče, islamskih propisa je mnogo, pa me uputi na ono u čemu trebam ustrajati?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "*Neka tvoj jezik neprestano spominje Uzvišenog Allaha.*"[1305]

Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "*Onome ko prouči jedan harf (vokal) u Kur'anu, pripada deseterostruka nagrada, a ja ne kažem da je elif-lam-mim harf nego je elif harf, lam je harf i mim je harf.*"[1306]

Od Ukbe b. Amira, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom izašao vani i rekao: "*Ko bi od vas volio da svaki dan odlazi do Buthana (mjesto blizu Medine) ili do El-Akika i da se vraća vodeći dvije grbave deve stečene na halal način, a koje nije dobio kao poklon od najbližih?*" Rekli smo: "Mi bismo to voljeli!", a Poslanik je rekao: "*A zašto ne odete u mesdžid i ne proučite dva ajeta iz Allahove Knjige, jer to je bolje od dvije deve, a tri ajeta su bolja od tri deve, i četiri ajeta su bolja od četiri deve i tako redom ko bude brojao...*"[1307]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko god sjedne a pri tome ne spomene Allaha, bit će odbačen od svoga Gospodara, i ko god legne, a pri tome ne spomene Allaha, bit će odbačen od svoga Gospodara.*"[1308]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Koja god skupina sjedne, a da pri tome ne spomene Allaha i ne donese salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bit će odbačena od svoga Gospodara, pa ako hoće, Allah će ih kazniti zbog toga, a ako hoće, oprostit će im.*"[1309]

1304 **Sahih:** Buharija (7405), Muslim (2675), Ahmed (7374, 27279) i drugi.
1305 **Sahih:** Ahmed (17227, 17245), Tirmizi (3375), Ibn Madže (3793). Pogledati: *Miškat* (2279).
1306 **Sahih:** Tirmizi (2910). Pogledati: *Miškat* (2137).
1307 **Sahih:** Muslim (803), Ahmed (16955), Ebu Davud (1456).
1308 **Sahih:** Ebu Davud (4856). Pogledati: *Miškat* (2272).
1309 **Sahih:** Tirmizi (3380). Pogledati: *Miškat* (2274).

Također, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Koja god skupina ustane sa sijela na kojem nisu spominjali Allaha, ustat će poniženi poput lešine magarca.*"[1310]

1503- Zikr prilikom buđenja iz sna

❖ "*Elhamdu lillahi ellezi ahjana ba'de ma ematena ve ilejhi-n-nušur!* / Hvala Allahu koji nas je oživio nakon što nas je usmrtio i On je Onaj kome ćemo se vratiti."[1311]

❖ "*La ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, lehul-mulku ve lehul-hamdu, ve huve 'ala kulli šej'in kadir! Subhanallahi, vel-hamdu lillahi, ve la ilahe illallahu, vallahu ekber, ve la havle ve la kuvvete illa billahi el-'Alijji el-'Azim, Rabbigfir li!* / Nema drugog Boga koji je dostojan obožavanja mimo Allaha, Njemu pripada vlast i hvala, On je svemoguć, slavljen neka je Allah, hvala pripada Allahu, nema drugog Boga koji je dostojan obožavanja mimo Allaha, Allah je najveći, nema stanja niti pokreta osim sa dozvolom Uzvišenog Allaha! Gospodaru moj, oprosti mi!"[1312]

❖ "*Elhamdu lillahi ellezi 'afani fi džesedi, ve redde 'alejje ruhi, ve ezine li bi zikrihi!* / Hvala Allahu koji je vratio zdravlje u moje tijelo, i koji mi je vratio dušu i dozvolio mi da Ga veličam."[1313]

❖ Riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ (١٩٠) الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا
وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ (١٩١) رَبَّنَا إِنَّكَ
مَن تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ ۖ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ (١٩٢) رَّبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا ۚ
رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ (١٩٣) رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدتَّنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ
إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ (١٩٤) فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنكُم مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ ۖ بَعْضُكُم مِّن بَعْضٍ ۖ فَالَّذِينَ
هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَأُوذُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِّنْ عِندِ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ عِندَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ (١٩٥) لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ (١٩٦) مَتَاعٌ قَلِيلٌ

[1310] **Sahih:** Ahmed (10444), Ebu Davud (4855). Pogledati: *Miškat* (2273).
[1311] **Sahih:** Buharija (6312, 6314, 6324), Muslim (2711), Ahmed (22760, 22860), Ebu Davud (5049).
[1312] **Sahih:** Buharija (1154), Ahmed (22165), Ebu Davud (5060) i drugi.
[1313] **Hasen:** Tirmizi (3401).

ثُمَّ مَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۚ وَبِئْسَ ٱلْمِهَادُ ﴿١٩٧﴾ لَٰكِنِ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّٰتٌ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِّنْ
عِندِ ٱللَّهِ ۗ وَمَا عِندَ ٱللَّهِ خَيْرٌ لِّلْأَبْرَارِ ﴿١٩٨﴾ وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ لَمَن يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْهِمْ
خَٰشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتَرُونَ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا ۗ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ سَرِيعُ ٱلْحِسَابِ
﴿١٩٩﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱصْبِرُوا۟ وَصَابِرُوا۟ وَرَابِطُوا۟ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾ ﴾

"U stvaranju nebesa i Zemlje i u izmjeni noći i dana zaista su znamenja za razumom obdarene, za one koji i stojeći i sjedeći i ležeći Allaha spominju i o stvaranju nebesa i Zemlje razmišljaju. 'Gospodaru naš, Ti nisi ovo uzalud stvorio; hvaljen Ti budi i sačuvaj nas patnje u Vatri! Gospodaru naš, onoga koga Ti u Vatru budeš ubacio, već si ga osramotio, a nevjernicima neće niko u pomoć priteći. Gospodaru naš, mi smo čuli glasnika koji poziva u vjeru: -Vjerujte u Gospodara vašeg! – i mi smo mu se odazvali. Gospodaru naš, oprosti nam grijehe naše i pređi preko rđavih postupaka naših, i učini da poslije smrti budemo sa onima dobrima. Gospodaru naš, podaj nam ono što si obećao poslanicima Svojim i na Sudnjem danu nas ne osramoti! Ti ćeš, doista, Svoje obećanje ispuniti! 'I Gospodar njihov im se odaziva: nijednom trudbeniku između vas trud njegov neću poništiti, ni muškarcu ni ženi – vi ste jedni od drugih. Onima koji se isele i koji budu iz zavičaja svoga prognani i koji budu na putu Mome mučeni i koji se budu borili i poginuli, sigurno ću preko rđavih postupaka njihovih preći i sigurno ću ih u džennetske bašče -kroz koje rijeke teku- uvesti; nagrada će to od Allaha biti. A u Allaha je nagrada najljepša! Neka te nikako ne obmanjuje to što oni koji ne vjeruju po raznim zemljama putuju: kratko uživanje, a poslije Džehennem će biti mjesto gdje će boraviti, a užasno je to prebivalište! A one koji se Gospodara Svoga boje čekaju džennetske bašče kroz koje rijeke teku, i u kojima će vječno ostati – takav će biti Allahov doček. A ono što ima u Allaha bolje je za one koji budu dobri. Ima i sljedbenika Knjige koji vjeruju u Alaha i u ono što se objavljuje vama i u ono što je objavljeno njima, ponizni su prema Allahu, ne zamjenjuju Allahove riječi za nešto što malo vrijedi; oni će nagradu od Gospodara njihova dobiti. Allah će zaista brzo račune svesti! O vjernici, budite strpljivi i izdržljivi, na granicama bdijte i Allaha se bojte, da biste postigli ono što želite!"[1314]

[1314] Prijevod značenja Ali Imran, 190-200.

1504- Dova prilikom oblačenja odjeće

❖ "*Elhamdu lillahi ellezi kesani haza-s-sevbe ve rezekanihi min gajri havli minni ve la kuvvetin!*" (Hvala Allahu koji me je odjenuo ovom odjećom i koji me opskrbio bez moje pomoći i snage.)[1315]

1505- Dova prilikom oblačenja nove odjeće

❖ "*Allahumme lekel-hamdu, Ente kesevtenihi, eseluke min hajrihi ve hajri ma suni'a lehu, ve e'uzu bike min šerrihi ve šerri ma suni'a lehu!*" (Allahu moj, Tebi pripada hvala, Ti si me ovom odjećom odjenuo, molim Te za dobro koji je sa ovom odjećom i utječem Ti se od zla koje je sa ovom odjećom.)[1316]

1506- Dova za onoga ko obuče novu odjeću

❖ "*Tubli ve juhlifullahu te'ala!*" (Da se iznosi pa da je Allah zamijeni.)[1317]

❖ "*Ilbis džediden, ve 'iš hamiden, ve mut šehiden!*" (Obuci novo, živi dostojanstveno i preseli kao šehid.)[1318]

1507- Šta se kaže prilikom odlaganja odjeće:

❖ "*Bismillah!*" (U ime Allaha!)[1319]

1508- Dova prilikom ulaska u kupatilo

❖ "*(Bismillah) Allahumme, inni e'uzu bike minel-hubsi vel-habaisi!*" (U ime Allaha, Gospodaru moj, utječem Ti se od muških i ženskih džinna.)[1320]

1509- Dova prilikom izlaska iz kupatila

❖ "*Gufraneke!*" (Oprosti mi, Gospodaru moj!)[1321]

[1315] **Hasen:** Ebu Davud (4023), Darimi (2690). Pogledati: *Miškat* (4343).
[1316] **Sahih:** Ahmed (10855, 11077), Ebu Davud (4020), Tirmizi (1767).
[1317] **Mevkuf:** Ebu Davud (4020).
[1318] **Sahih:** Ahmed (5588), Ibn Madže (3558).
[1319] **Sahih ligajrihi:** Tirmizi (606), Ibn Madže (297). Pogledati: *Miškat* (358).
[1320] **Sahih:** Buharija (142, 6322), Muslim (375), Ahmed (11536, 11572) i drugi.
[1321] **Sahih:** Ebu Davud (30), Tirmizi (7), Ibn Madže (300). Pogledati: *Miškat* (359).

1510- Dova nakon uzimanja abdesta

❖ *"Ešhedu en la ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, ve ešhedu enne Muhammeden 'abduhu ve resuluhu..."* (Svjedočim da nema drugog boga koji je dostojan obožavanja i svjedočim da je Muhammed Njegov poslanik...)[1322]

❖ *"Allahume-dž'alni minet-tevvabine ve minel-mutetahhirin!"* (Gospodaru moj, učini me od onih koji se kaju i od onih koji se čiste.)[1323]

❖ *"Subhanekellahumme ve bi hamdike, ešehdu en la ilahe illa Ente, estagfiruke ve etubu ilejke!"* (Slavljen neka si Ti, Gospodaru moj, Tebi pripada sva hvala, svjedočim da nema drugog boga koji je dostojan obožavanja mimo Tebe, Tebi se kajem i od Tebe oprost tražim.)[1324]

1511- Dova prilikom izlaska iz kuće

❖ *"Bismillah, tevekkeltu 'alallahi, ve la havle ve la kuvvete illa billahi!"* (U ime Allaha izlazim, na Njega se oslanjam, nema kretanja niti snage mimo Allahove dozvole.)[1325]

❖ *"Allahumme inni e'uzu bike en edille, ev udalle, ev ezille, ev uzelle, ev azlime, ev uzleme, ev edžhele, ev judžhele 'alejje!"* (Gospodaru moj, utječem Ti se da u zabludu ne odem ili da u zabludu odveden budem, da na grijeh navratim ili da na grijeh budem navraćen, da nepravdu počinim ili da se nepravda počini, utječem Ti se od neznanja i da se u neznanje utjerujem.)[1326]

1512- Dova prilikom ulaska u kuću

❖ *"Bismillahi veledžna, ve bismillahi haredžna, ve 'ala Rabbina tevekkelna!"* (U ime Allaha ulazimo, u ime Allaha smo izašli, na našeg Gospodara se oslanjam), a zatim se nazove selam svojoj porodici.[1327]

[1322] **Sahih:** Muslim (234), Ahmed (16912), Nesai (148) i drugi.

[1323] **Sahih:** Tirmizi (55). Pogledati: *Miškat* (289).

[1324] **Sahih mevkuf:** Nesai u *Kubra* (9909), Taberani u *Evsatu* (1455), Hakim (2072).

[1325] **Daif, munker:** Ebu Davud (5095), Tirmizi (3426). Pogledati: *Miškat* (2443). U lancu prenosilaca je prekid: Ibn Džurejdž nije slušao od Ishaka b. Abdillaha b. Ebi Talhe, kako to tvrde imami Buharija i Darekutni.

[1326] **Daif:** Ahmed (26076, 26189), Ebu Davud (5094), Tirmizi (3427), Nesai (5486). Pogledati: *Miškat* (2442). Postoji prekid u lancu prenosilaca: Ša'bi ovaj hadis nije čuo od Ummu Seleme, radijallahu anha.

[1327] **Daif:** Ebu Davud (5096). Pogledati: *Miškat* (2444).

1513- Dova prilikom odlaska u mesdžid

❖ "*Allahume-dž'al fi kalbi nura, ve fi lisani nura, ve fi sem'i nura, ve fi besari nura, ve min fevki nura, ve min tahti nura, ve 'an jemini nura, ve 'an šimali nura, ve min emami nura, ve min halfi nura, vedž'al fi nefsi nura, ve e'azim li nura, ve azzim li nura, vedž'al li nura, vedž'alni nura. Allahumme e'atini nura, vedž'al fi asabi nura, ve fi lahmi nura, ve fi demi nura, ve fi ša'ri nura, ve fi bešeri nura!*" (Gospodaru moj, osvijetli moje srce, moj jezik, moj sluh i moj vid. Učini da svjetlo bude iznad mene, i ispod mene, i sa moje desne i lijeve strane, sa moje prednje i zadnje strane. Gospodaru moj, osvijetli moju dušu, i mene obaspi svjetlošću i učini da budem svjetlo, Gospodaru moj, podari mi svjetlo, i moj rod osvijetli, moju kožu i moju krv, moju kosu i moje biće.)[1328]

❖ "*Allahume-dž'al fijje nuren fi kabri... ve nuren fi 'izami!*" (Gospodaru moj, osvijetli moj kabur... i moje kosti.)[1329]

❖ "*Ve zidni nura, ve zidni nura, ve zidni nura!*" (Povećaj mi svjetlost,uputu)! [1330]3x

❖ "*Ve heb li nuren 'ala nur!*" (Daruj mi svjetlo nad svjetlom.)[1331]

1514-Dova prilikom ulaska u mesdžid

❖ "*E'uzu billahil-Azim, ve bi vedžhihil-kerim, ve sultanihil-kadim, mineš-šejtanir-radžim!*" (Utječem se Gospodaru Veličanstvenom, Njegovim plemenitim licem, i vladavinom vječnom od prokletog šejtana.)[1332]

❖ "*Bismillah, ves-selamu 'ala Resulillah! Allahumme-gfir li zunubi veftah li ebvabe rahmetike!*" (U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog, neka je selam na

---

[1328] **Sahih:** Buharija (6316), Muslim (763), Ahmed (2563, 3184), Ebu Davud (1353) i drugi. Međutim, ispravno je da se ova dova uči na sedždi i na noćnom-namazu, a ne prilikom odlaska do mesdžida, jer ovaj hadis zabilježen je u poglavljima: *Početna dova na noćnom-namazu* kod Buharije, *Dova na noćnom-namazu i njegovom stajanju* kod Muslima, *Dova ne sedždi* kod Nesaija i dr.

[1329] **Daif:** Tirmizi (3419).

[1330] **Sahih:** Buharija u *Edebul-mufredu* (696), Taberani u *Kebiru* (12380).

[1331] Ibn Ebu Asim u *Kitabu-d-Dua* kao što spominje Ibn Hadžer u *Fethu* (11/118).

[1332] Ebu Davud (422). Pogledati: *Miškat* (749). U lancima prenosilaca nalazi se Ed-Deravurdi koji se sam izdvaja u prenošenju ovog hadisa a o njemu su govorili učenjaci. Hadis nije *mahfuz*. Ono što je vjerodostojno zabilježeno od dova prilikom ulaska u mesdžid jeste dova u Muslimovom sahihhu (713): "*Allahumme-ftah li ebvabe rahmetike!*" (Allahu moj, otvori mi vrata Svoje milosti!)

Njegovog Poslanika! Gospodaru moj, oprosti mi moje grijehe i otvori mi vrata Svoje milosti.)[1333]

1515- Dova prilikom izlaska iz mesdžida

❖ "*Bismillah ves-selamu 'ala Resulillah!*" (U ime Allaha, neka je selam na Njegovog Poslanika.)[1334]

❖ "*Allahumme inni eseluke min fadlike!*" (Gospodaru moj, podari mi dobro.)[1335]

❖ "*Allahumme i'asimni mineš-šejtanir-radžim!*" (Gospodaru moj, sačuvaj me od šejtana.)[1336]

1516- Dova tokom slušanja ezana

❖ Onaj koji sluša mujezina izgovarat će isto što i on, osim što će umjesto riječi: *Hajje 'ales-salat, hajje alel-felah!* (Dođite na namaz, dođite na spas), reći: *La havle ve la kuvvete illa billah!* (Nema kretanja niti snage bez Allahove dozvole.)[1337]

❖ "*Ve ene ešhedu en la ilahe illellahu vahdehu la šerike lehu ve ešhedu enne Muhammeden' abduhu ve Resuluhu, Reditu billahi Rabben ve bi Muhammedin Resulen, ve bi-l-islami dinen!*" (Svjedočim da nema drugog boga koji zaslužuju da bude obožavan mimo Allaha, te svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Zadovoljan sam da je moj Gospodar Allah, da je moj poslanik Muhammed, i da je moja vjera islam.) Ove riječi se izgovaraju nakon što mujezin prouči: "*Ešhedu en la ilahe illellahu i ešhedu enne Muhammeden Resulullahi.*"[1338]

[1333] **Daif:** Ahmed (25877, 25878), Tirmizi (314), Ibn Madže (771). Pogledati: *Miškat* (731). U lancu prenosilaca je prekid: Fatima, kćerka Husejna, radijallahu anhu, nije nikako mogla čuti ovaj hadis od Fatime, kćerke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je ona umrla šest mjeseci nakon Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je prekid jasan. Također, svi hadisi u kojima se spominje salavat i selam na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom ulaska i izlaska iz mesdžida slabi su.

[1334] Pogledati prethodni hadis.

[1335] **Sahih:** Muslim (713), Ahmed (15627, 23096), Ebu Davud (465).

[1336] **Daif:** Ibn Madže (773). U lancu prenosilaca je Ebu Bekr el-Hanefi za čije hadise Buharija kaže da nisu ispravni.

[1337] **Sahih:** Muslim (386), Ahmed (1568), Ebu Davud (525), Tirmizi (210) i drugi.

[1338] Ibn Huzejme (422). El-E'azami kaže da je lanac prenosilaca džejjid.

❖ Donijeti salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što se završi sa ponavljanjem onoga što izgovara mujezin neposredno poslije ezana.[1339]

❖ "*Allahumme Rabbe hazihi-d-da veti-t-tammeti ve-s-salati-l-kaimeti ati Muhammedenil-vessiletel-fadilete ve-b-ashu mekamen mahmudenil-lezi ve'ad tehu!*" (Allahu moj, Gospodaru ove cjelovite molbe i namaza koji se upravo uspostavllja, podari Muhammedu veliki stepen u Džennetu i svako dobro, te uzdigni ga na uzvišeno mjesto koje si mu obećao.)[1340]

❖ (Dodatak na prethodnu dovu) "*Inneke la tuhliful-mi'ad!*" (Ti nikada ne iznevjeriš Svoje obećanje.)[1341]

❖ Čovjek upućivati dovu Allahu između ezana i ikameta, jer tada se dova ne odbija.[1342]

1517- Dova kojom se počinje namaz

❖ "*Allahumme ba'id bejni ve bejne hatajaje kema ba'adte bejne-l-mešriki ve-l-magribi. Allahumme nekkini min hatajaje kema junekka-s-sevbu-l-ebjedu mine-d-denesi. Allahummagsilni min hatajaje bis-seldži vel-mai vel-beredi!*" (Allahu moj, učini da grijesi i ja budemo udaljeni koliiko je između istoka i zapada. Moj Allahu, sačuvaj me od grijeha kao što se čuva bijela odjeća od prljavštine. Gospodaru moj, očisti me od grijeha sa gradom, kišom i susnježicom.)[1343]

❖ "*Subhanekellahumme ve bi hamdike ve tebareke-smuke ve te'ala džedduke ve la ilahe gajruke!*" (Tebi slava pripada, Allahu moj, i uvijek Si hvaljen. Blagoslovljeno je Tvoje ime, uzvišena je Tvoja veličina i nema boga koji zaslužuje da bude obožavan mimo Tebe.)[1344]

[1339] **Sahih:** Muslim (384), Ahmed (6532), Ebu Davud (523).

[1340] **Sahih:** Buharija (614, 4719), Ahmed (14403), Ebu Davud (529) i drugi.

[1341] **Šaz:** Ovaj dodatak bilježi se samo kod Bejhekija u *Sunenu kubra* (2009) i *Kitabu-d-da'wat el-kebir* (49).

[1342] **Sahih:** Ahmed (11790, 12174), Ebu Davud (521), Tirmizi (212).

[1343] **Sahih:** Buharija (744), Muslim (598) i drugi.

[1344] **Sahih mevkuf**: Ahmed (11260), Ebu Davud (775), Tirmizi (242), Nesai (899, 900). Ova dova ne prenosi se vjerodostojno od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, već samo od njegovih ashaba. Kaže Ibnu Huzejme u *Sahihu* (467): „Što se tiče početne dove kojom većina ljudi u Horosanu otpočinje svoje namaze: '*Subhanekellahumme ve bi hamdike* ...', ne znam da postoji vjerodostojno predanje od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kod učenjaka hadisa po ovom pitanju." Međutim, vjerodostojno se bilježi da ju je učio Omer, radijallahu anh. Pogledati: *Sahih Muslim* (399/52).

❖ "*Veždžehtu vedžhije li-l-lezi fetare-s-semavati vel-erda hanifen ve ma ene mine-l-mušrikine. Inne salati ve nusuki ve mahjaje ve memati lillahi Rabbil-alemine. La šerike lehu ve bi zalike umirtu ve ene mine-lmuslimine. Allahumme Ente-l-Meliku, la ilahe illa Ente. Ente Rabbi ve ene 'abduke. Zalemtu nefsi va'-tereftu bi zenbi, fagfir li zunubi džemi'an, innehu la jagfiru z-zunube illa Ente. Vehdini li ahsenil-ahlaki la jehdi li ahseniha illa Ente. Vasrif anni sejji'eha, la jasrifu anni sejji'eha illa Ente. Lebbejke ve s'adejke, ve-l-hajru kulluhu bi jedejke. Ve-š-šerru lejse ilejke, ene bike ve ilejke, tebarekte ve te alejte. Estagfiruke ve etubu ilejke!*" (Upravio sam lice svoje Onome koji je stvorio nebesa i Zemlju kao potvrdu Svoje istinitosti, i ja nisam neznabožac, doista, moj namaz i moji obredi, moj život i moja smrt, pripadaju Allahu, Gospodaru svjetova, koji nema Sebi ravnog. Tako mi je zapovijeđeno i ja sam musliman. Allahu moj, Ti si vladar, nema boga koji zaslužuje da bude obožavan osim Tebe. Ti si Gospodar moj, a ja sam rob Tvoj. Prema sebi sam nasilje počinio i priznajem grijehe svoje. Zbog toga oprosti mi sve grijehe moje, jer niko osim Tebe ne može grijehe opraštati. Pokaži mi put najljepšeg ahlaka, jer ljepšem niko osim Tebe ne može uputiti. Odstrani od mene loš karakter, jer samo Ti to možeš učiniti. Odazivam Ti se i radujem, Allahu moj, i sva dobra su u Tvojim rukama. Tebi se zlo ne pripisuje, a Ja sam Tvoj sluga i Tebi pripadam. Ti si Slavljeni i Uzvišeni. Tebe samo molim za oprost i Tebi se kajem.)[1345]

❖ "*Allahumme Rabbe Džebraile ve Mikale ve Israfile, fatire-s-semavati ve-l-erda, alime-l-gajbi ve- š-šeha-deti. Ente tahkumu bejne ibadike fima kanu fihi jahtelifun. Ihdini lima-htulife fihi minel-hakki bi iznike. Inneke tehdi men tešau ila siratin mustekim!*" (Allahu moj, Gospodaru Džebraila, i Mikaila i Israfila, Stvoritelju nebesa i Zemlje, poznavaocu skrivenog i vidljivog, Ti sudiš među robovima Svojim u pitanjima u kojima se oni razilaze. Razluči mi istinu od neistine, jer samo Ti na Pravi put upućuješ onoga koga Ti hoćeš.)[1346]

❖ "*Allahu ekberu kebira, Allahu ekberu kebira, Allahu ekberu kebira, ve-lhamdu li-l-Lahi kesira, ve-l-hamdu li-l-Lahi kesira, ve-l-hamdu li-l-Lahi kesira, ve*

[1345] **Sahih:** Muslim (771), Ahmed (805), Ebu Davud (767) i drugi. Međutim, ovom dovom otpočinje se noćni namaz kao što kaže i El-Bezzar u svome *Musnedu* (536) nakon što je spomenuo ovo predanje: "Učenjaci je preporučuju na noćnom namazu." Ovo mišljenje čvrsto zastupa i Ahmed b. Hanbel. Što se tiče predanja kod Ebu Davuda i Tirmizija s dodatkom "*na dnevnim namazima*", to predanje nije *mahfuz*. A ako bi klanjač učio ovu dovu ponekad i na dnevnim namazima, dakle, bez ustrajavanja, ne bi u tome bilo smetnje.

[1346] **Sahih:** Muslim (770), Ahmed (24699), Ebu Davud (767) i drugi. Također, ovo je početna dova na noćnom-namazu.

subhane-l-Lahi bukreten ve esila. (3X) E'uzu billahi mineš-šejtani min nefhihi ve nefesihi ve hemzihi!" (Doista je Allah najveći, zaista, Allah je najveći i ponovo, doista Allah je najveći. Beskonačna zahvalnost pripada Allahu, sva zahvalnost samo Allahu pripada, sva hvala pripada samo Allahu. Slavljen neka si, Allahu moj, jutrom i večeri. (3X) Allaha prizivam protiv šejtana, protiv njegova daha, i došaptavanja, i njegova navraćanja na zlo.)[1347]

❖ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom noćnih namaza učio je ovu dovu: "*Allahumme lekel-hamdu, Ente nuru-s-semavati vel-erdi ve men fihinne, ve lekel-hamdu Ente kajjimu-s-semavati vel-erdi ve men fihinne, ve lekel-hamdu, Ente Rabbu-s-semavati vel-erdi ve men fihinne, ve lekel-hamdu, Entel-hakku, ve kavlukel-hakku, ve lika'ukel-hakku, vedžennetu hakkun, ve-n-naru hakkun, ve-n-ebijjune hakkun, ve Muhammedun sallallahu `alejhi we sellem hakkun ve-s-sa'atu hakkun. Allahumme, leke eslemtu, ve'alejke tevekkeltu, ve bike amentu ve ilejke enebtu, ve bike hasamtu, ve ilejke hakemtu. Fa-gfirli ma kaddemtu ve ma ehhartu, ve ma esrertu ve ma a'lentu. Ente ilahi la ilahe illa Ente!*" (Allahu moj, Tebi hvala pripada, Ti si svjetlo nebesa i Zemlje i onoga što je na njima. Hvala Tebi, Ti si upravitelj nebesa i Zemlje. Hvala Tebi, Ti si Istina, i Tvoje obećanje je istina, i Tvoj govor je istina, i susret s Tobom je istina, i Džennet je istina, i Džehennem je istina, i vjerovjesnici su istina, i Sudnji dan je istina, i Muhammed je istina. Allahu moj, Tebi sam predanost iskazao, i na Tebe se oslanjam, i u Tebe vjerujem, i Tebi se kajem, i radi Tebe se sukobljavam s neprijateljem i Tebe uzimam za sudiju! Zbog toga, oprosti mi grijehe koje ću možda počiniti i one koje sam već počinio, one koje sam tajno počinio kao i one koje sam javno počinio! Ti si moj Gospodar, nema drugog boga koji zaslužuje da bude obožavan osim Tebe.)[1348]

1518- Dove koje se uče na ruku'u

❖ "Subhane Rabijel-azim!" (3x) (Neka si slavljen, Gospodaru moj Veliki.)[1349]

[1347] **Daif:** Ahmed (16297), Ebu Davud (764), Ibn Madže (807). Pogledati: *Miškat* (817).

[1348] **Sahih:** Buharija (1120, 7385, 74432), Muslim (769), Ahmed (2705, 3358).

[1349] **Daif:** Ebu Davud (886), Tirmizi (261), Ibn Madže (890). Pogledati: *Miškat* (880). U lancu prenosilaca spomenutog hadisa postoji prekid između Avna b. Abdillaha i Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, a također u lancu prenosilaca je i Ishak b. Jezid el-Huzeli čije je stanje nepoznato. Međutim, bilježi se kod Muslima od Huzejfe, radijallahu anhu, da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na ruku'u izgovarao: "*Subhane Rabbije-l-Azim*", a na sedždi bi izgovarao: "*Subhane Rabbije-l-E'ala*", bez određenog broja, tako da bi bilo bolje da je autor dokazivao ovim hadisom.

❖ "*Subhanekellahumme, Rabbena, ve bi hamdikellahumme-gfir li!*" (Neka si slavljen, Gospodaru naš, i radi Tvoje hvaljenosti oprosti mi.)[1350]

❖ "*Subbuhun, Kuddusun, Rabbul-mela'iketi ve-r-Ruhi!*" (Slavljeni, Sveti, Gospodar meleka i Ruha.)[1351]

❖ "*Allahumme leke reka'tu, ve bike amentu, ve leke eslemtu, haše'a leke sem'i ve besari ve muhhi, ve'azmi ve'asabi ve ma istekalle bihi kademi!*" (Allahu moj, Tebi ruku' (pregibanje) činim, u Tebe vjerujem i radi Tebe sam islam prihvatio, Tebi skrušenost iskazuju moj sluh i vid moj, i moje misli, kosti moje i nervi moji, i ono što nose moje noge.)[1352]

❖ "*Subhane zil-džeberuti vel-melekuti, vel-kibrija'i vel-azameti!*" (Neka si slavljen, Ti koji posjeduješ silu, vlast, veličinu i uzvišenost.)[1353]

1519- Dove koje se uče nakon podizanja sa ruku'a

❖ "*Semi a-l-Lahu limen hamideh!*" (Allah čuje onoga ko Ga hvali.)[1354]

❖ "*Rabbena ve lekel-hamdu hamden kesiren, tajjiben, mubareken fihi!*" (Gospodaru naš, Tebi pripada hvala beskonačna, lijepa hvala u kojoj je (za nas) svaki blagoslov.)[1355]

❖ "*Mil'e-s-semavati ve mil'el-erdi vema bajinahuma ve mil'e ma ši'te min šej'in ba'du. Ehlu-s-sena i vel-medždi ehakku ma kalel-abdu ve kulluna leke abdun. Allahumme la mani'a li ma a'tajte ve la mu'ti li ma mena'te ve la jenfe'u zel-džeddi minkel-džeddu!*" (Gospodaru, Tebi hvala koja ispunjava nebesa i Zemlju i što Ti hoćeš osim njih. Ti zaslužuješ svu hvalu i slavu. Najpreče što neki rob kaže, a svi smo mi Tvoji robovi, jeste: "Allahu moj, ono što Ti daješ niko ne može uskratiti, niti iko može dati ono što Ti uskratiš, a niti ikome koristi njegova snaga pored Tvoje snage.) [1356]

[1350] **Sahih:** Buharija (794, 817, 4293), Muslim (484), Ahmed (23643), Ebu Davud (877) i drugi.
[1351] **Sahih:** Muslim (487), Ahmed (23543), Ebu Davud (872), Nesai (1134).
[1352] **Sahih:** Muslim (771), Ahmed (805, 963), Ebu Davud (760), Tirmizi (3421, 3422).
[1353] **Sahih:** Ahmed (23460), Ebu Davud (873), Nesai (1049, 1132). Pogledati: *Miškat* (882).
[1354] **Sahih:** Buharija (789, 803), Muslim (392) i drugi.
[1355] **Sahih:** Buharija (799), Ahmed (18517), Ebu Davud (770).
[1356] **Sahih:** Muslim (477), Ahmed (11418), Ebu Davud (847) i drugi.

1520- Dove koje se uče na sedždi

❖ "*Subhane Rabbijel-e'ala!*" (3x) (Neka je slavljen uzvišeni Gospodar.)[1357]

❖ "*Subhanekellahumme Rabbena ve bi hamdikellahumme-gfir li!*" (Tebi slava pripada, Gospodaru naš. Molim Te hvaljenošću Tvojom, oprosti mi.)[1358]

❖ "*Subbuhun, Kuddusun, Rabbu-l-mela iketi ve-r-Ruha!*" (Slavljen, Sveti, Gospodar meleka i Ruha.)[1359]

❖ "*Allahumme leke sedžedtu ve bike amentu, ve leke eslemtu. Sedžede vedžhije li-l-lezi halekahu ve savverehu ve šekka sem'ahu ve besarehu. Tebare-ke-l-Lahu ahsenu-l-halikine!*" (Allahu moj, Tebi sedždu činim i u Tebe vjerujem, Tebi sam se potpuno predao. Lice moje na sedždu pada Onome koji ga stvori i uobliči, te koji je, na njemu, osjetila za sluh i vid otvorio: Blagodaran je Allah, najljepši Stvaratelj.)[1360]

❖ "*Subhane-zil-džeberuti vel-melkuti vel-Kibrijai vel-azameti!*" (Slavljen neka si, Posjedovatelju moći, veličine i uzvišenosti.)[1361]

❖ "*Allahumme-gfir li zenbi kullehu, dikkahu ve džillehu, ve evvelehu ve ahirehu ve'alanijjetehu ve sirrehu!*" (Allahu moj, oprosti mi svaki moj grijeh, mali i veliki, prošli i budući, javni i tajni.)[1362]

❖ "*Allahumme inni e'uzu bi ridake min sehatike, ve bimu'a-fatike min ukubetike, ve e'uzu bike minke, la uhsi senaen'alej-ke. Ente kema esnejte 'ala nefsike!*" (Allahu moj, sklanjam se pod zadovoljstvo Tvoje pred srdžbom Tvojom, pod oproštaj Tvoj pred kaznom Tvojom, od Tebe tražim zaštitu pred Tobom. Nisam u stanju ispoljiti Tebi zahvalu. Ti si onakav kako si o Sebi i rekao.)[1363]

1521- Dove koje se uče između sedždi

❖ "*Rabbi-gfir li, Rabbi-gfir li!*" (Gospodaru moj, oprosti mi, Gospodaru moj,

---

[1357] **Daif:** Ebu Davud (886), Tirmizi (261), Ibn Madže (890). Pogledati: *Miškat* (880). Pogledati obrazloženje pod fusnotom 1349.

[1358] **Sahih:** Buharija (794, 817, 4293), Muslim (484), Ahmed (23643), Ebu Davud (877).

[1359] **Sahih:** Muslim (487), Ahmed (23543), Ebu Davud (872), Nesai (1134).

[1360] **Sahih:** Muslim (771), Ahmed (805), Ebu Davud (760), Tirmizi (3421-3422).

[1361] **Sahih:** Ahmed (23460), Ebu Davud (873), Nesai (1049, 1132). Pogledati: *Miškat* (882).

[1362] **Sahih:** Muslim (483), Ebu Davud (878).

[1363] **Sahih:** Muslim (486), Ahmed (23791), Ebu Davud (879), Tirmizi (3493) i drugi.

oprosti mi!)[1364]

❖ "*Allahumme-gfir li, ve-rhamni ve-hdini ve džburni, ve'afini verzukni verfa'ni!*" (Allahu moj, oprosti mi i smiluj se, uputi me i učini zadovoljnim (bogatim), sačuvaj me i opskrbu mi daj, uzdigni me!)[1365]

1522- Dove koje se uče tokom sedždei-tilaveta

❖ "*Sedžede vedžhije li-l-lezi halekahu ve šekka sem'ahu ve besarehu, bi havlihi ve kuvvetihi. Fe tebareke-l-Lahu ahsenu-l-halikine!*" (Sedždu čini lice moje Onome koji ga stvori i na njemu oblikova sluh i vid Svojom moći i pomoći. Blagoslovljen je, zbog toga, Allah, najljepši Stvaratelj.)[1366]

❖ "*Allahumme-ktub li biha indeke edžren, ve da' anni biha vizren, vedž'alha li indeke zuhren, ve tekabbel-ha minni kema tekabbelte-ha min abdike Davude!*" (Allahu moj, upiši mi radi nje (dove) dobro kod Sebe i olakšaj mi tegobe. Učini mi je blagom kod Sebe, i primi je od mene kao što si je primio od Svoga roba Davuda.)[1367]

1523- Dove koje se uče na sjedenju (tešehhudu)

❖ "*Ettehijjatu li-l-Lahi ve-s-salevatu ve-t-tajjibatu, esselamu alejke ejjuhe-n-nebijju ve rahmetu-l-Lahi ve berekatuhu, esselamu alejna ve ala ibadi-l-Lahi-s-salihin. Ešhedu en la ilahe ille-l-Lahu ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve Rasuluhu!*" (Najljepše počasti Allahu, blagoslovi i dobrote; selam tebi, Vjerovjesniče, i Allahova milost i Njegova blagodat; mir nama i dobrim Allahovim robovima. Svjedočim da nema boga koji zaslužuje da bude obožavan osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.)[1368]

[1364] **Sahih:** Ahmed (22866), Ebu Davud (874), Nesai (1069), Ibn Madže (897). Pogledati: *Miškat* (1200).

[1365] Ebu Davud (850), Tirmizi (284), Ibn Madže (898). U svim predanjima nalazi se Kamil b. El-'Ala et-Tejmi kojeg su pojedini učenjaci osudili, a pojedini ga prihvatili kao pouzdanog. Albani je hadis ocijenio vjerodostojnim, dok pojedini učenjaci smatraju da ovaj dodatak nije vjerodostojno prenesen.

[1366] Ahmed (23502, 25293), Ebu Davud (1414), Tirmizi (580, 3425), Nesai (1129). Pogledati: *Miškat* (1035).

[1367] **Hasen:** Tirmizi (579, 3424). Pogledati *Miškat* (14).

[1368] **Sahih:** Buharija (831, 835), Muslim (402), Ahmed (3552, 3615), Ebu Davud (968) i drugi.

1524- Salavati na Poslanika nakon tešehhuda

❖ "*Allahumme salli 'ala Muhammedin ve'ala ali Muhammedin, kema sallejte 'ala Ibrahime ve'ala ali Ibrahime, inneke hamidun medžid. Allahumme barik 'ala Muhammedin ve'ala ali Muhammedin kema barekte 'ala Ibrahime ve'ala ali Ibrahime inneke hamidun medžid!*" (Allahu moj, smiluj se Muhammedu i njegovom potomstvu kao što si se smilovao Ibrahimu i njegovom potomstvu. Zaista si Ti Hvaljeni i Vječni. Allahu moj, blagoslovi Muhammeda i njegovo potomstvo kao što si blagoslovio Ibrahima i njegovo potomstvo. Doista si Ti Hvaljeni i Vječni.)[1369]

❖ "*Allahumme salli 'ala Muhammedin ve'ala ezvadžihi ve zurrijjetihi kema sallejte 'ala ali Ibrahime. Ve barik 'ala Muhammedin ve'ala ezvadžihi ve zurrijjetihi kema barekte 'ala ali Ibrahime. Inneke hamidun medžid!*" (Allahu moj, smiluj se Muhammedu, njegovim ženama i njegovu potomstvu kao što si se smilovao porodici Ibrahima. Allahu moj, blagoslovi Muhammeda, njegove žene i njegovo potomstvo kao što si blagoslovio Ibrahima i njegovu porodicu. Doista, Ti si Hvaljeni i Vječni.) [1370]

1525- Dove nakon posljednjeg tešehhuda, a prije predavanja selama

❖ "*Allahumme inni e'uzu bike min'azabil-kabri ve min 'azabi džehenneme ve min fitnetil-mahja ve-l-memati ve min šerri fitnetil-mesihi-d-dedždžali!*" (Allahu, prizivam Te da me sačuvaš od kaburske kazne i od kazne Džehennema, od ovosvjetskih i onosvjetskih kušnji, te od kušnji Mesiha Dedždžala.)[1371]

❖ "*Allahumme inni e'uzu bike min'azabil-kabri ve e'uzu bike min fitnetil-Mesihi-d-dedždžali, ve e'uzu bike min fitnetil-mahja vel-memati. Allahumme inni e'uzu bike minel-me 'semi vel-magremi!*" (Allahu, sklanjam se u okrilje Tvoje pred kaburskom kaznom i pred fitnelukom Mesiha Dedždžala, te pred fitnelukom ovog i budućeg svijeta. Allahu, utječem Ti se od grijeha i zla.)[1372]

❖ "*Allahumme inni zalemtu nefsi zulmen kesiren ve la jagfiru-z-zunube illa Ente, fa-gfir li magfireten min 'indike, ve-rhamni inneke Entel-Gafurur-Rahim!*" (Allahu, doista sam sebi počinio nasilje mnogo, a grijehe ne oprašta niko drugi

---

[1369] **Sahih:** Buharija (3370, 4798, 6357), Muslim (406), Ahmed (17638, 17661) i drugi.
[1370] **Sahih:** Buharija (3369, 6360), Muslim (407), Ahmed (23089), Ebu Davud (979) i drugi.
[1371] **Sahih:** Buharija (1377), Muslim (588), Ahmed (9823), Ebu Davud (983) i drugi.
[1372] **Sahih:** Buharija (833), Muslim (589), Ebu Davud (880) i drugi.

osim Tebe. Zato, oprost mi Svoj pokloni i smiluj mi se! Doista, jedino si Ti Onaj koji obilno prašta i Ti si Milostivi.)[1373]

❖ "*Allahumma-gfir li ma kaddemtu ve ma ehhartu, ve ma esrertu ve ma e'alentu, ve ma esreftu ve ma Ente e'a lemu bihi minni. Ente-l-mukaddimu ve Ente-l-muehhiru, la ilahe illa Ente!*" (Allahu, oprosti mi moje ranije grijehe i kasnije, one što počinih potajno i na javi, one u kojima nisam namjere imao kao i one o kojima Ti znaš bolje od mene. Ti si Prvi i Posljednji. Nema boga mimo Tebe koji zaslužuje da bude obožavan!)[1374]

❖ "*Allahumme e'ini 'ala zikrike ve šukrike ve husni 'ibadetike!*" (Allahu, pomozi mi da istrajem u sjećanju na Tebe, i u zahvalnosti prema Tebi, te u pokornosti prema Tebi.)[1375]

❖ "*Allahumme inni e'uzu bike minel-buhli ve e'uzu bike minel-džubni, ve e'uzu bike min en ureddu ila erzelil-'umuri ve e'uzu bike min fitneti-d-dunja ve 'azabil-kabri!*" (Allahu, u Tvoje se okrilje sklanjam pred tvrdičlukom i plašljivošću, te pred pretjeranom starosti. Prizivam Te protiv fitneluka dunjalučkog i kazne kaburske!)[1376]

❖ "*Allahumme inni es'elukel-džennete ve e'uzu bike mine-n-nari!*" (Allahu, podari mi Džennet, a spasi me od vatre džehennemske.)[1377]

❖ "*Allahumme bi'ilmikel-gajbe ve kudretike 'alel-halki ahjini ma 'alimtel-hajate hajren li ve teveffeni iza 'alimtel-vefate hajren li. Allahumme inni es'eluke hašjeteke fil-gajbi ve-š-šehadeti, ve es'eluke kelimetel-hakki fi-r-rida vel-gadabi, ve es'eluke kasde fil-gina vel-fakri, ve es'eluke ne' imen la jenfedu, ve es'eluke kurrete 'ajnin la tenkati'u, ve es'eluke-r-rida ba' del-kada i, ve es'eluke berdel-ajši ba' del-mevti, ve es'eluke lezzete-n-nezari ila vedžhike ve-š-ševka ila lika ike fi gajri darra'e mudiretin ve la fitnetin mudilletin, Allahumme zejjinna bi zinetil-imani vedž'alna hudaten muhtedine!*" (Allahu, tako Ti Tvoga poznavanja skrivenog svijeta i Tvoje moći nad stvorenim – poživi me tako da život bude dobro za mene, a usmrti me ako je smrt dobro za mene. Allahu, molim Ti se za moje strahopoštovanje prema Tebi o pitanju skrivenog svijeta i svijeta posvjedočenog. Molim Ti se za riječi Istine u zadovoljstvu i srdžbi, i molim Te za

---

[1373] **Sahih:** Buharija (834, 6326, 7388), Muslim (2705), Ahmed (8, 29) i drugi.
[1374] **Sahih:** Muslim (771),Tirmizi (3421, 3422).
[1375] **Sahih:** Ahmed (21621), Nesai (1303).
[1376] **Sahih:** Buharija (6365, 6370), Ahmed (1589, 1624), Nesai (5445, 5478).
[1377] **Sahih:** Ahmed (15468), Ebu Davud (792).

umjerenost u izobilju i siromaštvu. Molim Ti se za neiscrpno blagostanje. Allahu, molim Ti se za radost kojoj kraja nema, i molim Ti se za zadovoljstvo Tvoje nakon presude Tvoje, i za odmor od života nakon smrtnog časa. Molim Te za užitke gledanja u lice Tvoje, za neutoljivu žeđ susreta s Tobom, koji mi neće nesreću prirediti niti gubitak, a niti fitneluk zablude. Allahu, uljepšaj nas odjećom imana i učini nas uputiteljima i upućenim.)[1378]

❖ "*Allahumme inni es'eluke, ja Allahu, bi ennekel-Vahidul-Ehadu-s-Samedul-lezi lem jelid ve lem juled ve lem jekun lehu kufu ven ehad, en tagfire li zunubi, inneke Entel-Gafuru-r-Rahim!*" (Allahu, doista, molim Ti se, o Allahu, jer Ti si Jedan Jedini, Utočište svakom, koji nije rodio i rođen nije, i kome niko ravan nije – da mi oprostiš grijehe moje, jer si, doista, Ti Oprostitelj Milostivi.)[1379]

❖ "*Allahumme inni es'eluke bi enne lekel-hamdu la ilahe ila Ente vahdeke la šerike leke, El-Mennanu, ja Bedi'a-s-semavati vel-erdi, ja zel-dželali vel-ikrami, ja Hajju ja Kajjumu inni es'elukel-džennete ve e'uzu bike mine-n-nari!*" (Allahu, doista Ti se molim, Tebi kome pripada svaka hvala, osim koga drugog boga nema, koji si sam Opstojeći, koji druga nemaš. Darežljivi, Sazdavatelju nebesa i Zemlje, Posjedovatelju veličine i plemenitosti, Živi, Održavatelju, molim Te Džennet mi podari, a od Vatre me zakloni!)[1380]

❖ "*Allahumme inni es'eluke bi enni ešhedu enneke ente-l-Lahu la illahe illa Entel-Ehadu-s-Samedul-lezi lem jelid ve lem juled ve lem jekun lehu kufuven ehad!*" (Allahu, ja se, doista, molim samo Tebi, i svjedočim da si samo Ti Allah i da nema boga osim Tebe, Jednog, Utočišta svakog - (bića), koji nije rodio i rođen nije i kome niko ravan nije.)[1381]

1526- Dove nakon predaje selama

❖ "*Esta-gfiru-l-Lahe - (3puta), Allahumme Ente-s-Selamu ve minke-s-Selamu, tebarekte ja ze-l-dželali ve-l-ikrami!*" (Allaha za oprost molim - (3 puta), Allahu, Ti si Mir i Ti ga daješ, blagodaran si Ti, Posjedovatelju veličine i plemenitosti.)[1382]

[1378] **Sahih:** Ahmed (17861), Nesai (1305, 1306). Pogledati: *Miškat* (2497).

[1379] **Sahih:** Ahmed (18495), Ebu Davud (987), Nesai (1301).

[1380] **Sahih:** Ahmed (13158), Ebu Davud (1495), Tirmizi (3544), Nesai (1300). Pogledati: *Miškat* (2290).

[1381] **Sahih:** Ahmed (22443, 22456), Ebu Davud (1493), Tirmizi (3475), Ibn Madže (3857). Pogledati: Miškat (2289).

[1382] **Sahih:** Muslim (591), Ahmed (21902), Ebu Davud (1512), Tirmizi (300) i drugi.

❖ *"La ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve Huve ala kulli šej in kadir. Allahumme la mani'a lima e'atajte ve la mu'tije lima mena' te, ve la jenfe' u zel-džeddi minke-l-džeddu!"* (Nema boga osim Allaha Jedinoga, koji druga nema. Njemu pripada sva vlast i On nad svakom stvari ima moć. Allahu, niko ne može spriječiti ono što si Ti dao, a niti dati ono što Ti ne daješ. Nikome ne koristi njegova snaga pored Tvoje snage.)[1383]

❖ *"La ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve' ala kulli šej in kadir la havle ve la kuvvete illa billahi; la ilahe illallahu, ve la na'budu illa ijjahu, lehu-n-ni'metu ve lehul-fadlu ve lehu-s-senaul-hasenu. La ilahe illallahu muhlisine lehu-d-dine ve lev kerihel-kafirun!"* (Nema boga osim Allaha Jedinoga, koji druga nema. Njemu pripada sva vlast i sva zahvalnost. On nad svačim ima moć. Nema pomoći niti moći nad Allahovom pomoći i moći. Nema boga osim Allaha i nikoga mimo Njega ne obožavamo. Njemu pripada blagodat, poštovanje i sjećanje. Nema boga osim Allaha. Njemu iskreno vjeru ispovijedamo, makar se bezbožnicima i ne dopadalo.)[1384]

❖ *"Subhanellahi - (33x) vel-hamdu lillahi - (33x) vallahu ekber - (33x), la ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve Huve 'ala kulli šej in kadir!"* (Slava Allahu i svaka Mu hvala. Allah je najveći (33x), nema boga osim Allaha Jedinog, koji druga nema. Njemu pripada vlast i hvala. On nad svim ima moć.)[1385]

❖ Prouče se sure Kul-huvallahu ehad, Kul-e'uzu bi rabbil-feleki, Kul-e'uzu bi rabbin-nas, poslije svakog namaza.[1386]

❖ Prouči se Ajetul-kursijja poslije svakog namaza.[1387]

❖ *"La ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, lehul-mulku ve lehul-hamdu, juhji ve jumitu ve huve 'ala kulli šej in kadir!"* (10X) (Nema boga osim Allaha, Jedinog, koji druga nema. Njemu sva vlast i zahvalnost pripada. On oživljava i usmrćuje, i

---

1383 **Sahih:** Buharija (844, 6330, 7292), Muslim (593) i drugi.

1384 **Sahih:** Muslim (594), Ahmed (15673, 15690), Ebu Davud (1506), Nesai (1339, 1340).

1385 **Sahih:** Muslim (597), Ahmed (8616), Ebu Davud (1504).

1386 **Sahih:** Ahmed (16964, 17337), Ebu Davud (1523),Tirmizi (1523, 2903), Nesai (1336). Pogledati: *Miškat* (969).

1387 **Sahih:** Nesai u *Kubra* (9928) i *Amelu jevmi ve lejele* (100), Taberani u *Evsatu* (8068) i *Kebiru* (7532). Pogledati: *Silsiletu sahiha* (972).

On nad svim ima moć.) - Uči se deset puta poslije sabahskog i akšamskog namaza.[1388]

❖ "*Allahumme inni es'eluke 'ilmen nafi'an ve rizkan tajjiben ve 'amelen mutekabbelen!*" (Allahu, od Tebe molim korisno znanje, lijepu nafaku i djelo prihvaćeno kod Tebe.) - Uči se poslije predaje selama na sabahskom farzu.[1389]

1527- Dove koje se uče prilikom obavljanja istihara-namaza

❖ Prenosi Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, sljedeće: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poučavao nas je istihara-namazu za svaku priliku, kao što nas je poučavao kur'anskim surama: Ako vas pritisnu kakve brige, klanjajte dva rekata istihare, neobaveznog namaza, zatim proučite ovu dovu: "*Allahumme inni estehiruke bi 'ilmike, ve estakdiruke bi kudretike ve es'eluke min fadlike-l-'azimi, fe inneke takdiru ve la akdiru, ve t'alemu ve la e'alemu, ve Ente 'Allamu-l-gujubi. Allahumme in kunte t'alemu enne hazel-emre (imenovati o čemu se radi) hajrun li fi dini ve ma'aši ve 'akibeti emri, fakdirhu li ve jessirhu li, summe barik li fihi, ve in kunte ta'lemu enne hazel-emre šerrun li fi dini ve me'aši ve akibeti emri, fasrifhu anni, vasrifni anhu vakdir lijel-hajre hajsu kane, summe-rdini bihi!*" (Allahu, Tebe pitam za odgovor (rješenje) pomoću Tvog znanja, i od Tebe pomoć tražim pomoću Tvoje pomoći; Molim Te za Tvoju veliku dobrotu, jer Ti to možeš, a ja ne mogu, i jer Ti to znaš, a ja ne znam. Ti si Jedini znalac tajnog. Allahu (ako je u Tvom znanju), ovo dobro za mene, moju vjeru i moj život, i moju smrt (imenovati o čemu se radi) – ili reći: za ono što ću odmah ili kasnije doživjeti – omogući da se dogodi, i olakšaj mi, zatim me blagoslovi tim. A ako će u ovome (djelu, događaju) biti zlo za mene, vjeru moju, i život i smrt moju, otkloni ga od mene i mene sačuvaj od njega. Podari mi u tome dobro za mene – kako god da bude, zatim podari da time budem zadovoljan.)[1390]

Neće se kajati onaj koji od Allaha rješenje traži i onaj koji se savjetuje sa iskrenim vjernicima, te na neki način svoj slučaj učini sebi jasnim. Allah je, u tom smislu, kazao:

﴿وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ١٥٩﴾

[1388] **Daif:** Ahmed (17529), Tirmizi (3474). U lancu prenosilaca je Šehr b. Havšeb koji je slab, a lanac prenosilaca je *mursel*.

[1389] **Sahih:** Ahmed (25982, 26062, 26160), Ibn Madže (925). Pogledati: *Miškat* (2498).

[1390] **Sahih:** Buharija (1166, 6382, 7390), Ahmed (14297), Ebu Davud (1538),i drugi.

"Posavjetuj se s njima u stvarima, a kada se odlučiš, pouzdaj se tada u Allaha."[1391]

1528- Jutarnji i večernji zikr

- *"Elhamdulillahi vahdeh, ve-salatu ve-selamu 'ala men la nebijje ba'dehu!"* (Hvala Allahu Jedinome, i neka je salavat i selam na posljednjeg Poslanika.)
- Proučiti Ajetul-kursijju.[1392]
- Proučiti suru Ihlas, Felek i Nas po tri puta.[1393]
- *"Asbahna ve asbehal-mulku lillahi vel-hamdu lillahi, la ilahe illallahe vahdehu la šerike lehu, lehul-mulku ve lehul-hamdu, ve huve 'ala kulli šejin kadir, Rabbi, es'eluke hajre ma fi hazel-jevmi, ve hajre ma ba'dehu, ve e'uzu bike min šerri ma fi hazel-jevmi ve šerri ma ba'dehu, Rabbi e'uzu bike min-l-kesli, ve sui-l-kiberi, ja Rabbi e'uzu bike min 'azabi fi-n-na'ri ve 'azabin fil-kabri!"* (Osvanuli smo i osvanula je Allahova moć, samo Njemu pripada hvala, nema drugog boga koji zaslužuje da bude obožavan mimo Allaha, Njemu pripada moć i hvala, i On je Svemogući! Gospodaru moj, podari mi dobro u ovome danu i u onome što slijedi nakon toga! Utječem Ti se od zla ovog dana i onoga što slijedi nakon njega, utječem Ti se od lijenosti ioholosti, i utječem Ti se, Gospodaru, od vatre džehennemske i od kazne u kaburu.)[1394]
- *"Allahumme bike asbahna ve bike emsejna, ve bike nahja ve bike nemutu ve ilejke-n-nušuru!* (tako počinje jutarnja dova, a noćna: *Allahumme bike emsejna ve bike asbahna ve bike nahja ve bike nemutu ve ilejkel-mesiru)*" (Allahu, Tvojom voljom jutro dočekasmo i Tvojom voljom u noć uđosmo. Tvojom voljom živimo, po Tvojoj volji umiremo i po Tvojoj volji bivamo ponovo proživljeni (a noćna glasi: Allahu, Tvojom voljom u noć ulazimo i jutro dočekujemo, Tvojom voljom živimo i umiremo i Tebi se vraćamo).[1395]
- *"Allahumme Ente Rabbi, la ilahe illa Ente, halakteni ve ene 'abduke ve, ene 'ala ahdike ve va'dike mesteta'tu e'uzu bike min šerri ma sana'tu, ebu'u leke bi ni'metike 'alejje, ve ebu'u bi zenbi, fagfir li, fe innehu la jagfiru-z-zunube illa*

[1391] Prijevod značenja Ali Imran, 159.

[1392] Taberani u *Kebiru* (541). Pogledati: *Medžmeuz-zevaid* (10/118).

[1393] **Hasen:** Ebu Davud (5082), Tirmizi (3575), Nesai (5428). Pogledati: *Miškat* (2163). Hadis je osporen zbog poremećenosti u lancu prenosilaca.

[1394] **Sahih:** Muslim (2723), Tirmizi (3390).

[1395] **Sahih:** Ebu Davud (5068), Tirmizi (3391), Ibn Madže (3868). Pogledati: *Miškat* (2389).

Ente!" (Allahu, Ti si Gospodar moj, nema boga osim Tebe, stvorio si me i ja sam rob Tvoj, ja sam na tragu zavjeta Tebi datog, i obećanja Tvog u granicama svojim. Tebi se sklanjam pred zlom koje sam počinio, Tebi se vraćam pomoću blagodati Tvoje prema meni, Tebi priznajem grijehe svoje. Stoga, oprosti mi, jer osim Tebe niko drugi grijehe ne oprašta.) [1396]

❖ "*Allahumme inni asbahtu ušhiduke ve ušhidu hamelete aršike, ve mela'iketike, ve džemi'i halkike, enneke Ente-l-Lahu, la ilahe illa Ente, vahdeke la šerike leke, ve enne Muhammeden abduke ve resuluke!*" (4x) (Allahu moj osvanuo sam, pozivajući Tebe za svjedoka, Meleke koji nose Tvoj arš, sve Tvoje Meleke i sva Tvoja stvorenja da nema drugog boga koji zaslužuje da se obožava mimo tebe, Allaha koji nemaš sudruga, i svjedočim da je Muhammed Tvoj rob i poslanik (4x).)[1397]

❖ "*Allahume ma asbeha bi min ni'ametin ev bi ehadin min halkike fe minke vahdeke la šerike leke, fe lekel-hamdu ve leke-šukru!*" (Allahu moj, nisam osvanuo ni ja niti iko od Tvojih stvorenja sa nekom blagodati a da ona nije bila darovana od Tebe, Jedinog koji nemaš sudruga, Tebi pripada hvala i zahvala.)[1398]

❖ "*Allahume afini fi bedeni, Allahume afini fi sem'i Allahume afini fi besari, la ilahe illa ente, Allahume inni euzu bike mine-l-kufri, ve-l-fakri, ve euzu bike min azabi-l-kabri, la ilahe illa ente!*" (Gospodaru moj, podari mi zdravo tijelo, zdrav sluh i zdrav vid, Ti si jedini koji se obožava! Gospodaru moj, utječem Ti se od nevjerstva i siromaštva, i utječem Ti se od patnje u kaburu, nema drugog boga koji zaslužuje da bude obožavan mimo Tebe.)[1399]

❖ "*Hasbijellahu la ilahe illa Huve, alejhi tevekkeltu ve Huve Rabbul-'aršil-'azim!*" (7x) (Allah mi je sam dovoljan, nema boga osim Njega. Na Njega se oslanjam, i On je Gospodar Arša veličanstvenog!) - Uči se 7 puta ujutro i navečer.[1400]

[1396] **Sahih:** Buharija (6306, 6323), Ahmed (16662, 16681), Tirmizi (3393), Nesai (5522).

[1397] Buharija u *Edebul-mufredu* (2201), Ebu Davud (5069), Nesai u *Kubra* (9837). Ispravno je da je ovaj hadis *mursel* (prekinutog seneda) a ne *mevsul* (spojenog seneda).

[1398] **Hasen:** Ebu Davud (5073), Nesai u *Amelu jevmi ve lejle* (7), Bejheki u *Šu'abu* (4368). Pogledati: *Miškat* (2407).

[1399] **Daif:** Ahmed (19917), Ebu Davud (5090). Pogledati: *Miškat* (2413). U lancu prenosilaca nalazi se Dža'fer b. Mejmun za čije riječi imam Nesai kaže da ništa ne vrijede.

[1400] **Daif:** Ebu Davud (5081). Lanac prenosilaca je prekinut između Mekhula i Enesa b. Malika, radijallahu anh.

❖ *"Allahumme inni es'elukel-'afve ve-l-'afijete fi-d-dunja vel-ahireti. Allahumme inni es'elukel-'afve vel-'afijete fi dini ve dunjaje ve ehli ve mali. Allahumme-stur 'avrati veamin rev'ati. Allahumme-hfazni min bejni jedejje ve min halfi ve 'an jemini ve 'an šimali ve min fevki ve e'uzu bi azametike en ugtale min tahti!"* (Allahu, molim oprost i zaštitu Tvoju na dunjaluku i na ahiretu. Allahu, molim oprost i zaštitu Tvoju u porodici i imovini svojoj. Allahu, pokrij moja sramna djela, a umiri moju bojazan. Allahu, sačuvaj me s moje prednje strane, te od svega što me može zadesiti s leđa, s desne ili lijeve strane i odozgo. Prizivam Tvoju Veličinu da ne budem ščepan odozdo.)[1401]

❖ *"Allahumme Alime-l-gajbi ve-š-šehadeti, Fatire-s-semavati ve-l-erdi, Rabbe kulli šej'in ve melikehu: Ešhedu en la ilahe illa Ente, e'uzu bike min šerri nefsi ve min šeri-š-šejtani ve širkihi, ve en akterife 'ala nefsi suen ev edžurrehu ala muslimin!"* (Allahu, Poznavaoče skrivenog i pojavnog (svijeta), Sazdavatelju nebesa i Zemlje, Gospodaru svega i njegov Posjedovatelju: svjedočim da nema boga osim Tebe, Tebi se sklanjam pred zlom svoje duše, i pred zlom šejtana i njegovog širka, te da me sačuvaš od činjenja zla prema sebi ili bilo kom muslimanu.)[1402]

❖ *"Bismillahi-l-lezi la jedurru me'a ismihi šej'un fi-l-erdi ve la fi-s-sema i ve Huve-s-Semi' ul-'Alim!"* (3x) (S imenom Allaha, kad se Njegovo ime spomene, nikakvo zlo ni na Zemlji ni na nebesima ne može se počiniti.) (3x)[1403]

❖ *"Reditu billahi Rabben ve bi-l-islami dinen ve bi Muhammedin nebijen, salla-llahu alejhi ve selleme!"* (3x) (Zadovoljan sam da mi je Allah Gospodar, vjera islam, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesnik). (3x)[1404]

❖ "Ja Hajju ja Kajjumu bi rahmetike estegisu, aslih li še'ni kullehu ve la tekilni ila nefsi tarfete ajnin!" (O Ti Živi, Postojani, molim Te za obilatu milost Tvoju - popravi svako moje stanje i ne prepusti me sebi samom nijednog trena!)[1405]

1401 **Sahih:** Ahmed (4770), Ebu Davud (5074), Ibn Madže (3871). Pogledati: *Miškat* (2397).

1402 **Sahih:** Ahmed (52, 64, 82), Ebu Davud (5067), Tirmizi (3392). Pogledati: *Miškat* (2390).

1403 **Hasen sahih:** Ahmed (476, 529), Ebu Davud (5088), Tirmizi (3388). Pogledati: *Miškat* (2391). Međutim, uči se samo jedanput, dok triput nije vjerodostojno zabilježeno jer u lancu prenosilaca kod Taberanija nalazi se Muhammed b. Ibrahim čije je stanje nepoznato.

1404 **Daif:** Ahmed (18488, 22601), Ebu Davud (5072), Ibn Madže (3870). Bin Baz, rahmetullahi alejh, hadis je ocijenio dobrim u *Tuhfetul-ahjar* (39). Sened hadisa je poremećen a u njemu se nalaze i prenosioci nepoznatog stanja. Pogledati: *Silsila da'ifa* (5020) i *Da'ifu-l-Džami'i-s-sagir* (5735).

1405 **Sahih:** Nesai u *Kubra* (10405), Taberani u *Sagiru* (444), Hakim (2000).

❖ "*Asbahna ve asbeha-l-mulku li-llahi, Rabbi-l-a'lemine, Allahume inni es'eluke hajre haze-l-jevmi, fethahu, ve nasrehu ve nurehu, ve bereketuhu ve hudahu ve euzu bike min šerri ma fihi ve šerri ma badehu!*" (Osvanuli smo i osvanu Allahova moć, Gospodara svjetova svih! Gospodaru moj, podari mi dobro u ovome danu, da ga otpočnem sa dobrim, da budem pomognut njime, daruj mi svjetlost ovog dana, blagoslov i uputu te sačuvaj me od zla u ovom i narednom danu.)[1406]

❖ Vjerovjesnik je ujutro (i navečer) izgovarao dovu:"*Asbahna 'ala fitreti-l-islami ve 'ala kelimeti-l-ihlasi ve 'ala dini nebijjina Muhammedin, sallallahu alejhi ve sellem, ve 'ala milleti ebina Ibrahime hanifen muslimen ve ma kane minel-mušrikine!*" (Jutro smo dočekali u krilu islama, na principima šehadeta (riječi: la ilahe illallah), u vjeri Vjerovjesnika našeg Muhammeda, sallallahu `alejhi we sellem, i u vjeri praoca našeg Ibrahima, alejhis-selam, iskrenog muvehhida – monoteiste, muslimana, koji nije idolopoklonik.)[1407]

❖ "*Subhanellahi ve bi hamdihi!*" (100x) (Neka je slavljen i hvaljen Allah.)[1408]

❖ "*La ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu ve Huve 'ala kulli šej'in kadir!*" (10x)[1409], ili jedanput[1410] u slučaju lijenosti; (Nema boga osim Allaha, Jedinoga, koji druga nema. Njemu pripada vlast nad svačim i sva zahvalnost. On sve može, nad svim ima moć.)

❖ "*La ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu ve Huve 'ala kulli šej'in kadir!*" (100 x) – proučiti ujutro (Nema boga osim Allaha, Jedinoga, koji druga nema. Njemu pripada vlast nad svačim i sva zahvalnost. On sve može, nad svim ima moć.)[1411]

❖ "*Subhanallahi ve bi hamdihi 'adede halkihi ve rida nefsihi ve zinete Aršihi ve midade kelimatihi!*" (3x) – kada osvanemo. (Neka je slavljen i hvaljen Allah u razmjerama brojnosti Njegovih stvorenih bića, u razmjeri zadovoljstva koje je

---

[1406] **Daif:** Ebu Davud (5084). Pogledati *Miškat* (2412).

[1407] **Sahih:** Ahmed (14935, 14938, 14939), Darimi (2688). Pogledati: *Miškat* (2415). Međutim, samo se jutrom uči ova dova.

[1408] **Sahih:** Muslim (2692), Tirmizi (3469).

[1409] **Sahih:** Ahmed (8502).

[1410] **Sahih:** Ahmed (16147), Ebu Davud (5077), Ibn Madže (3867).

[1411] **Sahih:** Buharija (3293, 6403), Muslim (2691) i drugi.

Sam Sebi odredio, težine Njegova Arša i mnoštvene osebujnosti Njegovih riječi.)[1412]

❖ "*Allahume inni es'eluke ilmen na'fian, ve rizkan tajjiben ve amelen mutekabbilen!*" Ovo se uči kada osvanemo. (Gospodaru moj, molim Te za korisno znanje, lijepu opskrbu i djelo koje će biti primljeno.)[1413]

❖ "*Estagfirullahe ve etubu ilejhi!*" - 100x na dan. (Gospodaru moj, od Tebe oprost tražim i Tebi se kajem.)[1414]

❖ "*E'uzu bi kelimatillahi-t-tammati min šerri ma haleka!*" (3x) (Pomoću savršenih Allahovih riječi zaštićujem se od svakog zla.) -Učiti 3 puta kada nastupi noć.[1415]

❖ "*Allahume salli ve sellim ala nebijjina Muhammed!*" (Neka je Allahov oprost i mir na našeg vjerovjesnika Muhammeda.) (10x)[1416]

1529- Dove pred odlazak na spavanje

❖ Sastaviti dlanove, puhnuti u njih, a zatim u dlanove proučiti: "*Bismillahir-Rahmanir-Rahim!*" Nakon toga, uče se sure:

Kul-huvallahu ehad:

﴿قُلْ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌۢ ﴿٤﴾﴾

Reci: "On je Allah – Jedan! Allah je Utočište svakom! Nije rodio i rođen nije, i niko Mu ravan nije!"

Kul-e'uzu bi rabbil-felek:

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلْفَلَقِ ﴿١﴾ مِن شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾ وَمِن شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾ وَمِن شَرِّ ٱلنَّفَّٰثَٰتِ فِى ٱلْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾﴾

Reci: "Utječem se Gospodaru svitanja od zla onoga što On stvara, i od zla mrkle noći kada razastre tmine, i od zla smutljivca kad smutnje sije, i od

---

[1412] **Sahih:** Muslim (2726), Ahmed (3298), Ebu Davud (1503).

[1413] **Sahih:** Ahmed (25982, 26160), Ibn Madže (925).

[1414] **Sahih:** Buharija (6307) i kod njega stoji da se prouči više od sedamdeset puta; Ahmed (9515), Ibn Madže (3815).

[1415] **Sahih:** Ahmed (7838), Tirmizi (3966).

[1416] **Sahih:** Taberani. Pogledati: *Medžmeuz-zevaid* (10/120), *Sahih Tergib ve terhib* (656).

zla zavidljivca kad zavist ne krije!"

Kul-e'uzu bi rabbin-nas:

﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ ٱلنَّاسِ ﴿٢﴾ إِلَٰهِ ٱلنَّاسِ ﴿٣﴾ مِن شَرِّ ٱلْوَسْوَاسِ ٱلْخَنَّاسِ ﴿٤﴾ ٱلَّذِى يُوَسْوِسُ فِى صُدُورِ ٱلنَّاسِ ﴿٥﴾ مِنَ ٱلْجِنَّةِ وَٱلنَّاسِ ﴿٦﴾ ﴾

Reci: "Tražim zaštitu Gospodara ljudi, Vladara ljudi, Boga ljudi, od zla šejtana-napasnika, koji zle misli unosi u srca ljudi – od džinna i od ljudi!". Zatim potirati dlanovima svoje tijelo koliko se može dohvatiti, počevši od glave i prednjeg dijela tijela. To će učiniti tri puta."[1417]

❖ Proučiti Ajetul-kursijju: "Kada legneš u postelju, prije nego što zaspiš, prouči Ajetul-kursijju:

﴿ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْحَىُّ ٱلْقَيُّومُ ۚ لَا تَأْخُذُهُۥ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ ۚ لَّهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۗ مَن ذَا ٱلَّذِى يَشْفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذْنِهِۦ ۚ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۖ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَىْءٍ مِّنْ عِلْمِهِۦٓ إِلَّا بِمَا شَآءَ ۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ ۖ وَلَا يَـُٔودُهُۥ حِفْظُهُمَا ۚ وَهُوَ ٱلْعَلِىُّ ٱلْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾ ﴾

'Allah je – nema boga osim Njega – Živi i Vječni! Ne obuzima Ga ni drijemež ni san! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemji! Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?! On zna šta je bilo i prije njih i šta će biti poslije njih, a od onoga što On zna – drugi znaju samo onoliko koliko On želi. Moć Njegova obuhvata i nebesa i Zemlju i Njemu ne dojadi održavanje njihovo; On je Svevišnji, Veličanstveni!'[1418] Allah će ti odrediti čuvara da ti se šejtan ne približi u toku noći, sve do sabaha."[1419]

❖ Proučiti posljednja dva ajeta sure El-Bekare, bit će mu dosta:

﴿ ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلْمُؤْمِنُونَ ۚ كُلٌّ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِۦ ۚ وَقَالُوا۟ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۖ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ ٱلْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾ لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا ٱكْتَسَبَتْ ۗ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَآ إِن نَّسِينَآ أَوْ أَخْطَأْنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَآ إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُۥ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِۦ ۖ وَٱعْفُ عَنَّا وَٱغْفِرْ لَنَا وَٱرْحَمْنَآ ۚ أَنتَ مَوْلَىٰنَا فَٱنصُرْنَا عَلَى ٱلْقَوْمِ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٢٨٦﴾ ﴾

[1417] **Sahih:** Buharija (5018), Ahmed (24332), Ebu Davud (5056), Tirmizi (3402).
[1418] Prijevod značenja El-Bekare, 255.
[1419] **Sahih:** Buharija (5010).

"Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova, i vjernici – svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i knjige Njegove, i poslanike Njegove: "Mi ne izdvajamo nijednog od poslanika Njegovih. I oni govore: 'Čujemo i pokoravamo se; oprosti nam, Gospodaru naš; Tebi ćemo se vratiti.' Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih: u njegovu korist je dobro koje učini, a na njegovu štetu zlo koje uradi. Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo! Gospodaru naš, ne tovari na nas breme kao što si ga tovario na one prije nas! Gospodaru naš, ne stavljaj nam u dužnost ono što ne možemo podnijeti, pobriši grijehe naše i oprosti nam, i smiluj se na nas. Ti si Gospodar naš pa nam pomozi protiv naroda koji ne vjeruje!"[1420]

❖ "*Bismike Rabbi veda'tu dženbi ve bike erfe'uhu, fe in emsekte nefsi ferham-ha ve in erselteha fa-hfazha bima tahfezu bihi ibadeke-s-salihine!*" (S Tvojim imenom, Gospodaru moj, legoh na bok i ako bude Tvoja volja, podići ću se. Ako uzmeš moju dušu, budi milostiv prema njoj, a ako je vratiš, zaštiti je kao što si zaštitio Svoje dobre robove!)[1421]

❖ "*Allahumme inneke halakte nefsi ve Ente teveffaha. Leke mematuha ve mahjaha, in ahjejteha fahfazha ve in emetteha fagfir leha. Allahumme inni es'elukel-afijete!*" (Allahu, Ti si, doista, stvorio moju dušu i Ti je umrtvljuješ. Tebi pripada njena smrt i njen život, pa ako je oživiš – zaštiti je, a ako je umrtviš – oprosti joj. Allahu, Tebe molim za oprost!) [1422]

❖ "*Allahumme kini azabeke jevme teb'asu ibadeke!*" (Allahu, sačuvaj me od kazne Svoje na dan kada budeš oživio Svoje robove) (3x)[1423]

❖ "*Bismikellahumme emutu ve ahja!*" (S Tvojim imenom, Allahu moj, umirem i živim.)[1424]

❖ "*Subhanallah* (33x), *El-hamdu lillahi* (33) i *Allahu ekber* (34)."[1425]

❖ "*Allahumme Rabbe-s-semavati-s-seb'i ve Rabbel-aršil-azimi, Rabbena ve Rabbe kulli šej'in, Falikal-habbi ve-n-neva ve Munezzile- t-Tevrati vel-Indžili vel-Furkani: E'uzu bike min šerri kulli šej'in, Ente ahizun bi nasijetihi, Allahumme*

[1420] **Sahih:** Buharija (4008, 5009, 5040), Muslim (807), Ebu Davud (1398) i drugi.

[1421] **Sahih:** Buharija (6320, 7393), Muslim (2714), Ahmed (7313, 7752) i drugi.

[1422] **Sahih:** Muslim (2712), Ahmed (5478).

[1423] **Sahih ali bez 3x**: Ahmed (25926), Ebu Davud (5045). Pogledati: *Miškat* (2402).

[1424] **Sahih:** Buharija (6313, 6314, 6324), Ahmed (22760), Muslim (2711).

[1425] **Sahih:** Buharija (3113, 3705, 5361), Muslim (2727).

Entel-Evvelu fe lejse kableke šej'un, ve Entel-Ahiru fe lejse ba'deke šej'un, ve Ente-z-Zahiru fe lejse fevkake šej'un, ve Entel-Batinu fe lejse duneke šej'un, ikdi anne-d-dejne ve agnina minel-fakri!" (Allahu, Gospodaru sedam nebesa i Arša velikog, Gospodaru naš i svega što postoji, Ti koji daješ da zrnevlje i koštice proklijaju, Objavitelju Tevrata, Indžila i Furkana (Kur'ana) – Tebi se sklanjam pred zlom svačijim, Ti si Taj koji svim upravljaš, Allahu moj, Ti si Prvi, i prije Tebe nije bilo ništa, Ti si Posljednji, i poslije Tebe neče biti ničeg, Ti si Vidljivi, i iznad Tebe ne postoji ništa, Ti si Skriveni, i bez Tebe ništa ne postoji, oslobodi nas duga i učini nas neovisnim o siromaštvu!)[1426]

- "*Elhamdulillahi-l-lezi at'amena ve sekana ve kefana ve avana, fe kem mimmen la kafije lehu ve la mu'vi !*" (Hvala Allahu koji nas nahrani i napoji, te koji Sebe učini nama dostatnim i koji nam se smilova. Ta, koliko je onih koji za sebe nemaju zaštitnika i skrbnika!) [1427]

- "*Allahumme 'Alimel-gajbi ve-š-šehadeti, Fatire-s-semavati vel-erdi, Rabbe kulli šej'in ve melikehu, ešhedu en la ilahe illa Ente. E'uzu bike min šerri nefsi ve min šerri-š-šejtani ve širkihi ve en akterife 'ala nefsi suen ev edžurrehu ila muslimin!*" (Allahu, Poznavaoče skrivenog i pojavnog, Stvaratelju nebesa i Zemlje, Gospodaru svega i njegov Posjedovatelju, svjedočim da nema boga osim Tebe. Tebi se sklanjam pred zlom duše svoje i pred zlom šejtana i njegova mnogoboštva, da sebi učinim zlo ili da u zlo uvučem bilo kog muslimana.)[1428]

- Proučiti dvije sure: Es-Sedžda i Tebareke.[1429]

- "*Allahumme eslemtu nefsi ilejke ve fevvadtu emri ilejke ve veždžhtu vedžhi ilejke ve eldže'tu zahri ilejke ragbeten ve rehbeten ilejke, la meldžee ve la mendža minke illa ilejke. Amentu bi Kitabike-l-lezi enzelte ve bi Nebijjike-l-lezi erselte!*" (Allahu, Tebi predadoh dušu svoju, i oporučih stanje svoje, i upravih lice svoje, i prepustih (sklonih) leđa svoja iz želje i straha, jer nema skloništa ni spasilišta pred Tobom osim kod Tebe. Vjerujem u Tvoju Knjigu, koju si spustio, i u Tvoga Vjerovjesnika, koga si poslao (pa ako umre, umrijet će u vjeri islamu).[1430]

[1426] **Sahih:** Muslim (2713), Ahmed (8994, 10541), Ebu Davud (5051) i drugi.
[1427] **Sahih:** Muslim (2715), Ahmed (12142, 12301), Ebu Davud (5053), Tirmizi (3396).
[1428] **Sahih:** Ahmed (52, 64), Ebu Davud (5067),Tirmizi (3392). Pogledati: *Miškat* (2390).
[1429] **Sahih:** Ahmed (14249), Tirmizi (2892, 3404), Darimi (3411). Pogledati: *Miškat* (2155).
[1430] **Sahih:** Buharija (247, 6311), Muslim (2710), Ahmed (18044, 18089), Ebu Davud (5046) i drugi.

1530- Dove prilikom prevrtanja u snu

❖ "*La ilahe illallahul-Vahidul-Kahharu Rabbi-s-semavati vel-erdi ve ma bejnehumel-Azizul-Gaffar!*" (Nema boga osim Allaha, Jednoga i Silnoga, Gospodara nebesa i Zemlje i prostora među njima, Milog Oproštavatelja.)[1431]

1531- Dova u slučaju osjećaja nemira ili straha u snu i dova u stanju tuge

❖ "*E'uzu bi kelimati-l-Lahi-t-tammati min gadabihi ve 'ikabihi ve šerri 'ibadihi ve min hemezati-š-šejatini ve en jahdurun!*" (Zaštitu tražim pomoću Allahovih savršenih Riječi pred srdžbom Njegovom i kaznom Njegovom, protiv zla robova Njegovih, te protiv šejtanskih nagovaranja na zlo i njihova prisustva.)[1432]

1532- Dove koje se uče nakon snoviđenja

❖ Onaj ko sanja san koji mu nije drag, neka u lijevu stranu puhne tri puta[1433], i potom prouči: "*E'uzu billahi*" – moleći Ga za zaštitu protiv šejtana i ružnog sna (3x).[1434]

❖ Neka nikome ne obznanjuje san. [1435]

❖ Neka se prevrne na drugu stranu. [1436]

1533- Kunut-dove na vitr-namazu:

❖ "*Allahumme-hdini fimen hedejte, ve 'afini fimen 'afejte, ve tevelleni fimen tevellejte, ve barik li fima e'atajte, ve kini šerre ma kadajte fe inneke takdi ve la jukda 'alejke, innehu la jezillu men valejte (ve la je 'izzu men 'adejte) tebarekte Rabbena ve te' alejte!*" (Allahu, uputi me među one koje si već uputio, oprosti mi s onima kojima si već oprostio, preuzmi odgovornost nada mnom s onima nad kojima si već preuzeo, sačuvaj me od zla odluka koje si već donio, jer Ti propisuješ stvari, a ne obratno, ne uzdiže se onaj koga si Ti već odbacio.

1431 **Sahih:** Nesai u *Kubra* (10800), Hakim (1980), *Sahihul-Džami'i* (4693).
1432 **Sahih:** Ahmed (6657), Ebu Davud (3893), Tirmizi (3528). Pogledati: *Miškat* (2477).
1433 **Sahih:** Buharija (3292, 6986, 6995), Muslim (2261), Ebu Davud (5021).
1434 Pogledati prethodni hadis.
1435 **Sahih:** Buharija (7044), Muslim (2261), Ahmed (22077).
1436 **Sahih:** Muslim (2262), Ahmed (14365), Ebu Davud (5022), Ibn Madže (3908).

Blagoslovljen si, Gospodaru naš, i uzvišen.)[1437]

❖ "*Allahumme inni e'uzu bi ridake min sehatike ve bi mu'afatike min 'ukubetike, ve e'uzu bike minke, la uhsi senaen alejke, Ente kema esnejte 'ala nefsike!*" (Allahu, sklanjam se pod zadovoljstvo Tvoje pred srdžbom Tvojom, pod oproštaj Tvoj pred kaznom Tvojom, zaštitu tražim od Tebe pred Tobom, jer ja ne mogu obujmiti granice hvale i pouzdanja u Tebe. Ti si onakav kako si o Sebi (pohvalno) rekao.)[1438]

❖ "*Allahumme ijjake na' budu ve leke nusalli ve nesdžudu ve ilejke nes'a ve nahfidu, nerdžu rahmeteke ve nahša 'azabeke. Inne 'azabeke bil-kafirine mulhik. Allahumme inna neste'inuke ve nestagfiruke ve nusni alejkel-hajre ve la nekfuruke ve nu'minu bike ve nahda'u leke ve nahle'u men jekfuruke!*" / Allahu, Tebe obožavamo i Tebi molitvu obavljamo, Tebi sedždu činimo i Tebi žurimo, Tebi služimo i Tvojoj se milosti nadamo, Tvoje se kazne plašimo. Tvoja kazna, doista, bezbožnike sustiže. Allahu, mi, uistinu, pomoć od Tebe tražimo, i oprost od Tebe molimo, i na dobru Tebi zahvaljujemo. Ne poričemo Te, nego vjerujemo u Tebe. Tebi se pokoravamo i odričemo se onih koji u Tebe ne vjeruju."[1439]

1534- Dova nakon predaje selama na vitr-namazu

❖ "*Subhanel-Melikil-Kuddusi*" tri puta, a pri trećem izgovoru podigao bi glas i oduljio jednu dužinu izgovor[1440], govoreći: "*Rabbil-mela'iketi ve-r-Ruhi.*" (Slavljen neka si, Sveti Vladaru, Gospodaru meleka i Duha.) (3x).[1441]

1535- Dove protiv zabrinutosti i žalosti

❖ "*Allahumme inni 'abduke, ibnu 'abdike, ibnu emetike, nasijeti bi jedike, madin fijje hukmuke, 'adlun fijje kadauke, es'eluke bi kulli ismin huve leke semmejte bihi*

[1437] Ahmed (1720, 27820), Ebu Davud (1425), Tirmizi (464), Nesai (1745, 1746). Pogledati: *Miškat* (1373) a ono što je između zagrada to bilježi Bejheki (2/209, 497, 498). Ispravno je –a Allah najbolje zna- da je ova dova općenita i da se ne ograničava samo na vitr-namaz. Hadis koji je ograničava na vitr-namaz je *šaz*. Hadis koji je vjerodostojan o ovoj dovi ne sadrži spomen niti kunut-dove niti vitr-namaza. Pogledati: *Telhisul-habir* (2/12) i *El-Bedru-l-munir* (3/634-635).

[1438] **Sahih:** Ebu Davud (1427), Tirmizi (3566), Nesai (1747), Ibn Madže (1179). Pogledati: *Miškat* (1276).

[1439] **Sahih mevkuf:** Bejheki (2963) u *Sunenul-kubra*. Ovo su riječi Omera b. El-Hattaba, radijallahu anh, a ne Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

[1440] **Sahih:** Ebu Davud (1430), Nesai (1699, 1701). Pogledati: *Miškat* (1274).

[1441] **Sahih:** Dodatak bilježe Darekutni (2/3/2) i Bejheki u *Sunenul-kubra* (4640).

nefseke ev enzeltehu fi Kitabike ev 'allemtehu ehaden min halkike ev iste'serte bihi fil-'ilmil-gajbi indeke, en tedž'alel-Kur'ane rebi'a kalbi ve nure sadri ve dželae huzni ve zehabe hemmi!" (Allahu, ja sam, doista, rob Tvoj, sin roba Tvoga, sin robinje Tvoje. Moj položaj je u Tvojoj ruci, ja sam podložan i nada mnom se sprovode propisi, pravičnost po mene je odluka Tvoja, zato, prizivam Te svim Tvojim imenima kojima si Sebe nazvao ili ih u Svojoj Knjizi objavio, ili ih nekom od Svojih stvorenja saopćio, ili ih, pak, zadržao kod Sebe kao znanje nedokučivog, prizivam Te da mi Kur'an učiniš proljećem srca mog, svjetlom grudi mojih, razbistrenjem tuge moje i otklanjanjem briga mojih.)[1442]

❖ "*Allahumme inni e'uzu bike minel-hemmi vel-huzni vel-'adžzi vel-keseli vel-buhli vel-džubni ve dall'i-d-dejni ve galebeti-r-ridžali!*" (Allahu, zaštitu od Tebe tražim od brige i žalosti, od iznemoglosti i lijenosti, škrtosti i uspaničenosti, te pred teretom dugovanja i ljudske nadmoći.)[1443]

1536- Dove protiv tuge i potištenosti

❖ "*La ilahe illallahul-azimul-halimu, la ilahe illallahu Rabbul-Aršil-azimi, la ilahe illallahu Rabbu-s-Semavati ve Rabbul-Erdi ve Rabbul-Aršil-kerim!*" (Nema boga osim Allaha, Velikog i Blagog. Nema boga osim Allaha, Gospodara Arša velikog. Nema boga osim Allaha, Gospodara nebesa i Gospodara Zemlje, Gospodara Arša milostivog.)[1444]

❖ "*Allahumme rahmeteke erdžu fe la tekilni ila nefsi tarfete' ajnin ve aslih li še'ni kullehu, la ilahe illa Ente!*" (Allahu, za milost Tvoju molim, i zato ne prepusti me samom sebi nijednog trenutka. Učini dobrim cijelo moje stanje. Nema boga osim Tebe.)[1445]

❖ "*La ilahe illa Ente, subhaneke inni kuntu mine-z-zalimine!*" (Nema boga osim Tebe. Neka si slavljen Ti, doista sam ja bio među grješnicima.)[1446]

❖ "*Allahu, Allahu Rabbi, la ušriku bihi šej'en!*" (Allah, Allah je Gospodar moj, kome ja ne pretpostavljam ništa.)[1447]

[1442] **Sahih:** Ahmed (3704, 4306). Pogledati: *Miškat* (2452).
[1443] **Sahih:** Buharija (2893, 5425, 6363), Ahmed (12205, 12891), Ebu Davud (1540) i drugi.
[1444] **Sahih:** Buharija (6346, 7426, 7431), Muslim (2730) i drugi.
[1445] **Hasen:** Ahmed (27898), Ebu Davud (5090). Pogledati: *Miškat* (2447).
[1446] **Sahih:** Ahmed (1465), Tirmizi (3505). Pogledati: *Miškat* (2292).
[1447] **Sahih:** Ebu Davud (1525), Ibn Madže (3882).

1537- Dove koje se uče pred susret sa neprijateljem ili vladarom

❖ "*Allahumme inna nedž'aluke fi nuhurihim ve ne'uzu bike min šururihim!*" (Allahu, molimo Te da njihove spletke na njih usmjeriš i kod Tebe se sklanjamo pred njihovim zlom.)[1448]

❖ "*Allahumme, Ente 'adudi ve Ente nesiri, bike ehulu ve bike esulu ve bike ukatilu!*" (Allahu, Ti si Onaj od koga snagu uzimam i pomagač moj. Pomoću Tvojom sam vođen, Tvojom pomoći pobjeđujem i Tvojom pomoći borim se.)[1449]

❖ "*Hasbunallahu ve ni' mel-Vekil!*" (Allah nam je dovoljan, i divan li je On Skrbnik!)[1450]

1538- Dove koje uči onaj koji se boji vladareve nepravde

❖ "*Alahumme Rabbe semavati vel-erdi, ve Rabbel-Aršil-azimi, kun li džaren min fulan ibn fulan ve ahzabehu min halaikike, en juferrita alejje ehadun minhum ev jatga, azze dža'huke, ve dželle senauke, ve la ilahe illa Ente!*" (Gospodaru nebesa i zemlje, Gospodaru Arša uzvišenog, budi mi zaštitnik od toga i toga, i skupina od Tvojih stvorenja, da mi i jedan od njih učini nepravdu ili da bude okrutan, Tvoj položaj je dostojanstven, i uzvišen je Tvoj ugled, nema drugog boga koji zaslužuje da bude obožavan mimo Tebe.)[1451]

❖ "*Allahu ekber, Allahu e'azzu min halkihi džemi'an, Allahu e'azzu mima ehafe ve ehzere, e'uzu billahi ellezi la ilahe illa huve, el-mumsiku semavati seb'a en jeka'ne 'alel-erdi illa bi iznihi, min šerri 'abdeke fulanin, ve džunudihi ve etba'ihi ve ešja'ihi, minel-džinni vel-insi! Allahumme kun li džaren min šerrihim, dželle senauke ve 'azze džaheke ve tebareke-smuke, ve la ilahe gajruke!*" (Allah je najveći, Allah je uzdigao sva svoja stvorenja, Allah je učinio jakim onoga od koga strahujem i koga se plašim, utječem se Allahu mimo kojeg nema drugog božanstva, koji drži sedam nebesa da ne padnu na zemlju osim sa Njegovom dozvolom, od zla ovog Tvog roba, njegove vojske, onih koji ga slijede i koji mu služe, od ljudi i džinna! Allahu budi mi zaštitnik od njihova zla, uzvišen je Tvoj

---

[1448] **Sahih:** Ahmed (19220, 19221), Ebu Davud (1537). Pogledati: *Miškat* (2441).

[1449] **Sahih:** Ahmed (27892), Ebu Davud (2632), Tirmizi (3584). Pogledati: *Miškat* (2440).

[1450] **Sahih:** Buharija (4563).

[1451] **Sahih:** Buharija u *Edebul-mufredu* (707), od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu. Pogledati: *Sahih Edebul-mufred* od Albanija (545).

ugled, i Tvoj položaj je dostojanstven, i Tvoje ime je blagoslovljeno, doista nema drugog božanstva mimo Tebe.) (3x).[1452]

1539- Dova protiv neprijatelja

❖ *"Allahumme munzilel-kitabe, seriul-hisabe, ihzimil-ahzabe, Allahumme ihzimhum ve zelzilhum!"* (Gospodaru moj koji si objavio Knjigu, Ti koji brzo račune svodiš, pokori ove skupine (neprijateljske), Gospodaru moj, uništi ih i potresi ih potresom.)[1453]

1540-Šta kaže onaj ko se boji nekog naroda ili skupine

❖ *"Allahumme ikfinim bima ši'te!"* (Gospodaru moj prekrij ih čime Ti želiš.)[1454]

1541- Dova koju uči onaj koga obuzme sumnja u iman

❖ Proučiti: *"Euzu billahi"* [1455]– tako će doći kraj onome u što sumnja.[1456]

❖ Proučiti: *"Amentu billahi ve rusulihi!"*[1457] (Vjerujem u Allaha i Njegove poslanike...)

❖ Proučiti riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ هُوَ ٱلْأَوَّلُ وَٱلْآخِرُ وَٱلظَّٰهِرُ وَٱلْبَاطِنُ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣﴾ ﴾

"On je Prvi i Zadnji, Najbliži i Najuzvišeniji i On je Poznavalac svega!"[1458]

1542- Dove koje se uče za oslobođenje od duga

❖ *"Allahumme-kfini bihalalike 'an haramike, ve agnini bifadlike 'ammen sivake!"* (Allahu, zaštiti me halalom Svojim od harama Tvoga i učini me bogatim (neovisnim) dobrotom Tvojom od svakog drugog osim Tebe.)[1459]

[1452] **Sahih:** Buharija u *Edebul-mufred* (707), od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma. Pogledati: *Sahih edebul-mufred* od Albanija (546).
[1453] **Sahih:** Buharija (2933, 4115), Muslim (1742) i drugi.
[1454] **Sahih:** Muslim (3005), Ahmed (23413), Tirmizi (3340).
[1455] **Sahih:** Buharija (3276), Muslim (134), Ebu Davud (4722).
[1456] Pogledati prethodni hadis.
[1457] **Sahih:** Muslim (134), Ahmed (8176), Ebu Davud (4721).
[1458] **Hasen:** Ebu Davud (5110).
[1459] **Sahih:** Ahmed (1321), Tirmizi (3563). Pogledati: *Miškat* (2449).

❖ "*Allahumme inni e'uzu bike minel-hemmi vel-huzni, vel-adžzi vel-keseli, vel-buhli vel-džubni, ve dal'i-d-dejni ve galebeti-r-ridžali!*" (Allahu, sklanjam Ti se pred brigama i tugom, pred nemoći i lijenošću, škrtosti i kukavičlukom, teretom duga i nasiljem ljudi.)[1460]

1543- Dova kada klanjača obuzme šejtan u namazu

❖ "*E'uzu billahi mineš-šejtanir-radžim*", okrene se u lijevu stranu i triput pljucne.[1461]

1544-Dova koja se uči kada je čovjeku teško

❖ "*Allahumme la sehle illa ma dže' altehu sehlen ve Ente tedž 'alu-lhazne, iza ši 'te sehlen!*" (Allahu moj, ne može biti lahkoće mimo onog što Ti ne učiniš. Ti, ako hoćeš, i teško učiniš lahkim.)[1462]

1545- Postupak nakon učinjenog grijeha

❖ Svakom vjerniku, koji počini grijeh, pa potom uzme lijepo abdest, klanja dva rekata, i zatim zamoli Allaha za oprost, Allah oprosti počinjeni grijeh. [1463]

1546- Dove koje se uče za otklanjanje šejtanovog navođenja na zlo

❖ Učiti: "*E'uzu billahi*"[1464]

❖ Učiti ezan.[1465]

❖ Učiti Kur'an i propisane dove.

1547- Dove koje se uče kada nekoga savlada neko stanje

❖ "*Kaderullahi, ve ma ša'e feale.*"[1466]

[1460] **Sahih:** Buharija (6369), Ahmed (12891), Tirmizi (3484) i drugi.
[1461] **Sahih:** Muslim (2203), Ahmed (17440).
[1462] **Sahih:** Ibn Hibban (974), Ibnus-Sunni (351). Ibn Hadžer i Abdul-Kadir el-Arnaut, rahmetullahi alejhima, ocijenili su ga vjerodostojnim.
[1463] **Sahih:** Ahmed (2, 48, 57), Ebu Davud (1521), Tirmizi (406, 3006), Ibn Madže (1390). Pogledati: *Miškat* (1324).
[1464] **Sahih:** Ebu Davud (1/206), Tirmizi (1/77).
[1465] **Sahih:** Buharija (1231, 3285), Muslim (389).
[1466] **Sahih:** Muslim (2664), Ahmed (8573, 8611), Ibn Madže (79, 4168).

1548- Dova koja se uči u povodu rođenja djeteta i uzvraćanje na dovu

❖ "*Barekellahu leke fil-mevhubi leke, ve šekertel-Vahibe, ve belega ešuddehu, ve rezakte birrehu!*" (Allah ti blagoslovio ono što ti je darovano, tebe učinio zahvalnim Njemu koji ti je ovo darovao, njemu dao da doživi starost, a tebe opskrbi njegovim dobročinstvom!)

❖ Djetetov otac će uzvratiti na ovu dovu riječima: "*Barekellahu leke ve bareke alejke, ve džezakellahu hajren, ve rezekakellahu mislehu ve edžzele sevabehu!*" (Allah i tebe blagoslovio i nagradio te dobrim, opskrbio te sličnim djetetom i obilno te nagradio!)[1467]

1549- Dova za zaštitu djece

❖ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za zaštitu unuka Hasana i Husejna, učio bi sljedeću dovu: "*U'izukuma bi kelimatillahi-t-tammati min kulli šejtanin vehhammetin, ve min kulli 'ajnin lammetin!*" (Zaštitu Allahovu molim za vas pomoću Allahovih savršenih riječi pred šejtanom i pred zlim pogledom.)[1468]

1550- Dove koje se uče tokom posjete bolesniku

❖ "*La be'se tahurun inša' Allah!*" (Ne bilo opasno. Allah ti s ovim grijehe očistio, ako Allah da.)[1469]

❖ "*Es'elu-l-Lahel-'Azim Rabbel-'Aršil-'azimi en ješfike!*" (7x) (Molim Uzvišenog Allaha, Gospodara Arša velikog, da ti podari zdravlje.) (7x).[1470]

1551- Vrijednost posjete bolesnicima

❖ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kada neko posjeti svog brata muslimana, krenuo je prema džennetskom palminjaku, a kada sjedne, prožme ga Allahova milost. Ako ga posjeti ujutro, sedamdeset hiljada meleka donosi salavat na njega sve do noći, a ako ga posjeti noću, sedamdeset hiljada meleka donosi salavat na njega sve do sabaha.*"[1471]

[1467] Ovu predaju nisam našao. (Op. prev: Predaju je spomenuo imam Nevevi, rahmetullahi alejhi, u *El-Ezkaru*, str. 349, ali samo kao govor učenjaka.)

[1468] **Sahih:** Buharija (3371), Ahmed (2113, 2430), Ebu Davud (4737) i drugi.

[1469] **Sahih:** Buharija (3616, 5656, 5662, 8470)

[1470] **Sahih:** Ahmed (2138, 2139), Ebu Davud (3106), Tirmizi (2083). Pogledati: *Miškat* (1553).

[1471] **Sahih:** Ebu Davud (3098), Tirmizi (969), Ibn Madže (1442). Pogledati: *Miškat* (1550).

1552- Šta će učiti bolesnici u očajnom stanju

❖ "*Allahuma-gfir li ve-rhamni ve elhikni bi-r-refikil-e'ala!*" (Allahu, oprosti mi i smiluj mi se! Pridruži me društvu Najuzvišenijeg.)[1472]

❖ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na samrtnoj postelji stavljao je ruke u vodu, a zatim je vlažnim rukama potirao lice i izgovarao ovu dovu: "*La ilahe illallah (Nema boga osim Allaha), uiatinu smrt ima svoje muke!*"[1473]

❖ "*La ilahe illallahu vallahu ekber, la ilahe illallahu vahdehu, la ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, la ilahe illallahu lehul-mulku ve lehul-hamdu, la ilahe illallahu ve la havle ve la kuvvete illa billahi!*" (Nema boga osim Allaha, Allah je najveći, nema boga osim Allaha Jedinog, nema boga osim Allaha Jedinog, koji druga nema, nema boga osim Allaha, nema pomoći niti moći osim od Allaha.)[1474]

1553- Podsjećanje čovjeka koji je na samrti da izgovara šehadet

❖ "*Onaj čije posljednje riječi budu la ilahe illallah, ući će u Džennet.*"[1475]

1554- Dova koja se uči nakon nečijeg preseljenja na ahiret

❖ "*Inna lillahi ve inna ilejhi radži' un. Allahumme 'džurni fi musibeti va hluf li hajren minha!*" (Mi, doista, Allahu pripadamo i svi Mu se, bez dvojbe, vraćamo. Allahu, nagradi me što trpim ovaj musibet, i nakon njega podari mi veće dobro!)[1476]

1555- Dove koja se uče prilikom sklapanja očiju umrlom

❖ "*Allahumma-gfir li fulan (bi-ismihi) ve-rfa' deredžetehu fi-l-mehdijjine va-hlufhu fi' akibihi fi-l-gabirine va-gfir lena ve lehu, ja Rabbel-'alemine, ve efsih lehu fi kabrihi ve nevvir lehu fihi!*" (Allahu, oprosti – tome i tome (po imenu), uzdigni njegovo mjesto među onima koji su zaradili Tvoju uputu (Džennet) i odredi mu nasljednika među onima koji ostaju (na dunjaluku). Oprosti nama i njemu, Gospodaru svjetova! Kabur mu učini širokim prostorom i udobnim i osvijetli mu ga.)[1477]

[1472] **Sahih:** Buharija (4440, 5674), Muslim (2191), Tirmizi (3496).
[1473] **Sahih:** Buharija (4449, 6510).
[1474] **Sahih:** Tirmizi (3430), Ibn Madže (3794). Pogledati: *Miškat* (2310).
[1475] **Sahih:** Ahmed (21529, 21622), Ebu Davud (3116). Pogledati: *Miškat* (1621).
[1476] **Sahih:** Muslim (918), Ahmed (26095).
[1477] **Sahih:** Muslim (920), Ahmed (26003), Ebu Davud (3118).

❖ "*Allahumma-gfir lehu ve-rhamhu, ve' afihi va'fu 'anhu, ve ekrim nuzulehu, ve vessi'a mudhalehu, vagsilhu bi-l-mai ve-s-seldži ve-l-berdi, ve nekkihi mine-l-hataja kema nekkajte-s-sevbe-l-ebjeda mine-d-denesi, ve ebdilhu daren hajren min darihi ve ehlen hajren min ehlihi ve zevdžen hajren min zevdžihi, ve edhilhu-l-džennete, ve e'izhu min 'azabi-l-kabri (ve azabi-n-nari)!*" (Allahu, oprosti mu i smiluj se, grijehe mu pobriši i sačuvaj ga, časnim ga mjestom nagradi i širokim učini ulazak u kabur, očisti ga vodom, snijegom i hladnim zrakom, očisti ga od grijeha kao što bijelu odjeću čistiš od prljavštine! Podari mu kuću (ahiretsku) bolju od njegove dunjalučke i drúgu bolju od njegove dunjalučke! U Džennet ga uvedi i zaštiti ga kazne zagrobne (i od vatre džehennemske)!)[1478]

❖ "*Allahumma-gfir li hajjina ve mejjitina ve šahidina ve gaibina ve sagirina ve kebirina ve zekerina ve unsana. Allahumme men ahjejtehu minna fe ahjihi 'ale-l-islami ve men teveffejtehu minna fe teveffehu 'ale-l-imani. Allahumme la tahrimna edžrehu ve la tudilluna ba'dehu!*" (Allahu, oprosti našim živima i našim mrtvima, našim prisutnim i našim odsutnim, našim mlađima i našim starima, muškim i ženskim! Allahu, onoga koga poživiš među nama, učini da živi u islamu, a onoga koga na ahiret preseliš, preseli ga u imanu! Gospodaru naš ne uskrati nam Svoje nagrade nakon njega i ne skreni nas s Pravoga puta poslije njega!)[1479]

❖ "*Allahumme (navesti ime) fi zimetike ve habli dživarike, fekihi min fitneti-l-kabri ve'azabi-n-nari! Ve Ente ehlu-l-vefa i ve-l-hakki, fa-gfir lehu verhamhu, inneke Ente-l-Gafuru-r-Rahimu!*" (Allahu, dotični je u Tvojoj zaštiti i u dosegu Tvoje blizine – zato, zaštiti ga od stradanja u kaburu i od džehennemske kazne! Ti si Posjedovatelj iskrenosti i Istine – te zbog toga oprosti mu i smiluj mu se, jer, doista, Ti si Oprostitelj Milosrdni.)[1480]

❖ "*Allahumme 'abduke vebnu emetike ihtadže ila rahmetike ve Ente Ganijjun 'an 'azabihi, in kane muhsinen fe zid fi hasenatihi, ve in kane musien fe tedžavez' anhu!*" (Allahu, robu Tvome, sinu robinje Tvoje, potrebna je milost Tvoja, a Tebi ne treba kazna njegova. Ako bude dobročinitelj, povećaj broj njegovih djela, a ako bude grješnik, ne obaziri se na grijehe njegove!)[1481]

1478 **Sahih:** Muslim (963), Ahmed (23455), Nesai (26,1983,1984).

1479 **Sahih:** Ahmed (8591), Ebu Davud (3201), Tirmizi (1024), Ibn Madže (1498). Pogledati: Miškat (1675).

1480 **Sahih:** Ahmed (15588), Ebu Davud (3202), Ibn Madže (1499). Pogledati: *Miškat* (1677).

1481 **Sahih:** Hakim (1328).

1557-Dove za malodobno dijete

❖ "*Allahumme ei'zhu min azabi-l-kabri!*" (Gospodaru, sačuvaj ga od patnje kaburske.)[1482]

❖ "*Allahumme-dž'alhu feretan ve zuhren livalidejhi ve šefi'an mudžaben. Allahumme sekkin bihi mevazinehuma ve e'azim bihi udžurehuma ve elhikhu bi salihi-l-mu'minine vedž'alhu fi kefaleti Ibrahime vekihi bi Rahmetike 'azabe-l-džehimi ve ebdilhu daren hajren min darihi, ve ehlihi hajren min ehlihi. Allahumme igfir li eslafina ve efratina ve li men sebekana bi-l-iman!*" (Allahu, učini ovo malodobno dijete dobitkom i zalihom njegovih roditelja i zagovornikom, čijem će zagovaranju biti udovoljeno! Allahu, učini da naša dobra djela, s njegovim zagovaranjem, budu teža na vrijednosti, te radi njega povećaj nagradu njemu i njegovim roditeljima! Sjedini ga s dobrim vjernicima i učini ga zalogom Ibrahima, alejhis-selam! Svojom milošću ga zaštiti od vatre džehennemske! I sadašnju kuću zamijeni mu boljom u Džennetu, i društvo boljim društvom, Gospodaru oprosti našim prethodnicima i našoj djeci i onima koji su nas pretekli u vjerovanju.)[1483]

❖ "*Allahumme-dža'lhu lena feretan ve selefen ve edžra!*" (Allahu moj, učini ga našom založenom vrijednošću, te našim prethodnikom i nagradom!)[1484]

1558- Izražavanje saučešća (saosjećanje sa ožalošćenim)

❖ "*Inne lillahi ma ehaze, ve lehu ma e'ata ve kullu šej in 'indehu bi edželin musemma... fe-l-tasbir ve-l-tahtesib!*" (Allahu pripada ono što je uzeo i Njegovo je ono što je On dao. Kod Njega se sve događa po određenoj mjeri. Zato, strpi se i vjeruj u to!)[1485]

❖ Ispravno je i kazati samo ove riječi: "*E'azam-l-Lahu edžreke ve ahsene 'azaeke ve gafere li mejjitike!*" (Allah ti nagradu uvećao i pomogao da lakše podneseš svoju bol, te oprostio grijehe tvom umrlom.)[1486]

[1482] **Sahih:** Malik (534), Abdurrezzak (610), Ibn Ebi Šejbe (29836), Bejheki u *Sunenul-kubra* (6584). Šu'ajb el-Arnaut ocijenio ga je vjerodostojnim u *Šerhus-Sunne* od Begavija (5/357).

[1483] Ibn Kudame u *Mugniju* (2/182).

[1484] **Sahih:** Buharija u *Kitabul-dženaiz*, Ibn Ebi Šejbe (29838), Abdurrezzak (65588, 6589).

[1485] **Sahih:** Buharija (1284, 5655, 6602), Muslim (923), Ahmed (21269).

[1486] Ibn Kudame u *El-Mugni* (2/212); Nevevi u *El-Ezkar* (126), a bolje je da se saučešće izrazi onako kako je došlo u sunnetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

1559- Dova koja se uči tokom spuštanja mejjita u kabur

❖ "*Bismillahi ve 'ala sunneti Resulillahi!*" (S Allahovim imenom i po sunnetu Allahova Poslanika.)[1487]

1560-Dova koja se uči nakon zagrtanja umrlog

❖ "*Allahumme-gfir lehu, Allahume sebithu!*" (Gospodaru, oprosti mu i učini ga čvrstim.)[1488]

1561-Dova koja se uči tokom posjete mezarju

❖ "*Es-selamu alejkum ehle-d-dijari mine-l-mu'minine ve-l-muslimine ve inna in ša'e-l-Lahu bikum lahikune. (ve jerhamellahu-l-mustekdamine vel-muste'hirine)*[1489] *Es'elu-l-Lahe lena ve lekumu-lafijete!*" (Mir s vama, stanovnici smrtničkih domova vjernika muslimana! Mi ćemo se, ako Allah da, priključiti vama! Allaha molimo da nama i vama oprost Svoj dadne!)[1490]

1562- Dove koje se uče tokom puhanja jakih vjetrova

❖ "*Allahumme inni es'eluke hajreha ve e'uzu bike min šerriha!*" (Allahu, molim Te da ovo (nevrijeme) izdobri i zaštitu Tvoju tražim pred nesrećom koja bi se mogla dogoditi!)[1491]

❖ "*Allahumme inni es'eluke hajreha ve hajre ma fiha ve hajre ma ursilet bihi, ve e'uzu bike min šerriha ve šerri ma fiha ve šerri ma ursilet bihi!*" (Allahu, molim Te da vjetar bude dobro, kao takav za dobro koje on u sebi nosi i za dobro koje sa sobom donosi, a zaštitu kod Tebe tražim protiv zla vjetra, kao takvog, te protiv zla koje on u sebi nosi i koga sa sobom donosi!)[1492]

1563-Dova koja se uči prilikom grmljavine

❖ "*Subhanellezi jusebbihu-r-ra'du bi hamdihi ve-l-melaiketu min hifetihi!*" (Slava

---

[1487] **Sahih:** Ahmed (4797, 4970), Ebu Davud (3213), Tirmizi (1046), Ibn Madže (1550). Pogledati: *Miškat* (1707).

[1488] **Sahih:** Ebu Davud (3221), Hakim (1372).

[1489] **Sahih:** Ovaj dodatak je kod Muslima (974).

[1490] **Sahih:** Muslim (975), Ibn Madže (1547).

[1491] **Sahih:** Ahmed (7365, 9346), Ebu Davud (5097), Ibn Madže (3727).

[1492] **Sahih:** Muslim (899), Tirmizi (3449). Pogledati: *Miškat* (1516).

Onome koga i grom slavi, a i meleki iz straha prema Njemu!)[1493]

1564- Kišne dove

❖ "*Allahumme eskina gajsen mugisen, meri'en meri'an, nafi'an gajre darrin, 'adžilen gajre 'adžilin!*" (Allahu, spusti nam posvuda obilnu kišu, prijatnu i plodnu, korisnu i neštetnu, što brže i bez odlaganja.)[1494]

❖ "*Allahumme egisna!*" (3x) (Allahu, kišu nam obilnu spusti! Kišu nam obilnu spusti! Kišu nam spusti, molimo Te!)[1495]

❖ "*Allahummeski 'ibadeke ve behaimeke, venšur rahmeteke ve ahji beledeke-l-mejjite!*" (Allahu, kišom obilnom napoji Svoje robove i Svoj životinjski svijet! Raširi milost Svoju i oživi ovu Svoju zamrlu zemlju!)[1496]

1565-Dova tokom padanja kiše

❖ "*Allahumme sajjiben nafi an!*" (Allahu, za kišu korisnu molim Te!)[1497]

1566- Dova koja se uči nakon padanja kiše

❖ "*Mutirna bi fadli-l-Lahi ve rahmetihi!*" (Kiša nam je podarena dobrotom Allahovom i Njegovom milošću.)[1498]

1567- Dova za prestanak padanja velikih kiša

❖ "*Allahumme havalejna ve la'alejna! Allahumme 'ale-l-'akami ve-z-zirabi ve butuni-l-evdijjeti ve menabiti-š-šedžeri!*" (Allahu, izvan našeg okruženja spusti ove kiše, a ne na nas! O Allahu, na humusno zemljište i na kršovite stijene, u utrobe dolina i korjeništa drveća isprazni kišne oblake!)[1499]

1568- Dova prilikom viđenja mlađaka

❖ "*Allahu ekber, Allahumme ehillehu 'alejna bi-l-emni ve-l-imani ve-s-selameti*

[1493] **Sahih mevkuf:** Malik (1869).
[1494] **Sahih:** Ebu Davud (1169). Pogledati: *Miškat* (1507).
[1495] **Sahih:** Buharija (1014), Muslim (897), Nesai (1518).
[1496] **Hasen:** Malik (449), Ebu Davud (1176). Pogledati: *Miškat* (1506).
[1497] **Sahih:** Buharija (1032), Ahmed (23624, 25042), Nesai (1523).
[1498] **Sahih:** Buharija (846,1038), Muslim (71), Ahmed (16613), Ebu Davud (3906).
[1499] **Sahih:** Buharija (1013, 1014), Muslim (895), Nesai (1518).

ve-l-islami ve-t-teufiki lima tuhibbu ve terda! Rabbuna ve Rabbukellahu!" (Allah je najveći, Allahu, učini nam ga dobrodošlim u znaku sigurnosti i imana, mira i islama, te pomoći u onome što Ti voliš i što Te raduje. Naš Gospodar i tvoj Gospodar (mjeseče) jeste Allah.)[1500]

1569- Dove prilikom iftara

❖ "*Zehebe-z-zame'u ve-btelleti-l-'uruku ve sebete-l-edžru, inšallahu!*" (Nestala je žeđ, natopile se žile, a nagrada je osigurana, ako Allah htjedne!)[1501]

❖ "*Allahumme inni es'eluke birahmetikelleti vesi'at kulle šejin en tagfire li!*" (Gospodaru, Tvojom milošću koja obuhvata sve, molim Te da mi oprostiš moje grijehe.)[1502]

1570-Dove prije jela

❖ Kada neko od vas sjede da objeduje, neka prouči: "*Bismillahi*", a ako zaboravi proučiti prije početka obroka, neka prouči kada se sjeti: "*Bismillahi fi evvelihi ve ahirihi!*" (Bismillahi za početak i za kraj.)[1503]

❖ Onaj koga Allah opskrbi hranom, neka se zahvali riječima: "*Allahumme barik lena fihi, ve at'imna hajren minhu!*" (Allahu, blagoslov nam daj u hrani i hrani nas boljom od nje!)

❖ A onaj koga Allah napoji mlijekom, neka se zahvali riječima: "*Allahumme barik lena fihi ve zidna minhu!*" (Allahu moj, blagoslovi ovo mlijeko i povećaj nam njegovu količinu!)[1504]

1571- Dove koje se uče nakon završetka jela

❖ "*Elhamdu lillahillezi at'ameni haza ve rezakanihi min gajri havlin minni ve la*

[1500] **Sahih:** Ahmed (1400), Tirmizi (3451), Darimi (1688). Pogledati: *Miškat* (2428). Šejh Albani, rahmetullahi alejhi, rekao je u svojim opaskama na djelo *El-Kelimut-tajjib* pod brojem 162: "Napomena: Mnogi ljudi prilikom učenja dove okreću se prema mlađaku kao što to čine i prilikom učenja dove za umrlog u kaburu, pa se okreću prema kaburu, a ništa od toga nije dozvoljeno. U šerijatu je pouzdano došlo pravilo: 'Prilikom učenja dove okreće se samo na onu stranu na koju se okreće i prilikom obavljanja namaza'."

[1501] **Sahih:** Ebu Davud (2357). Pogledati: *Miškat* (1993).

[1502] **Daif:** Ibn Madže (1703).

[1503] **Sahih:** Ahmed (24582, 25205), Ebu Davud (3767), Tirmizi (1858). Pogledati: *Miškat* (4202).

[1504] **Sahih:** Ahmed (1979), Ebu Davud (3767), Tirmizi (3455). Pogledati: *Miškat* (4283).

kuvvetin!" (Hvala Allahu koji me nahrani i opskrbi bez moje pomoći i moći!)[1505]

❖ "*Elhamdulillahi hamden kesiren tajjiben mubareken fihi gajre mekfijjin ve la muvedde'in ve la mustagnen 'anhu Rabbena!*" (Allahu pripada velika, lijepa i blagoslovljena zahvalnost na ovoj opskrbi, daji nam redovno i ne učini nam ovu opskrbu posljednjom. Gospodaru naš, mi bez hrane ne možemo opstati.)[1506]

1572- Dova gosta za domaćina koji je spremio jelo

❖ "*Allahumme barik lehum fima rezaktehum va-gfir lehum verhamhum!*" (Allahu, blagoslovi im ono čime si ih opskrbio, oprosti im i smiluj im se!)[1507]

1573-Dova za onoga ko nas napoji ili to htjedne uraditi

❖ "*Allahumme at'im men at'ameni veski men sekani!*" (Allahu, nahrani onog ko je mene nahranio i napoji onoga ko je mene napojio!)[1508]

1574- Dova za domaćina koji spremi iftar

❖ "*Eftare' indekumu-s-saimune ve ekele ta'amekumu-l-ebraru, ve sallet alejkumu-l-mela iketu!*" (Postači kod vas iftarili, dobri objedovali i meleki na vas salavate donosili!)[1509]

1575- Ponašanje postača kada se pozove za sofru

❖ "*Kada budete pozvani da pristupite sofri – pristupite! Ako postite, onda učite dove za domaćina, a ako ne budete postili – sjedite za sofru!*"[1510]

1576- Dova onome ko kihne u našoj blizini

❖ Kada neko od vas kihne, neka kaže: "*Elhamdulillahi!*" (Hvala Allahu), a vi mu uzvratite: "*Jerhamukellah*" (Allah ti se smilovao.) Vi na to uzvratite: "*Jehdiku-mullahu ve juslih balekum.*" (Allah vas uputio i uljepšao vaše stanje!)[1511]

[1505] **Sahih:** Ahmed (15205), Ebu Davud (4023), Tirmizi 83458), Ibn Madže (3285). Pogledati: *Miškat* (4343).

[1506] **Sahih:** Buharija (5458, 5459), Ahmed (21664, 21696), Ebu Davud (3849) i drugi.

[1507] **Sahih:** Muslim (2042), Ahmed (17220, 17222), Ebu Davud (3729) i drugi.

[1508] **Sahih:** Muslim (2055), Ahmed (23297, 23300).

[1509] **Sahih:** Ebu Davud (3854).

[1510] **Sahih:** Muslim (1431), Ahmed (9976, 10207), Ebu Davud (2460).

1577- Šta se kaže nevjerniku kada kihne

❖ "*Jehdikumullahu ve juslih balekum.*" (Allah vas uputio i popravio vam vaše stanje.)[1512]

1578- Dova za mladoženju

❖ "*Barekellahu leke ve bareke 'alejke ve džeme'a bejnekuma fi hajrin.*" (Allah te blagoslovio i svaku ti blagodat dao! Allah vas sjedinio u dobru!)[1513]

1579- Dova koju uči mladoženja sam sebi i koju učimo kada kupimo sebi životinju

❖ Kada se neko oženi, ili za porodične potrebe unajmi poslugu, neka izgovori dovu: "*Allahumme inni es'eluke hajreha ve hajre ma džebelteha 'alejhi ve e'uzu bike min šerriha ve šerri ma džebelteha 'alejhi.*" (Allahu, molim Te da bude najbolja i da ono čemu je ona po naravi sklona, bude dobro.'' A ako, pak, kupi mužjaka deve (ili kakvu drugu životinju), neka je uzme za vrhove rogova ili glave, te neka izgovori istu dovu!)[1514]

1580- Dova koja se uči prije spolnog odnosa

❖ "*Bismillah. Allahumme džennibne-š-šejtane ve džennibi-š-šejtane ma rezaktena.*" (Allahu, skloni nas od šejtana i skloni šejtana od onoga čime si nas opskrbio!)[1515]

1581- Dova protiv izljeva srdžbe

❖ "*Euzu billahi mine-š-šejtani-r-radžim!*" (Allaha prizivam protiv šejtana prokletog!)[1516]

1582- Dova kada ugledamo nesretnika (nekoga koga je Allah nečim iskušao)

1511 **Sahih:** Buharija (6224), Ahmed (8417), Ebu Davud (5033).
1512 **Sahih:** Ahmed (19089, 19185), Ebu Davud (5038), Tirmizi (2739). Pogledati: *Miškat* (4740).
1513 **Sahih:** Ahmed (8733), Ebu Davud (2130), Tirmizi (1091). Pogledati: *Miškat* (2445).
1514 **Sahih:** Ebu Davud (2160), Ibn Madže (2252). Pogledati: *Miškat* (2446).
1515 **Sahih:** Buharija (141, 3271, 5165), Muslim (1434), Ahmed (1870, 1911) i drugi.
1516 **Sahih:** Buharija (3282, 6115), Muslim (2610), Ebu Davud (4781).

❖ "*Elhamdulillahi-l-lezi 'afani mimma ibtelake bihi ve feddaleni 'ala kesirin mimmen haleka tefdila!*" (Hvala Allahu koji me zaštiti od onoga što je tebe zadesilo i dade mi prednost nad mnogo čime što je stvorio!)[1517]

1583- Dova koja se uči prilikom sijeljenja

❖ Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je brojao kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u toku sijela sa ashabima, izgovarao po stotinu puta: "*Rabbigfir li ve tub 'alejje inneke Ente-t-Tevvabul-Gafur!*" (Gospodaru moj, oprosti mi i pokajanje moje primi, jer Ti si, doista, Onaj koji pokajanja primaš i grijehe opraštaš!)[1518]

1584- Dova nakon završetka sijela

❖ "*Subhanekellahumme ve bi hamdike, ešhedu en la ilahe illa Ente, estag-firuke ve etubu ilejke!*" (Neka si slavljen, Allahu, i neka Ti je hvala; svjedočim da nema boga osim Tebe. Od Tebe oprosta tražim i Tebi se kajem!)[1519]

1585- Dova za onoga koji ti kaže: "Allah ti oprostio grijehe"

❖ "*Ve leke*" – i tebi![1520]

1586-Dova za onoga koji ti učini neko dobro

❖ "Džezakellahu hajren / Allah te nagradio dobrim."[1521]

1587-Dova kojom se traži zaštita od Deždžala

❖ Ko nauči napamet prvih deset ajeta iz sure El-Kehf, bit će sačuvan od Deždžala.[1522] Utjecati se Allahu od kušnje Deždžala na posljednjem tešehhudu svakog namaza.

[1517] **Sahih:** Tirmizi (3431). Pogledati: *Miškat* (2429).
[1518] **Sahih:** Ebu Davud (1516), Tirmizi (3434), Ibn Madže (3814). Pogledati: *Miškat* (2352).
[1519] **Sahih:** Ahmed (19270, 19311), Ebu Davud (4859), Darimi (2658).
[1520] Ahmed (20254), Nesai u *Amelu jevmi ve lejle* (421).
[1521] **Sahih:** Tirmizi (2035). Pogledati: *Miškat* (3024).
[1522] **Sahih:** Muslim (809), Ahmed (21205, 26992), Ebu Davud (4323).

1588- Dova za onoga koji ti kaže da te voli u ime Allaha

❖ "*Ehabeke-l-lezi ahbebteni lehu.*" (Volio te Onaj radi koga me voliš!)[1523]

1589- Dova za onoga koji ti ponudi materijalnu pomoć

❖ "*Barekellahu leke fi ehlike ve malike.*" (Allah ti blagoslov dao u porodici tvojoj i imovini tvojoj!)[1524]

1590- Dova za onoga koji ti nešto posudi

❖ "*Barekellahu leke fi ehlike ve malike, innema džezau-s-selefi el-hamdu vel-edau!*" (Allah te blagoslovio, porodicu i imovinu tvoju! Nagrada za davanje zajma je zahvalnost i vraćanje duga na vrijeme.)[1525]

1591- Dova koja se uči kao zaštita od širka

❖ "*Allahumme inni e'uzu bike en ušrike bike ve ene e'alemu ve estagfiruke lima la e'alemu!*" (Allahu, zaštiti me da širk ne učinim prema Tebi svjesno, i molim Te da mi oprostiš ono što počinim nesvjesno!)[1526]

1592- Dova za onoga ko nam kaže: "Allah te blagoslovio"

❖ "*Ve fike barekallahu.*" (I tebe Allah nagradio.)

1593- Dova kojom se štiti od gatanja

❖ "*Allahumme la tajre illa tajruke ve la hajre illa hajruke ve la ilahe gajruke!*" (Allahu moj, samo Ti budućnost poznaješ, i nema dobra osim Tvoga. Nema boga osim Tebe!)[1527]

1594- Dova za prijevozno sredstvo kojim krećemo na put

❖ "*Bismillah. Elhamdulillah. Subhane-l-lezi sehhare lena haza ve ma kunna lehu mukrinine, ve inna ila Rabbina le munkalibun. El-hamdu lil-Lahi, elhamdu li-l-*

[1523] **Hasen:** Ahmed (12022, 12105), Ebu Davud (5125). Pogledati: *Miškat* (5017).
[1524] **Sahih:** Buharija (3780).
[1525] **Hasen:** Ahmed (15975), Nesai (4683), Ibn Madže (2424). Pogledati: *Miškat* (2926).
[1526] **Sahih:** Buharija u *Edebul-mufredu* (716), Ebu Ja'la (58).
[1527] **Sahih:** Ahmed (7005).

Lahi, el-hamdu li-l-Lahi. Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber. Subhaneke-l-Lahume inni zalemtu nefsi, fagfir li, fe innehu la jagfiru-z-zunube illa Ente!" (S Allahovim imenom (polazim). Hvala Allahu. Slavljen neka je Onaj koji nam je omogućio ovo putovanje za koje mi nismo bili sposobni. Mi se, doista, Gospodaru našem vraćamo. Hvala Allahu, hvala Allahu, (i još jednom) hvala Allahu. Allah je najveći, Allah je najveći, Allah je najveći. Neka si slavljen, Allahu. Zaista sam počinio nasilje prema sebi, zato – oprosti mi. Jer, grijehe, zasigurno, ne oprašta niko drugi osim Tebe!)[1528]

1595- Dova prije polaska na putovanje

❖ "*Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber. Subhane-l-lezi sehhare lena haza ve ma kunna lehu mukrinine, ve inna ila Rabbina le munkalibun. Allahumme inna nes'eluke fi seferina haza el-birre, ve-t-takva ve mine-l-'ameli ma terda. Allahumme hevvin 'alejna seferena haza vatvi' 'anna bu'dehu. Allahumme Ente-s-Sahibu fi-s-sefari v-l-halifetu fi-l-ehli. Allahumme inni e'uzu bike min vea'sai-s-seferi ve ke'abeti-l-menzari ve sui-l-munkalebi fi-l-mali ve-l-ehli*". -A poslije povratka s putovanja dodao bi: "*Ajibune, taibune, 'abidune, li rabbina hamidune!*"- (Allah je najveći, Allah je najveći, Allah je najveći. Neka je slavljen Onaj koji nam je omogućio ovo putovanje, a mi ga ne bismo bili sposobni obaviti sami. Mi se, doista, Gospodaru našem vraćamo. Allahu, molimo Te da nas prati dobro na putu našem i odanost Tebi, a od naših djela samo ona kojima si Ti zadovoljan! Allahu, olakšaj nam ovo putovanje, a razdaljinu njegovu podnošljivom! Allahu, Ti si Gospodar na putu i čuvar u porodici, zato – zaštiti me od zamora i nesreća na putu, te tuge koja bi me mogla zadesiti zbog imovine i porodice! -Kada se vrati kući s puta, prouči se ista dova i još se doda: Vraćamo se i trajno kajemo, Allahu svome pobožni i zahvalni!)[1529]

1596- Dova koja se uči prilikom ulaska u neko mjesto

❖ "*Allahumme Rabbe-s-semavati-s-seb'i ve ma azlelne ve Rabbe-l-eredine-s-seb'i ve ma aklelne ve Rabbe-š-šejatini ve ma adlelne ve Rabber-rijahi ve ma zerejne: Es'eluke hajre hazihi-l-karjeti ve hajre ehliha ve hajre ma fiha, ve e'uzu bike min šerriha ve šerri ehliha, ve šerri ma fiha!*" (Allahu, Gospodaru sedam nebesa i onoga što ona natkriljuju, Gospodaru sedam zemalja i onoga što one drže, Gospodaru šejtana i onog koga su oni zaveli, Gospodaru vjetrova i onog

---

[1528] **Sahih:** Ebu Davud (2602), Tirmizi (3446). Pogledati: *Miškat* (2434).
[1529] **Sahih:** Muslim (1342), Ahmed (6338), Ebu Davud (2599), Tirmizi (3447).

što oni nose, molim Te za dobrobit ovog naselja i za dobrobit njegovih žitelja, te za dobrobit svega što se u njemu nalazi! Zaštitu Tvoju tražim od zla ovog naselja, te od zla njegovih mještana i svega onoga što je u njemu!)[1530]

1597- Dova koja se uči prilikom ulaska na pijacu (tržnicu)

❖ "*La ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu. Lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu, juhji ve jumitu ve Huve Hajjun la jemutu. Bi jedihi-l-hajru ve Huve 'ala kulli šej'in Kadir!*" (Nema boga osim Allaha Jedinoga, koji Sebi ravnog nema. Njemu pripada sva vlast i zahvalnost. On proživljava i usmrćuje, i On je Živi, koji ne umire. U Njega je svako dobro i On je sposoban da učini šta god želi.)[1531]

1598-Dova koja se uči prilikom ulaska u prijevozno sredstvo

❖ "*Bismillah!*" (S Allahovim imenom.)[1532]

1599- Dova koju musafir uči za one koji ostaju

❖ "*Estevdi'ukumu-l-Lahe-l-lezi la tedi'u vedai'uhu!*" (Ostavljam vas na brigu Allahu, koji ne zapostavlja Svoje obećanje!)[1533]

1600-Dove koje musafiru uče oni koju ostaju

❖ "*Estevdi'u-l-Lahe dineke, ve emaneteke ve havatime 'amelike!*" (Allahu povjeravam vjeru Tvoju, zalog Tvoj i završetke djela tvojih.)[1534]

❖ "*Zevvedeke-l-Lahu-t-takva ve gafere zenbeke ve jessere leke-l-hajre hajsu ma kunte*" (Allah ti uvećao tvoju bogobojaznost, oprostio ti grijehe i olakšao ti činjenje dobrih djela gdje god da se nađeš!)[1535]

1601-Dova koja se uči tokom uspinjanja na brdo i tokom silaženja s njega

❖ Džabir, radijallahu anhu, kazuje nam: "Kad bismo se popeli na kakvu uzvišicu, proučili bismo tekbir, a kad bismo se spustili s nje, učili bismo '*Subhanallah*'!"[1536]

[1530] **Hasen:** Ibn Huzejme (2565), Hakim (1634), Ibn Hibban (2709).
[1531] **Hasen:** Ahmed (329), Tirmizi (3428, 3429), Ibn Madže (2235). Pogledati: *Miškat* (2431).
[1532] **Sahih:** Ahmed (20068, 20167), Ebu Davud (4982).
[1533] **Sahih:** Ahmed (8977), Ibn Madže (2825).
[1534] **Sahih:** Ahmed (4510, 4766, 4937), Ebu Davud (2600), Tirmizi (3443), Ibn Madže (2826).
[1535] **Hasen sahih:** Tirmizi (3444), Darimi (2671). Pogledati: *Miškat* (2437).

1602-Dova koju uči musafir kada porani na put:

❖ "*Semi'a sami'un bi hamdi-l-Lahi ve husni belaihi 'alejna. Rabbena sahibna ve efdil 'alejna a'izen bi-l-Lahi mine-n-nari!*" (Neka čuje onaj koji sluša hvaljenje Allaha, dželle šanuhu, neka nam učini lijepim (moguće) neprilike! Gospodaru naš, budi nam pratilac i dobrotom nas Svojom obraduj! Allahu se utječemo pred vatrom Džehennema!)[1537]

1603-Dova koja se uči kada se tokom putovanja zaustavi u nekom mjestu

❖ "*E'uzu bi kelimatillahi-t-tammati min šerri ma haleka!*" (Utječem se Allahovim savršenim riječima (govorom) protiv zla svega što je stvorio!)[1538]

1604- Dova koja se uči po povratku s putovanja

❖ Proučit će tri tekbira i zatim će reći: "*La ilahe illallah, vahdehu la šerike lehu, lehu-l-mulku, ve lehu-l-hamdu, ve huve ala kulli šej'in kadir! Ajibune, taibune, abidune, li Rabbina hamidune, sadekallahu va'dehu, ve nesare abdehu, ve hezeme-l-ahzabe vahdehu!*" (Nema drugog boga koji zaslužuje da bude obožavan mimo Allaha, jedinog koji nema sudruga, Njemu pripada moć, hvala, i On je Onaj koji je svemoćan, vraćamo se kajući i zahvalni našem Gospodaru, Allah ispunjava Svoje obećanje, i pomaže Svoga roba, i samostalno pobjeđuje neprijatelja.)[1539]

1605- Dova koju uči onaj koji se obraduje ili rastuži

❖ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu se dogodilo nešto čemu bi se obradovao, izgovarao bi riječi: "*Elhamdulillahi-l-lezi bi ni'metihi tetimmu-s-salihatu!*" (Hvala Allahu, po čijoj se blagodati zbivaju dobri događaji.) A kada bi mu se dogodilo nešto čemu se ne bi radovao, izgovarao bi ovu dovu: "*Elhamdu lillahi 'ala kulli halin!*" (Hvala Allahu na svemu što daje!) [1540]

[1536] **Sahih:** Buharija (2993, 2994).
[1537] **Sahih:** Muslim (2718), Ebu Davud (5086).
[1538] **Sahih:** Muslim (2708), Ahmed (26579), Tirmizi (3437).
[1539] **Sahih:** Buharija (1797, 2995, 4116), Muslim (1344) i drugi.
[1540] **Sahih:** Hakim (1840), Bejheki u *Šu'abu* (4375).

1606- Vrijednost donošenja salavata na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

❖ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko na mene donese jedan salavat, Allah će na njega donijeti deset salavata!*"[1541]

❖ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ne pretvarajte moj kabur u svetište, nego salavatima me spominjite! Vaši salavati stižu do mene ma gdje da ih izgovorili.*"[1542]

❖ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Škrtica je onaj u čijem prisustvu bude spomenuto moje ime, a on ne donese na mene salavat!*"[1543]

❖ Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kod Allaha postoje meleki koji putuju po zemlji i dostavljaju mi selame od mog ummeta.*"[1544]

❖ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Niko mi neće nazvati selam a da mi Allah neće vratiti dušu da odgovorim na selam.*"[1545]

1607- Širenje selama

❖ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Nećete ući u Džennet dok ne budete vjerovali, a nećete vjerovati sve dok se ne budete međusobno voljeli! Hoćete li da vas uputim ka nečemu što će među vama uspostaviti ljubav, ako ga budete upražnjavali? Nazivajte selam jedni drugima!*"[1546]

❖ "*Ko sjedini tri vrline, obuhvatio je puninu vjerovanja: nepristrasnost prema sebi, širenje selama među svijetom, pomaganje siromašnih onda kada mu je i samom potrebno.*"[1547]

❖ Abdullah, sin Omerov, neka je Allah zadovoljan njima dvojicom, kazuje da je neki čovjek upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Šta se u islamu smatra najboljim djelima?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je odgovorio:

[1541] **Sahih:** Muslim (384), Ahmed (6532), Ebu Davud (523) i drugi.
[1542] **Sahih:** Ahmed (8586), Ebu Davud (2042). Pogledati: *Miškat* (8).
[1543] **Sahih:** Ahmed(1738), Tirmizi (3546). Pogledati: *Miškat* (933).
[1544] **Sahih:** Ahmed (3657, 4198, 4208), Nesai (1282), Darimi (2774). Pogledati: *Miškat* (924).
[1545] **Hasen:** Ahmed (10434), Ebu Davud (2041). Pogledati *Miškat* (925).
[1546] **Sahih:** Muslim (54), Ahmed (8841, 9416), Ebu Davud (5193) i drugi.
[1547] **Sahih:** Buharija u *Kitabul-iman* kao govor ashaba Ebu Derda'a, radijallahu anhu.

"Hranom nahrani onoga kome je potrebna i selam nazivaj onome koga poznaješ i onome koga ne poznaješ!"[1548]

1608- Kako se odgovara na selam nevjerniku

❖ *"Ako vam sljedbenici Knjige nazovu selam, odgovorite: 'Ve alejkum.'"*[1549]

1609- Dova koja se uči kada se čuje kukurikanje pijetla ili revanje magarca

❖ *"Kada čujete pijetla da kukuriče, molite Allaha za dobrote Njegovim riječima: 'Allahumme inni es'eluke min fadlike', jer pijetao je vidio meleka, a ako, pak čujete revanje magarca – proučite: 'E'uzu billahi' – jer magarac je spazio šejtana!"*[1550]

1610- Dova koja se uči kada noću zavijaju psi

❖ *"Kada čujete zavijanje pasa i revanje magarca noću, proučite: 'E'uzu billahi' - jer su te životinje spazile ono što mi ne možemo vidjeti."*[1551]

1611- Dova koja se uči za onoga o kome smo se loše izrazili

❖ Ebu Hurejre, radijallahu anhu, pripovijeda da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: *"Allahu, kojeg god da sam vjernika grdio, približi ga time Sebi na Danu sudnjem!"*[1552]

1612- Šta kaže musliman u čijem se prisustvu neko hvali

❖ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Ako neko od vas bude hvalio svoga prijatelja, neka obavezno kaže: 'Ahsebuhu vallahu hasibuhu ve la uzzeki*

[1548] **Sahih:** Buharija (12, 28, 6236), Muslim (39) i drugi.

[1549] **Sahih:** Buharija (6258, 6926), Muslim (2163) i drugi. Na ovakav način se uzvraća nevjernicima ukoliko nismo sigurni jesu li nam nazvali selam ili ne. Međutim, ako smo jasno čuli da su nam nazvali selam, tada po većini islamskih učenjaka odgovara im se na selam riječima: *„Ve alejkumu-s-selam"*. Pogledati: *Zadu-l-me'ad* (2/425-426; *Ahkamu ehli-z-zimme* (1/425-426), *Medžmu'u fetava Ibni Usejmin* (2/97).

[1550] **Sahih:** Buharija (3303), Muslim (2729), Ahmed (8003), Ebu Davud (5102) i drugi.

[1551] **Sahih:** Ahmed (13871), Ebu Davud (5103). Pogledati: *Miškat* (4302).

[1552] **Sahih:** Buharija (6361), Muslim (2601), Ahmed (9963).

'ala-l-Lahi ehada! -Ja ga znam takvog, a Allah najbolje zna o njemu. Nije mi nakana da ikoga precjenjujem iznad Allahove ocjene."[1553]

1613- Šta kaže musliman ako ga neko pohvali

❖ "*Allahume la tua'hizni bima jekulune vagfirli ma la jalemune (vedžalni hajren mima jekulune)!*" (Gospodaru moj, Ti ne uzimaj njihov govor kao konačnicu, oprosti mi ono što oni ne znaju -učini da budem bolji od onoga kakvim me oni smatraju-.)[1554]

1614- Učenje telbijje na hadždžu

❖ "*Lebbejke Allahumme lebbejk, lebbejke la šerike leke lebbejke, inne-l-hamde ve ni'amete leke ve-l-mulke, la šerike leke!*" (Odazivam Ti se, Gospodaru, odazivam Ti se, Ti doista nemaš sudruga, zaista svaka hvala, blagodat i moć pripadaju samo Tebi, Gospodaru, Ti doista nemaš sudruga.)[1555]

1615- Učenje tekbira kada se prolazi pokraj Ruknul-esveda (ugao Kabe u kojem stoji Crni kamen)

❖ Kada god bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, činio Tavaf na devi, i prolazio pokraj Rukna, pokazao bi prema njemu nekim predmetom i donio bi tekbir.[1556]

1616-Dova koja se uči između desnog ugla Kabe i Crnog kamena

❖ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavljajući tavaf oko Kabe, učio bi sljedeću dovu između njenog desnog ugla i Crnog kamena: "*Rabbena atina fi-d-dunja haseneten ve fi-l-ahireti haseneten ve kina 'azabe-n-nari!*" (Gospodaru naš, daj nam dobro na ovome svijetu i dobro na drugome svijetu! Sačuvaj nas džehennemske vatre!)[1557]

[1553] **Sahih:** Buharija (2662, 6061, 6162), Muslim (3000) i drugi.
[1554] **Sahih:** Buharija u *Edebul-mufredu* (761), Ibn Ebi Asim u *Zuhdu* (205), Bejheki u *Šu'abu* (4876) i ovo je govor nekih prethodnika.
[1555] **Sahih:** Buharija (1549, 5915), Muslim (1184) i drugi.
[1556] **Sahih:** Buharija (1613, 1632, 5293), Muslim (1272) i drugi.
[1557] **Sahih:** Ahmed (14972), Ebu Davud (1892). Pogledati: *Miškat* (2581).

1617- Dova koja se uči na Safi i Mervi

❖ Opisujući Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, hadždž, Džabir prenosi sljedeće: "Kada bi se približio Safi, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio bi ajet: *'Inne-s-Safa vel-Mervete min še'airi-l-Lahi'* - (Safa i Merva su Allahova časna mjesta...) Počeo je na način kako je Allah, dželle šanuhu, počeo. Dakle, počeo bi od Safe, popevši se na nju, odakle mu je pogled dosezao do Bejtullaha, potom bi upravio lice svoje prema Kibli, izgovorivši: *'La ilahe illallahu vallahu ekber, la ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, lehu-l-mulku, ve lehu-l-hamdu ve Huve 'ala kulli šej in kadirun, la ilahe illallahe vahdehu, endžeze va'dehu ve nesare 'abdehu, ve hezeme-l-ahzabe vahdehu!'* (Nema boga osim Allaha Jedinoga, koji Sebi ravnoga nema. Njemu pripada sva vlast i zahvalnost i On je iznad svega. Nema boga osim Allaha Jedinoga, koji obećanje Svoje ispuni i roba Svoga pomaže, i sve protivnike Sam porazi!) Potom bi Allahu dovu učinio, a onda bi to ponavljao tri puta." A u drugom predanju navodi se da je to isto Poslanik obavljao na Mervi. [1558]

1618- Dova koja se uči na Arefatu

❖ *"Najbolja dova je ona koja se izgovara na dan Arefata, a najbolje što sam ja učio i poslanici prije mene jeste: 'La ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu Lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve 'ala kulli šej'in kadir' – (Nema boga osim Allaha Jedinoga, koji Sebi ravnog nema. Njemu pripada sva vlast i zahvalnost. On je iznad svega!)"*[1559]

1619- Dova koja se uči kod časnog Hrama

❖ Prenosi Džabir, radijallahu anhu, da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao devu Kasvu i krenuo od Meš'ari-l-harama, te bi se okrenuo prema Kibli i učio dove Allahu, izgovarao tekbire i riječi: La ilahe illallahu vahdeh ... Tako bi stajao sve do pojave jakog jutarnjeg rumenila, a pokrenuo bi se tek pred neposredni izlazak sunca.[1560]

[1558] **Sahih:** Muslim (1218), Ebu Davud (1905), Ibn Madže(3074)

[1559] **Hasen:** Malik (498, 963), Abdurrezzak (8125), Bejheki u *Kubra* (8174). Pogledati: *Silsiletu sahiha* (4/807).

[1560] **Sahih:** Muslim (1218), Ebu Davud (1905), Ibn Madže (3074), Darimi (1850).

1620-Donošenje tekbira prilikom bacanja svakog kamenčića na džemretu

❖ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom svakog od tri džemreta na kojima se bacaju kamenčići, kod svakog bačenog kamenčića izgovorio bi tekbir, potom bi iskoračio naprijed i proučio dovu okrenuvši se prema Kibli podignutih ruku. Tako je postupao pri prvom i drugom bacanju na džemretima. Prilikom trećeg kamenovanja, poslije svakog bačenog kamenčića izgovorio bi tekbir, zatim bi otišao bez zaustavljanja kod ovog džemreta.[1561]

1621-Dova koja se uči kada se nečemu začudimo ili nam se desi neki tajanstveni događaj

❖ "*Subhanallah!*" (Slavljen neka je Allah!)[1562]

❖ Također, mogu se izgovoriti i ove riječi: "*Allahu ekber!*" (Allah je najveći!)[1563]

1622- Kako postupiti prilikom radosnog događaja

❖ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu se dogodilo nešto čemu se radovao, pao bi Allahu na sedždu zahvaljujući Mu na tome.[1564]

1623-Šta kaže onaj koji osjeti bol u svom tijelu

❖ "*Stavi svoju ruku na mjesto gdje osjetiš bol i reci: 'Bismillahi' (3x) (U ime Allaha), i reci: 'Euzu billahi ve kudretihi min šerri ma edžidu ve uha'ziru!' (7x) (Utječem se Allahu Njegovom moći od zla na koje naiđoh i od onoga za šta strahujem i čega se plašim.)*[1565]

1624- Dova koju uči onaj koji se plaši da će ureći nekoga

❖ "*Ako neko od vas vidi kod svog brata, ili na njemu lično, ili nešto od njegova imetka, što ga zapanjuje, neka dovi da mu Allah u tome da bereketa, jer je urok očima istinit.*"[1566]

[1561] **Sahih:** Buharija (1751, 1753), Ahmed (6368).
[1562] **Sahih:** Buharija (283), Muslim (371).
[1563] **Sahih:** Buharija (371, 610, 947), Muslim (1365).
[1564] **Hasen:** Ebu Davud (2774), Tirmizi (1578), Ibn Madže (1394). Pogledati *Miškat* (1494).
[1565] **Sahih:** Muslim (2202), Ibn Madže (3522).
[1566] **Sahih:** Ahmed (15273), Ibn Madže (3509). Pogledati *Miškat* (4562).

1625- Dova koja se izgovara prilikom jezovitog događaja

❖ "*La ilahe illallahu!*" (Nema drugog boga koji zaslužuje da bude obožavan mimo Allaha.)[1567]

1626- Dova koja se uči prilikom klanja životinje

❖ "*Bismillahi, vallahu ekber (Allahumme minke ve leke) Allahumme takabbel minni!*" (U ime Allaha, Allah je najveći, (Alahu moj Tebi prinosim ovu žrtvu), Gospodaru moj, primi ovo djelo od mene.)[1568]

1627- Dova koja se uče radi odbacivanja šejtanskih spletki

❖ "*E'uzu bi kelimati-l-Lahi-t-tammati-l-leti la judžavizuhunne berrun ve la fadžirun, min šerri ma haleka ve bere'e ve zere'e, ve min šerri ma jenzilu mine-s-semai i ve min šerri ma ja'rudžu fiha ve min šerri ma zere'e fi-l-erdi ve min šerri ma jahrudžu minha ve min šerri fiteni-l-lejli ve-n-nehari ve min šerri kulli tarikin illa tarikan jatruku bi hajrin, ja Rahmanu!*" (Pomoću Allahovih savršenih riječi, koje ne može prevazići niti pobožni niti razvratnik, molim zaštitu pred zlom svega što je stvorio, proizveo ni iz čega i umnožio, od zla onog što s neba silazi i što se ka nebu penje, od zla onog što je po Zemlji rasuto (živa bića), što iz nje izlazi, od zla onog što noć iznjedruje i dan obdanjuje, kao i od zla noćnog putnika, osim onog koji putuje sa dobrom namjerom, o Svemilosni!)[1569]

1628- Činjenje istigfara (traženje oprosta) i tevbe (pokajanja)

❖ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Tako mi Allaha, ja dnevno po sedamdeset puta i više zatražim oprosta i pokajem se Allahu.*"[1570]

❖ Također, kazao je i ovo: "*Ljudi, Allahu se pokajte, pa ja Mu se dnevno pokajem i po stotinu puta!*"[1571]

❖ Također je kazao: "*Onome ko izgovori: 'Es-tagfirullahe-l-lezi la ilahe illa Huvel-Hajju-l-Kajjumu ve etubu ilejhi*' (Tražim oprosta od Allaha, osim koga

---

[1567] **Sahih:** Buharija (3346, 3598), Muslim (2880).
[1568] **Sahih:** Muslim (1966), Ahmed (14479), Ebu Davud (2795, 2810), Tirmizi (1521).
[1569] **Sahih:** Ahmed (15034, 15035).
[1570] **Sahih:** Buharija (6307), Ahmed (7734), Tirmizi (3259).
[1571] **Sahih:** Muslim (2702), Ahmed (17391).

drugog boga nema, Živog i Postojanog, i Njemu se kajem) *Allah će mu oprostiti, čak da je pobjegao sa bojnog polja.*"[1572]

❖ Zatim je kazao, sallallahu alejhi ve sellem: "*Allah je najbliži Svome robu u posljednjem dijelu noći. Zbog toga, ako si ikako u mogućnosti biti među onima koji te trenutke provode u spominjanju Allaha, budi!*"[1573]

❖ Rekao je i ovo: "*Rob je najbliži svome Gospodaru u momentu obavljanja sedžde, pa zbog toga umnogostručite svoje dove!*"[1574]

❖ "*Doista, srce mi ponekad natkrije (obuzme) zaborav, zbog čega ja tražim oprost po stotinu puta na dan.*"[1575]

1629- Vrijednost izgovaranja tesbiha (subhanallah), tahmida (elhamdulillah), tahlila (la ilahe illallahu) i tekbira (Allahu ekber)

❖ "*Ko bude izgovorio: 'Subhanallahi ve bi hamdihi' (Neka je slavljen Allah i neka Mu je hvala),* stotinu puta na dan, bit će mu skinuti (umanjeni) grijesi makar ih bilo koliko morske pjene!"[1576]

❖ "*Ko kaže: 'La ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu ve Huve ala kulli šej'in kadir'* (Nema boga osim Allaha Jedinoga, koji Sebi ravnoga nema, Njemu pripada sva vlast i zahvalnost, i On je Svemogući), dnevno po deset puta, vrijedit će mu kao da je oslobodio četiri potomka od potomaka Ismaila."[1577]

❖ "*Dvije riječi su lagane na jeziku, teške na vagi dobrih djela, drage Allahu, a to su riječi: Subhanallahi ve bi hamdihi, subhanellahil-azim* (Neka je slavljen Allah i neka je slavljen Uzvišeni)."[1578]

❖ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Draže mi je izgovoriti riječi: 'Subhanallahi ve-l-hamdu lillahi ve la ilahe illallahu vallahu* ekber (Hvaljen neka je Allah i hvala Allahu, nema boga osim Allaha i Allah je najveći), *nego sve*

[1572] **Sahih:** Ebu Davud (1517), Tirmizi (3577). Pogledati: *Miškat* (2353).
[1573] **Sahih:** Tirmizi (3579), Nesai (572). Pogledati: *Miškat* (1229).
[1574] **Sahih:** Muslim (482), Ahmed (9165), Ebu Davud (875).
[1575] **Sahih:** Muslim (2702), Ahmed (17827), Ebu Davud (1515).
[1576] **Sahih:** Buharija (6405), Muslim (2691).
[1577] **Sahih:** Muslim (2693), Ahmed (23071).
[1578] **Sahih:** Buharija (7563), Muslim (2694), Ahmed (7127) i drugi.

ono što sunce obasja!"[1579]

❖ *"Da li bi nekom od vas bilo teško da svaki dan zaradi hiljadu dobrih djela?"*, upitao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ashabe. Jedan od prisutnih upita ga: "Na koji način bi to neko od nas mogao učiniti?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu odgovori: *"Izgovori stotinu puta riječi: 'Subhanallah', zaslužit ćeš hiljadu dobrih djela ili će ti biti pobrisano hiljadu ružnih, koje si počinio!"*[1580]

❖ *"Ko izgovori: 'Subhanallahil-'azim ve bi hamdihi'* (Slavljen neka je Uzvišeni Allah i neka Mu je hvala), – *bit će mu u Džennetu zasađena palma!"*[1581]

❖ Rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: *"Da li bi želio, Abdullahu, sine Kajsov, da te uputim ka jednoj od džennetskih riznica?"* Abdullah mu odgovori: "Kako da ne bih, Allahov Poslaniče!", reče Abdullah, a Poslanik kaza: *"Izgovaraj riječi: 'La havle ve la kuvvete illa billahi' - (Nema pomoći niti moći mimo Allaha!)"*[1582]

❖ Allahu su najdraže četiri riječi: "*Subhanallahi, vel-hamdulillahi, ve la ilahe illallahu, vallahu ekber!*" (Slavljen neka je Allah, hvala Allahu, nema boga osim Allaha, Allah je najveći.) Nema smetnje da se zikr počne bilo kojom od njih.[1583]

❖ Došao je neki beduin i obratio se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši mu: "Pouči me nečemu što ću izgovarati!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: *"Izgovaraj: 'La ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, Allahu ekber kebiren ve-l-hamdu lillahi kesiren. Subhanallahi Rabbel-alemine. La havle ve la kuvvete illa billahi-l-'Azizil-Hakim!'* (Nema boga osim Allaha Jedinoga, koji Sebi ravnog nema, Allah je najveći veličinom; hvala Allahu mnogo puta; neka je slavljen Allah, Gospodar svjetova; Nema pomoći niti moći mimo Allaha Moćnog i Mudrog!)" Na to će beduin: "Ove riječi su za Gospodara moga, a koje su za mene (moje dobro)?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu kaza: "Izgovaraj '*Allahummagfir li verhamni vehdini verzukni!*' (Allahu moj, oprosti mi i smiluj mi se, na Pravi put me usmjeri i opskrbu mi daj!)[1584]

❖ Kada bi neki čovjek primio islam, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prvo bi ga podučio namazu, a zatim bi mu naredio da dovi ovim riječima: *"Allahummagfirli,*

[1579] **Sahih:** Muslim (2695), Tirmizi (3597).
[1580] **Sahih:** Muslim (2698), Ahmed (1499, 1566), Tirmizi (3463).
[1581] Tirmizi (3464, 3465). Pogledati: *Miškat* (2304).
[1582] **Sahih:** Buharija (4205, 6384), Muslim (2704) i drugi.
[1583] **Sahih:** Muslim (2137), Ahmed (19601, 19734)
[1584] **Sahih:** Muslim (2696), Ahmed (1564, 1614).

verhamni, vehdini, ve a'fini, verzukni" (Gospodaru moj, oprosti mi, smiluj mi se, učvrsti me na uputi, podari mi oprost i opskrbu.)[1585]

❖ Najbolja je dova "*El hamdu lillahi*" (hvala Allahu), a najbolji spomen Allaha je "*la ilahe illallahu*" (nema boga koji zaslužuje da bude obožavan osim Allaha)![1586]

❖ Trajno vrijedne riječi su: "*Subhanallahi ve-l-Hamdu lillahi ve la ilahe illallahu, vallahu ekber, ve la havle ve la kuvvete illa billahi.*" (Neka je slavljen Allah, i neka Mu je hvala. Nema boga koji zaslužuje da bude obožavan osim Allaha i On je najveći. Nema pomoći niti moći mimo Allaha!)[1587]

1630- Kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slavio Allaha

❖ Abdullah b. Amr, radijallahu anhuma, kazuje: "Gledao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako prstima desne ruke broji koliko puta izgovori subhanallah."[1588]

1631- Vrste dobročinstva i općenito način ponašanja u određenim situacijama

❖ "*Čim nastupi mrak ili uđete u noć, okupite svoju čeljad u kuću, jer šejtani u to doba izlaze! A kad prođe sat vremena od zalaska sunca, dozvolite im izlazak! Zaključajte svoja vrata, spomenuvši Allahovo ime, jer šejtan ne otvara zatvorena (zaključana) vrata! Pokrijte svoje posuđe, bilo čim, spomenuvši Allahovo ime. Na kraju (pred spavanje) pogasite svoja svjetla!*"[1589]

[1585] **Sahih:** Muslim (2697).
[1586] **Hasen:** Tirmizi (3383), Ibn Madže (3800). Pogledati: *Miškat* (2306).
[1587] **Sahih:** Ahmed (17889).
[1588] **Sahih:** Ebu Davud (1502). Pogledati: *Sahihul-Džami'i* (4865).
[1589] **Sahih:** Buharija (5623), Muslim (2012).

Neka je svaka hvala samo Allahu, subhanehu ve te'ala, s čijom se blagodati završavaju sva dobra djela! Neka je salavat i selam na Njegovog roba i poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, na njegovu porodicu, supruge, potomke, sve ashabe i sve koji ih slijede u dobru do Sudnjega dana. Molim Te, Uzvišeni Allahu, da ovaj trud učiniš iskrenim radi Tvoga Plemenitog lica i da njime okoristiš Svoje robove. Slavljen neka si Ti, Gospodaru moj, i hvaljen. Nema istinskog boga osim Tebe. Od Tebe oprosta tražim i Tebi se kajem.

Hajruddin Tahir Ahmetović, prof.
8. 4. 1432. h.g.

SADRŽAJ

RAZUMIJEVANJE
FIKHSKIH DOKAZA

Svaka hvala pripada samo Allahu i neka je salavat i selam na Allahovog Poslanika, njegovu porodicu i sve ashabe. Knjigu "**Razumijevanje fikhskih dokaza**" počeo sam pisati u blizini Bejtullaha, harema u Mekki, u trećem mjesecu 1421. h. g. Ideja o pisanju knjige kojom bi se – redoslijedom, na jedan vrlo pristupačan način i jednostavnim izrazima – širokim narodnim masama približila spoznaja dokaza, postojala je odavno, i uz Allahovu pomoć uspješno je realizirana. Prilikom pisanja ovog djela, nastojao sam sljedeće:

- Da kratko spomenem dokaz iz ajeta i i hadisa.
- Nisam spominjao prenosioca hadisa niti one koji su zabilježili hadis jer je cilj ovoga djela da bude sažeto i olakšano. Kod pojedinih učenjaka, u njihovim djelima, izvodi hadisa znali su biti duži i od samog hadisa, kao što je to činio El-Hafiz u "Bulugul-meramu" kod izvoda mnogih hadisa.
- Ukoliko je hadis koji sam spomenuo vjerodostojan, tada se nisam osvrtao na njega, a ukoliko je hadis slab, spomenuo sam ga po prepoznatljivom načinu iz kojeg se uviđa njegova slabost i rekao sam: "ruvije", odnosno "prenosi se".
- Nisam spominjao razilaženje učenjaka u dotičnom pitanju niti stavove imama, već sam samo spomenuo prioritetnije mišljenje shodno svome znanju i trudu.
- Nisam spominjao sporedna pitanja za koja nema jasnog dokaza, osim nekoliko njih jer je postojala potreba za njihovim spominjanjem. Cilj mi je bio da spomenem samo pitanja za koja postoje jasni dokazi iz Kur'ana i sunneta.
- Nastojao sam da skupim što veći broj ajeta i hadisa koji govore o propisima.
- Ova knjiga namijenjena je običnom muslimanu, onome koji traga za šerijatskim znanjem, ali i učenjaku, jer je ova knjiga sažetak brojnih velikih djela koja govore o ovoj tematici. Ko ga bude proučavao, uvidjet će istinitost ovih riječi i veličinu ove knjige.
- Preporučuje se učenje ove knjige napamet zbog lahkoće izraza, mnoštva dokaza i tačnosti odabranih mišljenja.
- Da bih napisao ovo djelo, bilo je neophodno iščitavati i studiozno proučavati mnoga djela, poput: Mugnija, Muhalle, Temhida, Fetvi Ibn Tejmijje, Nejlul-evtara, Subulus-selama, Menarus-sebila, Selsebila, Fikhus-sunneta, Bidajetul-mudžtehida, Revdatun-nedijje i drugih djela.

Ova knjiga koristit će i na putovanju i kod kuće, i učenima i pobožnima, i književniku i liječniku, i učeniku početniku i velikom samostalnom učenjaku, jer u svakom njenom djeliću nalazi se biser. Ovoj knjizi darovao sam svoj noćni san, poklonio najljepše dane svoga života, a prilikom njenog pisanja konsultirao sam velike i pronicljive učenjake, predstavio je svestranim alimima, pa je sada nudim tebi poput pitkog izvora: "*...izvora iz kojeg će samo Allahovi štićenici piti, i koji će kuda hoće bez muke razvoditi.*" (Prijevod zna?enja Ed-Dehr, 6.)
Ovih nekoliko redova ispisao sam pred sabahski ezan u blizini Kabe zbog berićetnog vremena i svetosti mjesta, a iznad svega ovoga je dozvola Milostivog, podrška Darežljivog.

dr. 'Aid el-Karni

ISBN 978-90-79999-00-2

9 789079 999002 >

Stichting Hidzra, 2011/1432 h.